

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GENEL DİL BİLİM ANABİLİM DALI
GENEL DİL BİLİM PROGRAMI
DOKTORA TEZİ

TÜRKÇE GÜNDELİK SÖYLEMDE YİNELEMELER
VE
İŞLEVLERİ

DERYA AYDIN

Danışman
Doç. Dr. Gülsüm Songül ERCAN

İZMİR-2024

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : Derya AYDIN
Öğrenci No : 2019801012
Tez Başlığı : Türkçe Gündelik Söylemde Yinelemeler ve İşlevleri

Savunma Tarihi : 21.08.2024

Danışmanı : Doç. Dr. Gülsüm Songül ERCAN

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Unvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>	<u>İmza</u>
Doç. Dr. Gülsüm Songül ERCAN	Dokuz Eylül Üniversitesi	
Prof. Dr. Kamil İŞERİ	Dokuz Eylül Üniversitesi	
Doç. Dr. Soner AKŞEHİRLİ	Ege Üniversitesi	
Doç. Dr. Atıf AKGÜN	Ege Üniversitesi	
Doç. Dr. Aytaç ÇELTEK	Kırıkkale Üniversitesi	

Derya AYDIN tarafından hazırlanmış ve sunulmuş olan bu tez savunmada başarılı bulunarak oy birliği () / oy çokluğu () ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Asuman ALTAY
Müdür

YEMİN METNİ

Doktora Tezi olarak sunduğum “Türkçe Gündelik Söylemde Yinelemeler ve İşlevleri” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../.....

Derya AYDIN

ÖZET

Doktora Tezi

Türkçe Sözlü Söylemde Yinelemeler ve İşlevleri

Derya AYDIN

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Genel Dilbilim Anabilim Dalı

Genel Dilbilim Bölümü

Karşılıklı konuşma sırasında bir konuşucunun kendisinin ya da başka bir konuşucunun ürettiği bir sözcüğü, öbeği ya da tümceyi çeşitli biçimlerde tekrarlaması yineleme olarak adlandırılmaktadır. Yinelemeler dil kullanıcıları tarafından konuşma sırasında bilinçli olarak uygulanan dilsel pratiklerden biridir ve çeşitli biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Alanyazında farklı dillerde yinelemelerin türleri ve gündelik söylemde yerine getirdiği işlevler incelenmiş olmakla birlikte üzerlerinde tam bir uzlaşma bulunmamaktadır. Diğer taraftan, Türkçe alanyazında yinelemelerin tür ve işlevlerine ilişkin sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu tez çalışmasının amacı, Türkçe gündelik konuşma kayıtlarından elde edilen çevriyazı metinlerinde saptanan yinelemelerin tür ve işlevlerinin Karşılıklı Konuşma Çözümlemesi (KKÇ) çerçevesinde ortaya konmasıdır. Bu amaçla;

Çalışmanın kuramsal ve kavramsal çerçevesi kapsamında ilk olarak alanyazın taraması yapılmış, en temel sınıflamalardan biri olan kaynağı (kendini yineleme ya da diğer konuşucuyu yineleme), yeri (yakın, gecikmeli ve uzak yineleme) ve korunma derecesi (birebir yineleme ve değiştirilmiş yineleme) kapsamında sınıflandırılan yineleme türleri farklı dillerden sunulan örnekler üzerinden açıklanmıştır. İkinci olarak, yinelemelerin gündelik söylemde yerine getirdiği işlevler yine alanyazından derlenerek farklı dillerden sunulan örneklerle açıklanmış ve bu kapsamda söz konusu işlevler karşılıklı konuşmanın

akışını sürdürme, karşılıklı konuşmanın içeriğini genişletme ve toplumsallaşma işlevleri olmak üzere üç ana işlev grubu altında toplanmış ve bu sayede Türkçe gündelik söylemde yinelemelere ilişkin kapsamlı bir çalışma ortaya konmuştur.

Çalışmanın bulguları, Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin kaynağına göre kendini yinelemelerin, yinelemelerin yerine göre gecikmeli yinelemelerin ve yinelemelerin korunma derecesine göre birebir yinelemelerin daha sık kullanıldığını göstermiştir. İşlev gruplarına göre değerlendirildiğinde karşılıklı konuşmanın içeriğini genişletme işlevlerinin daha sık kullanıldığı; alt işlevler kapsamında ise yinelemelerin en çok vurgulama amacıyla kullanıldığı ve kullanım sıklıklarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yineleme, Türkçe Gündelik Söylem, Karşılıklı Konuşma Çözümlemesi, Yineleme Türleri, Yinelemelerin İşlevleri

ABSTRACT

Doctoral Thesis

Doctor of Philosophy (PhD)

Repetitions and Their Functions in Turkish Everyday Discourse

Derya AYDIN

Dokuz Eylül University

Institute of Social Sciences

Department of General Linguistics

General Linguistics Program

Repetition refers to the reiteration of a speaker's own or another speaker's words, phrases or sentences in several ways. As a widely applied linguistic practice adopted by language users, repetitions take different linguistic forms. Although there is a large body of research in the literature on the types and functions of repetitions in everyday discourse, there appears to be a lack of consensus. In addition, there is only a limited body of research on the types and functions of repetitions in Turkish. The purpose of this doctoral thesis is to determine the types and functions of repetitions identified in transcriptions of the recordings of Turkish everyday discourse within the framework of Conversation Analysis (CA). To this end;

Firstly, a review of the literature was presented within the theoretical and conceptual framework of the study and the types of repetitions including source (self-repetition and other-repetition), localness (immediate, delayed and distant) and preservation (exact and non-exact) were explained over the examples compiled from the studies on various languages. Secondly, the functions of repetitions in everyday discourse were compiled from the literature and discussed over the examples presented in other languages. Finally, the functions of repetitions were grouped under three main functional categories including maintaining the flow of the conversation, enhancing the content of the conversation and socialization. The repetitions identified in the database were

categorized according to their types and functions and a comprehensive analysis was presented on repetitions in Turkish everyday discourse.

The findings of the study revealed that the most commonly used types of repetitions in Turkish everyday discourse were self-repetitions, delayed repetitions and exact repetitions according to the categories of source, localness and preservation respectively. As for functional categories, enhancing the content of the conversation was the most frequently used category and on the basis of sub-functions, emphasis was found to be the most frequently used function of repetition and all the differences were statistically significant.

Keywords: Repetition, Turkish Everyday Discourse, Conversation Analysis, Types of Repetition, Functions of Repetition

TÜRKÇE GÜNDELİK SÖYLEMDE YİNELEMELER VE İŞLEVLERİ

İÇİNDEKİLER

TEZ/PROJE ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
EKLER LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM YİNELEMELER ve TÜRLERİ

1.1. YİNELEME	7
1.2. YİNELEME TÜRLERİ	9
1.2.1. Kaynağına göre Yinelemeler ve Türleri	10
1.2.1.1. Kendini Yineleme	10
1.2.1.2. Diğer Konuşucuyu Yineleme	11
1.2.2. Konuşmadaki Yerine göre Yinelemeler ve Türleri	12
1.2.2.1. Yakın Yineleme	12
1.2.2.2. Gecikmeli Yineleme	14
1.2.2.3. Uzak Yineleme	17
1.2.3. Yinelenen Sözcenin Korunma Derecesine göre Yinelemeler ve Türleri	17
1.2.3.1. Birebir Yineleme	18
1.2.3.2. Değiştirilmiş Yineleme	19

İKİNCİ BÖLÜM

YİNELEMELERİN İŞLEVLERİ ve İŞLEVSEL ULAMLAR

2.1. YİNELEMELERİN İŞLEVLERİ	21
2.2. YİNELEMELERİN İŞLEVSEL ULAMLARI	39
2.2.1. Karşılıklı Konuşmanın Biçimini Sürdürme İşlevleri	40
2.2.2. İçeriği Genişletme İşlevleri	40
2.2.3. Toplumsallaşmayı Teşvik Etme İşlevleri	41
2.3. TÜRKÇE ALANYAZINDA YİNELEMELER ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VERİTABANI ve YÖNTEM

3.1. VERİTABANI	44
3.2. YÖNTEM	44
3.2.1. Karşılıklı Konuşma Çözümlemesi	45
3.2.2. Karma Yöntem	50

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve TARTIŞMA

4.1. VERİTABANINDA SAPTANAN YİNELEME TÜRLERİNİN DAĞILIMI	53
4.2. VERİTABANINDA SAPTANAN KAYNAĞINA GÖRE YİNELEMELERİN YİNELEMENİN YERİ VE KORUNMA DERECESİNE GÖRE DAĞILIMI	60
4.2.1. Kendini Yinelemelerin Karşılıklı Konuşmadaki Yeri ve Korunma Derecesine İlişkin Veri tabanından Örnekler	60
4.2.1.1. Yakın Kendini Yinelemeler	60
4.2.1.2. Gecikmeli Kendini Yinelemeler	61
4.2.1.3. Uzak Kendini Yinelemeler	63
4.2.1.4. Birebir Kendini Yinelemeler	65

4.2.1.5. Değiştirilmiş Kendini Yinelemeler	66
4.2.2. Diğer Konuşucuyu Yinelemelerin Karşılıklı Konuşmadaki Yeri ve Korunma Derecesine ilişkin Veri tabanından Örnekler	68
4.2.2.1. Yakın Diğer Konuşucuyu Yinelemeler	68
4.2.2.2. Gecikmeli Diğer Konuşucuyu Yinelemeler	69
4.2.2.3. Uzak Diğer Konuşucuyu Yinelemeler	70
4.2.2.4. Birebir Diğer Konuşucuyu Yinelemeler	72
4.2.2.5. Değiştirilmiş Diğer Konuşucuyu Yinelemeler	73
4.3. VERİTABANINDA SAPTANAN YİNELEME İşLEVLERİ	75
4.3.1. Veri tabanında Saptanan Yineleme İşlevlerinin Dağılımı	84
4.3.2. Veri tabanında Saptanan Yinelemelerin İşlev Gruplarına Göre Dağılımı	87
4.3.2.1. Veri tabanında Saptanan Karşılıklı Konuşmanın Akışını Sürdürme İşlevleri (1. Grup İşlevler)	90
4.3.2.2. Veri tabanında Saptanan Karşılıklı Konuşmanın İçeriğini Genişletme İşlevleri (2. Grup İşlevler)	103
4.3.2.3. Veri tabanında Saptanan Toplumsallaşma İşlevleri (3.Grup İşlevler)	122
4.4. VERİTABANINDA SAPTANAN YİNELEME İşLEVLERİNİN YİNELEME TÜRLERİNE GÖRE DAğILIMI	140
SONUÇ	143
KAYNAKÇA	152

KISALTMALAR

KKÇ Karşılıklı Konuşma Çözümlemesi

Bkz Bakınız

s. sayfa

ss. sayfadan sayfaya

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Yineleme Türleri ve Alt Türleri	s.9
Tablo 2: Alanyazında Kendini Yinelemelerin Sözlü Söylemdeki İşlevleri	s.22
Tablo 3: Alanyazında Diğer Konuşucuyu Yinelemelerin Sözlü Söylemdeki İşlevleri	s.25
Tablo 4: Veri tabanında Kendini Yineleme ve Diğer Konuşucuyu Yineleme Kullanımına İlişkin İki Oran Testi Sonuçları	s.55
Tablo 5: Veri tabanında Gecikmeli, Yakın ve Uzak Yineleme Kullanımına İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	s.56
Tablo 6: Veri tabanında Birebir ve Değiştirilmiş Yinelemelerin Kullanımına İlişkin İki Oran Testi Sonuçları	s.58
Tablo 7: Karşılıklı Konuşmada Yinelemelerin İşlevleri ve Alt İşlevleri	s.76
Tablo 8: Veri tabanında Saptanan Yineleme İşlevlerinin Dağılımı	s.85
Tablo 9: Veri tabanında Saptanan Yineleme İşlevlerin Kullanımına İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	s.86
Tablo 10: Veri tabanında İşlev Gruplarının Kullanımına İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	s.88
Tablo 11: Veri tabanında Karşılıklı Konuşmanın Akışını Sürdürme İşlevlerinin Kullanımına İlişkin Ki-Kare Testi	s.91
Tablo 12: Veri tabanında Karşılıklı Konuşmanın İçeriğini Genişletme İşlevlerinin Kullanımına İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	s.104
Tablo 13: Veri tabanında Toplumsallaşma İşlevlerinin Kullanımına İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	s.123
Tablo 14: Kendini Yineleme ve Alt Türlerine göre Yineleme İşlevleri ve Kullanım Sıklıkları	s.140
Tablo 15: Diğer Konuşucuyu Yineleme ve Alt Türlerine göre Yineleme İşlevleri ve Kullanım Sıklıkları	s.141

ŞEKİLLER LİSTESİ

Grafik 1: Veri tabanında Saptanan Kendini Yineleme ve Diğer Konuşucuyu Yinelemelerin Dağılımı s.56

Grafik 2: Veri tabanında Saptanan Yakın, Gecikmeli ve Uzak Yinelemelerin Dağılımı s.57

Grafik 3: Veri tabanında Saptanan Birebir ve Değiştirilmiş Yinelemelerin Dağılımı s.58

EKLER LİSTESİ

EK 1: Türkçe-İngilizce Sözlükçe

ek s.1

EK 2: İngilizce-Türkçe Sözlükçe

ek s.2

GİRİŞ

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan en önemli araçtır. Gündelik yaşamlarında insanlar sık sık diğer kişilerle çeşitli biçimlerde iletişime geçer. Bu iletişim biçimlerinden en yaygın olanı sözlü iletişimidir (Ercan, 2022). Dil ve iletişim çerçevesinde yapılan en genel tanıma göre konuşma (İng. talk), insan zihninde var olan düşüncelerin konuşma aracılığıyla sözcüklere dönüştürülerek bir dinleyiciye aktarılmasıdır. Diğer taraftan, karşılıklı konuşma (İng. conversation) insanların konuşma aracılığıyla toplumsallaşması ve birbirleriyle çeşitli ilişkiler kurup bu ilişkileri sürdürmelerine olanak veren bir iletişim biçimi olarak açıklanmaktadır. Karşılıklı konuşan insanlar, doğal olarak bir tür dilsel iletişim içinde yer almaktadır; ancak bu konuşucular arasında ortak bir dilsel kod kullanmanın çok daha ötesinde bir etkileşim gerçekleşmektedir (Liddicoat, 2007). Karşılıklı konuşma sayesinde çevremizle iletişime geçer; bu etkileşim aracılığıyla ve aynı zamanda etkileşim içerisinde öğretir, öğrenir, anlar, anlaşıyor, tartışır, reddeder, izin verir, eleştirir, sürekli toplumsal kimlikler oluşturur ve toplumsal yaşamımızı sürdürürüz (Sidnell, 2010; Sert, 2015). O halde, karşılıklı konuşmanın, toplumsal yaşamın bir parçası olmamızı sağlayan en önemli araç olduğu savunulabilir.

Karşılıklı konuşma ya da diğer adıyla “etkileşimde konuşma” (İng. talk-in-interaction) toplumsal yaşamın ve kurumların düzenleniş biçimine ilişkin barındırdığı önemli ayrıntıların ortaya çıkarılması amacıyla incelenmekte ve kendine özgü çeşitli örüntülerden oluşmaktadır (Hutchby ve Woffitt 2008). Eşzamanlı olarak işleyen ve birbiriyle ilişkili olan çok sayıda düzenek sonucu ortaya çıkan konuşma pratikleri, Sacks’ın (1995) deyişiyle “mekanizmalar”, karşılıklı konuşmanın düzenlilik ya da dizgeselliğinin ortaya çıkarılmasına olanak vermektedir.

Karşılıklı Konuşma Çözümlemesi (KKÇ) adından da anlaşılacağı üzere, temelde gündelik konuşmalara odaklanarak toplumsal bir pratik olarak konuşmayı kendine ait yapılar çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır (Sacks, Schegloff ve Jefferson, 1974). O halde konuşma, konuşmacıların belirli bağlamlarda belirli eylemleri gerçekleştirmek için kullanabilecekleri ve diğer katılımcılar tarafından uygun eylemi gerçekleştirdikleri kabul edilecek olan bir dizi pratik aracılığıyla gerçekleştirilmektedir (Liddicoat, 2007). Bu yönüyle karşılıklı konuşma, çeşitli

iletişimsel amaçlarla başvuru dilsel pratiklerin bir konuşucudan başka konuşuculara aktarıldığı bir ortamdır.

Karşılıklı konuşmada dil kullanıcıları tarafından bilinçli bir biçimde kullanılan dilsel pratiklerden biri de dilsel yinelemelerdir. Yineleme (İng. repetition) karşılıklı konuşma sırasında bir konuşucunun kendi sözcesini ya da başka bir konuşucunun sözcesini bir biçimde tekrarlamaıdır (Johnstone, 1994; Tannen, 2007). Yinelemeler ses, biçimbirim, düşünce, sözdizimsel yapı ve öyküleme gibi dilin farklı düzeylerinde görülen temel yapısal bir ilke olarak kabul edilmektedir (Johnstone, 1994). Karşılıklı konuşma incelendiğinde gündelik konuşmaların sadece yeni üretilmiş ifadelerden değil, önceki bağlamlarda kullanılan sözcelerden de oluştuğu görülmektedir. Konuşucular konuşma sırasında hem kendilerini hem de diğer konuşucuları sıklıkla yinelemektedir (Perrin, Deshaies ve Paradis, 2003; Tannen, 2007). Yinelemeler sestem, yeniden üretilen anlatılara ya da konuşma dizilerine kadar uzanan geniş bir yelpazede gerçekleşebilmektedir. Etkileşimde konuşmada yinelemenin incelendiği çalışmaların çoğu bu iki uç arasında yer alan dilsel birimleri inceleme nesnesi olarak almaktadır. Schegloff'a göre, dizisel bağlamlardan ya da belli konuşma pratiklerinden oluşan karşılıklı konuşmada konuşmacıların daha önceden söylenen şeyleri "aynı anlama gelecek biçimde" ve "aynı sözcükleri kullanarak" konuşma eğiliminde oldukları noktalar bulunmaktadır (2004: 119-120). Özetlemek gerekirse, pek çok dilde karşılıklı konuşmada konuşucular çeşitli biçimlerde ve çeşitli amaçlarla kendilerinin ya da diğer konuşucuların sözcelerini yineleme eğilimi göstermektedir.

Yüz yüze iletişim gerçek zamanlı olarak gerçekleştiğinden konuşucuların sözcelerini anlık olarak planlaması ve üretmesi gerekmektedir. Bu nedenle, doğal konuşmalarda sıklıkla duraksamalar ve hatalı başlangıçlar (İng. false starts) gibi konuşmanın akıcılığını olumsuz etkileyen dilsel kullanımlarla karşılaşmaktadır (Biber vd., 2000). Alanyazında kimi araştırma geleneklerine göre yineleme konuşmanın akıcılığını bozan bir dil kullanım türü olarak kabul edilmiş (Clark ve Wasow, 1998) ve bu nedenle başlı başına incelenmeye gerek görülmemiştir. Öte yandan, toplumdilbilim ve söylem çözümlemesi alanlarından yürütülen çalışmalar yinelemelerin insanlara özgü toplumsal bir eylem olduğunu (Wong, 2000) ve karşılıklı konuşmada yinelenen sözcüklerin ya da sözcük birlikteliklerinin aslında belli iletişimsel ve toplumsal işlevleri olduğunu ortaya koymuştur (Stivers, 2004; Kjellmer,

2008; Rossi, 2020). Bu nedenle, son yıllarda işlev odaklı çalışmalarda yinelemelerin bu türden işlevlerinin belirlenmesine yönelik araştırmalar yapılmaktadır.

Yinelemeler her türlü dil kullanımında, bunun da ötesinde, toplumsal ve kültürel yaşamda, özellikle de gündelik yaşamda yaygın biçimde karşımıza çıkmaktadır (Norrick, 1987; Brown, 1999; Kjellmer, 2008). Sözcüklerin, öbeklerin, tümce ve örüntülerin yinelenmesi, karşılıklı konuşmanın etkili biçimde gerçekleşmesi, konuşucuların aktarmak istedikleri iletinin içeriğini istedikleri biçimde aktarmaları ve konuşucular arasında bir dizi toplumsal ilişkiler kurularak “kişilerarası katılımın” (İng. interpersonal involvement) inşa edilmesi açısından önemlidir (Tannen, 1990). Toplumsallaşmamıza olanak veren karşılıklı konuşma, en temel anlamıyla, işbirliğine dayalıdır; karşımızdaki konuşucunun sözcelerinin yinelenmesi de başarılı bir etkileşim kurmaya önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır (Knutson, 2010). Yineleme, konuşucuların işbirliği içerisinde ortak bir söylem, bir toplumsal ilişkiler ağı, hatta ortak bir iletişim dünyası oluşturmalarına olanak veren bir dilsel kaynaktır.

Yineleme dil kullanımının her düzeyinde ortaya çıkmakta ve çeşitli alt türlere ayrılmaktadır. Yineleme olgusunun ele alınma ve incelenme biçimi araştırmanın amacına göre belirlenmektedir (Rauniomaa, 2008). Sözlü dilde kullanılan yinelemeler alanyazında farklı dillerde yapılan çalışmalarda (i) *yinelemenin kaynağı*, (ii) *yinelemenin yeri* ve (iii) *yinelemenin korunma derecesi* olmak üzere üç türe ve bunlara ait çeşitli alt türlere ayrılmaktadır (Johnstone, 1994; Tannen, 2007; Van Lancker Sidsis ve Wolf, 2015):

i) *yinelemenin kaynağı* kaynak sözce ile yinelenen sözcenin kim tarafından gerçekleştirildiğine göre yapılan ayrıma karşılık gelmektedir. Konuşucunun kendi sözcesini yinelemesi *kendini yineleme*, başka bir konuşucuyu yinelemesi ise *diğer konuşucuyu yineleme* olarak adlandırılmaktadır (Johnstone, 1994; Tannen 2007). Alanyazında yinelemelerin edimbilimsel işlevlerinin en çok bu iki yineleme alt türü temel alınarak incelendiği gözlenmektedir.

ii) *yinelemenin yeri*, kaynak sözce ile yinelemenin gerçekleştiği noktalar arasındaki metinsel uzaklık ile ilgilidir. *Yakın yineleme*, yinelenen bölümler arasına başka dilsel birimler girmeden gerçekleşen yineleme türü olarak kabul edilmektedir. (Johnstone, 1994; Tannen 2007). *Gecikmeli yineleme* karşılıklı konuşmada kaynak sözcenin kullanıldığı söz sırasından sonraki iki-beş söz sırası arasında gerçekleşen

yineleme türü; *uzak yineleme* ise kaynak sözcenin yer aldığı söz sırasından itibaren beş söz sırasından daha fazla metinsel mesafede gerçekleşen yineleme olarak açıklanmaktadır (Van Lancker Sittis ve Wolf, 2015).

iii) *Yinelemenin korunma derecesi*, kaynak sözce ile yinelenen sözcenin aynılık ölçüsüne göre yapılan ayrıma karşılık gelmektedir. Yinelemeler bir sabitlik ölçeği üzerinden değerlendirildiğinde *birebir yineleme* ya da *değiştirilmiş yineleme* olmak üzere iki alt türe ayrılmaktadır. *Birebir yineleme* kaynak sözce ile yinelenen sözcenin herhangi bir değişikliğe uğramadan aynen tekrarlanmasıdır. *Değiştirilmiş yineleme* ise bildirim tümcelerinin soru tümcesine dönüştürülmesi, soru tümcelerinin bildirim tümcesine dönüştürülmesi, tümcesel düzeyde tek bir sözcük ya da öbeğin değiştirilmesi ya da eylemde kişi ve zaman değişimi yapılması gibi biçimsel değişiklikleri içeren yineleme türüdür (Tannen, 2007; Van Lancker Sittis ve Wolf, 2015).

Gündelik konuşmalarda yinelemeler alanyazında farklı dillerde yapılan çalışmalarda *vurgulama, söz sırası yönetimi, konu yönetimi, uzlaşma, uzlaşmazlık, onay verme, onay isteme, katılım, şaşırıldığını gösterme, netleştirme isteme* vb. gibi çeşitli işlevlerle ilişkilendirilmektedir. Türkçe alanyazında yinelemeler ve karşılıklı konuşmadaki işlevler üzerine az sayıda da olsa çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Söz konusu çalışmalar genellikle belirli yineleme türleri ve bunların işlevlerine odaklanmaktadır.

Bu tez çalışmasının amacı, Türkçe gündelik söylemde kullanılan yinelemelerin türlerinin saptanması ve yerine getirdiği işlevlerin belirlenmesidir. Çalışmamızın Türkçe alanyazındaki sözü edilen çalışmalardan farkı, yinelemeleri daha geniş kapsamlı olarak alanyazında bildirilen tüm tür ve alt türleriyle ele alması ve bu tür/alt türler ile işlevlerin ilişkilendirilmesidir.

Bu amaçla;

Birinci Bölümde, yineleme olgusu ve yineleme türleri alanyazında farklı dillerde yapılan çalışmalardan derlenen örnekler üzerinden açıklanmaktadır.

İkinci Bölümde, yinelemelerin işlevleri ve bu işlevlere ilişkin alanyazında yapılan ulamlamalara ilişkin bilgi verilmekte, yinelemelerin işlevleri alanyazından derlenen örneklerle açıklanmaktadır. Bu bölümde ayrıca Türkçe gündelik söylemde yinelemeler üzerine yapılan çalışmalara yer verilmektedir.

Üçüncü Bölümde, çalışmanın veri tabanı, veri toplama süreci, çalışmanın katılımcıları ve veri toplama yöntemine ilişkin açıklamalara yer verilmektedir. Çalışmanın yöntemi bölümünde Karşılıklı Konuşma Çözümlemesi (KKÇ) çözümleme araçlarına değinilmekte ve Karma Yönteme ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

Dördüncü Bölümde, Türkçe gündelik söylem verisinin çözümlenmesinden elde edilen yineleme tür ve işlevlerine ilişkin saptamalar veri tabanından örneklerle sunulmaktadır.

Sonuç bölümünde Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin tür ve işlevlerine ilişkin ulaşılan sonuçlar sunulmaktadır.

Çalışmanın Amacı

Bu tez çalışmasının amacı Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin türlerinin ve işlevlerinin saptanmasıdır. Bu amaca yönelik olarak;

1. Türkçe gündelik söylemde hangi yineleme türü/türleri ve alt türü/türleri daha sık kullanılmaktadır?
 2. Türkçe gündelik söylemde kullanılan her bir yineleme türünün ve kendi alt türlerinin kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 3. Türkçe gündelik söylemde yinelemeler hangi iletişim işlevleriyle kullanılmaktadır?
 4. Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin işlevleriyle yineleme türleri ve alt türleri arasında kullanımı ve kullanım sıklığı açısından bir ilişki var mıdır?
 5. Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin işlevleri ve yineleme türleri/alt türlerinin kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
 6. Türkçe gündelik söylemde hangi yineleme türünde en sık hangi işlev kullanılmaktadır?
- sorularına yanıt aranmaktadır.

Veri tabanı ve Yöntem

Bu çalışmada, Türkçe gündelik konuşmaları içeren toplam 10 saat 16 dakika 44 saniye uzunluğunda ses kaydından oluşan bir derlem oluşturulmuştur. Toplanan ses

kayıtlarının çevriyazıya aktarılmasıyla 66.015 sözcükten oluşan bir çevriyazı metni elde edilmiştir. Çalışmanın katılımcıları yaşları 20 ile 35 arasında değişen, aralarında arkadaşlık ilişkisi bulunan ve en az üniversite mezunu olan toplam 49 kişidir. Katılımcılar, gündelik konuşma kayıtlarının akademik bir çalışma için kullanılacağı konusunda bilgilendirilmiş, yazılı onamları ve Etik Kurul izni¹ alınmıştır.

Çalışmamızda, Karma Yöntem (İng. mixed-method) kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesi aşamasında Karşılıklı Konuşma Çözümlemesi'nden (KKÇ) yararlanılmış ve veri tabanındaki yinelemeler, türleri ve alt türleri belirlenmiştir. Sonraki aşamada yinelemelerin hangi iletişim işlevini yerine getirdiği ortaya konmuştur. Çözümlemeden elde edilen bulguların sıklıkları belirlendikten sonra türler, alt türler ve işlevlerin arasındaki nicel farklılıkların anlam olup olmadığının belirlenmesinde istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu tez çalışmasında Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin türleri ve işlevleri yinelenen dilsel kaynaklarla sınırlı tutulmuş, bu nedenle Türkçe anadili konuşucularından toplanan yaklaşık 10 saatlik konuşma kaydından elde edilen metinlerin çevriyazıya dökülmesi aşamasında, bürünsel özelliklerin araştırma dışında tutulacağı gerekçesiyle söz konusu imler kodlanmamıştır.

Çalışmanın Önemi

Çalışmamızın amacı yinelemelerin Türkçe sözlü söylemdeki tür ve işlevlerinin belirlenmesi olduğundan, türler açısından alanyazında sayılan tüm yineleme türleri ve alt türleri; işlevler açısından ise alanyazında yer alan tüm yineleme işlevleri ve çeşitli işlevsel ulamlar çalışma kapsamına alınmış ve veri tabanı çözümlemesi gerçekleştirilmiştir. Bu yönüyle tez çalışmamız Türkçe alanyazında yineleme türlerinin ve işlevlerinin tümünün incelendiği ilk ve en geniş kapsamlı çalışma olma özelliğini taşımaktadır.

¹ 31.05.2023 tarih ve E-87347630-659-617038 sayılı Etik Kurul izni

BİRİNCİ BÖLÜM

YİNELEMELER ve TÜRLERİ

1.1. YİNELEME

Karşılıklı konuşma incelendiğinde gündelik konuşmaların sadece yeni üretilmiş ifadeleri değil, önceki bağlamlarda üretilmiş sözcükleri de içerdiği görülmektedir. Konuşucular karşılıklı konuşma sırasında kendilerini ya da diğer konuşucuları yaygın biçimde yineleme ve “aynı şeyi” “aynı sözcüklerle” yeniden ifade etme eğilimi göstermektedir (Schegloff, 1987, 2004; Wong, 2000). Herhangi bir dilin kullanıcıları tarafından konuşma sırasında başvuru alan temel bir işlem olarak yineleme (Rossi, 2020) sestem sözlü anlatıma kadar dilin tüm düzeylerinde gerçekleşmekte ve insan dilinin temel yapısal bir özelliği olarak kabul edilmektedir (Johnstone, 1994).

Halliday ve Hasan (1976) tarafından bağlaşıklık araçları arasında sayılan yinelemeler, metin içerisinde gönderimsel ve bağlayıcı rol oynamaktadır. Tümce, öbek ve sözcük düzeyinde gerçekleşen yinelemeler yeni üretilen sözcüklerin söylemde önceden üretilen sözcüklerle nasıl bağlantılı olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak, söylemde anlamın inşa edilmesi sürecinde yinelemeler, belli öğeleri ön plana çıkarması nedeniyle konuşucunun tutumunu da yansıtmaktadır. Okuyucu ya da dinleyiciye neye odaklanmaları gerektiğini, iletinin konusunu, hareket noktasını ve geri kalan bölümünün gösteren dilsel yapılar olan *tema* ve *rema* (Halliday, 1985: 299-301) ya da *konu* (İng. topic) ve *yorum* (İng. comment) ile ilgili olarak ise yinelemeler *rema* ya da *yoruma* katkıda bulunmanın bir yolu olarak değerlendirilmektedir (Halliday, 1967). Sözcüksel bağlaşıklığı oluşturan temel düzeneklerden biri olarak yineleme, sözlük birimlerin birbirlerine gönderimde bulunma durumu olarak da açıklanmaktadır. Adıllar, farklı adlar ya da metindeki bir ögenin farklı biçimlerde yinelenmesiyle tümceler arasında bağlantı kurulmaktadır. Bu yönüyle yineleme, hem yazılı hem sözlü metinlerde yapısal bir kurucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yineleme, en genel anlamıyla, ses, sözcük, öbek ve tümce gibi dilsel yapıların tekrarlanması olarak tanımlanmaktadır (Johnstone, 1994; Tannen, 2007). Karşılıklı konuşmada önceden kullanılan bir sözcüğün ya da sözcük birlikteliklerinin tekrarlanması (Tannen, 2007) ya da sözünün örüntülenmesi (Johnstone, 1994) olarak

da açıklanan yinelemenin gerçekleşebilmesi için ilk koşul, ilgili sözcenin daha önceden üretilmiş olmasıdır. Yineleme, ancak yinelenen bölümün ilk kez kullanımından, yani asıl kaynağından sonra çeşitli biçimlerde gerçekleşebilmekte ve çeşitli yöntemlerle ölçülebilmektedir.

Karşılıklı konuşmanın evrensel bir parçası olarak kabul edilen yinelemeler (Norrick, 1987; Merrit, 1994; Kurokawa, 2006) toplumsal yaşamda, ritüellerde, karşılıklı konuşmada, kısacası insanların etkileşimde bulunduğu her ortamda karşımıza çıkmaktadır (Norrick, 1987; Johnstone, 1994; Wong, 2000, Tannen, 2007). Özellikle yüz yüze yapılan gündelik konuşmalarda konuşucular yinelemelere sıklıkla başvurmaktadır. Yaygın ve çok yönlü bir dilsel pratik olarak yinelemeler, dilbilimin edimbilim, sesbilim, göstergebilim, biçembilim ve psikodilbilim alanlarında, anadil ve ikinci dil ediniminde, sınıf söyleminde incelenmekte; bunun yanı sıra retorik, şiir, yazın, antropoloji, iletişim ve pazarlama gibi alanlarda çalışan araştırmacıların da ilgisini çekmektedir. Yineleme üzerine yapılan çalışmalar, söylemde yinelemelerin farklı türlerde ortaya çıktığını ve çeşitli bilişsel, psikolojik, etkileşimsel, biçemsel ya da didaktik etkilere sahip olduğunu ortaya koymuştur (Johnstone, 1994; Perrin vd., 2003; Tannen, 2007; Bazzanella, 2011). Yineleme, alanyazından tanımlardan anlaşıldığı üzere dil dizgesinin ve dilsel davranışın bir parçasıysa bu olgunun bir tür düzenlilik ve süreklilik sergilemesi beklenmektedir (Wong, 2000). Bu nedenle, öncelikle yinelemelerin düzenliliğinin betimlenmesinin yinelemelerin yerine getirdiği işlevlerin belirlenmesine ışık tutacağı savlanmaktadır (Norrick, 1987; Schegloff, 1997). O halde, yinelemelerin karşılıklı konuşmadaki işlevlerinin belirlenmesinin ilk adımı yineleme olgusunun karşılıklı konuşmada sergilediği düzenliliğin ortaya koyulmasıdır. Sunulan bu açıklamalardan, yinelemelerin gündelik söylemde yerine getirdiği işlevlerin belirlenmesinin ilk koşulunun yineleme türlerinin net biçimde belirlenmesi olduğu anlaşılmaktadır. Alanyazında savlandığı gibi yineleme insan iletişiminin evrensel bir özelliği ise, bu evrensel dilsel pratiğin gerçekleşme biçimlerinin, diğer bir ifadeyle yineleme türlerinin açıklanması önem kazanmaktadır. Bu nedenle, bir sonraki bölümde yinelemelerin türlerine ilişkin kapsamlı açıklamalara yer verilmektedir.

1.2.YİNELEME TÜRLERİ

Yineleme olgusunun söylem içerisindeki karmaşık biçimsel özellikleri ve alanyazında farklı biçimlerde tanımlanması nedeniyle hangi dilsel birimlerin yineleme sayılıp sayılamayacağı sorusu önem kazanmakta ve yinelemelerin bir biçimde sınırlandırılarak ele alınması gerekmektedir (Bazzanella, 1993; Kim, 2002).

Wolf, Van Lancker Sittis ve Sittis (2014) ve Van Lancker Sittis ve Wolf (2015), yinelemeleri çeşitli değişkenler üzerinden ulamlaştırılarak incelemektedir. Sözü edilen araştırmalarda yinelemeler biçim açısından çeşitli ulamlara ayrılmıştır. Bunlardan biçimle ilgili olanlar *yinelemenin kaynağı* (*kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme*), *yinelemenin yeri* (*yakın, gecikmeli ve uzak yineleme*) *yinelemenin korunma derecesi* (*birebir yineleme* ve *değiştirilmiş yineleme*) *dilbilgisel birim* (*sözcük, öbek* ya da *tümce*) ve *öbek tipi* (*kalıpsöz* ya da *yeni sözce*) ulamlarından oluşmaktadır. Bu çalışmada, alanyazında başka çalışmalarda da yaygın biçimde kullanılan *yinelemenin kaynağı*, *yeri* ve *korunma derecesi* inceleme kapsamına alınmış, çalışmanın veri tabanının geniş olması nedeniyle *öbek tipi* ve *dilbilgisel birim* ulamları ileriki çalışmalarda incelenmek üzere çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

Alanyazında yinelemeler, Tablo 1’de gösterildiği gibi üç biçimsel ölçüte göre sınıflandırılmaktadır (Wolf, Van Lancker Sittis ve Sittis (2014); Van Lancker and Sittis, 2015).

Tablo 1. Yineleme Türleri ve Alt Türleri

Yineleme Türü	Alt türü
Yinelemenin Kaynağı	Kendini Yineleme Diğer Konuşucuyu Yineleme
Yinelemenin Yeri	Yakın yineleme Gecikmeli yineleme Uzak yineleme
Yinelemenin Korunma Derecesi	Birebir yineleme Değiştirilmiş yineleme

Yinelemelerin biçimsel özellikleri temel alınarak yapılan bu tür ayrımına göre alanyazında yürütülen çalışmaların amacına uygun olarak bu tür ve alt türlerden sadece biri ya da birkaçı ile sınırlandırılabilmektedir. Örneğin, bazı araştırmacılar, farklı dillerde sadece *diğer konuşucuyu yinelemeyi* inceleme yoluna gidebilmekte ve diğer

konusucuyu yinelemeleri incelerken *yinelemenin yeri* (*yakın, gecikmeli ya da uzak*) ve *yinelemelerin korunma derecesi* (*birebir ya da değiştirilmiş yineleme*) ölçütlerini kapsam dışı bırakabilmektedir (Bkz. Rossi, 2000; Couper-Kuhlen, 2020; Stevanovic ve diğerleri, 2020; Persson, 2020; Huhtamaki ve diğerleri, 2020). Benzer biçimde, yinelemelerin işlevlerinin kültürlerarası farklılık gösterip göstermediğinin incelendiği toplumdilbilim odaklı çalışmalarda, tür ayrımı sadece *birebir yinelemeler* ile sınırlandırılabilir (Bkz. Fujimura-Wilson, 2007). Nitekim Tannen (2007) yinelemelerin türlerine ilişkin sınırların belirsiz olduğu ve her bir yinelemenin türünün saptanmasının güç olabileceği uyarısını yapmaktadır. Araştırmacılar yinelemelere yönelik olarak çalışmalarının kapsamını kendi çalışmalarına özgün tanımlara göre belirlemektedir. Yinelemelerin türlerine yönelik yapılan ayrıma ve alt türlere ilişkin tanımlar ve ölçütler sonraki başlıklarda farklı dillerde yapılan çalışmalardan derlenen örnekler üzerinden açıklanmaktadır.

1.2.1. Kaynağına göre Yinelemeler ve Türleri

Karşılıklı konuşmada yinelemelerin sınıflandırılma biçimlerinden biri yinelemeyi kimin yaptığına ilişkindir. Yineleme konuşucunun kendisi tarafından ya da dinleyen kişi tarafından yapılabilir (Schegloff, 1996; Tannen, 2007; Knutson, 2010). *Kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme* yinelenen dilsel birimlerin kaynağı, diğer bir ifadeyle yinelemeyi yapan kişi ile ilgili yapılan ayrıma karşılık gelmektedir.

Yinelemenin kaynağına ilişkin bu tür, alanyazında *diğerini yineleme/çift taraflı yineleme* (İng. allo-repetition/dialogic repetition) (Tannen, 2007); *aynı konuşucu yinelemesi* (same-speaker repetition) ve *diğer konuşucu yinelemesi* (İng. second-speaker repetition) (Norrick, 1984); *tek taraflı yineleme* (İng. monological repetition), *kendi kendine yineleme* (İng. auto-repetition) ve *diğerini yineleme* (İng. etero-repetition) (Bazzanella 1993; 2011); *aynı konuşucunun söz sırasında gerçekleşen yineleme* (İng. repetition occurring within a speaker-turn) ve *farklı konuşucunun söz sırasında gerçekleşen yineleme* (İng. repetition occurring across a speaker-turn) (Coates, 1995); *sonraki konuşucunun yinelenmesi* (İng. next-speaker repetition) (Kim,

2002) gibi farklı adlandırmalarla karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada alanyazında da üzerinde genel bir uzlaşa bulunan *kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme* terimleri benimsenmiştir.

1.2.1.1. Kendini Yineleme

Doğal, anlık konuşma sırasında konuşucular sıklıkla kendi sözcelerinin bir bölümünü yineleme, yeniden söyleme, tekrarlama yoluna gitmektedir (Schegloff, 1987, s.60). Bir konuşucunun kendi sözcesini yinelemesi *kendini yineleme* olarak adlandırılmaktadır (Norrick, 1987; Johnstone, 1994; Tannen, 2007).

- (1) Girls were terried of her and she was a *frightful frightful* bully.
(Kızlar ondan çok korkardı ve o *korkunç korkunç* bir zorbaydı.)

(Kjellmer, 2008: 52)

Örnek (1)'de sunulan konuşma bölütünde “korkunç, korkunç bir zorba” (İng. *frightful frightful bully*) sözcesinin aynı konuşucu tarafından yinelenmesi nedeniyle bu yineleme, yinelemenin kaynağına göre *kendini yinelemedir*.

- (2) A: a oosaka iku shinkansen no naka de sudeni [kaeritaitte
(Shinkansen ile Osaka'ya giderken trene biner binmez eve gitmek
istediğini söyledi.)
B: kaeritaitte
(eve gitmek istediğini söyledi.)
C: *iyotta iyotta iyotta*
(*söyledi söyledi söyledi*.)

(Fujimura-Wilson, 2007: 326)

Örnek (2)'de üç arkadaş, kendileriyle birlikte yurtdışında öğrenci olan başka bir arkadaşları hakkında konuşmaktadır. Bu örnekte *kendini yineleme* C Konuşucusu tarafından, “söyledi söyledi söyledi” (Japonca “*iyotta iyotta iyottta*”) yinelemesi ile gerçekleştirilmektedir.

1.2.1.2. Diğer Konuşucuyu Yineleme

Diğer konuşucuyu yineleme, bir konuşucunun başka bir konuşucunun sözcesini bir biçimde yinelemesi olarak tanımlanmaktadır.

- (3) A: La` c,a fait combien de temps que
vous faites ce nouveau travail la` ?
(Bu *yeni işte* ne zamandır çalışıyorsun?)
B: Le nouveau travail: c,a fait un mois la` seulement
(*Yeni işte*: daha bir ay oldu.)

(Perrin ve diğerleri., 2003: 1850)

Örnek (3)'te verilen Fransızca konuşma bölütünde A Konuşucusu tarafından üretilen sözcede yer alan “yeni iş” (Fr. nouveau travail) öbeğinin, bir sonraki söz sırasında B Konuşucusu tarafından yinelenmesi nedeniyle *diğer konuşucuyu yineleme* gerçekleşmektedir.

- (4) A: Hvor mange år gikk du på skolen da?
(Kaç yıl okula gittiniz?)
B: tovl år.
(On iki yıl.)
A: Tovl år.
(On iki yıl.)
B: Ja.
(Evet.)

(Svennevig, 2004: 489)

Norveççe konuşma kayıtlarından elde edilen Örnek (4)'te B Konuşucusu tarafından üretilen “on iki yıl” (Norveççe “tovl år”) sözcesi bir sonraki söz sırasında A Konuşucusu tarafından yinelenmektedir. Kaynak sözce ve yinelemenin farklı konuşucular tarafından üretilmesi nedeniyle bu yineleme *diğer konuşucuyu yineleme* olarak kabul edilmektedir.

1.2.2. Konuşmadaki Yerine göre Yinelemeler ve Türleri

Yinelemelerin yeri, yinelenen sözceler arasındaki metinsel uzaklığa ya da zamansal mesafeye karşılık gelmektedir. (Tannen, 2007; Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis, 2014). Yinelemenin yerine göre yapılan ayırmada, kaynak sözce ile yinelenen bölümler arasında başka dilsel birimlerin bulunup bulunmaması (Tannen, 2007) ya da

karşılıklı konuşmada yer alan katılımcıların söz sıraları ölçü birimi olarak alınmakta ve *yakın*, *gecikmeli* ve *uzak* olmak üzere üç alt tür bulunmaktadır.

1.2.2.1. Yakın Yineleme

Yakın yineleme (İng. immediate repetition), kaynak sözce ile yinelenen bölüm arasında herhangi bir dilsel birimin yer almadığı yineleme türü olarak açıklanmaktadır (Tannen, 2007). Bu tanıma göre, kaynak sözce ve yineleme art arda kullanılmaktadır. Öte yandan, Johnstone (1994) ve Van Lancker Sidsis ve Wolf (2015) tarafından yapılan söz sırası temelli tür ayrımında ise *yakın yineleme*, kaynak sözceden hemen sonraki söz sırasında gerçekleşen yineleme türü olarak kabul edilmektedir. Ancak, çözümleme aşamasında konuşucuların aynı söz sırası içerisinde de *yakın yineleme* yaptıkları saptanmıştır. Aynı konuşucu tek bir söz sırası içerisinde aşağıda sunulan konuşma bölütünde gösterildiği gibi *yakın kendini yineleme* yapabilmektedir:

- (5) Sven: ...but *it's it's* really a lot of fun...
(ama *bu bu* çok eğlenceli...)

(Rieger, 2003: 64)

Örnek (5)'te “*bu bu*” yinelemesi kaynak sözce ve yinelemenin birbiri ardına kullanılması nedeniyle *yakın yineleme*dir. Bu nedenle, bu çalışmada *yakın yinelemelerin* saptanmasında söz sırası temelli yaklaşım yerine Tannen (2007) tarafından önerilen “kaynak sözce ile yinelenen bölüm arasında başka bir dilsel birim bulunmayan yineleme” tanımı benimsenmiştir. *Yakın yinelemenin* saptanmasına tek ölçüt, kaynak sözce ile yinelenen bölüm arasında herhangi başka bir dilsel birim bulunmamasıdır (Ido, 2002; Tannen, 2007).

- (6) David: Yeah and which would have
nothing to do with language.
(Evet, bu dediğinin de dille hiçbir ilgisi yok.)
Deborah: *It's expressed in language.*
(Dilde ifade ediliyor.)
Chad: *It's expressed in language.*
(Dilde ifade ediliyor.)
David: *It's expressed in language.*
(Dilde ifade ediliyor.)

(Tannen, 2007: 70)

Örnek (6)'da Deborah tarafından üretilen “Dilde ifade ediliyor” (İng. It's expressed in language) kaynak sözcüğü ile Chad ve David tarafından yinelenen birimler arasında başka bir dilsel birim bulunmaması nedeniyle bu yineleme *yakın yineleme* kapsamına girmektedir. Kaynak sözcüğün önce Chad ve ardından David tarafından yinelenmesi nedeniyle bu yineleme, yinelemenin kaynağı türü ile birlikte değerlendirildiğinde *yakın diğer konuşucuyu yineleme*dir.

- (7) Marge: Can I have one of these Tabs? Do you want to split a Tab? Do you want to split a Tab?
(Bu Tab'lardan birini alabilir miyim? Tab'ı paylaşmak ister misiniz? Tab'ı paylaşmak ister misiniz?)
Kate: Do you want to split my Tab?
(Tab'ımı paylaşmak ister misiniz?)

(Tannen, 2007: 57)

Örnek (7)'de Marge'ın söz sırasında “Tab'ı paylaşmak ister misin?” (İng. Do you want to split a Tab?) sözcüğünü arka arkaya, araya başka bir dilsel birim girmeden yinelediği görülmektedir. Bu nedenle, söz konusu yineleme, *yakın yineleme*dir. Yinelemenin kaynağına göre değerlendirildiğinde ise, yinelemenin aynı konuşucu tarafından yapılması nedeniyle *kendini yineleme* söz konusudur. Bu durumda, örnekte sunulan yineleme, *yakın kendini yineleme*dir.

1.2.2.2. Gecikmeli Yineleme

Yinelemenin yerine ilişkin yapılan ayırmada diğer bir yineleme alt türü *gecikmeli yineleme*dir. *Gecikmeli yineleme*, yinelenen bölümler arasında başka dilsel birimler bulunması bakımından *yakın yinelemeden* ayrılmaktadır (Tannen, 2007; Ido, 2002; Cappuzzo, 2016). Tannen (2007) *gecikmeli yineleme* söz konusu olduğunda kaynak sözcük ile yineleme arasındaki “gecikmeli” olma durumunun söylemdeki (metinsel) bir gecikmeye karşılık gelebileceğini ya da özellikle kalıplaşmış ifadeler (İng. fixed expressions) söz konusu olduğunda bu ifadelerin yıllar içerisinde farklı konuşucular tarafından kullanıldığı göz önünde bulundurulduğunda günler, haftalar, aylar ve yıllar üzerinden gerçekleşen zamansal bir gecikmeye karşılık gelebileceğini belirtmektedir. Benzer biçimde, Johnstone (1994) *gecikmeli yinelemeyi* (İng. displaced

repetition) “söylemde daha sonraki bir noktada gerçekleşen yineleme” olarak tanımlamakta ve “A Konuşucusu tarafından karşılıklı konuşmanın başlangıcında söylenen bir sözcenin B Konuşucusu tarafından söylemin sonunda yinelenmesi” biçiminde açıklamaktadır. Bu tanımlarda *gecikmeli yinelemenin* sınırlarının muğlak bırakıldığı görülmektedir. “Söylemde daha sonraki bir noktada gerçekleşen yineleme” ifadesi bir kaynak sözce ile yineleme arasındaki metinsel uzaklığın ölçülebilirliğine ilişkin herhangi bir ölçüt sunmamaktadır. Tannen (2007) ve Johnstone (1994) tarafından yapılan tanımlamalarda *yakın yineleme* sayılmayan diğer tüm yinelemelerin (kaynak sözce ile yineleme arasında bir sözce ya da sayfalarca başka sözceler bulunsa bile) *gecikmeli yineleme* sayıldığı anlaşılmaktadır. Öte yandan, alanyazında yinelemenin yerine göre yapılan ayrıma *yakın* ve *gecikmeli yinelemelere uzak yinelemeleri* de dahil eden ve bu alt türlerin saptanmasına yönelik çeşitli ölçütler öneren Van Lancker Sids ve Wolf (2015) *gecikmeli yinelemeyi* “kaynak sözceden sonra iki ila beş söz sırası arasında gerçekleşen yineleme” olarak tanımlamaktadır. Bu söz sırası temelli tanımlama, çözümlemeci açısından sınırları belirgin bir başlangıç noktası sunmaktadır.

- (8) A: The weeknights is *pretty crazy*.
(Haftaiçi akşamları *çok çılgınca*.)
B: um and like like fruit and oh my god *it's just crazy*.
(Im ve şey meyve aman Alahım *çok çılgınca*.)
B: *It's crazy* how much he eats.
(Bu kadar çok yemesi *çok çılgınca*.)
A: That's *pretty crazy*.
(Bu *çok çılgınca*.)
B: Now wait. What, got so much furniture in this tiny apartment. *It's crazy*.
(Şimdi bak. Ne, bu küçük dairede çok mobilya var. *Bu çılgınca*.)

(Van Lancker Sids ve Wolf, 2015: 280)

Örnek (8)'de Van Lancker Sids ve Wolf (2015) tarafından “pretty crazy” ve “it's crazy” yinelemelerinin hem *gecikmeli yineleme* hem de *uzak yineleme* biçiminde gerçekleştiği savlanmaktadır. Araştırmacılar tarafından sözü edilen yineleme türüne özgü başka bir örnek sunulmamaktadır.

- (9) A: ...and ... I remember saying to myself... [chuckling] “*There is a person over there. That's falling to the ground. ...And that person was me*”.... And

I couldn't ... put together the fact that *there was someone fainting and that someone was me.*

(the group discusses the story briefly)

And uh... it was funny because in my head I said ...my awareness was such... that I said to myself ... “Gee well *there’s a person over there, falling down.*” ... And *that person was me.*

(...ve.. kendime şöyle dediğimi hatırlıyorum... [gülüyor] “*orada yere düşen biri var, ve o düşen kişi bendim.*” ...ve şu gerçeği anlayamıyordum *orada bayılan biri vardı ve o kişi bendim.*

(grup öyküyü bir süre tartışır)

Ve aaa... çok tuhaf çünkü kafamda diyordum ki ... çok farkında değil gibiydim... kendi kendime dedim ki ... “Tanrım, *orada biri var, yere düşüyor. ... ve o kişi bendim.*

(Tannen, 2007: 64-65)

Örnek (9)’da küçük bir dinleyici grubuna metroda başından geçen bayılma deneyimini anlatan bir konuşucunun, tek bir tümceyi anlatısı boyunca farklı noktalarda çeşitli biçimlerde değiştirerek kullandığı gösterilmektedir. Anlatının başlangıcında “Orada, yere düşen biri var ve o düşen kişi bendim” (İng. *There is a person over there that’s falling to the ground and that person was me*) tümcesi araya kısa bir konuşma bölümü girdikten sonra “Orada bayılan biri vardı ve o kişi bendim” (İng. *There was someone fainting and that someone was me*) biçiminde yinelenmektedir. Dinleyicilerin anlatıyı kısa bir süreliğine tartışmasının ardından konuşucu anlatıya devam etmekte ve anlatısının son bölümünü aynı tümceyi “Tanrım, orada biri var, yere düşüyor.... ve o kişi bendim” (İng. *Gee well there’s a person over there, falling down and that person was me*) biçiminde yineleyerek tamamlamaktadır. Örnekte, “Orada yere düşen biri var ve o düşen kişi bendim” kaynak sözcüsü ile bu sözcenin yineleniği iki nokta arasında başka dilsel birimler bulunması nedeniyle bu yinelemeler *gecikmeli yineleme* kapsamına girmektedir. Yinelemelerin aynı konuşucu tarafından gerçekleştirilmesi nedeniyle söz edilen örnekte *gecikmeli kendini yineleme* örneklendirilmektedir.

- (10) Vivian: so I stood on my bed
(yatağımın üstüne çıktım)
Marge: *She pounded on the ceiling.*
(Tavana vurdu)
Vivian: and I pounded on the ceiling,
(ve tavana vurdum)
Marge: *she was pounding...*
(tavana vuruyordu...)

Vivian: and I hear Marge
And I hear Marge dash out of her room,
Come downstairs and open the door,
And I was like “No Marge”...
(Marge’ı duydum, Marge’in odasından fırladığını duydum.
Ve şey dedim “Hayır Marge...”)
Marge: She said “Marge, it’s me.”
I’m like, “What is...”
(“Marge, benim” dedi.
Ben de dedim “Ne...”)
Vivian: *I was pounding on my ceiling.*
(*Ben tavana vuruyordum.*)

(Tannen, 2007: 66)

Örnek (10)’da verilen karşılıklı konuşmada, ikinci söz sırasında Marge tarafından ilk kez üretilen “tavana vurdu” (İng. *pounded on the ceiling*) öbeği, sonraki konuşma sıralarında farklı noktalarda “tavana vurdum” (İng. *I pounded on the ceiling*) ve “tavana vuruyordu” (İng. *she was pounding*) biçiminde yinelenmektedir. Son söz sırasında Vivian tarafından yapılan “Ben tavana vuruyordum” (İng. *I was pounding on my ceiling*) yinelemesi ile Marge tarafından ilk kez üretilen “tavana vurdu” (İng. *pounded on the ceiling*) öbeği arasında beş söz sırası bulunması nedeniyle, bu yineleme *gecikmeli yineleme* kapsamına girmektedir. Yinelemenin farklı bir konuşucu tarafından gerçekleştirilmesi nedeniyle *diğer konuşucuyu yineleme* söz konusudur.

1.2.2.3. Uzak Yineleme

Uzak yineleme, kaynak sözcenin yer aldığı söz sırasından sonra beş söz sırasından daha uzak bir noktada gerçekleşen yineleme olarak açıklanmaktadır (Van Lancker Sittis ve Wolf, 2015).

(11) Chad: I agree. [i.e. with Steve]
([Steve’e] katılıyorum.)
Peter: What. The cartoons?
(Ne? Çizgi filmler?)
Steve: *I never took them seriously.*
(*Çizgi filmleri hiç ciddiye almamıştım.*)
I never thought anyone was
(Kimsenin ciddiye aldığını sanmıyordum.)
Deborah: I couldn’t stand it.
(Dayanamadım.)
[One page of transcript intervenes.]
[Bir sayfalık çevriyazı araya girmektedir.]
Steve: *I never . . . took that seriously*

Peter: (Onları hiç ciddiye almamıştım.)
I never could take it seriously.
(Onları hiç ciddiye alamazdım.)

(Tannen, 2007: 69)

Örnek (11)'de konuşucular çizgi filmlerde şiddet üzerine konuşmaktadır. Kaynak sözce olan “Çizgi filmleri hiç ciddiye almamıştım” (İng. I never took them seriously) tümcesi araya bir sayfalık çevriyazı girmesinden sonra “Onları hiç ciddiye almamıştım” (İng. I never . . . took that seriously) ve “Onları hiç ciddiye alamazdım” (İng. I never could take it seriously) biçiminde değiştirilerek yinelenmektedir. Beş söz sırasından daha uzak noktada gerçekleşmesi nedeniyle bu yinelemeler *uzak yineleme*dir. Yinelemenin yeri ve kaynağı türleri birlikte değerlendirildiğinde bu örnekte Steve tarafından yapılan “Onları hiç ciddiye almamıştım” yinelemesi *uzak, kendini yineleme*; Peter tarafından yapılan “Onları hiç ciddiye alamazdım” yinelemesi *uzak, diğer konuşucuyu yineleme* olarak kabul edilmektedir.

1.2.3. Yinelenen Sözcenin Korunma Derecesine göre Yinelemeler ve Türleri

Yinelemenin korunma derecesi kaynak sözce ile yinelemenin ne derece aynı olduğu ya da ne ölçüde biçimsel değişikliğe uğradığı ile ilgilidir (Johnstone, 1994; Tannen, 2007) Yinelenen bölümün aynılık derecesi bakımından yinelemeler alanyazında *birebir* ya da *değiştirilmiş yinelemeler* olarak ikiye ayrılmaktadır.

1.2.3.1. Birebir Yineleme

Bir konuşucu kaynak sözceyi sözcüğü sözcüğüne yineleyebilmekte ya da kendi sözcükleriyle eklemeler yaparak açımlayabilmektedir (Johnstone, 1994). Aynı yineleme türü *sözcüğü sözcüğüne yineleme* (İng. verbatim repetition) (Merlini Barbaresi, 1996: 105) ya da *tam yineleme* (İng. full repetition) (Brody, 1994: 5) olarak da adlandırılmaktadır. Bu tanımlamalara göre yinelenen bölümde biçimsel değişiklik olmaması ölçütü aranmaktadır. *Birebir yineleme*, aşağıda örneklerde gösterildiği gibi, kaynak sözcenin hiçbir biçimsel değişikliğe uğramadan, olduğu gibi korunarak yinelenmesi olarak kabul edilmektedir.

- (12) A: Well, then you are now working at (which) company?
(Peki şimdi hangi şirkette çalışıyorsun?)
B: *Dong Yun Company*
(*Dong Yun Şirketi*)
A: *Dong Yun Company.*
(*Dong Yun Şirketi*)
B: Yes, *Dong Yun Company*. It is one of the associated companies of
DongDiShi Company.
(Evet, *Dong Yu Şirketi*. DongDiShi Şirketlerinin iştiraklerinden
biri.)

(Hsieh, 2009: 158)

Örnek (12)'de A Konuşucunun sorusuna B Konuşucusu “Dong Yun Şirketi” yanıtını vermektedir. İkinci söz sırasında üretilen bu kaynak sözcenin üçüncü söz sırasında diğer konuşucu tarafından herhangi bir biçimsel değişikliğe uğramadan aynen korunarak yinlendiği görülmektedir. Bu nedenle, üçüncü söz sırasındaki yineleme *birebir yinelemedir*. *Yinelemenin yeri ve yinelemenin kaynağı* türleri birlikte değerlendirildiğinde “Dong Yun Şirketi” yinelemesi *yakın, birebir diğer konuşucuyu yinelemedir*.

- (13) A: And this was in *a stone castle*, you see. *Bloody cold*.
(Ve bu da taştan bir kalenin içindeydi. Görüyorsunuz, *deli gibi soğuk*)
B: *A stone castle*, and excessively *bloody cold*.
(Taştan bir kale ve aşırı *deli gibi soğuk*.)

(Norrick, 1987: 250)

Örnek (13)'te A Konuşucusu tarafından üretilen “taştan bir kale” (İng. a stone castle) ve “deli gibi soğuk” (İng. bloody cold) sözceleri, diğer konuşucu tarafından herhangi bir değişikliğe uğratılmadan yinelenmektedir. Bu örnekte yinelenen dilsel birimler, A Konuşucusu tarafından üretilen sözcelerin birebir kopyası olmaları nedeniyle *birebir yineleme*; yinelenen sözceler arasında başka dilsel birimler bulunması nedeniyle *gecikmeli yineleme* ve yinelemenin başka bir konuşucu tarafından yapılması nedeniyle *diğer konuşucuyu yinelemedir*.

1.2.3.2. Değiştirilmiş Yineleme

Alanyazında bazı çalışmalarda *kısmi yineleme* (İng. partial repetition) olarak da adlandırılmaktadır *değiştirilmiş yineleme* (İng. non-exact repetition, repetition with variation, modified repetition), kaynak sözce ile yineleme arasında biçimsel bir farklılık bulunan yineleme alt türüdür (Tannen, 1989; Johnstone, 1994; Merlini Barbaresi, 1996). Soru tümcelerinin bildirim tümcelerine dönüştürülmesi, yinelenen bölümde tek bir sözcük ya da öbeğin değiştirilmesi, tümcede kişi ya da zamanın değiştirilerek yinelenmesi *değiştirilmiş yineleme* kapsamına girmektedir (Tannen, 2007; Van Lancker and Sidtis, 2015).

- (14) Peter: Just to see if we *say anything interesting*?
(Sadece *herhangi ilginç bir şey* söyleyip *söylemeyeceğimizi* görmek için mi?)
Deborah: No. Just to see how you *say nothing interesting*.
(Hayır. Sadece *ilginç olmayan bir şeyi* nasıl *söylediğini* görmek için.)
Peter: Oh. Well I-I hardly ever *say nothing interesting*.
(Aaa. Peki, ben çok nadiren *ilginç olmayan bir şey* söylerim.)
(Tannen, 2007: 71)

Örnek (14)'te Peter tarafından üretilen "...herhangi ilginç bir şey söyle-" (İng. say anything interesting) sözcesi Deborah tarafından, "...ilginç olmayan bir şey söyle" (İng. ...say nothing interesting) biçiminde değiştirilerek yinelenmektedir. Üçüncü söz sırasında ise kaynak sözce, aynı konuşucu tarafından "...ilginç olmayan bir şey söylerim" (İng... say nothing interesting) biçiminde yeniden değiştirilmektedir. Yinelemenin yeri ve kaynağı alt türleri de dikkate alındığında bu örnekte Deborah tarafından gerçekleştirilen yineleme *gecikmeli, değiştirilmiş, diğer konuşucuyu yineleme*; Peter tarafından son söz sırasında gerçekleştirilen yineleme ise *gecikmeli, değiştirilmiş, kendini yinelemedir*.

- (15) A: What is *the most unique career experience* you've ever had?
(Yaşadığın *en benzersiz kariyer deneyimi* neydi?)
B: Well, okay. Yeah, *my most unique career experince*...
(Şey, tamam. Evet, *yaşadığım en benzersiz kariyer deneyimi*...)

Örnek (15)'te A Konuşucusu tarafından üretilen “yaşadığın en benzersiz kariyer deneyimi” (İng. the most unique career experience) sözcüğü, B Konuşucusu tarafından “yaşadığım en benzersiz kariyer deneyimi” (İng. my most unique career experience) biçiminde biçimsel değişiklik yapılarak yinelenmektedir. Çalışmamız kapsamında incelenen tüm yineleme türleri ile birlikte değerlendirildiğinde bu konuşma bölümünde *gecikmeli, değiştirilmiş, diğer konuşucuyu yineleme* örneklenmektedir.

Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin tür ve işlevlerini belirlemeyi amaçladığımız çalışmamızda alanyazından elde edilen tanımlamalar ve farklı dillerden sunulan örnekler üzerinden yinelemelerin türleri açıklanmıştır. Bir sonraki bölümde yinelemelerin işlevlerine ilişkin olarak alanyazından derlenen ve bu tez çalışmasının inceleme çerçevesinin temelini oluşturan işlevlere yer verilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

YİNELEMELERİN İŞLEVLERİ ve İŞLEVSEL ULAMLAR

2.1. YİNELEMELERİN İŞLEVLERİ

Yineleme, yazılı ve sözlü dilde çeşitli bilişsel, psikolojik, etkileşimsel, biçimsel ve edimbilimsel işlevleri yerine getirmek üzere kullanılan doğal bir olgudur (Zuljan Kumar, 2019). Karşılıklı konuşma sırasında bir konuşucunun kendisinin ya da başka bir konuşucunun konuşmasını bilinçli olarak tekrarlaması *edimbilimsel yineleme* olarak da açıklanmaktadır. İletişimsel davranışın doğal bir bileşeni olarak kabul edilen yineleme, normal dil kullanımı sırasında gerçekleşen sözlü yinelemeleri kapsamaktadır (Van Lancker Sidtis ve Wolf, 2015).

Konuşucular, karşılıklı konuşma sırasında çeşitli iletişimsel işlevleri yerine getirmek için kendi sözcelerini ve diğer konucuların sözcelerini rutin olarak yinelemektedir (Norrick, 1987; Tannen, 2007; Van Lancker and Sidtis, 2015). Karşılıklı konuşmada yerine getirdiği çeşitli işlevler nedeniyle yineleme son yıllarda özellikle karşılıklı konuşma bağlamında incelenmeye değer bulunmaktadır.

Karşılıklı konuşmanın gerçek zamanlı olarak gerçekleşmesi nedeniyle konuşucular sözcelerini anlık olarak üretmektedir. Sözlü söylemin doğası gereği hazırlıksız olması, konuşucuların sıklıkla konuşmanın akıcılığını bozan öğeler olarak adlandırılan hatalı başlangıçlar (İng. false starts), kaçınılmalar, duraksamalar ve yinelemelere başvurmasına yol açmaktadır (Biber ve diğerleri., 2000). Bu bakış açısına göre yinelemeler gereksiz, taklide dayalı ya da özensiz dil kullanımı biçimleri olarak görülmekte, bu nedenle bazı araştırma gelenekleri yinelemeleri akıcılığı bozan bir dilsel olgu olarak kabul etmektedir (Clark ve Wasow, 1998). Öte yandan, toplumdilbilim ve söylem çözümlemesi alanında yapılan çalışmalarda, yinelemeler toplumsal bir etkinlik olarak kabul etmekte (Wong, 2000) ve karşılıklı konuşmada yinelemelerin *vurgulama, onarım, düzeltme, mizah, şaşırdığını gösterme, söz sırası alma, anladığını gösterme, netleştirme isteme, bağlaşıklık sağlama, onaylama, dinlediğini gösterme, uzlaşma, uzlaşmazlık, söz sırası yönetimi, katılım vb.* gibi çeşitli işlevleri yerine getirmek amacıyla kullanıldığını ortaya koymaktadır (Norrick, 1987; Bazzanella, 1993; Johnstone, 1994; Wong, 2002; Kim, 2002; Fujimura-Wilson, 2007;

Hsieh, 2009; Cappuzzo, 2015; Van Lancker Sids ve Wolf, 2015; Tekdemir Yurtdaş, 2010: 2012; Rossi, 2020).

Gündelik söylemde yaygın biçimde kullanılan yinelemeler, çeşitli iletişimsel işlevleri yerine getirmek üzere kullanılmaktadır (Norrick, 1987; Kjellmer, 2008; Zuljan Kumar, 2019). Karşılıklı konuşma sırasında konuşucuların sürekli olarak yeni sözceler üretmektense hem kendilerinin hem de diğer konuşucuların önceki sözcelerini yinelenmesinin çeşitli amaçları bulunmaktadır. Yineleme, sadece aynı şeyin tekrar tekrar söylenmesi olarak değerlendirilmemektedir. Farklı koşullar altında üretilen aynı sözceler farklı anlamlara gelmektedir. İlk sözcenin yerine getirdiği söylem genellikle yinelenen sözcenin yerine getirdiği söylemden farklı olmaktadır. Bir dilsel öge ile ikinci kez karşılaşıldığında yinelemenin anlamı dinleyiciler tarafından yorumlanmaktadır (Bazzanella, 1996; Tannen, 2007). Bu nedenle, yinelemelerin karşılıklı konuşmanın katılımcıları, üzerinde konuşulan konu ve katılımcılar arasındaki ilişkiler gibi bilgilere, diğer bir ifadeyle bağlama göre değerlendirilmesi gerekmektedir. Johnstone'a göre (1994) sözlü iletişim sırasında gerçekleşen bir yinelemenin işlevi yoruma açıktır; hatta yinelemeler, içinde kullanıldıkları bağlama bağlı olarak birden fazla işlevi de yerine getirebilmektedir (Tannen, 2007).

Alanyazında yinelemelerin sözlü söylemdeki işlevlerinin daha çok *kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme* alt türlerine göre incelendiği belirlenmiştir. Bu nedenle, alanyazında İngilizce, Türkçe, Almanca, İtalyanca, Fransızca, İspanyolca, Meksika İspanyolcası, Arapça, Japonca, Çince, Mandarin Çincesi, Korece, Katalanca, İbranice, Lao, Yunanca, Norveççe, Brda Lehçesi, Fince, Finlandiya İsveççesi ve Tojolabal gibi farklı dillerde yapılan çalışmalarda saptanan *kendini yineleme* işlevleri Tablo 2'de, *diğer konuşucuyu yineleme* işlevleri Tablo 3'te sunulmaktadır.

Tablo 2. Alanyazında Kendini Yinelemelerin Sözlü Söylemdeki İşlevleri

Yinelemenin işlevi	Araştırmanın yapıldığı dil	Araştırmacı
	İngilizce	Persson (1974); Norrick (1987); Bublitz (1989, 1992); Johnstone (1994); Holmes ve Stubbe (2003); Fujimura-Wilson (2007); Fung (2007); Kjellmer (2008); Rabab-ah ve Abuseileek (2012); Wolf, Van Lancker Sids ve Sids (2014); Van Lancker Sids ve Wolf (2015);Li (2022)

Vurgulama	Türkçe	Yemenici (1996); Tekdemir Yurtdaş (2012); Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
	İtalyanca	Bazzanella (1993; 2011)
	Yunanca	Alvanoudi (2019)
	Japonca	Kurokawa (2006); Fujimura-Wilson (2007)
	Mandarin Çincesi	Hsieh (2009)
	Meksika İspanyolcası	Dumitrescu (2008)
	Tojolabal	Brody (1986)
	Brda Lehçesi	Zuljan Kumar (2019)
	Arapça	Johnstone (1994)
Söz sırası yönetimi (dolguluk [zaman kazanma, sözcük bulma], söz sırası alma, söz sırası tutma, söz sırası verme)	İngilizce	Norrick (1987); Bublitz (1989, 1992); Johnstone (1994); Wong (2000); Ido (2002); Rieger (2003); Holmes ve Stubbe (2003); Fung (2007); Fujimura-Wilson (2007); Kjellmer (2008); Rabab-ah ve Abuseileek (2012); Wolf, Van Lancker Sdtis ve Sdtis (2014); Van Lancker Sdtis ve Wolf (2015)
	Almanca	Rieger (2003)
	Türkçe	Tekdemir Yurtdaş (2012); Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
	İtalyanca	Bazzanella (1993; 2011)
	Japonca	Murata (1995); Kurokawa (2006); Fujimura-Wilson (2007)
	Tojolabal	Brody (1986)
	Brda Lehçesi	Zuljan Kumar (2019)
Katılım	İngilizce	Tannen (1989, 2007); Fung (2007); Kjellmer (2008); Wolf, Van Lancker Sdtis ve Sdtis (2014); Van Lancker Sdtis ve Wolf (2015)
	İtalyanca	Bazzanella (1993; 2011)
	Japonca	Murata (1995); Kurokawa (2006); Fujimura-Wilson (2007)
	Tojolabal	Brody (1986)
Konu yönetimi (konuyu değiştirme, konuyu genişletme)	İngilizce	Norrick (1987); Tannen (1989, 2007); Fung (2007); Wolf, Van Lancker Sdtis ve Sdtis (2014); Van Lancker Sdtis ve Wolf (2015)
	Türkçe	Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
	Tojolabal	Brody (1986)
Bağlaşıklık sağlama (hatırlatma, konuyu toparlama)	İngilizce	Norrick (1987); Bublitz (1989, 1992); Tannen (1989, 2007); Johnstone (1994); Van Lancker Sdtis ve Wolf (2015); Li (2022)
	Yunanca	Alvanoudi (2019)
	Japonca	Murata (1995)
Onarım	İngilizce	Schegloff (1996, 1997); Rieger (2003); Kjellmer (2008); Van Lancker Sdtis ve Wolf (2015)
	Türkçe	Tekdemir Yurtdaş (2010); Tekdemir Yurtdaş (2010); Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
	Almanca	Rieger (2003)
	Yunanca	Alvanoudi (2019)

	Japonca	Kurokawa (2006); Fujimura-Wilson (2007)
Dostluk kurma (şaka, mizah, dalga geçme, ironi)	İngilizce	Tannen (1989, 2007); Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014); Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015)
	İtalyanca	Bazzanella (1993; 2011)
	Türkçe	Tekdemir Yurtdaş (2012); Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
Düzeltilme	İngilizce	Norrick (1987); Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015)
	İtalyanca	Bazzanella (1993; 2011)
	Türkçe	Tekdemir Yurtdaş (2012); Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
Uzlaşma	İngilizce	Bublitz (1989, 1992); Schegloff (1992); Fujimura-Wilson (2007); Li (2022)
	Türkçe	Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
	İtalyanca	Bazzanella (1993; 2011)
	Japonca	Fujimura-Wilson (2007)
Uzlaşmazlık	İngilizce	Bublitz (1989, 1992); Johnstone (1994); Li (2022)
	Türkçe	Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
Anladığını gösterme	İngilizce	Clancy ve diğerleri (1996); Schegloff (1996, 1997)
	İtalyanca	Bazzanella (1993; 2011)
Onay verme	İngilizce	Johnstone (1994); Fujimura-Wilson (2007); Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014); Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015)
	Türkçe	Tekdemir Yurtdaş (2010); Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
	Japonca	Fujimura-Wilson (2007)
Şaşırdığını gösterme	İngilizce	Rabab-ah ve Abuseileek (2012)
	İtalyanca	Bazzanella (1993; 2011)
	Brda Lehçesi	Zuljan Kumar (2019)
Soruyu yineleyerek yanıtlama	İngilizce	Norrick (1987); Tannen (1989, 2007); Fung (2007); Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015)
İsteklilik gösterme	İngilizce	Tannen (1989, 2007); Fujimura-Wilson (2007)
	Japonca	Fujimura-Wilson (2007)
Netleştirme isteme	İngilizce	Norrick (1987)
	İtalyanca	Bazzanella (1993; 2011)
Süreklilik belirtme	Mandarin Çincesi	Hsieh (2009)
	Brda Lehçesi	Zuljan Kumar (2019)
Süregelen gereksiz konuşmayı sonlandırma	İngilizce, Almanca, İspanyolca, Fransızca, Katalanca, Japonca, Korece, Rusça, İbranice, Lao	Stivers (2004)
	Türkçe	Aydın ve Ercan (2024-basımda)
Güvence verme	Türkçe	Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
İsrar	İspanyolca	Acuña-Ferreira (2002)
	Korece	Kim (2016)

Tablo 2’de sunulduğu gibi alanyazında farklı diller üzerine yapılan çalışmalar, kendini yinelemelerin *vurgulama, söz sırası yönetimi (söz sırası alma, söz sırası tutma, söz sırası verme), dolguluk (zaman kazanma, sözcük bulma), katılım, konu yönetimi (konuyu değiştirme, konuyu genişletme), bağlaşıklık sağlama (hatırlatma, konuyu toparlama), onarım, dostluk kurma (şaka, mizah, dalga geçme, ironi), düzletme, uzlaşma, uzlaşmazlık, anladığını gösterme, onay verme, şaşırdığını gösterme, soruyu yineleyerek yanıtlama, isteklilik gösterme, netleştirme isteme, süreklilik belirtme, süregelen gereksiz konuşmayı sonlandırma ve güvence verme* amaçlarıyla kullanıldığını ortaya koymuştur.

Alanyazında farklı dillerde yapılan çalışmalarda *diğer konuşucuyu yinelemelerin* işlevleri Tablo 3’te gösterilmektedir.

Tablo 3. Alanyazında Diğer Konuşucuyu Yinelemelerin Sözlü Söylemdeki İşlevleri

Yinelemenin işlevi	Araştırmanın yapıldığı dil	Araştırmacı
Anladığını gösterme	İngilizce	Schegloff (1996, 1997); Clancy vd. (1996); Kim (2002); Couper-Kuhlen (2020); Li (2022)
	Türkçe	Tekdemir Yurtdaş (2010, 2012)
	İtalyanca	Rossi (2020)
	Fransızca	Perrin vd. (2003); Knutson (2010); Persson (2020)
	Yunanca	Alvanoudi (2019)
	Japonca	Kurokawa (2006)
	Çince	Tsai (2001)
	Norveççe	Svennevig (2004)
	Fince	Stevanovic (2020)
	Finlandiya İsveççesi	Huhtamaki vd. (2020)
Uzlaşma	İngilizce	Norrick (1987); Bublitz (1989, 1992); Schegloff (1996, 1997); Kim (2002); Uchida (2012); Van Lancker Sidsis ve Wolf (2015); Li (2022)
	Türkçe	Tekdemir Yurtdaş (2010, 2012); Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
	Fransızca	Perrin vd. (2003)
	Yunanca	Alvanoudi (2019)
	Japonca	Kurokawa (2006); Fujimura-Wilson (2007)
	Mandarin Çincesi	Hsieh (2009)

	Meksika İspanyolcası	Dumitrescu (2008)
	Brda Lehçesi	Zuljan Kumar (2019)
Uzlaşmazlık	İngilizce	Bublitz (1989, 1992); Johnstone (1994)
	Türkçe	Tekdemir Yurtdaş (2010, 2012); Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
	Fransızca	Perrin vd. (2003); Knutson (2010)
	Yunanca	Alvanoudi (2019)
	Meksika İspanyolcası	Dumitrescu (2008)
Katılım	İngilizce	Bublitz (1989, 1992); Zhang (1998); Wolf, Van Lancker Sittis ve Sittis (2014); Van Lancker Sittis ve Wolf (2015); Couper-Kuhlen (2020); Li (2022);
	İtalyanca	Rossi (2020)
	Fransızca	Knutson (2010)
	Japonca	Kurokawa (2006); Fujimura-Wilson (2007)
	Mandarin Çincesi	Hsieh (2009)
	Brda Lehçesi	Zuljan Kumar (2019)
	Tojob	Brody (1986)
Onarım	İngilizce	Schegloff (1996, 1997); Kim (2002); Rieger (2003); Van Lancker Sittis ve Wolf (2015); Couper-Kuhlen (2020)
	Türkçe	Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
	Almanca	Rieger (2003)
	İtalyanca	Rossi (2020)
	Fransızca	Persson (2020)
	Japonca	Fujimura-Wilson (2007)
	Çince	Tsai (2001)
	Fince	Stevanovic vd. (2020)
	Finlandiya İsveççesi	Huhtamaki vd. (2020)
Netleştirme isteme	İngilizce	Kim (2002); Couper-Kuhlen (2020)
	Türkçe	Tekdemir Yurtdaş (2010)
	İtalyanca	Rossi (2020)
	Fransızca	Knutson (2010); Persson (2020)
	Japonca	Kurokawa (2006)
	Mandarin Çincesi	Hsieh (2009)
Şaşırdığını gösterme	İngilizce	Norrick (1987); Kim (2002); Uchida (2012); Couper-Kuhlen (2020)
	Türkçe	Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
	İtalyanca	Rossi (2020)
	Fransızca	Persson (2020)
	Norveççe	Svennevig (2004)
	Finlandiya İsveççesi	Huhtamaki vd. (2020)

	Meksika İspanyolcası	Dumitrescu (2008)
Konu yönetimi (konuyu değiştirme, konuyu genişletme)	İngilizce	Kim (2002); Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014); Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015); Li (2022)
	Türkçe	Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
	Fransızca	Knutson (2010)
	Japonca	Kurokawa (2006)
	Norveççe	Svennevig (2004)
	Mandarin Çincesi	Hsieh (2009)
Onay isteme	İngilizce	Couper-Kuhlen (2020); Li (2022)
	Türkçe	Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
	İtalyanca	Rossi (2020)
	Fransızca	Perrin (2003); Persson (2020)
	Meksika İspanyolcası	Dumitrescu (2008)
Dostluk kurma (şaka, mizah, dalga geçme, ironi)	İngilizce	Norrick (1987); Uchida (2012); Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014); Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015)
	Türkçe	Tekdemir Yurtdaş (2012); Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
	Japonca	Fujimura-Wilson (2007)
	Çince	Tsai (2001)
Söz sırası yönetimi (dolguluk [zaman kazanma, sözcük bulma], söz sırası alma, söz sırası tutma, söz sırası verme)	İngilizce	Bublitz (1989, 1992); Johnstone (1994); Ido (2002); Rieger (2003); Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014); Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015)
	Türkçe	Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
	Almanca	Rieger (2003)
	Mandarin Çincesi	Hsieh (2009)
	Meksika İspanyolcası	Dumitrescu (2008)
	Tojolabal	Brody (1986)
	Çince	(Tsai (2001)
Soruyu yineleyerek yanıtlama	İngilizce	Brody (1986); Norrick (1987); Uchida (2012); Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015)
	Türkçe	Tekdemir Yurtdaş (2012)
	Fransızca	Knutson (2010)
	Tojolabal	Brody (1986)
Düzeltilme	İngilizce	Norrick (1987); Uchida (2012)
	Türkçe	Ercan, Aydın ve Başaran (2024)
	Yunanca	Alvanoudi (2019)
	Norveççe	Svennevig (2004)
Kibarlık	İngilizce	Zhang (1998); Fujimura-Wilson (2007)
	Japonca	Kurokawa (2006); Fujimura-Wilson (2007)

	Meksika İspanyolcası	Dumitrescu (2008)
Bağlaşıklık sağlama	İngilizce	Johnstone (1994); Uchida (2012)
	Fransızca	Knutson (2010)
	Yunanca	Alvanoudi (2019)
Onay verme	İngilizce	Johnstone (1994); Kim (2002); Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014); Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015)
	Yunanca	Alvanoudi (2019)
Vurgulama	İngilizce	Brown (1977); Johnstone (1994); Fujimura-Wilson (2007); Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014); Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015)
	Japonca	Fujimura-Wilson (2007)
	Yunanca	Alvanoudi (2019)
	Mandarin Çincesi	Hsieh (2009)
Süreklilik belirtme	Mandarin Çincesi	Hsieh (2009)
İsteklilik gösterme	İngilizce	Tannen (1989, 2007); Fujimura-Wilson (2007)

Tablo 3'te görüldüğü gibi, alanyazında *diğer konuşucuyu yinelemeler* anladığını gösterme, *uzlaşma*, *uzlaşmazlık*, *katılım*, *onarım*, *netleştirme isteme*, *şaşırdığını gösterme*, *konu yönetimi (konuyu değiştirme, konuyu genişletme)*, *onay isteme*, *dostluk kurma*, *söz sırası yönetimi (söz sırası alma, söz sırası tutma, söz sırası verme)*, *dolguluk (zaman kazanma, sözcük bulma)*, *soruyu yineleyerek yanıtlama*, *düzeltilme*, *kibarlık*, *bağlaşıklık sağlama (hatırlatma, konuyu toparlama)*, *onay verme*, *vurgulama*, *süreklilik belirtme* ve *isteklilik gösterme* işlevleriyle kullanılmaktadır.

Tablo 2 ve Tablo 3'te sunulduğu gibi, *vurgulama*, *söz sırası yönetimi*, *dolguluk (zaman kazanma, sözcük bulma)*, *katılım*, *konu yönetimi (konuyu değiştirme, konuyu genişletme)*, *bağlaşıklık sağlama (hatırlatma, konuyu toparlama)*, *onarım*, *dostluk kurma*, *düzeltilme*, *uzlaşma*, *uzlaşmazlık*, *anladığını gösterme*, *onay verme*, *şaşırdığını gösterme*, *soruyu yineleyerek yanıtlama*, *isteklilik gösterme* ve *süreklilik belirtme* işlevleri hem kendini yineleme hem de *diğer konuşucuyu yineleme* alt türlerinde saptanan ortak işlevler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer taraftan, *güvence verme* ve *süregelen gereksiz konuşmayı sonlandırma* işlevleri *kendini yineleme* alt türüne; *onay isteme* ve *kibarlık* işlevleri ise *diğer konuşucuyu yineleme* alt türlerine özgü işlevler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 2 ve Tablo 3’te görüldüğü gibi az sayıda olmakla birlikte Türkçede de yinelemelerin karşılıklı konuşmadaki işlevlerinin incelendiği araştırmalar yapılmıştır. Bu çalışmalara Bölüm 2.3’te ayrıca değinilmektedir.

Bu bölümde, yineleme işlevleri alanyazında farklı dillerde yapılan çalışmalardan derlenen örnekler üzerinden açıklanmaktadır:

- (16) Girls were terried of her and she was a frightful frightful bully.
(Kızlar ondan çok korkardı ve o *korkunç korkunç* bir zorbaydı.)

(Kjellmer, 2008: 52)

Örnek (16)’da verilen “*korkunç korkunç*” *kendini yinelemesi* ilgili bağlamda iletinin gücünün yoğunlaştırılması amacıyla *vurgulama* işleviyle kullanılmaktadır (Kjellmer, 2008, s. 52)

- (17) A: Y este...?de cuanto es el... la tierra que tienen?
(Ve, bakalım, senin arsan... ne kadar büyük?)
B: Acqui? ? cuantas hectareas son?
(Burası kaç hektar?)
A: Cuantas hectareas?
(Kaç hektar?)
B: Son tres.
(Üç hektarım var.)
A: Tres hectares tienen?
(Üç hektarın mı var?)
B: Tres hectareas.
(Üç hektar.)

(Dumitrescu, 2008: 671)

Örnek (17)’de sunulan Meksika İspanyolcası dilinde gündelik konuşma bölütünde *diğer konuşucuyu yinelemenin söz sırası yönetimi (söz sırası verme)* işleviyle kullanımı gösterilmektedir. Verilen örnekte A Konuşucusu, B Konuşucusunun sözcelerini soru biçiminde yineleyerek (*yakın, değiştirilmiş, diğerini yineleme*) B Konuşucusuna söz sırasının yeniden alma olanağı sunmaktadır (Dumitrescu, 2008).

- (18) A: What is the most unique career experience you’ve ever had?
(Yaşadığın en benzersiz kariyer deneyimi neydi?)
B: Well, okay. Yeah, my most unique career experince...
(Şey, tamam. Evet, yaşadığım en benzersiz kariyer deneyimi...)

(Ido, 2002: 9)

Örnek (18)'de A Konuşucusu tarafından üretilen “yaşadığın en benzersiz kariyer deneyimi” (İng. the most unique career experience) sözcüğü, B Konuşucusu tarafından “yaşadığım en benzersiz kariyer deneyimi” (İng. my most unique career experience) biçiminde biçimsel değişiklik yapılarak yinelenmektedir. Sözü edilen *gecikmeli, değiştirilmiş, diğer konuşucuyu yineleme* ilgili bağlamsal bilgiye göre, karşılıklı konuşma sırasında *söz sırası yönetimi (dolguluk) [zaman kazanma]* işleviyle kullanılmaktadır. Konuşucu sözcüğünü tasarlarken sessizlikten kaçınmak için kendinden önceki konuşucunun sözcüğünü yinelemektedir (Ido, 2002).

- (19) Chad: I agree. [i.e. with Steve]
([Steve'e] katılıyorum.)
Peter: What. The cartoons?
(Ne? Çizgi filmler?)
Steve: I never took them seriously.
(Çizgi filmleri hiç ciddiye almamıştım.)
I never thought anyone was
(Kimsenin ciddiye aldığını sanmıyordum.)
Deborah: I couldn't stand it.
(Dayanamadım.)
[One page of transcript intervenes.]
[Bir sayfalık çevriyazı araya girmektedir.]
Steve: I never . . . took that seriously
(Onları hiç ciddiye almamıştım.)
Peter: I never could take it seriously.
(Onları hiç ciddiye alamazdım.)

(Tannen, 2007: 69)

Örnek (19)'da, konuşucular “Çizgi filmleri hiç ciddiye almamıştım” (İng. I never took them seriously) kaynak sözcüğünü iki kez yinelemektedir. Steve tarafından yapılan “Onları hiç ciddiye almamıştım” biçimindeki *uzak, değiştirilmiş, kendini yineleme* ile Peter tarafından yapılan “Onları hiç ciddiye alamazdım” biçimindeki *uzak, değiştirilmiş, diğer konuşucuyu yineleme* konuşucuların karşılıklı konuşma sırasında birbirlerinin sözcük seçimlerini benimsediklerinin ve dolayısıyla aynı seçimleri sürdürerek konuşmaya olan *katılımlarının* gösterilmesi işleviyle kullanılmaktadır (Tannen, 2007).

- (20) A: ...and ... I remember saying to myself... [chuckling] “There is a person over there. That's falling to the ground. ...And that person was me”.... And I couldn't ... put together the fact that there was someone fainting and that someone was me.

(the group discusses the story briefly)

And uh... it was funny because in my head I said ...my awareness was such... that I said to myself ... “Gee well there’s a person over there, falling down.” ... And that person was me.

(...ve.. kendime şöyle dediğimi hatırlıyorum... [gülüyor] “orada yere düşen biri var, ve o düşen kişi bendim.” ...ve şu gerçeği anlayamıyordum orada bayılan biri vardı ve o kişi bendim.

(grup öyküyü bir süre tartışır)

Ve aaa... çok tuhaf çünkü kafamda diyordum ki ... çok farkında değil gibiydim... kendi kendime dedim ki ... “Tanrım, orada biri var, yere düşüyor. ... ve o kişi bendim

(Tannen, 2007: 64-65)

Örnek (20)’de “Orada, yere düşen biri var ve o düşen kişi bendim” (İng. There is a person over there that’s falling to the ground and that person was me) tümcesi aynı konuşucu tarafından araya kısa bir konuşma bölümü girdikten sonra “Orada bayılan biri vardı ve o kişi bendim” (İng. There was someone fainting and that someone was me) biçiminde yinelenmektedir. Anılan *gecikmeli, değiştirilmiş, kendini yineleme* konuşucu tarafından anlatının bir bölümünün kapatılarak yeni bir öyküye (anlatının ikinci bölümün) geçilmesini sağlamaktadır. O halde verilen yineleme, *konu yönetimi (konuyu değiştirme)* işleviyle kullanılmaktadır (Tannen, 2007: 64).

- (21) B: Et ça va créer de nouveaux emplois.
(Ve yeni istihdam yaratacak.)
- C: Oui, ça va créer de nouveaux emplois mais il va y avoir beaucoup au début ça va être dur.
(Evet, yeni istihdam yaratacak ama başlangıçta çok şey olacak, zor olacak.)
- A: Mm.
- C: Après c’est sûr avec le temps ça va s’arranger.
(Daha sonra zamanla mutlaka daha iyi olacaktır.)
- B: ...
- C: Oui, parce que *même sans le bac* on peut euh il y a des organismes qui proposent des études.
(Evet, çünkü diploma olmadan bile eğitim veren kuruluşlar var.)
- B: Il faut quand *même avoir le bac*.
(Hala lisans diplomasına sahip olmanız gerekiyor.)
- A: Oui.
(Evet.)
- C: Oui mais il y en a qui *même sans le bac* acceptent des élèves pour les faire suivre des études euh d’informatique ou d’électronique.
(Evet ama lisans diploması olmasa bile bilgi teknolojileri ve elektronik alanındaki çalışmaları takip etmek için öğrencileri kabul eden bazı kuruluşlar var.)
- B: Mais euh cela une fois qu’ils ont leur formation c’est très long à trouver un métier s’ils *n’ont pas le bac*.

- (Ama, eğitim aldıktan sonra lisans diplomaları yoksa iş bulmaları uzun zaman alıyor.)
- C: Puisqu'ils n'ont pas le bac.
(Çünkü lisans diplomaları yok.)
- A: Ah voilà.
(Ya, işte.)
- C: Et sans bac...
(Diploma olmadan...)
- ...
- B: Non, pour ramasser une poubelle, il faut avoir le bac...
(Hayır, çöp almak için bile lisans diplomanız olması gerekiyor.)

(Knutson, 2010: 18)

Fransızca gündelik konuşmalardan bir bölümün sunulduğu Örnek (21)'de bir grup öğrenci iş bulma olanakları ve diplomanın (Fr. *bac*) tek başına yeterli olmadığı hakkında tartışmaktadır. Verilen karşılıklı konuşma bölümünde “le bac” sözcüğünü içeren çok sayıda *kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme* yer almaktadır. Bu yinelemeler, karşılıklı konuşmada konuşucuların söyleme katkılarının bağlantılı kılınması amacıyla *bağlıklık sağlama* işleviyle kullanılmaktadır (Knutson, 2010: 18).

- (22) Th: *Esi ti ynorises*
(*Onunla tanıştın.*)
- Tel: Ne.
(Evet.)
- Tel: Eh?
(Hıh?)
- Th: *Esi ti ynorises*
(*Onunla tanıştın*)
- Tel: Oçi, ala mu ne san da din gzero.
(Hayır, ama sanki onu tanıyormuşum gibi.)

(Alvanoudi, 2019: 250)

Örnek (22)'de verilen Yunanca gündelik konuşma bölümünde Thananis (Th) adlı Konuşucunun “Esi ti ynorises” (Onunla tanıştın.) sözcüğü üzerine Telis (Tel) adlı konuşucu konuşmada gerçekleşen çakışma nedeniyle Thananis'in sözcüğünü anlamakta güçlük yaşamaktadır. *Onarım* başlatmak amacıyla Thanasis bir önceki söz sırasında kullandığı sözcüğü “Esi ti ynorises” (Onunla tanıştın.) yinelemektedir.

- (23) A: Excuse me. Is this Broadway, or is that Broadway over there?
(Afedersiniz. Burası mı Broadway yoksa şuradaki mi Broadway?)
- B: That's Broadway over there.
(Şuradaki Broadway.)
- A: It moved.
(Taşınmış.)

- B: *It moved.*
(*Taşınmış.*)
A: Thank you.
(Teşekkür ederim.)

(Van Lancker Sidtis ve Wolf, 2015: 264)

Örnek (23)'te verilen konuşma bölütünde A Konuşucusu B Konuşucusuna bulundukları yerin mi yoksa yakınlardaki başka bir caddenin mi Broadway caddesi olduğunu sormaktadır. B Konuşucusunun sözü edilen caddenin ilerdeki cadde olduğu bilgisini vermesinin ardından, A Konuşucusu şaka yapma amacıyla “It moved.” (Taşınmış.) sözcesini üretmektedir. Aynı sözce, diğer konuşucusu tarafından olduğu gibi yinelenmekte ve bu sayede birbirini tanımayan bu iki konuşucu arasında yineleme yoluyla bir şakalaşma dizisi üretilmektedir. Örnekte verilen *yakın, birebir, diğer konuşucuyu yinelemenin işlevi, şaka yoluyla dostluk kurmadır.*

- (24) I: ..eh jeg ‘har ikke ‘brukt den ‘mye ^kommun
(..belediyeyi onu ben kullanmadım çok.)
S: du ‘har ikke ‘brukt ‘kommunen [^mye,]
(belediyeyi çok kullanmadınız.)
(Svennevig, 2004: 503)

Örnek (24)'te verilen Norveççe karşılıklı konuşma bölütü ana dili konuşucusu olan ve olmayan kişiler arasında geçmektedir. Anadili Norveççe olmayan I Konuşucusu tarafından üretilen sözce, S Konuşucusu tarafından *düzeltilme* işleviyle yinelenmektedir.

- (25) A: a oosaka iku shinkansen no naka de sudeni [kaeritaitte
(Shinkansen ile Osaka'ya giderken trene biner binmez eve gitmek istediğini söyledi.)
B: kaeritaitte
(eve gitmek istediğini söyledi.)
C: iyotta iyotta iyotta
(söyledi söyledi söyledi.)
(Fujimura-Wilson, 2007: 326)

Örnek (25)'te verilen Japonca konuşma bölütünde, üç arkadaş, kendileriyle birlikte yurtdışında öğrenci olan başka bir kişi hakkında konuşmaktadır. Bu örnekte C Konuşucusu tarafından gerçekleştirilen “söyledi söyledi söyledi” (Japonca iyotta

iyotta iyottta) yinelemesi, önceki konuşucularla aynı görüşte olduğunu gösterme, diğer bir ifadeyle *uzlaşma* işleviyle kullanılmaktadır (Fujimura-Wilson, 2007: 326).

- (26) Ale: Oçi. cítakse. ðílaðí, ta çi riðmísi ta práymata se sçési
me to: pos ítan >(ótan eyó)< to- to ynórisa,
ta: *ta riðímzi†tóra mpa xará.*
(Hayır. Bak. Yani, benim onunla tanıştığım zamana kıyasla *olayları daha da yumuşak karşılıyor.*)
Pol: °ðe ta riðmízi.
(*Olayları daha yumuşak karşılamıyor.*)

(Alvanoudi, 2019: 250)

Örnek (26)'da verilen Yunanca konuşma bölütünde Aleka (Ale) sözü edilen kişi hakkında “Yani, benim onunla tanıştığım zamana kıyasla olayları daha da yumuşak karşılıyor.” yorumunu yapmaktadır. Diğer konuşucu, Polychronis (Pol), bu sava karşı çıkarak, sözü edilen kişiyle ilgili olarak “Olayları daha yumuşak karşılamıyor.” yinelemesini üretmektedir. Verilen örnekte yer alan *gecikmeli, değiştirilmiş, diğer konuşucuyu yineleme, uzlaşmazlık* işleviyle kullanılmaktadır.

- (27) A: Hvor mange år gikk du på skolen da?
(Kaç yıl okula gittiniz?)
B: tovl år.
(On iki yıl.)
A: Tovl år.
(On iki yıl.)
B: Ja.
(Evet.)

(Svennevig, 2004: 489)

Örnek (27)'de verilen Norveççe gündelik konuşma bölütünde B Konuşucusu tarafından üretilen “on iki yıl” (Norveççe tovl år) yinelemesi A Konuşucusu tarafından yinelenmektedir. Bu *yakın, birebir, diğer konuşucuyu yineleme* A Konuşucusu tarafından kendisine verilen bilgiyi *anladığını gösterme* işleviyle kullanılmaktadır (Svennevig, 2004: 490).

- (28) David: Yeah and which would have
nothing to do with language.
(Evet, bu dediğinin de dille hiçbir ilgisi yok.)
Deborah: *It's expressed in language.*
(Dilde ifade ediliyor.)
Chad: *It's expressed in language.*
(Dilde ifade ediliyor.)
David: *It's expressed in language.*
(Dilde ifade ediliyor.)

Örnek (28)'de Deborah tarafından üretilen “Dilde ifade ediliyor” (İng. It's expressed in language) kaynak sözcüğü, art arda Chad ve David tarafından yinelenmektedir. Bu örnekte verilen *yakın birebir diğer konuşucuyu yinelemelerin onay verme işleviyle kullanıldığı* savlanabilir (Tannen, 2007:70).

- (29) A: Yeah, but how big is it? Because like surely you can stick it in a car.
(Ama ne kadar büyük? Çünkü şey elbette onu arabaya sokabilirsin.)
B: No, you could tie it to the top of a Land Rover.
(Hayır, bir Land Rover'ın üstüne bağlanabilir.)
A: Are they...?
Onlar...?
B: But you couldn't fit it in the Land Rover.
(Ama Land Rover'a sığmaz.)
A: You couldn't fit it in a Land Rover?
(Land Rover'a sığmaz mı?)

(Couper-Kuhlen, 2020: 17-18)

Örnek (29)'da iki arkadaş büyük altı raflı bir kitaplığın bir yere götürülmesi hakkında konuşmaktadır. A Konuşucusu kitaplığın arabaya sığabileceğini düşüncesini birinci söz sırasında ifade etmekte, bu düşüncesi B Konuşucusu tarafından ikinci söz sırasında kitaplığın Land Rover'ın içine değil, üstüne bağlanabileceğini belirtmesiyle reddedilmektedir. B Konuşucusunun dördüncü söz sırasında “Land Rover'a sığmaz” sözcüğü, son söz sırasında A Konuşucusu tarafından yinelenmektedir. Bu *birebir yakın diğerini yineleme*, A Konuşucusunun kitaplığın Land Rover gibi büyük bir arabaya sığmamasına ilişkin yaşadığı şoku ifade etme, diğer bir ifadeyle, *şaşırdığını gösterme* işleviyle kullanılmaktadır.

- (30) ...so what did XX do they did it that way and they and last year they introduced sixteen new products sixteen that's huge by mobile phones standards.
(...Peki XX (şirketi) ne yaptı? Öyle yaptılar ve onlar ve geçen yıl on altı tane ürün tanıttılar. On altı. Cep telefonu standartlarına göre devasa.)

(Fung, 2007: 233)

Örnek (30)'da bir toplantıda konuşma yapan konuşucu, “XX şirketi ne yaptı?” sorusuna kendisi “Onlar öyle yaptılar...” yanıtını vermektedir. Bu örnekte yer alan *kendini yineleme, soruyu yineleyerek yanıtlama* işleviyle kullanılmaktadır (Fung, 2007: 233).

- (31) Mikiko: shitaraa ittemitaraa ichinchime wa maa soo yappari
[kaeritai mitaidee hayaku doko doko dakke ano supootsuten e *zebio*
(Biz geldikten sonra ilk gün iyiydi, ama sonra Japonya'ya dönmek ve hemen yarı zamanlı işine dönmek istedi. Neredeydi orası? Spor malzemeleri satan mağaza, hah *zebio*.)
Kei: buibui iyotta.
(Sızlandı durdu.)
Kei: *a zebio zebio zebio*
(Ah *zebio zebio zebio*)
Mik: *zebio*

(Fujimura-Wilson, 2007: 327)

Japonca gündelik konuşma kaydından elde edilen Örnek (31)'de Mikiko'nun bir spor mağazasının adını hatırlayamayıp Keiko'dan yardım istemesi üzerine Keiko üçüncü söz sırasında “zebio zebio zebio” yinelemesini üretmektedir. Bu *yakın, birebir, kendini yineleme* ve son söz sırasında Mikiko tarafından yapılan son “zebio” yinelemesi, iki konuşucunun karşılıklı konuşmaya *katılımlarını* göstermekte; buna ek olarak konuşmanın sürdürülmesine yönelik *isteklilik gösterme* işleviyle kullanılmaktadır.

- (32) Lenore: What's her name?
(Adı ne?)
Lynne: Bran... What's her name?
(Bran... Adı ne?)
Doris: Rana Lee.
Lynne: *Rana Lee?*
(*Rana Lee mi?*)
Doris: Uhhuh.
Lynne: Rana Lee.

(Kim, 2002: 71)

Örnek (32)'de Lenore ve Lynne'in “Adı ne?” soruları üzerine Doris, “Rana Lee” yanıtını vermektedir. Bu yanıt üzerine, Lynne, üçüncü söz sırasında yanıt olduğu gibi yinelemektedir. Bu *yakın birebir kendini yinelemenin* işlevi *netleştirme istemedir* (Kim, 2002: 71).

- (33) ... s pəršli tisti oficiərji uənde, nəş predstavi, pet nəş jə blo uənde. Pərşu kapetan, Bažović sə pravu, an jə *juəru, juəru, juəru, juəru*, nismo nəč zastopli. Miərno ku prəbiti, γlix...
(...askerler yaklaştı, bizi onlarla tanıştırdılar, orada beş kişiydik. Bir yüzbaşı yaklaştı, adı Bazovic idi. *Konuştuk, konuştuk, konuştuk, konuştuk* tek ektime anlamadık. Orda çarmıha gerilmiş gibi dimdik duruyorduk...)

(Zuljan Kumar, 2019: 132)

Slovenya ve İtalya sınırında konuşulan yerel bir dil olan Brda lehçesinden alıntılanan Örnek (33)’te bir konuşucu “konuştuk, konuştuk, konuştuk, konuştuk” yakın, birebir, kendini yinelemesiyle konuşma eyleminin *sürekliliğini belirtmektedir*. Örnekte görüldüğü gibi, konuşucu “çok uzun süre konuştuk” vb. bir sözce üretmek yerine, konuşma eyleminin zamansal uzunluğunu yinelemeye başvurarak aktarmayı yeğlemektedir (Zuljan Kumar, 2019).

- (34) Bob: ...Well, that’s why we are such uh good team Tom.
(Bu yüzden bu kadar iyi bir takımız Tom.)
Tom: Okay.
(Tamam.)
Bob: As long as we keep losing.
(Kaybettiğimiz sürece.)
....
Ah- Ah- I deferred on thee earlier thing? on thuh
projection of thuh
(Haa, öncekini ben mi öteledim? Senin tahminin.)
Tom: Alright alright alright alright alright
(Peki peki peki peki peki)
Bob: Ooh. I guess I won that one thou(h)gh=huh=huh=huh=°huh huh°
(Bunu ben kazandım bence ahahahaha.)
- (Stivers, 2004: 263)

Bir şakalaşma dizisinden kısa bir bölümün sunulduğu (Örnek 34)’te Bob şaka yoluyla Tom’a takılmaktadır. Sıklıkla karşılıklı gülüşmelerle kesilen konuşmada Bob’un ısrarlı şakaları üzerine Tom “peki peki peki peki peki” yinelemesi ile Stivers (2004) tarafından çoklu yinelemeler (İng. multiple sayings) olarak adlandırılan dilsel stratejiye başvurmaktadır. Çoklu yinelemeler, karşılıklı konuşmada ısrarla sürdürülen ve diğer konuşucu tarafından gereksiz bulunan konunun sona erdirilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Verilen örnekte Bob’un ısrarlı şakaları Tom tarafından yapılan yineleme ile sonlandırılmak istenmektedir. Bu işlev, Aydın ve Ercan (2024) “süregelen gereksiz konuşmanın sonlandırılması” biçiminde Türkçeleştirilmiştir.

- (35) A: Yalnız bir şey söyleyeceğim o suyu biz şey için kullanmıştık.
B: Şuradan böyle akarsa diye.
A: Peçeteyi kullandın mı öncesinde?
B: Hayır. *Temizdi temizdi*. Tabi canım almıştım böyle burnum akarsa diye. Yapacak bir şey yok arkadaşlar, yarısı burada.

(Ercan, Aydın ve Başaran, 2024)

Örnek (35)'te bir grup arkadaş arasında öğle yemeği sırasında gerçekleşmektedir. Verilen konuşma bölütünde iki arkadaş arasında sözü edilen su ve peçetenin temizliğine ilişkin şakalaşma dizisi sunulmaktadır. A Konuşucusu tarafından ilk söz sırasında suyun, üçüncü söz sırasında ise “Peçeteyi kullandın mı öncesinde?” sözcüğüyle peçetenin temizliğine ilişkin şüphe yaratmaktadır. Bu şakaya B Konuşucusu “Hayır, temizdi temizdi” yinelemesiyle yanıt vermektedir. Bu yineleme, peçetenin gerçekten temiz olduğu konusunda *güvence verme* işlevi taşımaktadır.

Bu bölümde yinelemelerin sözlü söylemde yerine getirdiği işlevler alanyazında farklı dillerde yapılan çalışmalardan derlenen örnekler üzerinden açıklanmıştır. Sunulan örnekler, yinelemelerin karşılıklı konuşmada farklı türlerde gerçekleştiğini ve konuşucular arasında çeşitli iletişimsel ve toplumsal işlevlerin yerine getirilmesi amacıyla kullanıldığını göstermektedir (Brody, 1986; Zuljan Kumar, 2019). Bireyler ve topluluklar arasındaki etkileşimin temel aracı olan dili oluşturan çeşitli yapılar aracılığıyla, insanlar ve topluluklar, duygularını, düşüncelerini, dileklerini ve tepkilerini dile getirmekte ve böylelikle kendilerine özgü söylemlerini şekillendirmektedir (Ercan, 2008). İnsan dilinin bir toplumsal grup içerisinde içsel bir uyumu inşa etme ve güçlendirme işlevi, yineleme söz konusu olduğunda da benzer biçimde işlemektedir (Bazzanella, 1993: 289). Farklı dillerden sunulan örnekler, insan dilinin ortak bir özelliği olan yinelemelerin konuşucular arasında çeşitli toplumsal eylemleri gerçekleştirmek üzere kullanıldığını; yinelemeler aracılığıyla konuşucular arasında ortak bir söylem ve toplumsal ilişkiler ağı inşa edildiğine ilişkin kanıtlar sunmaktadır.

Alanyazında yinelemelerin işlevlerine yönelik çalışmaların kapsamı araştırmaların amaçlarına göre farklılaşmakta, araştırmacılar tarafından işlevler tek başına incelenemediği gibi çeşitli ulamlamalar altında da ele alınabilmektedir. Bir sonraki bölümde, bu çalışmada saptanan yineleme işlevlerinin gruplandırılmasında temel alınan işlev ulamlarına yer verilmektedir.

2.2. YİNELEMELERİN İŞLEVSEL ULAMLARI

Yinelemelerin tür ve işlevlerinin incelendiği çalışmalarda yinelemenin tanımı, kapsamı, türü ve işlevleri araştırmanın amacına göre genişletilebilmekte ya da sınırlandırılabilir. Kimi çalışmalarda da yineleme işlevlerinin bir dizi ana başlık altında ele alındığı gözlenmektedir. Alanyazında en sık karşılaşılan yaklaşım, yineleme işlevlerinin *kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme* türlerine göre incelenmesidir. Diğer taraftan, Tannen (1987; 2007), yinelemeleri *üretme*, *kavrama*, *bağlama* ve *etkileşim* olmak üzere dört ana başlık altında ele almakta ve sayılan ana başlıklar altında çeşitli alt işlevleri sunmaktadır. Tannen tarafından sunulan bu inceleme çerçevesi, sonraki çalışmalarda araştırmanın amacına göre genişletilerek ya da daraltılarak kullanılmıştır. Örneğin Norrick (1987) gündelik konuşmalarda *kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme* türlerine özgü işlevsel ulamlamalar geliştirmiştir. Benzer biçimde, Bazzanella (1993) sadece *birebir yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme* türleri ile sınırlandırdığı çalışmasında yinelemelerin işlevlerini bilişsel, metinsel, biçimsel, savlama yapısıyla ilgili, karşılıklı konuşmanın yapısıyla ilgili ve etkileşimsel işlev ulamları altında ele almıştır. Görüldüğü gibi alanyazında yinelemelerin işlevlerinin incelendiği çalışmalarda çözümleme çerçevesi araştırmanın amacına göre biçimlenmektedir.

Benzer biçimde, anlık (İng. spontaneous) konuşmalarda yinelemelerin sayısallaştırılmasına yönelik bir yöntem öneren Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014) ve Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015), yinelemeleri çeşitli değişkenler üzerinden ulamlaştırılarak incelemektedir. Anılan çalışmalarda yinelemelerin hem tür hem de işlevlerinin saptanması için sınırları belirgin ölçütler geliştirilmiştir. Bu nedenle, bu çalışmada yinelemelerin gündelik söylemdeki işlevlerinin belirlenmesinin ardından, söz konusu işlevler Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014) ve Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) tarafından önerilen işlev ulamları temel alınarak gruplandırılmıştır. Saptanan işlevlerin ulamlaştırılması aşamasında bu araştırmacılar tarafından önerilen çerçeve genişletilmiştir (Bkz. Bulgular ve Tartışma). Bu nedenle, bu aşamada, sözü edilen iki çalışmada yineleme işlevlerinin nasıl ulamlaştırıldığına yakından bakılması uygun olacaktır.

Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014) ve Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) yinelemelerin karşılıklı konuşmada yerine getirdiği işlevleri üç işlevsel ulam altında incelemektedir.

2.2.1. Karşılıklı Konuşmanın Biçimini Sürdürme İşlevleri

Bu ana başlık altında yer alan işlevler söz sıralarını yapılandırma, açılışlar ve kapanışlar gibi söylemin akışı açısından önemli bulunan ve karşılıklı konuşmanın akıcılığına katkıda bulunan *yanıtsama*, *onarım*, *kendini düzeltme*, *kaçınsamaları / duraksamaları azaltma* ve *duraksamaları doldurma* gibi söylemin akışı açısından önemli rol oynayan işlevleri içermektedir. Yanıtsamalar (İng. backchannels) karşılıklı konuşmanın takip edildiğinin, anlaşıldığının ya da diğer konuşucu ile uzlaşma içerisinde olduğunun gösterilmesine sağlamakta ve aynı zamanda da konuşmanın etkililiğini artırmaktadır (Johnstone, 2002). Diğer taraftan, yinelemeler gündelik konuşmalarda söz sıralarının bağlantılı kılınması işleviyle de kullanılmaktadır (Ochs ve diğerleri, 1996; Wong, 2000). Konuşma sırasında hatalı sözceleri *onarma*, *kendini düzeltme*, kaçınsamaları ya da duraksamaları azaltma, duraksamaları doldurma (diğer bir ifadeyle *dolguluk* olarak) ve karşılıklı konuşmada *söz sıralarını sürdürme* amaçlı yineleme kullanımı bu başlık altında ele alınmaktadır.

2.2.2. İçeriği Genişletme İşlevleri

Bu başlık altında incelenen yineleme işlevleri *konusal öğeleri vurgulama*, *bağlaşıklık sağlama*, *konuyla ilgili bilgi sunma ya da isteme*, *uzlaşma* ve yansımali sorular (İng. echo questions) gibi üzerinden konuşulan konu ve içeriğin düzenlemesine yönelik işlevlerden oluşmaktadır. Yinelemeler, konuşmada önemli görülen noktaları *vurgulama* amacıyla ya da üzerinde konuşulan bir konu ya da dilsel içeriğin *bağlaşıklığını genişletme* işleviyle kullanılabilir. Öte yandan, konuşmanın konusu ve içeriği belli sözcük ya da öbeklerin yinelenmesiyle kontrol edilebilmektedir (Casby, 1986).

2.2.3. Toplumsallaşmayı Teşvik Etme İşlevleri

Bu ana başlıkta yer alan işlevler *dayanışmayı ifade etme, karşılıklı doğrulama, bağ kurma, dostluk kurma, mizah, şaka* gibi işlevleri kapsamaktadır. Karşılıklı konuşmanın katılımcılarının birbirlerinin sözcelerini yinelemesi karşılıklı *onaylama* ve *doğrulamayı* sağlamaktadır. Buna ek olarak, bir konuşucu tarafından üretilen belli sözcük ya da öbeklerin başka bir konuşucu tarafından yinelenmesi de bu konuşucuların birbirlerinin sözcük seçimlerini kabul ettiklerini göstermektedir. Konuşucular yinelemeleri sıklıkla *şaka, ironi, dalga geçme* ya da sözcük oyunları yapma amacıyla kullanmaktadır (Norrick, 1994). Bu türden yinelemeler konuşucular arasından *dostluk kurma* amacına hizmet etmektedir.

Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) sözü edilen bu üç işlev grubunun önemli ve büyük ölçüde saptanabilir işlevler olduğunu savlamaktadır.

Yinelemelerin karşılıklı konuşmada yerine getirdiği işlevler Türkçede de incelenmiştir. Bir sonraki bölümde Türkçe alanyazında yinelemelerin karşılıklı konuşmadaki işlevlerinin araştırıldığı çalışmalarda kısaca değinilmektedir.

2.3. TÜRKÇE ALANYAZINDA YİNELEMELER ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Türkçe alanyazında Yemenici (1996), Tekdemir Yurtdaş (2010), Tekdemir Yurtdaş (2012), Aydın ve Ercan (2023), Ercan, Aydın ve Başaran (2024) ve Aydın ve Ercan (2024, basımda) tarafından yapılan çalışmalarda Türkçe söylemdeki yinelemelerin edimbilimsel işlevleri farklı amaçlar ve kuramsal çerçeveler kullanılarak incelenmektedir. Söz konusu çalışmalar kronolojik bir sıra izlenerek çalışmaların amacı, veri tabanı ve bulgularına değinilerek açıklanmaktadır.

Yinelemelerin tür ve işlevlerinin kültürlerarası farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesini amaçladığı çalışmada Yemenici (1996), Türk, İngiliz ve Amerikalı katılımcıların belirli bir konuyla ilgili olarak kişisel deneyimlerini aktardıkları sözlü öyküleme örneklerini incelemektedir. Araştırmada yinelemeler türlerine göre sözcüksel, sözdizimsel ve izleksel (söylemsel) yinelemeler olmak üzere üç ana başlık ve bunlara ait çeşitli alt başlıklar altında incelenmiştir. Araştırmanın

bulguları yinelemelerin *vurgulu yineleme*, *konusal yineleme*, *estetik yineleme* ve *inandırma amaçlı yineleme* olmak üzere dört temel işlevi yerine getirdiğini ortaya koymuştur. İlgili çalışmada kişisel anlatıların incelenmesinden dolayı sadece *kendini yineleme* türüne özgü yinelemeler ele alınmıştır.

Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin edimbilimsel bir bakış açısıyla tür ve işlevlerinin incelendiği ilk çalışma Tekdemir Yurtdaş (2010) tarafından yapılmıştır. Türkçe sözlü etkileşimde yinelemelerin işlevlerinin belirlenmesinin amaçlandığı çalışmada, arkadaşlar arasında geçen konuşmalarda sözce tekrarlarının, diğer bir ifadeyle yinelemelerin, yapısal özelliklerini ve işlevlerini incelenmiştir. Çalışmada, yineleme stratejilerinin yapısal özellikleri (türlerini) üç alt başlık altında ele alınmaktadır: i) *kendi sözünü yineleme / başkasının sözünü yineleme*, ii) yinelemelerin sıra alış organizasyonundaki yeri (söz sırası) ve iii) *kısmi ve aynen (birebir) yineleme*. Çalışmanın bulguları *diğer konuşucuyu yinelemenin kendini yinelemeye* göre daha sık ve farklı işlevlerle kullanıldığını göstermiştir.

2012 tarihli bir diğer çalışmasında Tekdemir Yurtdaş, katılımcılar arasındaki ilişkinin doğasının yineleme kullanımını etkileyip etkilemediğinin belirlemeyi hedeflemiştir. Bu amaca yönelik olarak, yineleme türleri sadece *kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme* türleri ile sınırlandırılmıştır. Çalışmada araştırma yöntemi olarak KKÇ kullanılmıştır. Çalışmanın bulguları, *kendini yinelemeler* açısından bakıldığında, arkadaşlar arasında geçen karşılıklı konuşmalarda bu yinelemelerin en çok *onarım* amacıyla kullanıldığını; aile bireyleri arasında geçen karşılıklı konuşmalarda ise en çok *vurgulama* işleviyle kullanıldığını göstermiştir. *Diğer konuşucuyu yinelemeler* açısından ise, arkadaşlar arasında geçen karşılıklı konuşmalarda yinelemelerin en çok *uzlaşma* işleviyle; aile bireyleri arasında ise en çok *soruyu yineleyerek yanıtlama* dizilerinde kendilerine yöneltilen sorunun bir kısmını yineleyerek yanıt verme amacıyla kullanıldığı ortaya koyulmuştur.

Aydın ve Ercan (2023) Türkçe sözlü söylemde yinelemelerin tür ve işlevlerinin belirlenmesine yönelik ileriki çalışmalara kuramsal açıdan kaynak oluşturmayı amaçladıkları çalışmalarında yinelemelerin sözlü dilde yerine getirdiği işlevleri ve yineleme türlerini farklı dillerde yapılan çalışmalardan sunulan örnekler üzerinden açıklamıştır. Çalışmada, yinelemelerin konuşucular arasında yakınlık kurulması ve

ortak bir bakış açısının inşa edilmesinde rol oynadığı sunulan örneklerle ortaya koyulmuştur.

Ercan, Aydın ve Başaran (2024) Türkçe gündelik söylemde kullanılan yineleme türleri ile bu yinelemelerin edimbilimsel işlevlerini belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında *birebir* ve *yakın yinelemeler* ile *kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme* türlerinin işlevlerini KKÇ çerçevesinde incelenmektedir. Çalışmada *kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme* türlerinde *vurgulama/güçlendirme*, *dostluk kurma*, *uzlaşma*, *uzlaşmazlık*, *onarım/düzeltilme*, *konuyu genişletme*, *konu yönetimi*, *konuşma sırası alma/sürdürme*, *doğru ifadeyi bulma*, *onay isteme / onay verme* işlevlerinin ortak olduğu görülmüştür. Ortak işlevlerin yanı sıra, yinelemenin türüne özgü işlevler de saptanmıştır. Buna göre, *yanlış anlamayı engelleme* ve alanyazında ilk kez saptadıkları *güvence verme* işlevleri sadece *kendini yineleme* türünde; *zaman kazanma* ve *şaşırdığını gösterme* işlevleri sadece *diğer konuşucuyu yineleme* türünde saptanmıştır. Çalışmanın sonuçları, yinelemenin daha çok konuşucular arasında toplumsal ilişkiler kurulması amacıyla kullanıldığını göstermiştir.

Aydın ve Ercan (2024, basımda), özel bir kendini yineleme türü olan “evet evet evet” ve “bekle bekle bekle” gibi tek sözcüklü *çoklu yinelemelerin* (İng. multiple sayings) etkileşimde konuşmada süregelen gereksiz bir konuşmayı sonlandırma işleviyle kullanımının Türkçe dil konuşucuları için de geçerli olup olmadığının saptanmasını amaçlamış ve söz konusu işlevin süregelen bir konuşmaya ilişkin yorum yapma, ayrıntı verme, şikayet etme, gereksiz yorum yapma, zaten bilinen konu ya da nesne ilgili bilgi verme ve eleştirme eylemlerini sonlandırma amacıyla kullanıldığını ortaya koymuştur.

Yineleme son yıllarda ise özellikle söylemin ve doğal karşılıklı konuşmanın üretilmesi ve anlaşılmasına yönelik olarak etkileşimsel amaçlarla ele alınmaya başlanmıştır (Kim, 2002). Bu nedenle, çalışmanın Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin tür ve işlevlerinin belirlenmesi amacına uygun olarak, veri tabanında yinelemelerin görünümüne ilişkin çözümleme bulgulara değinilmeden önce bir sonraki bölümde sözlü söylemin ve karşılıklı konuşmanın özelliklerine ilişkin bilgi verilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VERİTABANI ve YÖNTEM

3.1. VERİ TABANI

Türkçe gündelik söylemde yinlemelerin işlevlerinin belirlenmesi amacına uygun olarak çalışmada veri tabanı oluşturulmak üzere anadili Türkçe olan konuşuculardan Türkçe gündelik konuşmalarını içeren ses kayıtları toplanmıştır. KKÇ'nin doğal olarak gerçekleşen (İng. naturally occurring) konuşmaları inceleme ilkesine uygun olarak ses kayıtları, araştırmacının bulunmadığı konuşma ortamlarında (Sunderland, 2010: 22) katılımcılar tarafından toplanarak ses dosyası formatında araştırmacıya ulaştırılmıştır. Ses kayıtlarının süresi ile ilgili olarak istatistik alanında uzman görüşüne başvurulmuş, bunun sonucunda yirmi dört farklı kayıttan toplam 10 saat 16 dakika 44 saniyelik ses kaydı alınmıştır. Sözü edilen ses kayıtlarının süresi 1 saat 32 dakika 2 saniye ile 5 dakika 56 saniye arasında; kayıtlarda yer alan konuşucu sayısı ise 2 konuşucu ile 9 konuşucu arasında değişmektedir. Elde edilen ses kayıtlarının çevriyazıya aktarılması ile elde edilen 66.015 sözcükten oluşan çevriyazı metni çalışmanın veri tabanını oluşturmaktadır.

Çalışmanın katılımcıları, 36 kadın, 13 erkek olmak üzere toplam 49 Türkçe anadili konuşucusudur. Katılımcılar, yaşları 20 ile 35 arasında değişen, aralarında arkadaşlık ilişkisi bulunan, en az üniversite mezunu olan bireylerdir.

3.2. YÖNTEM

Çalışmanın veri tabanı çözümlemesinde KKÇ'nin sunduğu araçlardan yararlanılmıştır. KKÇ yönteminde geçerli ve güvenilir bulgular elde etmenin ilk aşaması veri toplama sürecidir. Veri toplama süreci; örneklem seçimi, ses ve/veya görüntü kayıtlarının oluşturulması, ses ve/veya görüntü kayıtlarının kullanılması ve izin alma aşamalarından oluşmaktadır (Girgin vd., 2020). KKÇ'ye göre katılımcılar arasında gerçekleşen doğrudan etkileşim toplumsallaşmanın meydana geldiği birincil alandır. Bu nedenle, araştırmalarda doğal konuşmaların kayıtları kullanılmaktadır. Çalışmanın katılımcıları gündelik konuşma kayıtlarının akademik bir çalışma için kullanılacağı konusunda bilgilendirilmiş, yazılı onamları² ve Etik Kurul izni³

² Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Etik Kurul Gönüllü Katılımcı Onam Formu

³ 31.05.2023 tarih ve E-87347630-659-617038 sayılı Etik Kurul izni

alınmıştır. Bu çalışmada bürünsel özellikler ile beden dili, bakış, mimik gibi dilötesi özellikler dikkate alınmadığından, görüntü kaydı alınmasına gerek duyulmamıştır. Ses kayıtlarının alınmasında akıllı telefonların ses kayıt uygulamaları kullanılmıştır.

Katılımcılara kayıt alınacak konuşmaların konusu ile ilgili herhangi bir yönlendirmede bulunulmamış, gündelik konuşmalarını kaydetmeleri istenmiştir. Veri toplama süreci sırasında ev, restoran, kafe, işyeri yemekhanesi gibi sosyal ortamlarda geçen konuşmalar kaydedilmiştir.

Bu çalışmada, kayıt altına alınan konuşmalarda bürünsel ve dildışı özellikler dikkate alınmamıştır. Bu nedenle, çalışmada herhangi bir konuşma işaretleyicisi kullanılmadan sözcük ve sözceler yazıya geçirilmesi yöntemi olan basit ortografik çevriyazı yöntemi (Jenks, 2011) kullanılmıştır. Toplanan ses kayıtlarının çevriyazıya geçirilmesi aşamasında, etik kurallar gereğince, konuşucuların kimliklerinin gizlenmesi amacıyla konuşucular “A/B Konuşucusu” biçiminde kodlanmıştır (Jenks, 2011). Çözümleme aşamasında çevriyazı metinler belge tarama yöntemi kullanılarak elle taranmış; veri tabanında kullanılan yineleme türleri ve işlevleri belirlenmiştir.

3.2.1. Karşılıklı Konuşma Çözümlemesi

Karşılıklı Konuşma insan dilinin en yaygın kullanımlarından biridir. İnsanlar karşılıklı konuşma yoluyla etkileşime girer. Toplumun işleyişi karşılıklı konuşmaya dayalıdır. Karşılıklı konuşma sayesinde insanlar toplumsallaşır, gelişir ve birbirleri ile olan ilişkilerini yürütür. İnsanlar çevreleriyle konuşma ve onunla birlikte ya da ayrı olarak kullanılan sözsüz iletişim araçları kullanarak etkileşime girer. Toplumsal etkileşim aracılığıyla öğreniriz, öğretiriz, anlarız, anlarız, tartışırız, reddederiz, izin veririz, eleştiririz ve toplumsal kimliklerimizi açığa çıkarırız. Etkileşim içerisinde kimliklerimiz onaylanır ya da reddedilir; kültürlerarası aktarım gerçekleşir, yenilenir ve değiştirilir. Bunlara benzer *toplumsal eylemler*, birden fazla bireyin bir araya gelmesiyle konuşma ve etkileşim içerisinde inşa edilir. Toplumsal yaşamın dinamiklerini, insanların birbirleriyle nasıl anlaşır ilişkilerini sürdürdüklerini, kurumların günlük rutinler ile nasıl devam ettirildiğini anlamak, toplumsal ortamlardaki doğal konuşmaların çözümlemeleri ile sağlanabilmektedir (Goodwin ve Heritage, 1990; Liddicoat, 2007; Sert, 2015; Hutchby, 2019).

Gündelik yaşamlarında insanlar sık sık diğer kişilerle çeşitli biçimlerde iletişime geçer. Bu iletişim biçimlerinden en yaygın olanı sözlü iletişimdir (Ercan, 2022:190). Karşılıklı konuşma konuşucular arasında uzlaşma sağlanması, ortak bir zemin inşa edilmesi ve dünyaya ortak bir bakış açısından baktıklarının gösterilmesi gibi toplumsal işlevleri yerine getirir (Brown ve Yule, 1983; Zhang, 1998). Konuşma ve sözsüz iletişim araçları yoluyla etkileşim kurar ve bu etkileşim aracılığı ile ve aynı zamanda bu etkileşim içerisinde öğrenir, öğretir, anlar, anlaşıyor, tartışır, reddeder, izin verir, eleştirir ve sürekli olarak toplumsal kimlikler ortaya çıkarır (Sert, 2015). Toplumsal kimliklerin çeşitlerini, bu kimliklerin nasıl tanınacağını ve aynı zamanda kendimizi bir birey olarak nasıl konumlandıracağımızı ve ifade edeceğimizi sözlü etkileşim sayesinde öğreniriz (Haviland, 2009). Bu çalışmanın konusunu oluşturan yinelemeler de karşılıklı konuşmanın katılımcıları arasında toplumsal ilişkilerin inşa edilmesi ve sürdürülmesine katkıda bulunan dilsel stratejilerden biridir. Bu nedenle, özellikle *diğer konuşucuyu yinelemeler* konuşmanın içeriğinden çok, etkileşimin sürdürülmesine hizmet etmektedir (Zhang, 1998). Gündelik konuşma kayıtları üzerinden incelenen sözlü söylem, bir iletişim biçimi olarak insan iletişiminin vazgeçilmez bir parçasıdır. Dilin nasıl kullanıldığının anlaşılması için bağlama bakılması gerekmektedir; karşılıklı konuşma sırasında insanlar sezgisel olarak konuşucunun bir sözcüğü belli bir anlamda kullanma biçimine yani bağlamsal anlamına bakmaktadır (Stenström ve Ajmer, 2004: 4; Thomas, 2013:5). Konuşucuların kim olduğu, birbirlerini ne kadar tanıdıkları, aralarındaki paylaşılan bilginin düzeyi, hakkında konuştukları konu gibi bağlamsal etmenler, konuşucular tarafından kullanılan dili ve iletişimsel stratejileri doğrudan etkilemektedir. Yinelemelerin bağlamla ilişkisi değerlendirildiğinde, konuşucuların birbirlerini çok yakından tanımadıkları resmi bağlamlarda konuşucuların yinelemeleri daha çok kendi toplumsal kimliklerini vurgulamak, kendi tutumlarını güçlendirmek ve dinleyicileri ikna etmek amacıyla kullanmaları beklenmektedir. Aksine, aile bireyleri ya da arkadaşlar gibi aralarında yakın ilişkiler bulunan konuşucuların yer aldığı konuşmalarda yinelemelerin daha çok ortak zeminde buluşma, diğer konuşucuya *dinlediğini, anladığını gösterme, uzlaşma, kibarlık ve katılım* gibi toplumsal ilişkileri güçlendirmeye yönelik işlevlerle kullanılması beklenmektedir (Zhang, 1998;

Fujimura-Wison, 2007). Bu nedenle, bağlam yineleme kullanımı üzerinde belirleyici rol oynamaktadır.

İnsan dilinin en yaygın kullanımlarından biri olan karşılıklı konuşma gündelik kullanımda sözlü dile karşılık gelmektedir. Toplumdaki ilişkiler karşılıklı konuşmaya dayalı olduğundan, karşılıklı konuşma, insanların toplumsallaşması ve birbirileri ile ilişkiler kurması ve bu ilişkileri geliştirmesine olanak vermektedir (Cameron, 2001; Liddicoat, 2007).

Bu çalışmanın konusu olan gündelik, sıradan konuşmalar hem yapı hem işlev bakımından en doğal dil kullanım biçimi olarak kabul edilmekte (Chafe, 2014) akranlar, anne-baba ya da çocuklarla yapılan sohbetten, kadınlarla erkeklerin sohbet etme biçimlerine, öykülemekten diyaloga kadar pek çok konuşma türünü içermektedir (Pianese, 2006). Gündelik konuşmaların en önemli özelliklerinden biri konuşucuların konuşmanın gayriresmi olduğunu, söz hakkının göreceli olarak daha eşit olduğunu, konu değişimi yapma özgürlüğüne sahip olduklarını bilmeleridir (Levelt, 1989). Tüm bu özellikler nedeniyle gündelik, sıradan konuşmalar katılımcıların eşit söylemsel haklara sahip olduğu eşitlikçi bir konuşma türü olarak kabul edilmektedir (Scannell, 1991). Bu türden dil verisinin çözümlenmesi yoluyla konuşma aracılığıyla dil kullanımında ortaya çıkan düzenli örüntüler ve toplumsal olarak düzenlenen ilişkiler ortaya koyulabilmektedir (Wooffitt, 2005).

Bu çalışmada, Türkçe sözlü söylemde yinelemelerin türlerinin ve işlevlerinin belirlenmesi amacıyla hem bir kuram hem bir araştırma yöntemi olan söylem çözümlemesinin araştırma yöntemlerden biri olarak KKÇ kullanılmaktadır. Bir sonraki bölümde KKÇ'nin ilkeleri ve çözümleme araçlarına ilişkin açıklamalar sunulmaktadır.

Genel olarak insanların karşılıklı konuşmalarının ve sözlü iletişimin bilimsel olarak incelenmesi olarak nitelendirilebilecek olan KKÇ, konuşmayı insanların toplumsal yaşamının temeli olarak betimleyen, çözümleyen, anlamayı amaçlayan bir yöntemler bütünü ve yaklaşımdır (Sidnell, 2010). KKÇ, karşılıklı konuşmayı hem söz kesme, onarım, konuyu değiştirme gibi iletişim davranışları hem de karşılıklı konuşmada düzenli olarak ortaya çıkan bitişik (uygun) çiftler ve konuşma dizilerini içeren yapısal özellikler kapsamında inceler (Ercan, 2022). Karşılıklı konuşmanın toplumsal yaşamdaki önemli rolü göz önüne alındığında, dilsel bir eylem olarak

karşılıklı konuşmanın çözümlenmesine yönelik girişimler 1960'lerden itibaren toplumbilim ve dilbilim alanında önem kazanmaya başlamıştır.

KKÇ'ye göre bir konuşmanın katılımcıları konuşmaya sadece önermesel içeriği ya da bir bilgi aktarımı amacıyla değil; konuşma aracılığıyla yerine getirebilecekleri soru sorma, rica etme, şikâyet etme, fark etme vb. gibi eylemleri konuşma aracılığıyla gerçekleştirmek ve bu eylemlerin gerçek hayattaki sonuçları ile karşılaşmak üzere katılmaktadır (Schegloff, 1995). Konuşma birbirinden bağımsız sözceler olarak incelenmemekte, gerçek kişiler arasında gerçek ortamlarda meydana gelen etkileşimde konuşma içerisinde incelenmektedir.

KKÇ, dilin toplumsal etkileşimde kullanım biçimlerinin incelenmesini amaçlayan tümevarımsal, mikro-analitik ve temelde nitel bir yöntemdir. KKÇ'nin en temel ilkesi, konuşmanın toplumsal bir eylem olduğu ve etkileşimin her noktada bir düzenlilik sergilediğidir (Sacks, 1992, s.484). Bu düzenlilik normatiftir; diğer bir ifadeyle, katılımcıların toplumsal kurallara ya da beklentilerine yönelik eğilimlerine göre üretilmekte ve sürdürülmektedir. Örneğin, tek seferde tek bir kişinin konuşması (İng. one party speaks at a time) karşılıklı konuşmadaki normlardan biridir (Sacks, Schegloff ve Jefferson, 1974).

Schegloff (1992) bağlamın *etkileşim dışı* ve *etkileşim içi* olmak üzere iki farklı biçimde düşünülebileceğini savlamaktadır. Toplumsal ulamlar, toplumsal ilişkiler, kurumlar ve kültürel ortamlar *etkileşim dışı bağlamı* oluşturmaktadır. Katılımcılar tarafından konuşma aracılığıyla oluşturulan bağlam ise *etkileşim içi bağlam* olarak karşımıza çıkmaktadır. Bağlam değerlendirilirken bağlamın özelliklerin karşılıklı konuşma sırasında katılımcılarla ne derece ilişkili olduğunun göz önünde bulundurulması gerektiği savlanmaktadır. Örneğin bu çalışmanın veri tabanını oluşturan gündelik konuşma örneklerini sağlayan konuşucular arasındaki ilişki (arkadaş, iş arkadaşı vb.) *etkileşim dışı bağlamı* oluşturmaktadır. Yineleme örneklerinin sunulduğu konuşma bölütlerinde üzerinde konuşulan konular ise *etkileşim içi bağlamı* oluşturmaktadır. KKÇ konuşmayı birbirinden bağımsız sözceler ölçeğinde değil, etkileşimde konuşma içerisinde değerlendirdiğinden, etkileşim her zaman bağlam bağımlıdır; bir konuşucu tarafından, başka bir konuşucu için, belli bir zamanda belli bir biçimde üretilmektedir. Bizim çalışmamızda da çözümlemeden elde edilen örneklerin sunulması aşamasında bağlamsal bilginin verilmesi, hem

özümlemeci hem de okuyucu açısından yinelemelerin yer aldığı bölütlerin hem *etkileşim dışı bağlam* hem *etkileşim içi bağlam* dikkate alınarak daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacını taşımaktadır.

KKÇ’de bulguların kanıta dayalı olması ve yapılan çözümlemelerin veriyle (ses ve/veya görüntü kayıtları) birlikte sunulması, sosyal etkileşimi incelemede yöntemi oldukça geçerli ve güvenilir kılmaktadır (Seedhouse, 2004; Sert vd., 2015). Kayıt altına alınan doğal etkileşimin çevriyazıya dönüştürölmesiyle araştırmacılar daha geçerli ve güvenilir yorumlara ulaşabilmektedir. Çevriyazı, araştırmacıya incelenen olguyu yazılı metin üzerinden saptama olanağı sunmaktadır (ten Have, 2007). Konuşmanın çevriyazıya aktarılma biçimi çalışmanın amacına ve çalışmada sorulan araştırma sorularına göre biçimlenmektedir (Du Bois, 1991).

KKÇ’nin temel ilkeleri aşğıdaki gibi özetlenebilir (Seedhouse, 2004; Hutchby, 2019):

- i) Konuşma, sadece birtakım sözceler oluşturma ya da bilgi aktarmadan ibaret değildir; konuşma toplumsal eylemlerin gerçekleştirilmesine yönelik bir araçtır.
- ii) Konuşma belli etkileşimsel bağlamlarda üretilir; insanların konuşma biçimi bağlam bağımlıdır.
- iii) Etkileşimde dizgesel bir düzenlilik vardır; insanların etkileşim kurmak için konuşmayı kullandıkları her durumda bu dizgesel örüntü ve yapılar gözlenebilir.
- iv) Konuşma, dizisel olarak düzenlenmektedir. Söz sıraları dizgesel olarak birbiriyle ilişkili olduğundan konuşucuların sıra alma biçimlerine odaklanılarak içinde bulundukları etkileşimsel bağlamı yorumlama biçimleri anlaşılabilir.
- v) Konuşmanın yapısının özömlenmesi için en uygun yöntem doğal konuşma kayıtlarının özömlenmesidir.

KKÇ yöntemi, benimsediğı bu ilkelere bağılı olarak kanıta dayalı çözümlemeyi temel almaktadır (Seedhouse, 2004). KKÇ özömlenmesi için deneysel bir laboratuvar ortamında kayıt altına alınmış dil verisi ya da belli bir araştırma amacına yönelik olarak toplanan veri kapsam dışında bırakılmaktadır (Hutchby, 2019). Bu nedenle,

gündelik dildeki sözü edilen düzenliliğin ortaya konulması için gerçek zamanlı, doğal gelişen dil kullanımı kayıt altına alınmaktadır.

KKÇ, doğal dil verisinin çözümlenerek etkileşimsel yapıların ortaya konması amacıyla *söz sırası alma*, *dizi düzeni*, *söz sırası tasarımı* ve *onarım* gibi araçlardan yararlanarak karşılıklı konuşmadaki düzenliliklerin belirlenmesini sağlamaktadır. Bu çalışmanın araştırma konusu olan yinelemeler de karşılıklı konuşmada yer alan örüntülerden biridir ve KKÇ çerçevesinde ortaya koyulabilmektedir.

Son yıllarda KKÇ ile karma yöntem yaklaşımı bir arada kullanılmaya başlanmıştır. KKÇ'nin nicel yöntemlerle birlikte kullanılması, daha çeşitli araştırma sorularının sorulabilmesine ve elde edilen nicel verilere dayanarak daha kapsamlı sonuçlara ulaşılmasına olanak vermektedir. Bu nedenle, karma yöntem KKÇ araştırmacıları için değerli bir kaynak olarak görülmektedir (Stivers, 2015). Geniş veri setlerinin kullanıldığı çalışmalarda KKÇ ve karma yöntemin birlikte kullanılması sayesinde toplumsal eylemler (dilsel pratikler) ayrıntılı istatistiksel süreçlerle birleştirilmektedir. Bulguların istatistiksel yöntemlerle birleştirilmesiyle, incelenen dilsel olgu (bu tez çalışması özelinde yineleme) çoklu açıdan değerlendirilebilmektedir (Kasper ve Wagner, 2014). Bu nedenle, veri tabanı çözümlemesinden elde edilen bulguların sayısallaştırılması amacıyla karma yöntem (İng. mixed-method) kullanılmıştır. Bir sonraki bölümde karma yöntemin özelliklerine değinilmekte ve bu tez çalışmasında veri tabanında yineleme olgusuna ilişkin bulguların nicelleştirilmesinde nasıl kullanıldığına ilişkin ayrıntılı bilgi sunulmaktadır.

3.2.2. Karma Yöntem

Karma yöntem, hem nitel ve hem nicel verilerin toplanmasını, çözümlenmesini ve birleştirilmesini içeren bir araştırma desendir (Creswell, 2015). Tek bir çalışmada her iki desenin tercih edildiği karma yöntemde nitel ve nicel desenlerin avantajlarından yararlanılarak bir olgunun daha ayrıntılı ve kapsamlı olarak anlaşılması amaçlanmaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2011; Mills ve Gay, 2016). Özellikle sosyal bilimlerde yapılan çalışmalarda elde edilen nitel verilerin nicel verilerle doğrulanması, tamamlanması ya da geliştirilmesine olanak veren karma yöntem; araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik sağlamak amacıyla son yirmi yılda yaygın biçimde kullanılmaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2011; Nair ve Prem, 2020).

Bilimsel çalışmalarda kullanılan farklı yöntemler gerçekliğin farklı yönlerinin detaylandırılmasını sağlamakta; bu nedenle çalışmalarda doğru araştırma yöntem ya da yöntemlerinin seçilmesi, geliştirilen araştırma sorularına bağlı olmaktadır (Bryman, 2007). Bu tez çalışmasında 2., 4., 5. ve 6. araştırma sorusunda olduğu gibi, bazı durumlarda araştırma sorularına tek bir yöntemden yararlanarak yanıt alınması mümkün olmamaktadır. Bu gibi durumlarda araştırmacılar farklı yöntemler kullanmaya yönelmektedir (Aydın-Çakır ve Türkeş-Kılıç, 2021). Karma yöntem bu gibi durumlarda hem nitel hem de nicel bulguların etkin biçimde yorumlanmasına olanak vermektedir. Örneğin nitel yöntemler karmaşık olguları keşfetmek için uygunken, (bu tez çalışmasında incelenen yineleme olgusunun veri tabanında saptanması gibi) nicel yöntemler hipotezlerin test edilmesi ve değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi için daha uygun bulunmaktadır (Nayır, Sarı ve Sarıdaş, 2023).

Bu çalışmada, yineleme tür ve alt türlerinin ve işlevlerinin belirlenmesi (kodlanması) çalışmanın nitel boyutunu oluşturmaktadır. Yineleme işlevlerinin kodlanması aşamasında alanyazında farklı biçimlerde adlandırılan işlevler çözümleme aşamasında tutarlılık sağlanması amacıyla en kapsayıcı adlandırma kullanılarak aynı işlev başlığı altında toplanmıştır. Sosyal bilimlerde elde edilen nitel verinin sayısallaştırılması amacıyla basit yüzde hesapları ve sözcük sıklık hesapları olmak üzere iki yöntem kullanılabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 243). Saptanan yineleme tür, alt tür ve işlevlerinin sıklık ve yüzde olarak sunulması ve ardından araştırma sorularına dayanılarak oluşturulan hipotezlerin test edilmesi amacıyla istatistiksel yöntemlere başvurularak anlamlılık düzeylerinin belirlenmesi ise çalışmanın nicel boyutunu oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, veri tabanında verilerin çözümlemesi üç aşamada gerçekleştirilmiştir:

1) Gündelik söylem verisinin çözümlemesi aşamasında veri tabanında yineleme türleri, alt türleri ve işlevleri belirlenmiş ve 2902 girdi içeren bir veri seti oluşturulmuştur.

2) Nicel veri çözümlemesi için veri seti SPSS 24.0 paket programına aktarılmıştır.

3) Çalışmanın 1. (Türkçe gündelik söylemde hangi yineleme türü/türleri ve alt türü/türleri daha sık kullanılmaktadır?); 2. (Türkçe gündelik söylemde kullanılan her

bir yineleme türünün ve kendi alt türlerinin kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?); 4. (Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin işlevleriyle yineleme türleri ve alt türleri arasında kullanımı ve kullanım sıklığı açısından bir ilişki var mıdır?); 5. (Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin işlevleri ve yineleme türleri/alt türlerinin kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?) ve 6. (Türkçe gündelik söylemde hangi yineleme türünde en sık hangi işlev kullanılmaktadır?) araştırma sorularının yanıtlanması amacıyla iki oran testleri ve ki-kare testleri uygulanarak anlamlılık düzeyine ilişkin sonuçlar yorumlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve TARTIŞMA

4.1.VERİ TABANINDA SAPTANAN YİNELEME TÜRLERİNİN DAĞILIMI

Veri tabanı çözümlemesine ilişkin bulguların sunulmasından önce çalışmanın amaçları ve araştırma sorularının anımsatılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu tez çalışmasının amacı, Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin türlerinin ve işlevlerinin saptanmasıdır. Bu bölümde,

1. Türkçe gündelik söylemde hangi yineleme türü/türleri ve alt türü/türleri daha sık kullanılmaktadır?
2. Türkçe gündelik söylemde kullanılan her bir yineleme türünün ve kendi alt türlerinin kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Türkçe gündelik söylemde yinelemeler hangi iletişim işlevleriyle kullanılmaktadır?
4. Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin işlevleriyle yineleme türleri ve alt türleri arasında kullanımı ve kullanım sıklığı açısından bir ilişki var mıdır?
5. Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin işlevleri ve yineleme türleri/alt türlerinin kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Türkçe gündelik söylemde hangi yineleme türünde en sık hangi işlev kullanılmaktadır?

sorularının yanıtlanmasına yönelik çözümleme sonuçları sunulmaktadır.

Bu çalışmada, Bölüm 1.1. ve 1.2.'de sunulduğu gibi alanyazında farklı çalışmalarda ele alınan tüm yineleme tür ve alt türleri, herhangi bir tür/alt tür sınırlaması yapılmadan çalışmanın kapsamına alınmıştır. Alanyazında yinelemelerin tür/alt türlerine ilişkin tanımlar, ulamlamalar ve türlerin saptanmasına yönelik ayırt edici nitelikler ortaya koyulmuştur. Veri tabanı çözümlemesi öncesinde araştırmacıların yinelemeleri belirlemek için başvuracağı ölçütler belirlenmiştir.

Çözümleme sonuçlarına göre veri tabanında toplam 2902 yineleme saptanmıştır. Bu yinelemeler, *yinelemelerin kaynağı (kendini yineleme ve diğer*

konusucuyu yineleme), *yinelemenin yeri* (*yakın, gecikmeli ve uzak yineleme*) ve *yinelemenin korunma derecesi* (*birebir yineleme ve değiştirilmiş yineleme*) türlerinin alt türlerine göre ayrı ayrı kodlanmış ve çözümlemeler 2902 girdi içeren bir veri seti üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Yinelemelerin biçimsel özellikleri temel alınarak yapılan bu tür ayrımına göre, yineleme türleri eşzamanlı olarak gerçekleşmektedir. Diğer bir ifadeyle, bir yineleme örneği, eşzamanlı olarak *yinelemenin kaynağı, yeri ve korunma derecesi* alt türlerinden birinin kapsamına girmektedir. Bu nedenle, çalışmamızda yineleme türlerine ilişkin bulguların sunulmasında öncelikle *yinelemenin kaynağı, yeri ve korunma derecesi* türlerinin kendi alt türleri aralarındaki dağılımına ilişkin sıklık ve yüzde değerleri ile anlamlılık testi sonuçları sunulmaktadır. Ardından alanyazında pek çok çalışmada izlenen yöntemde koşturularak *kendini yineleme ve diğer konuşucuyu yineleme* ayrımı temel alınarak (Kim, 2002; Svennevig, 2004; Kjellmer, 2008; Rossi, 2020) bu yineleme türlerinin *yinelemenin yeri ve yinelemenin korunma derecesi* türleri ile eşzamanlı kullanımına ve dağılımına ilişkin bulgular veri tabanından seçilen örnekler üzerinden tartışılmaktadır.

Çalışmanın 1. araştırma sorusu olan “Türkçe gündelik söylemde hangi yineleme türü/türleri ve alt türü/türleri daha sık kullanılmaktadır? ve 2. araştırma sorusu olan “Türkçe gündelik söylemde kullanılan her bir yineleme türünün ve kendi alt türlerinin kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorularının yanıtlanması amacıyla bu bölümde sırasıyla *yinelemenin kaynağı* türünün alt türlerinin (*kendini yineleme ve diğer konuşucuyu yineleme*); *yinelemenin yeri* türünün alt türlerinin (*yakın, gecikmeli ve uzak yineleme*) ve *yinelemenin korunma derecesi* türünün alt türlerinin (*birebir ve değiştirilmiş yineleme*) veri tabanında dağılımına ilişkin bulgular sunulmaktadır.

Veri tabanında yineleme türlerinin dağılımının belirlenmesi amacıyla, ilk olarak *kendini yineleme ve diğer konuşucuyu yinelemelerin* dağılımının belirlenmesine yönelik olarak H1a hipotezi geliştirilmiştir.

H1a: Türkçe gündelik söylemde *kendini yineleme ve diğer konuşucuyu yineleme* kullanımı arasında anlamlı bir fark vardır.

H1a hipotezinin test edilmesi amacıyla veri tabanında *kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yinelemelerin* kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark olup olmadığının saptanması için iki oran testi uygulanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4. Veri tabanında Kendini Yineleme ve Diğer Konuşucuyu Yineleme Kullanımına İlişkin İki Oran Testi Sonuçları

Yinelemenin kaynağı	Veri tabanında saptanan yinelemeler		Z test değeri	P değeri
	Sıklık	Oran (%)		
Kendini yineleme	1867	64.3	21,83	0,000
Diğer konuşucuyu yineleme	1035	35.7		
Toplam	2902	100		

Veri tabanında saptanan 2902 yinelemeden 1867'sinin (%64.3) *kendini yineleme*, 1035'inin (%35.7) *diğer konuşucuyu yineleme* alt türünde gerçekleştiği saptanmıştır. *Kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme* arasındaki farkın araştırılmasında kullanılan iki oran testinde “H0: $p_1 - p_2 = 0$ ” ve “H1: $p_1 - p_2 \neq 0$ ” hipotezi test edilmiştir. (H0: *Kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme* kullanım oranı eşittir.)

Örneklem	N	X	Örneklem p
1	2902	1867	0,65
2	2902	1035	0,35

p(1) – p(2) için tahmin	:0.30
p(1) – p(2) %95 Güven Aralığı	:0.315; 0.285
p(1) – p(2)= 0 için test	: Z Değeri = 21,83 ve P Değeri 0,000

Fark 0,30 ve %95 güven aralığında P değeri 0,05 değerinden küçük olduğundan H0 reddedilmektedir. Bu örneklem için *kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme* arasında anlamlı bir fark olduğu; *kendini yinelemenin* veri tabanımızda daha sık kullanıldığı saptanmıştır.

Veri tabanında *kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme* alt türlerinin dağılımı Grafik 1’de sunulmaktadır.

Grafik 1. Veri tabanında Saptanan Kendini Yineleme ve Diğer Konuşucuyu Yinelemelerin Dağılımı

Veri tabanında yineleme türlerinin dağılımının belirlenmesi amacıyla, ikinci olarak veri tabanında *yinelemenin yeri* türünün *yakın*, *gecikmeli* ve *uzak yineleme* alt türlerinin veri tabanında kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark olup olmadığının test edilmesi amacıyla H1b hipotezi geliştirilmiştir.

H1b: Türkçe gündelik söylemde *yakın*, *gecikmeli* ve *uzak yineleme* kullanımı arasında anlamlı bir fark vardır.

Bu yineleme alt türlerinin veri tabanında kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark olup olmadığının saptanması amacıyla yapılan Ki-Kare testi uygulanmıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Veri tabanında Gecikmeli, Yakın ve Uzak Yineleme Kullanımına İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

Yinelemenin yeri	Veri tabanında saptanan yinelemeler		Ki-kare test değeri	P değeri
	Sıklık	Oran (%)		
	2196	75.7	3579,56	0,000
Gecikmeli yineleme	2196	75.7		
Yakın yineleme	486	16.7		
Uzak yineleme	220	7.6		
Toplam	2902	100		

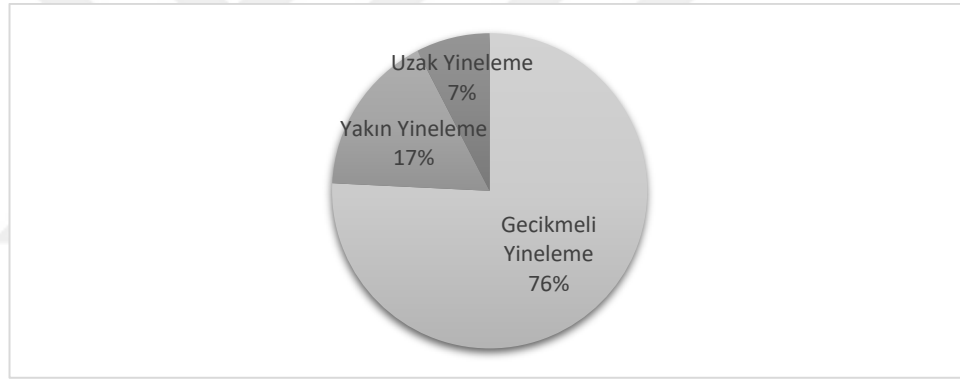
Veri tabanında saptanan yinelemelerin *yinelemenin yeri* türüne göre dağılımına bakıldığında, 2902 yinelemeden 2196'sının (%75.7) *gecikmeli yineleme*, 486'sının (%16.7) *yakın yineleme* ve 220'sinin (%7.6) *uzak yineleme* alt türünde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. *Yinelemenin yerine* ilişkin olarak *yakın*, *gecikmeli* ve *uzak yineleme*

olmak üzere üç farklı yineleme alt türü olduğundan veri tabanında bu alt türlerin kullanım sıklığı açısından anlamlı bir fark bulunup bulunmadığının test edilmesi için Ki-Kare testi uygulanmıştır.

Bu sonuçlara göre, Ki-Kare istatistiği 3579,56 ve p değeri 0,000 olduğundan oransal farkın anlamlı olmadığı hipotezi reddedilmektedir. Buna göre, yinelemenin yerine göre yapılan analizde, bu alt türlerin kullanım sıklığı arasında oransal açıdan anlamlı bir fark olduğu; bu alt türler arasında veri tabanında en sık kullanılan yineleme alt türünün *gecikmeli yineleme* olduğu saptanmıştır.

Gecikmeli, yakın ve uzak yinelemelerin veri tabanında dağılımı Grafik 2’de sunulmaktadır.

Grafik 2. Veri tabanında Saptanan Yakın, Gecikmeli ve Uzak Yinelemelerin Dağılımı

Veri tabanında yineleme türlerinin dağılımının belirlenmesi amacıyla, son olarak veri tabanında *yinelemenin korunma derecesi* türünün iki alt türü olan *birebir yineleme* ve *değiştirilmiş yineleme* kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla H1c hipotezi geliştirilmiştir.

H1c: Türkçe gündelik söylemde *birebir* ve *değiştirilmiş yineleme* kullanımı arasında anlamlı bir fark vardır.

Veri tabanında *yinelemenin korunma derecesi* türünün iki alt türü olan *birebir* ve *değiştirilmiş yineleme* kullanımı arasında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla iki oran testi uygulanmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Veri tabanında Birebir ve Değiştirilmiş Yinelemelerin Kullanımına İlişkin İki Oran Testi Sonuçları

Yinelemenin korunma derecesi	Veri tabanında saptanan yinelemeler		Z test değeri	P değeri
	Sıklık	Oran (%)	6,29	0,000
Birebir yineleme	1571	54.1		
Değiştirilmiş yineleme	1331	45.9		
Toplam	2902	100		

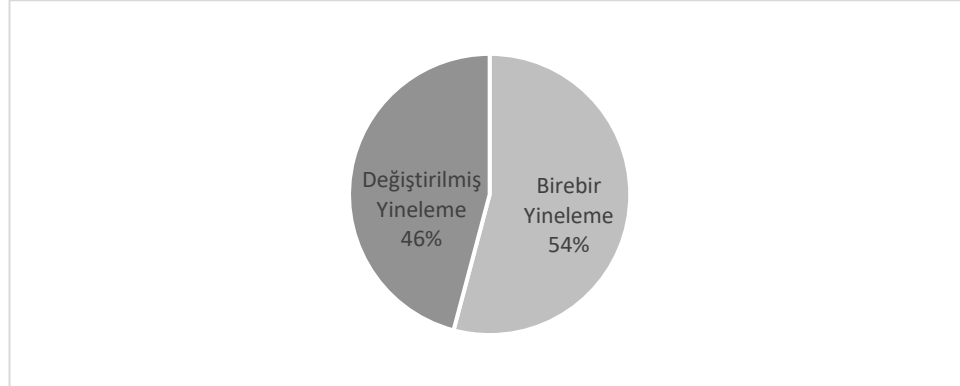
Veri tabanında saptanan 2902 yinelemenin 1571'inin (%54.1) *değiştirilmiş yineleme*; 1331'inin (%45.9) *birebir yineleme* olduğu belirlenmiştir. *Birebir yineleme* ve *değiştirilmiş yineleme* arasındaki farkın araştırılmasında kullanılan iki oran testinde $H_0: p_1 - p_2 = 0$ ve $H_1: p_1 - p_2 \neq 0$ hipotezi test edilmiştir. (H_0 : *birebir yineleme* ve *değiştirilmiş yineleme* kullanım oranı eşittir.).

Örneklem	N	X	Örneklem p
1	2902	1571	0, 54
2	2902	1331	0, 46
p(1) – p(2) için tahmin : 0,08			
p(1) – p(2) %95 Güven Aralığında : 0.012;0,004			
p(1) – p(2) = 0 için test Z Değeri 6,29 ve P değeri : 0,000			

Fark 0,08 ve %95 güven aralığında p değeri 0,05 değerinden küçük olduğundan H_0 reddedilmektedir. Bu örneklem için *birebir yineleme* ve *değiştirilmiş yineleme* kullanımı arasında anlamlı bir fark olduğu; veri tabanında *birebir yinelemenin* daha sık kullanıldığı saptanmıştır.

Veri tabanında *birebir yineleme* ve *değiştirilmiş yinelemelerin* dağılımı Grafik 3'te gösterilmektedir.

Grafik 3. Veri tabanında Saptanan Birebir ve Değiştirilmiş Yinelemelerin Dağılımı

Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin tür / alt türleri ve işlevlerini belirlemeyi amaçladığımız bu tez çalışmasında veri tabanında saptanan toplam 2902 yineleme ilk olarak *yinelemenin kaynağı* türünün alt türleri (*kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme*); *yinelemenin yeri* türünün alt türleri (*yakın*, *gecikmeli* ve *uzak yineleme*) ve *yinelemenin korunma derecesi* türünün alt türlerine (*birebir* ve *değiştirilmiş yineleme*) göre incelenmiştir.

Saptanan yinelemelerin bu türlere göre dağılımına ilişkin çözümleme sonuçlarına göre veri tabanında *yinelemenin kaynağı* türünde *kendini yineleme* daha sık kullanılmaktadır (%67.3) ve *kendini yineleme* ile *diğer konuşucuyu yineleme* kullanım sıklığı arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$).

Yinelemenin yeri türünde ise veri tabanında en sık kullanılan yineleme alt türü *gecikmeli yinelemedir* (%75.7). *Gecikmeli yineleme* ile *yakın yineleme* (%16.7) ve *uzak yineleme* (%7.6) kullanım sıklığı arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır.

Son olarak, *yinelemenin korunma derecesi* türüne göre yinelemelerin veri tabanında dağılımına bakıldığında, *birebir yinelemeler* (%54.1) veri tabanından en sık kullanılan alt tür olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yineleme türünde *birebir yineleme* ve *değiştirilmiş yineleme* (%45.9) kullanım sıklığı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen bu çözümleme bulguları sonucunda çalışmanın 1. araştırma sorusu olan “Türkçe gündelik söylemde hangi yineleme türü/türleri ve alt türü/türleri daha sık kullanılmaktadır? ve 2. araştırma sorusu olan “Türkçe gündelik söylemde kullanılan her bir yineleme türünün ve kendi alt türlerinin kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?” soruları yanıtlanmış olmaktadır.

Veri tabanında yinelemelerin tür ve alt türlerinin dağılımı ve anlamlılık testi sonuçlarının sunulmasının ardından, bir sonraki bölümde çalışma kapsamında incelenen yineleme tür / alt türleri veri tabanından seçilen örnekler üzerinden tartışılmaktadır.

4.2. VERİ TABANINDA SAPTANAN KAYNAĞINA GÖRE YİNELEMELERİN YİNELEMENİN YERİ VE KORUNMA DERECEŚİNE GÖRE DAĞILIMI

Bu bölümde, çalışma kapsamında saptanan 2902 yineleme tür / alt türü veri tabanından seçilen örnekler üzerinden tartışılmaktadır. Bölüm 4.1’de değinildiğı gibi yinelemelerin tür ve işlevlerinin incelendiğı çalışmalarda çözümleme çerçevesi çoğunlukla *kendini yineleme* ya da *diğer konuşucuyu yineleme* temel alınarak tasarlanmakta; kimi çalışmalarda da *kendini* ve *diğer konuşucuyu yinelemeler yinelemenin yeri* ya da *yinelemenin korunma derecesi* türlerinin alt türleri ile birlikte incelenmektedir. Alt türlere ilişkin olarak, veri tabanında saptanan her bir *yakın/gecikmeli/uzak* ya da *birebir/değıştirilmiş yinelemenin* aynı zamanda bir *kendini yineleme* ya da *diğer konuşucuyu yineleme* de olduğı göz önünde bulundurularak, bu bölümde bulgularımız *yinelemenin yeri* ve *korunma derecesine göre kendini yineleme / diğer konuşucuyu yinelemelerle* birlikte sunulmaktadır.

4.2.1. Kendini Yinelemelerin Karşılıklı Konuşmadaki Yeri ve Korunma Derecesine İlişkin Veri tabanından Örnekler

Bu bölümde *kendini yinelemelerin, yinelemenin yeri* türünün alt türleri olan *yakın, gecikmeli* ve *uzak yinelemelerle* birlikte kullanımı veri tabanından seçilen örnekler üzerinden tartışılmaktadır.

4.2.1.1. Yakın Kendini Yinelemeler

- (36) A: Belki dönüşte Burcu seni bırakabilir. Sen anahtarını al.
B: Belki bırakır deseydin.
A: Ben de öyle dedim zaten.
B: *Bırakırım bırakırım.*
A: Hayır canım gelsin alsın. Ben çocuğı al dedim almadı.

Örnek (36)’da iki arkadaş, birinin diğersini eve arabayla bırakması konusunda A Konuşucusunun eşinin beklentisine ilişkin konuşmaktadır. B Konuşucusu tarafından ikinci söz sırasında yapılan “bırakırım bırakırım” yinelemesi, kaynak sözce ile yineleme arasında başka dilsel birim bulunmaması nedeniyle *yakın kendini yinelemedir*.

- (37) A: Efendi gibi sınavımızı yaptık geldik.
B: Temiz.
A: *Çok çok* temiz. Bir de ben sınav sorumlusu olunca işler tıkırında yürüdü.

Örnek (37)'de iki öğretmen sınav sonrası görevlerini başarıyla gerçekleştirdikleri konusunda şakalaşmaktadır. B Konuşucusunun “Temiz” biçimindeki yorumunun ardından son söz sırasında A Konuşucusu tarafından kullanılan “çok çok temiz” sözcesinde yer alan “çok çok” yinelemesi, kaynak sözce ile yinelenen bölümün art arda kullanılması nedeniyle *yakın kendini yinelemedir*.

- (38) A: Yiyecek bir şeyler var mı?
B: *Var var*.

Örnek (38)'de A Konuşucusu tarafından yöneltilen soruya yanıt olarak B Konuşucusunun ürettiği “var var” yinelemesi, kaynak sözce ile yinelenen bölümün art arda, arada başka dilsel birim bulunmadan kullanılması nedeniyle *yakın kendini yinelemedir*.

4.2.1.2. Gecikmeli Kendini Yinelemeler

Alanyazında *gecikmeli yinelemeler* farklı biçimlerde tanımlanmaktadır (Bknz. Bölüm 1.2.2.2). Söylem içerisinde bir gecikme ya da zamansal bir gecikmeye karşılık gelen *gecikmeli yineleme*, yinelenen bölümler arasında başka dilsel birimler bulunması bakımından *yakın yinelemeden* ayrılmaktadır (Tannen, 2007; Ido, 2002; Cappuzzo, 2016). Öte yandan, Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) *gecikmeli yinelemeyi* “kaynak sözceden sonra iki ila beş söz sırası arasında gerçekleşen yineleme” olarak tanımlamaktadır. Bu söz sırası temelli tanımlama, *gecikmeli yinelemenin* sınırlarını belirginleştirmektedir. Ancak, çözümleme aşamasında aynı konuşucu tarafından (dolayısıyla *kendini yineleme*) hem farklı söz sıralarında (Örnek 39 ve 40) hem de aynı söz sırası içerisinde (Örnek 41) *gecikmeli yineleme* yapıldığı pek çok örneğe rastlanmıştır. Bu nedenle, bu çalışmada *kendini yineleme* türüne özgü olarak *bir* ila beş söz sırası arasında gerçekleşen sözce yinelemeleri *gecikmeli yineleme* olarak kabul edilmiştir. Bu sayede, aşağıda veri tabanından sunulan *gecikmeli kendini yinelemelerin* saptanması mümkün olabilmektedir.

- (39) A: Aynen bütün gün onunla geçti. Zaten öğleden sonra da sözlü sınav vardı. *On dört kişi düştü bize.*
B: Hıı. Kaç kişi girdi sınava?
A: Valla hiç bilmiyorum ki. Sözlüde *on dört kişi düştü bize* ama onda herhalde kaç, *yedi kişi* geldi. Yarısı geldi.
B: Hıı.
A: *Yedi kişi* sözlü yaptık.

Örnek (39)'da iki arkadaş sınav haftasının ilk gününün nasıl geçtiği konusunda öğle yemeği sırasında sohbet etmektedir. A Konuşucusu, ilk söz sırasında ürettiği “On dört kişi düştü bize” kaynak sözcesini üçüncü söz sırasında yinelemektedir. Benzer biçimde, yine A Konuşucusu tarafından üçüncü söz sırasında üretilen “yedi kişi” kaynak sözcesi aynı konuşucu tarafından beşinci söz sırasında yinelenmektedir. Bu yinelemeler, kaynak sözceden sonraki *bir* ila beş söz sırası arasında gerçekleşmesi nedeniyle *gecikmeli kendini yinelemeler*dir. Bu örnekte sunulan *gecikmeli kendini yinelemeler*, kaynak sözceden farklı bir söz sırasında bulunmaları nedeniyle Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) tarafından önerilen *gecikmeli yineleme* ölçütüne göre saptanabilmektedir. Benzer bir durum, Örnek (40) için de geçerlidir.

- (40) A: İlk aman ilk hamilelik zor olur be. Yani bilmiyorsun tecrübe yok. Değil mi yani? Hamile olanlar?
B: *Akışına bırakınca sıkıntı yok* Esra.
A: Neyi?
B: *Akışına bırakınca sıkıntı yok.*

Verilen karşılıklı konuşma bölütünde iki kadın hamilelik süreciyle ilgili konuşmaktadır. A Konuşucusunun ilk söz sırasında ilk hamileliğin zor olacağına ilişkin yorumu hemen sonraki söz sırasında B Konuşucusu tarafından “Akışına bırakınca sıkıntı yok Esra” biçiminde yanıtlanmaktadır. Aynı konuşucu son söz sırasında bu sözcesini “Akışına bırakınca sorun yok” biçiminde yinelemektedir. Bu örnekte sunulan *gecikmeli kendini yineleme*, kaynak sözceden farklı bir söz sırasında yer alması nedeniyle Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) tarafından önerilen *gecikmeli yineleme* ölçütüne göre saptanabilmektedir. Ancak, Örnek (41)'deki gibi *gecikmeli kendini yinelemelerin* aynı ölçüte göre saptanmasının mümkün olmadığı görülmektedir:

- (41) A: Ya sen New York'ta yaşamaktan bahsediyorsun sonra bize burada deniz yok mu diyorsun.
B: Aynen. Biz şurada... Sen kendin demiyor musun Selçuk'ta ne var ya? Gidelim gezelim.

- C: *Hayır* demiyorum. *Hayır* bak şu şekilde. Ben bir yerde sabit duramıyorum. O yüzden diyorum. Gerçekten. Ben Elazığ'da kaldım sekiz yıl boyunca ama sadece. Biri sorunca Elazığlıyım diyordum. Her yere gittim. O ayrı. Ben oraya da gitsem öyle olurum.
- B: Tamam orada da aynısını yapabilirsin.
- C: *Fark etmiyor* işte onun için diyorum. *Fark etmiyor* bak. Buradayız işte. Çok dertlenmeyin.

Örnek (41)'de üç kişi Amerika'da yaşamak ve Türkiye'de yaşamakla ilgili farklılaşan görüşlerini paylaşmaktadır. C Konuşucusu tarafından kullanılan “Hayır” ve “Fark etmiyor” yinelemeleri aynı konuşucu tarafından (*kendini yineleme*) aynı söz sırası içerisinde gerçekleşen sözce yinelemeleridir. Sözü edilen yinelemelerin saptanması ancak bu çalışmada *kendini yineleme* türüne özgü olarak benimsenen “kaynak sözceden sonraki bir ila beş söz sırasında gerçekleşen yineleme *gecikmeli kendini yinelemedir*” tanımıyla mümkün olmaktadır. Aksi halde, Van Lancker Sidsis ve Wolf (2015) tarafından ortaya atılan söz sırası temelli tanımlama *kendini yineleme* türünde bu türden *gecikmeli yinelemelerin* çözümleme aşamasında göz ardı edilmesi riskini beraberinde getirmektedir.

Bu saptama, araştırmacılara *kendini yineleme* söz konusu olduğunda kaynak sözce ile yineleme arasında metinsel mesafenin ölçülebilir kılınması ve başka çalışmalarda tekrarlanabilirliğinin sağlanması için standartlaştırılmasına yönelik bir fırsat sunmaktadır.

4.2.1.3. Uzak Kendini Yinelemeler

- (42) A: Sana bir türlü ulaşamıyorum ben. Sözde küsüyorum, diyorum ki bana cevap vermedi, işte *Türkiye birincisi oldu* da.
- B: Havalandı. Heh Havalanmışım hemen görüyor musun?
- A: Ya ya, rüya tabi ki bu.
- B: Ee?
- A: Bir tane kadın...Senle ben bir araya geliyoruz, tabi ben sana trip atıyorum böyle. Hani böyle nazlı nazlı nazlı tripler var ya böyle.
- B: Ama kesin mutlaka bir mantıklı açıklamam vardır.
- A: Yo işte çok yoğunlu filan diyorsun ya. Ama tabi şey değiliz yani, kötü değiliz rüyada.
- B: Hı hı.
- A: Tamam mı? Bir kadın var. Kadın ikimize diyor ki, bakın diyor sizin diyor hayatınız çok değişecek diyor, çok değişti diyor hayatınız. Daha sonrasında, hani sana diyor sen diyor *Türkiye birincisi oldun*, bana da diyor ki seninki de çok az kaldı. Senin diyor, sana diyor baktım ve diyor, auranı renginde görürüm, mor renginde bir katman bir aura görüyorum diyor.

Örnek (42)'de verilen karşılıklı konuşma bölümünde A Konuşucusu gördüğü bir rüyayı arkadaşına anlatmaktadır. İlk söz sırasında “Türkiye birincisi oldu” kaynak sözcésinin A Konuşucusu tarafından sekizinci söz sırasında yinelandığı görülmektedir. Sözü edilen yineleme, kaynak sözceden sonraki beş söz sırasından daha uzak bir metinsel mesafede yer alması nedeniyle *uzak yineleme* olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla Örnek (42)'de sunulan yineleme, *uzak kendini yinelemedir*.

- (43) A: İşlerini artık sağlam yapacaksın. Bir gideyim de vize alayım falan değil. Mesela ne yapıyorlardı? Kendi hesaplarında *bir miktar para* gösteriliyor. Ben işte oraya gideceğim gezi amaçlı falan. On yıllık vizeyi sen aldıktan sonra gel git yapabiliyorsun on yıl boyunca.
B: Gelme daha iyi zaten.
A: Gelmeyip ne yapacaksın? Sürekli giriş çıkış yapıyorlar. Bizim arkadaş İstanbul'a gelip gidiyormuş. Aileni görmeye gel diyorum.
B: Peki bunlar gidiyorlar sonra ne yapıyorlar?
A: Şimdi bunlar... Aslında oraya ilk giden arkadaşlardan bir tanesi benim ev arkadaşım. Work and Travel ile gitmişti. İlk başta Alaska'daydı. Alaska'da balık işi yapıyorlardı...

(16 söz sırası sonra)

- A: Birlikte oraya gittiler işte. Tabi bunların gelme gitme işlemleri nasıl yapılıyor? Hesabına yüklü *bir miktar para*. İngilizce mülakatlara falan giriliyor, geçiliyor falan.

Örnek (43)'te bir grup arkadaş Amerika'ya yerleşen bir kişinin vatandaşlık alma sürecinde yaşadıklarından söz etmektedir. A Konuşucusu, hakkında konuşulan kişinin ilk kez Amerika'ya gidiş süreci hakkında bilgi verirken ilk söz sırasında “bir miktar para” kaynak sözcésini üretmektedir. Konuşmanın ilerleyen bölümlerinde B, C ve D konuşucuları bu sürece ilişkin birtakım sorular yöneltmekte ve çeşitli yorumlar yapmaktadır. A Konuşucusunun Work and Travel ve Alaska'da çalışma ile ilgili bilgi verdiği dördüncü söz sırasından sonra on altı değiş-tokuş boyunca dört konuşucu arasında soruyu yineleyerek yanıtlama ve yorum yapma etkileşimi sürdürülmektedir. Verilen son söz sırasında A Konuşucusu, Amerika'ya yerleşme sürecinin ilk adımı olan hesapta “bir miktar para” gösterme konusunu hatırlatmaktadır. Örnekte “bir miktar para” yinelemesi, kaynak sözce ile yineleme arasında beş söz sırasından daha fazla metinsel uzaklık bulunması nedeniyle *uzak kendini yinelemedir*.

- (44) A: Böyle. Dur ben sana profil resmini atayım, *hiç hayallerimdeki gibi değil*. Ama maskeliyken ve buradan burası tam hayalimdeki gibi, enteresan. Heh. Ay korkunç.

B: Heh.
A: Profil hesabı...
B: Ben girip ona bakarsam, konuşmadan atılmam değil mi?
A: He, Yok ya, atılmazsın. Doğru.
B: Tamam.
A: Bu ne ya? Skandal. Heh alırken, skandal gerçekten.
B: Bu güzel bir başlangıç olabilirdi.
A: Pardon. Heh.
B: Hı. Bir de şey vardı, o ne oldu? Ay, bu ne!
A: Korkunç değil mi?
B: Aa cidden. Evet, korkunç bir fotoğraf.
A: Ne? Heh Almanca.
B: Evet, anlamaya çalıştım, ama anlayamayınca vazgeçtim. Neden, böyle bir fotoğraf ya.
A: Evet neden?
B: Hiç anlayamadım şu an.
A: Ve hiç böyle nasıl desem bu fotoğrafı koyabilecek biri gibi gözükmüyordu.
B: Heeh.
A: Korkunç yani. Ne bileyim, 17 yaşında lise gibi. O yüzden anında soğudum. Heh. *Hayallerimdeki gibi değil* yani.

Örnek (44)'te iki genç kadın yakışıklı buldukları bir erkeğin sosyal medya hesabında paylaştığı profil fotoğrafını gördüklerinde yaşadıkları şaşkınlık ve hayal kırıklığından söz etmektedir. A Konuşucusu ilk söz sırasında "...hiç hayallerimdeki gibi değil" sözcesini üretmektedir. Aynı konuşucu, verilen konuşma bölütünün son söz sırasında bu sözceyi yinelemektedir. Kaynak sözce ile yineleme arasında on altı söz sırası bulunması nedeniyle bu yineleme *uzak kendini yinelemedir*.

Bir sonraki bölümde veri tabanında saptanan *kendini yinelemelerin*, *yinelemenin korunma derecesi* türünün alt türleri olan *birebir* ve *değiştirilmiş yinelemelerle* birlikte kullanımı veri tabanından seçilen örnekler üzerinden tartışılmaktadır.

4.2.1.4. Birebir Kendini Yinelemeler

(45) A: Sınavınız var mı bugün?
B: Benim var. On buçukta.
A: Bizim de on buçukta.
B: İkinci sınıfların. En sevdiğim sınıf. Dört kişiler.
A: İlhan falan vardır gene.
B: *Aynen aynen* onlar.

Örnek (45)'te iki öğretmen o gün görevli oldukları sınıflar hakkında konuşmaktadır. A Konuşucusunun üçüncü söz sırasında ürettiği "İlhan vardır gene"

sözcesine yanıt olarak B Konuşucusu “aynen aynen” yanıtını vermektedir. Bu yanıt, sözcelerinin olduğu gibi yinelenmesi nedeniyle *birebir kendini yinelemez*.

- (46) A: Dezavantajı da, araya girdim ama, mesela şey hani bilinçsizlik bence. 25 yaşında bir çocuğunun olması ile 35 yaşında çocuğunun olması arasında 10 yıllık bir fark var. Ama senin o arada olgunlaşman, çocukla ilgili bilinçlenmen, çocuğu nasıl yetiştireceğinle ilgili deneyimler edinmen farklı.
B: Doğru. *Kesinlikle doğru.*
A: Vakit konusu Türkiye’deki standartların çok kötü olması sebebiyle evet.
B: *Kesinlikle doğru.*

Örnek (46)’da bir grup arkadaş genç yaşta evlenmek ve daha geç evlenmekle ilgili avantajlı ve dezavantajlı durumları tartışmaktadır. A Konuşucusunun ilk söz sırasındaki görüşünün B Konuşucusu tarafından onaylandığı görülmektedir. Bu konuşucu “Kesinlikle doğru” sözcesini herhangi bir biçimsel değişikliğe uğratmadan aynen yinelemektedir. Bu nedenle bu örnekte *birebir kendini yineleme* yer almaktadır.

- (47) A: Çocuğa ne öğreteceksin?
B: Yani tecrübe de değil. Yani yaşam standartlarını, çocuğunun da yaşam standartlarını çıkabiliyorsa üst seviyede tutmak.
C: Doğru söylüyor. Çok doğru söylüyorsun çünkü benim şöyle bir şeyim vardı evlenmeden önce. Ben daha *evlenmeyi düşünmüyordum*. Bak genç yaşta evlenmeyi savunmama rağmen *evlenmeyi düşünmüyordum*. Çünkü, herkes de aynı şeyi söyledi, ben maddi olarak kendi kazancımı sağlamadığım takdirde evlenmek istemem dedim. Babam beni biraz katakulliye getirdi. İşte bana biraz destek verdi maddi olarak. Gazladı. Haklı çünkü onlar da haliyle torun istiyor yani.

Örnek (47)’de üç kişi evlenmek ve çocuk sahibi olmak hakkında konuşmaktadır. C Konuşucusu “evlenmeyi düşünmüyordum” sözcesini aynen yinelemektedir. Bu yineleme, biçimsel değişikliğe uğratılmadığı ve aynı konuşucu tarafından gerçekleştirildiği için *birebir kendini yinelemez*.

4.2.1.5. Değiştirilmiş Kendini Yinelemeler

- (48) A: Mor zenginliğin rengiymiş. Ben onu öyle biliyorum.
B: Ne rengiymiş?
A: *Zenginlik, zenginliği* çekermiş mor.
B: Ha. Zenginlik. Anladım.

Örnek (48)'de iki arkadaş renklerin spiritüel anlamları hakkında konuşmaktadır. A Konuşucusu tarafından üçüncü söz sırasında yapılan “Zenginlik, zenginliği...” yinelemesi, kaynak sözce (zenginlik) ile yineleme (zenginliği) arasında biçimsel farklılık bulunması nedeniyle *değiştirilmiş kendini yinelemedir*.

- (49) A: Herhalde el freni çekilmemiş. Araba geri geri üzerime gelmeye başlamadı mı? Heh. Yemin ediyorum.
B: Ee:
A: Bir sonraki arabaya çarpıp durdu. Bir sonraki arabaya çarpınca ses çıkarttı. Hani bu öttü. Araba ötünce etrafa baktım kimse yok. Ben tek ordayım. Arabanın yanında. Bi baktım uzaktan biri pencereden başını çıkarttı, bana baktı, bir şeyler söyledi. Hani büyük ihtimalle beni suçladı. Dedi sen yaptın. Dedim ben yapmadım ki. Ben ordan geçerken kendiliğinden araba geri geri gelip diğerine çarptı. Yani ihale bana kaldı anlayacağın.
B: Valla sen durduk yere başını belaya sokmakta profesyonelsin.

Örnek (49)'da A Konuşucusu başından geçen ilginç bir olayı anlatmaktadır. Bu konuşucunun anlatısında yer alan “geri geri üzerime gelmeye...” “geri geri gelip...” sözceleri; “...arabaya çarpıp durdu” “...arabaya çarpınca...” “araba geri geri gelip diğerine çarptı” sözceleri ve “öttü”, “ötünce” sözceleri kaynak sözce ve biçimsel değişikliğe uğratarak gerçekleştirilen yinelemelerdir. Sayılan örnekler *değiştirilmiş kendini yinelemelerdir*.

- (50) A: Dedim parkın içinde kamera falan olmuyor mu? Burası olsa...
B: Yo bildiğin orman orman. Yani ormanlık alan.
A: Burası olsa diyecem.
B: Hı?
A: Burda mobese falan var. Burda mobeseler var ya.
B: İşte merkezlerde tek öyle mobese şeyleri var. Öyle yoksa hani bi trafik ışıklarında var, trafik ışıkları kırmızı lambalar var ya onların üzerinde oluyor.

Örnek (50)'de B Konuşucusu tarafından “orman orman” yinelemesini aynı söz sırasının devamında “...ormanlık alan...” biçiminde yeniden yinelendiği görülmektedir. Bu konuşucu son söz sırasında “...trafik ışıklarında...” kaynak sözcelerini “trafik ışıkları...” şeklinde biçimsel değişikliğe uğratarak yinelemektedir. Benzer biçimde, A Konuşucusu “burda mobese falan var” kaynak sözcelerini “burda mobeseler var ya” biçiminde dilbilgisel değişikliğe uğratarak yinelemektedir. Bu örnekte verilen tüm yinelemeler aynı konuşucu tarafından ve kaynak sözce biçimsel değişikliğe uğratarak gerçekleştirildiğinden *değiştirilmiş kendini yineleme* kapsamına girmektedir.

Bir sonraki bölümde veri tabanında saptanan *diğer konuşucuyu yinelemeler*, *yinelemenin yeri türünün alt türleri olan yakın, gecikmeli ve uzak yinelemeler* ve *yinelemenin korunma derecesi türünün birebir ve değiştirilmiş yinelemelerle birlikte* kullanımı veri tabanından seçilen örnekler üzerinden tartışılmaktadır.

4.2.2. Diğer Konuşucuyu Yinelemelerin Karşılıklı Konuşmadaki Yeri ve Korunma Derecesine İlişkin Veri tabanından Örnekler

Bu bölümde *diğer konuşucuyu yinelemeler*, *yinelemenin yeri türünün alt türleri olan yakın, gecikmeli ve uzak yinelemelerle birlikte* kullanımı veri tabanından seçilen örnekler üzerinden tartışılmaktadır.

4.2.2.1. Yakın Diğer Konuşucuyu Yinelemeler

- (51) A: Kaç bölüm var?
B: Hangi dizi bu?
C: Ezel.
D: Yetmiş.
A: Yetmiş mi?
D: Aynen.
A: Oooo!

Örnek (51)'de bir grup arkadaş üniversite kafeteryasında bir televizyon dizisi hakkında konuşmaktadır. D Konuşucu tarafından üretilen “Yetmiş” kaynak sözcüsü, A Konuşucusu tarafından “Yetmiş mi?” biçiminde yinelenmektedir. Verilen yineleme, kaynak sözcü ile yineleme arasından başka dilsel birim bulunmaması nedeniyle *yakın diğer konuşucuyu yinelemedir*.

- (52) A: Vize çok istisnai durumlarda altı aylık veriliyor. Genelde on yıl.
B: Çok mu pahalı vize ücreti?
A: Vize ücreti...

Örnek (52)'de iki kişi Amerika vizesinin süresi ve ücreti hakkında konuşmaktadır. B Konuşucusunun “Çok mu pahalı vize ücreti?” sorusuna A Konuşucusu, soru tümcesinin son bölümünü yineleyerek “Vize ücreti...” biçiminde yanıt vermektedir. Kaynak sözcü ile yinelenen bölüm farklı konuşucular tarafından

üretildiğinden ve aralarından başka dilsel birimler bulunmadığından, sözü edilen yineleme *yakın diğer konuşucuyu yinelemedir*.

- (53) A: Alaska’da balık işi yapıyorlardı. Ondan sonra bu oradan merkeze gitti. Merkezde biriyle falan tanışmıştı. İkinci sene oldu bu sefer bizim Bursalı bir arkadaş vardı. Onu da yanına aldı. İkisi birlikte gittiler. Gene Work and Travel. Ondan sonra döndüler. Pardon. Onun dışında o kılıf satan arkadaş var ya o da gitmişti ikinci seferde.
B: Üç kişi gittiler.
A: Üç kişi gittiler. Tabi benim ev arkadaşım ile o kılıf satan arkadaş zaten akrabaydılar.

Örnek (53)’te bir grup arkadaşın Amerika’ya yerleşen bir kişinin yaşadığı sürece ilişkin yorumlarından kısa bir bölüm sunulmaktadır. A Konuşucusunun sürece ilişkin anlatısı üzerine B Konuşucusu sözü edilen kişilerin birlikte gidip gitmediğini sorgulamak üzere “Üç kişi gittiler” kaynak sözcesini üretmektedir. B Konuşucusu bu sözceyi hemen bir sonraki söz sırasında yineleyerek *yakın diğer konuşucuyu yineleme* gerçekleştirmektedir.

4.2.2.2. Gecikmeli Diğer Konuşucuyu Yinelemeler

- (54) A: Düşünsene sen okuyorsun ilkokul, ortaokul, lise. Sonra karar veriyorsun bir şey yapacağım diye. Dört yıl boyunca onunla ilgileniyorsun. Derslerin zorluğu şudur budur, bir sürü zorlukları var. Sonra geliyorsun bambaşka bir şey yapıyorsun.
B: alakasız gerekten.
C: Ama yapılıyor sonuç olarak mesela orada da hani neyi düşünmüştür? Demek ki çok mesleğini yapmak istemiyordu.
B: Ya da sadece *maddi olarak* düşündü.
C: Aynen *maddi olarak*.
A: Sadece *maddi olarak*, rahatlık olarak.

Örnek (54)’te üç yakın arkadaş, Türkiye’de mühendislik fakültesi mezunu olduktan sonra Amerika’da telefon tamircisi olarak çalışmaya giden ortak bir tanıdıkları hakkında konuşmaktadır. Dördüncü satırda B Konuşucusu tarafından üretilen “maddi olarak” sözcesi, sonraki iki söz sırasında C ve A Konuşucuları tarafından aynen yinelenmektedir. Bu yinelemeler, kaynak sözce ile yineleme arasında başka dilsel birimler bulunması nedeniyle *gecikmeli diğer konuşucuyu yinelemedir*.

- (55) A: Buranın bir insanı ama kafa olarak orayı temsil ediyor.
B: Esin mi? Tabi canım. Yok.
A: Burayla garantisi yok hiç yok.

- B: Ya tabi çünkü *annelerinden kaynaklı*. Bütün çocuklarını öyle yetiştirmiş.
A: Doğru *annelerinden kaynaklı*. Evde bazıları var ne kadar izlesen de burda büyüttüğü sıkıntı. Oradaki bir insanla anlaşılamazsın.

Örnek (55)'te iki kişi Almanya'da yaşayan, ancak oraya uyum sağlayamadığını düşündükleri ortak bir tanıdıkları hakkında konuşmaktadır. Dördüncü söz sırasında B Konuşucusu tarafından üretilen "...annelerinden kaynaklı" sözcesi, bir sonraki söz sırasında A Konuşucusu tarafından yinelenmektedir. Kaynak sözcü ile yinelenen bölüm arasında başka dilsel birimler bulunması nedeniyle ilgili yineleme *gecikmeli diğer konuşucuyu yineleme* kapsamına girmektedir.

- (56) A: *Eskiden* ben çalışıyordum ya. 22:30'da çıktığım zaman, Hakan evde yapıyordu işte. Yapabileceği şeyler işte makarna, tavuk, köfte falan, iş yerime gönderiyordu biliyor musun? Getiriyordu, koyuyordu sefertasına heh.
B: Gören de otuz yıllık evlisiniz sanacak. *Eskiden, dört yıl önce* sadece.
A: *Dört yıl önce*, çocuk olduktan sonra o da saldı.

Örnek (56)'da iki kadın erkeklerin ev işlerine yardımcı olmasıyla ilgili konuşmaktadır. A Konuşucusunun "*Eskiden...*" kaynak sözcü ile başlayan anlatısını takiben B Konuşucusu kendi söz sırasında bu sözcüyi yinelemekte ve "*dört yıl önce sadece*" kaynak sözcüsünü üretmektedir. Bir sonraki söz sırasında bu kez A Konuşucusu bu kaynak sözcüyi yinelemektedir. Verilen örnekte yer alan yinelemeler, kaynak sözcü ile yinelemeler arasında başka dilsel birimler bulunması ve farklı konuşucular tarafından gerçekleştirilmesi nedeniyle *gecikmeli diğer konuşucuyu yinelemez*.

4.2.2.3. Uzak Diğer Konuşucuyu Yinelemeler

- (57) A: Paylaşıyordu ama kadın mesela, daha öncesinde Firuze mesela esmalar. hhh Ben hâkimim, niye hâkimim? E Saadet Türker mesela her esmayı paylaşıyordu, anlamını da paylaşıyordu. Hı hı. O yüzden biliyorum. Bilgim var yani.
B: O kadının enerjisi yüksek yani, o Saadet Türker'in ve o olumlu, yani *korku enerjisi yaymıyor* o kadın.
A: Yok.
B: Ama işte bazıları öyle değil. Heh
A: Heh Bazıları evet.
B: Bazılarının attığı Halil Halil'e atmış mesela) Daha bismillah. Daha ben ilk bir şeyini izledim, daha ilk dakikaları ya işte diyor ki, hani frekansı yükseliyor ya dünyanın, hani bundan bahsediyor işte, enerji portalları falan ortaya çıkıyor diyor, bunla beraber tuhaf varlıklar görünler olmaya başladı.
A: Ama yani.
B: Yani.
A: *Korku enerjisi yayıyor* bu.

B: İşte hani korkacak bir şey yok diyor.)

Örnek (57)'de iki arkadaş bir takım spiritüel konularla ilgili birlikte eğitim aldıkları kişilerden söz etmektedir. B Konuşucusu ikinci söz sırasında bir kişiyle ilgili olarak “korku enerjisi yaymıyor” kaynak sözcesini üretmektedir. Bu sözce, altı söz sırasından sonra A Konuşucusu tarafından “korku enerjisi yayıyor” biçiminde yinelenmektedir. Sözü edilen yineleme, kaynak sözce ile yineleme arasındaki metinsel mesafe nedeniyle *uzak yineleme* ve farklı konuşucular tarafından gerçekleştirildiği için de *diğer konuşucuyu yinelemedir*.

- (58) A: Banka iki yıllık *yirmi bin* lira para verdi onlara.
B: Vay canına!
A: Ya bak onların...
B: Onların maaşı ne kadar ki?
A: Ya küçümsemek istemem ama bizimkinin belki yarısı yani.
B: Aynen.
A: Belki profesör falan maaşının kaçta kaçını.
B: Ama ona *yirmi bin*.

Örnek (57)'de iki çalışan, banka promosyonları hakkında konuşmaktadır. A Konuşucusu ilk söz sırasında ürettiği “yirmi bin” sözcesi, son söz sırasında B Konuşucusu tarafından yinelenmektedir. Kaynak sözce ile yinelenen bölüm arasında beş söz sırasından fazla metinsel mesafe bulunması nedeniyle söz konusu yineleme *uzak kendini yinelemedir*.

- (59) B: Ya *istifa etti* yapacak bir şey yok. Yani çocuk okula başlayacak dedi. Yani arada kaldı dedi ya oğlumun hayatı ya benim mesleğim. E ben oğlumun hayatını seçtim. Yani mesleği bıraktı.
A: Ne yapıyor orda o zaman?
B: Hiçbir şey.
A: Aa: Erhan.
B: E ne yapacak. E o da bi dil kursuna, uzun yıllar önce buraya geldiği için hani gelip gidiyordu ya.
A: Evet.
B: Dili sanırım B1 seviyesinde. Daha yeni geldiği zaman şimdi onu B1'i alması lazım. B1'i aldıktan sonra istese kendi mesleği ile ilgili bir şeyler yapmak istese dili biraz daha öğrenip mesleğine yönelir.
A: Hı hı.
B: Ama yapmak istemezse o dil ona yeterlidir. B1 zaten sınırsız oturum hakkına sahip oluyorsun onunla.
A: Hıı?
B: E sonra ne yapacak? Kendine bir meslek arayacak. Ya bi meslek sıfırdan başlayacak ya da bi dönercide çalışacak.
A: Şu an o şeyin babasının evinde mi kalıyor?
B: Ya aynı evdeler ama işte alt üst kat. Öyle.
A: Hı.
B: Hı hı.

A: Ben onun *istifa ettiğini* bilmiyordum. Ben öyle gidip geliyor sanıyordum.

Örnek (59)'da iki kişi Almanya'da yaşayan ortak bir tanıdıkları hakkında konuşmaktadır. B Konuşucusunun ilk söz sırasında ürettiği "...istifa etti..." kaynak sözcüsü, son söz sırasında A Konuşucusu tarafından "...istifa ettiğini..." biçiminde yinelenmektedir. Söz konusu kaynak sözcü ile yineleme arasında beş söz sırasından fazla metinsel uzaklık bulunması nedeniyle bu yineleme *uzak diğer konuşucuyu yinelemedir*.

Bir sonraki bölümde veri tabanında saptanan *diğer konuşucuyu yinelemeler*, *yinelemenin korunma derecesi* türünün alt türleri olan *birebir* ve *değiştirilmiş yinelemeler*le birlikte kullanımı örnekler üzerinden tartışılmaktadır.

4.2.2.4. Birebir Diğer Konuşucuyu Yinelemeler

- (60) A: ...aramızda iki buçuk yaş var. Bunların arasında iki buçuk yaş tam biz, Gürhanla biz gibi olacaklar Melisle Kemal. Ama şey, güzel oluyor ya. Az yaş farkı güzel oluyor.
B: Evet, *arkadaş gibi oluyor*.
A: *Arkadaş gibi oluyor*.

Örnek (60)'da iki arkadaş kardeşler arasındaki yaş farkının az olmasının avantajları hakkında konuşmaktadır. B Konuşucusu tarafından üretilen "arkadaş gibi oluyor" kaynak sözcüsünün, A Konuşucusu tarafından herhangi bir biçimsel değişikliğe uğratılmadan yinelenmesi nedeniyle bu yineleme *birebir diğer konuşucuyu yinelemedir*.

- (61) A: Şu an ne seviyedesin?
B: B1.
A: Hı.
B: Onu alınca mesleki eğitim yapacağım. Bakalım hani şart olarak benden ne isteyecekler onu biraz yerine getirmem lazım. Yani ortalama bi 5-6 ay falan staj görmem lazım.
A: Yani *yardımcı öğretmen olarak* ya da ne bileyim.
B: *Yardımcı öğretmen olarak* çalışırım, ondan sonra işte iş bulurum.
A: Anladım.

Örnek (61)'de biri Almanya'ya taşınan iki arkadaş, oradaki dil yeterliliği ve işe girme şartları hakkında konuşmaktadır. Beşinci söz sırasında A Konuşucusu

tarafından üretilen “...yardımcı öğretmen olarak...” kaynak sözcesi, bir sonraki söz sırasında B Konuşucusu tarafından herhangi bir değişikliğe uğratılmadan yinelenmektedir. Sözü edilen yineleme bu nedenle *birebir diğer konuşucuyu yinelemedir*.

- (62) A: Kübra diye bir arkadaşım var ya, o evleniyor.
B: Aa Kübra!
A: Aşırı korktum nişanında, of. O da pandemide nişanlandı. Hayatımdaki en büyük korkularımdan biriydi o nişana katılmak ve katıldım. Bunu nasıl yaptım bilmiyorum. *Korkunç*.
B: *Korkunç*.
A: Korkunçtu. Düğün için elbise beğendim hee.

Yukarıdaki örnekte iki kişi ortak bir tanıdıkları olan Kübra adlı kişinin nişan ve düğün haberleri hakkında konuşmaktadır. Üçüncü söz sırasında A Konuşucusu tarafından üretilen “Korkunç” sözcésinin bir sonraki söz sırasında B Konuşucusu tarafından aynen yinelenmesi nedeniyle bu örnekte *birebir diğer konuşucuyu yineleme* yer almaktadır.

4.2.2.5. Değiştirilmiş Diğer Konuşucuyu Yinelemeler

- (63) A: *Eşinle mi geldin?*
B: Evet, *eşimle geldim*.

Örnek (63)’te verilen karşılıklı konuşma bölütünde bir kafede buluşan iki yakın arkadaştan biri diğerine buluşma yerine eşiyile gelip gelmediğini sormaktadır. A Konuşucusunun “Eşinle mi geldin?” kaynak sözcésinin, B Konuşucusu tarafından soru tümcesinin bildirim tümcesine dönüştürülerek yinelenmesi nedeniyle, bu yineleme *değiştirilmiş diğer konuşucuyu yineleme* kapsamına girmektedir.

- (64) A: Teşekkür ederim. Doğum günüm için kullanacağım.
B: *Ne plan yaptın?*
A: *Bir plan yapmadım*. Yapanlar olur belki.

Örnek (64)’te iki arkadaş A Konuşucusunun doğum günü planı hakkında konuşmaktadır. B Konuşucusu tarafından sorulan “Ne plan yaptın?” sorusuna, A Konuşucusu “Bir plan yapmadım” yanıtını vermektedir. Kaynak soru tümcesinin yinelenen bölütte olumsuz bildirim tümcesine dönüştürülmesi ve bunun yanı sıra

eylemde kişinin değiştirilmesi nedeniyle söz konusu yineleme *değiştirilmiş diğer konuşucuyu yinelemedir*.

- (65) A: Ben sevgilisinin kediye parayla satmasına da çok şaşırmışım.
B: Aynen.
A: Doğruduysa ver yani sevgilin sonuçta ben olsam asla para isteyemem.
B: Sevgilisinden mi etkilendi yoksa Melisa böyle biri miydi?
A: Bence sevgilisinden etkilendi hiç böyle biri değildi. Melisa popülariteyi seviyor.

Örnek (65)'te iki arkadaş Melisa adlı başka bir tanıdıkları hakkında olumsuz eleştirilerde bulunmaktadır. B Konuşucusu dördüncü söz sırasında “Sevgilisinden mi etkilendi?” ve “...böyle biri miydi?” sorularını yöneltmektedir. Bu sorulara bir sonraki söz sırasında A Konuşucusu ilgili soru tümcelerini bildirim tümcelerine dönüştürerek “...sevgilisinden etkilendi hiç böyle biri değildi” biçiminde yineleme yoluyla yanıt vermektedir. Sözü edilen yinelemeler *değiştirilmiş diğer konuşucuyu yinelemedir*.

Bu çalışmanın amaçlarından biri Türkçe gündelik söylemde yineleme türlerinin belirlenmesidir. Çalışmada öncelikle veri tabanında kullanılan yineleme türleri ve alt türleri belirlenmiştir. Ardından, veri tabanında en sık kullanılan yineleme alt türleri belirlenmiş, sıklık ve yüzde tabloları oluşturulmuş, anlamlılık testleri uygulanmıştır. Veri tabanında saptanan yineleme alt türlerinin kullanım sıklığının anlamlı bir fark gösterdiği istatistiksel analizlerle ortaya koyulmuştur.

Çalışmanın ikinci amacı Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin işlevlerinin belirlenmesidir. Bu amaçla, bir sonraki bölümde veri tabanında saptanan yineleme işlevleri veri tabanından seçilen örnekler ışığında açıklanmaktadır.

Yineleme alt türlerinin veri tabanında kullanım sıklığına ilişkin olarak çalışmanın 1. araştırması sorusu olan “Türkçe gündelik söylemde hangi yineleme türü/türleri ve alt türü/türleri daha sık kullanılmaktadır?” ve alt türlerin kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark olup olmadığına ilişkin 2. araştırma sorusu olan “Türkçe gündelik söylemde kullanılan her bir yineleme türünün ve kendi alt türlerinin kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?” soruları yanıtlanmış olmaktadır.

Çalışmanın üçüncü araştırma sorusu olan “Yinelemeler hangi iletişim işlevleriyle kullanılmaktadır?” sorusuna yanıt aranması amacıyla bir sonraki bölümde veri tabanında saptanan yineleme işlevlerine ilişkin bulgular sunulmaktadır.

4.3.VERİTABANINDA SAPTANAN YİNELEME İŞLEVLERİ

Alanyazında gündelik konuşmada yinelemelerle ilgili çalışmalar yinelemelerin çok farklı işlevlerle kullanıldığını ortaya koymuştur. Yinelemeler, konuşucunun amacına göre biçimlenmekte ve konuşmanın bağlamına göre aynı anda birden fazla işlevi de yerine getirebilmektedir (Tannen, 2007; Alvanoudi, 2019). Örneğin *kendini yinelemeler* daha çok *vurgulama*, bir sonraki sözceyi anlık olarak tasarlamak amacıyla *zaman kazanma* ya da karşılıklı konuşmanın akışı içerisinde *söz sırası tutma* işlevleriyle ilişkilendirilirken diğer *konuşucuyu yinelemeler* konuşmanın etkileşimsel doğası gereği iki ya da daha fazla konuşucu arasında iletinin içeriğinin anlaşıldığına işaret etmek üzere *anladığını gösterme* ya da tam tersi konuşmada anlaşılmayan bir noktanın açıklığa kavuşturulmasını talep etme amacıyla *netleştirme isteme* işleviyle kullanılabilmektedir. Diğer *konuşucuyu yinelemeler*, yinelemeyi gerçekleştiren konuşucunun kaynak sözceyi üreten konuşucu ile *uzlaşma* içerisinde olduğunu gösterme ya da konuşmanın sürdürülmesine yönelik istekliliğini ortaya koyma amacıyla *katılımı* gösterme işleviyle de kullanılabilmektedir. Yinelemelerin konuşucular tarafından bu şekilde amaçlı olarak kullanılması, bu dilsel pratiği toplumsal bir eylem haline getirmektedir. Bölüm 2’de alanyazından derlenen örnekler üzerinden ayrıntılı biçimde açıklandığı gibi yinelemeler insanlar ve topluluklar arasında iletişim kurmak ve toplumsal ilişkiler inşa etmek üzere kullanılan dilsel pratiklerden biridir ve konuşucular arasında ortak bir söylem ve toplumsal ilişkiler ağı kurulması amacıyla başvurulmuş bir dilsel kaynaktır (Tannen, 2007). İnsanlar arasında iletişimin bir ekip işi olduğu ve söylemde yer alan tüm konuşucuların etkin katılımını gerektirmektedir (Swerts, 1997: 111). Konuşucular, iletişim sürecinde sözcelerini, içinde bulunduğu ortama, zamana ve iletişim kurduğu kişi ya da kişilere göre düzenlemektedir. Etkin katılımcılar olarak dinleyiciler de konuşucunun iletmediği sözceyi aynı değişkenleri göz önüne alarak anlamlandırmaktadır (Ercan ve Danış, 2022:3). Dolayısıyla, çeşitli tür ve alt türlerde gerçekleşen *kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yinelemeler* sözlü söylemde konuşucular arasındaki ilişkilere göre farklı işlevler üstlenmektedir.

Yinelemelerin Türkçe gündelik söylemdeki işlevlerini belirlemeyi amaçladığımız bu çalışmada, öncelikle yinelemelerin karşılıklı konuşmadaki işlevleri

alanyazın taranarak belirlenmiştir. Ardından, belirlenen işlevler Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014) ve Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) çalışmalarında önerilen işlev ulamları temel alınarak *karşılıklı konuşmanın akışını sürdürme işlevleri*, *karşılıklı konuşmanın içeriğini genişletme işlevleri* ve *toplumsallaşma işlevleri* olmak üzere üç ana başlık altında toplanmıştır. Bu sayede, işlevlerle ilgili olarak alanyazına dayalı bir senteze ulaşılmıştır. İşlevlerin gruplandırılması aşamasında farklı çalışmalarda farklı adlandırmalarla karşımıza çıkan ancak aynı/benzer iletişimsel amaçlara karşılık gelen alt işlevler aynı başlık altında toplanmıştır. Örneğin, alanyazında *(bilgiyi) aldığı gösterme* (İng. registering / registering receipt / registering receipt of information / displaying receipt of information) (Schegloff, 1997; Svennevig, 2004; (Couper-Kuhlen, 2020); *dikkate alma* (İng. taking into account) (Perrin ve diğerleri, 2003); *sözcükleri duyduğunu / anladığını bildirme* (İng. acknowledgement, acknowledging utterances) (Fujimura-Wilson, 2007; Li, 2022) gibi farklı adlandırmalarla karşımıza çıkan işlev bu çalışmada *anladığını gösterme* biçiminde Türkçeleştirilerek aynı başlık altında gruplandırılmıştır.

Çalışmamızın veri tabanı çözümlemesinde kullanılan işlev grupları, işlevler ve alt işlevler Tablo 7’de sunulmaktadır.

Tablo 7. Karşılıklı Konuşmada Yinelemelerin İşlevleri ve Alt İşlevleri

Temel İşlevler	İşlevler	Alt işlevleri
Karşılıklı konuşmanın akışını sürdürme işlevleri (1.Grup İşlevler)	1. Onarım	
	2. Düzeltme	
	3.Söz sırası yönetimi	a. Dolguluk i) Zaman kazanma ii) Sözcük bulma b. Söz sırası alma c. Söz sırası tutma d. Söz sırası verme
	4.Süregelen gereksiz konuşmayı sonlandırma	
	5.Soruyu yineleyerek yanıtlama	
Karşılıklı konuşmanın içeriğini genişletme işlevleri (2.Grup İşlevler)	1. Vurgulama	
	2. Anladığını gösterme	
	3. Onay verme	
	4. Onay isteme	
	5. Netleştirme isteme	
	6. Konu yönetimi	a. Konuyu değiştirme b. Konuyu genişletme

	7. Bağlaşıklık sağlama	a. Hatırlatma b. Konuyu toparlama
	8. Süreklilik belirtme	
	9. Israr	
Toplumsallaşma işlevleri (3. Grup İşlevler)	1. Dostluk kurma	a. Şaka b. Mizah c. Dalga geçme e. İroni
	2. Katılım	
	3. Uzlaşma	
	4. Uzlaşmazlık	
	5. Kibarlık	
	6. Şaşırdığını gösterme	
	7. İsteklilik gösterme	
	8. Güvence verme	

Kaynak: Wolf, Van Lancker Sids ve Sids (2014); Van Lancker Sids ve Wolf 'ta (2015) sunulan işlev grupları temel alınarak araştırmacı tarafından alanyazından derlenmiştir.

Tablo 7’de gösterildiği gibi bu çalışmada veri tabanında Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin işlevleri;

- i) Karşılıklı konuşmanın akışını sürdürme işlevleri (1. grup işlevler)
- ii) Karşılıklı konuşmanın içeriğini genişletme işlevleri (2. grup işlevler) ve
- iii) Toplumsallaşma işlevleri (3. grup işlevler)

ana başlıkları altında incelenmektedir.

Karşılıklı konuşmanın akışını sürdürme işlevleri karşılıklı konuşmanın yapısıyla ilgilidir ve konuşmanın akışına yinelemelerin çeşitli biçimlerde katkıda bulunduğunu gösteren işlevlerden oluşmaktadır. Karşılıklı konuşma, en az iki kişi tarafından gerçekleştirilmesi nedeniyle doğası gereği işbirliğine dayalıdır. Konuşmanın katılımcıları sözcüksel, anlambilimsel ve sözdizimsel düzeyde konuşmayı düzenlemekte ve konuşmada üretilen terim ve dilbilgisel yapıları (sözcükleri, öbekleri ve tümceleri) yeniden kullanmaktadır (Pickering ve Cleland, 2000). Yineleme, karşılıklı konuşma sırasında konuşucuların sürmekte olan konuşma ile ilgilendiklerini göstermek için başvurdukları konuşma pratiklerinden biridir (Sacks ve Jefferson, 1995). Bir konuşmacının katılımcıları tarafından önceki söz sıralarında kullanılmış olan dilsel birimlerin stratejik olarak kullanılması, konuşma sırasında sessizlikten kaçınılması ve sözceyi üretmeden önce zaman kazanılmasına katkıda bulunmaktadır. Konuşucular kendi söz sıralarını tasarlarlarken sözcelerini hemen bir önceki söz sırası ile nasıl bağlantılı olduğunu gösterme gereksinimi de duymaktadır. Yinelemeler de bu bağlantısallığı göstermeye yarayan araçlardır (Goodwin, 1990:

177; Drew, 2012: 134). Yineleme bu yönüyle karşılıklı konuşmada söz sıralarının değiştirilmesi, planlanmasına katkıda bulunmakta ve karşılıklı konuşmanın daha kolay ilerlemesine katkıda bulunmaktadır (Bazzanella, 1993). Dolayısıyla 1.grup yineleme işlevleri konuşmanın akıcılığına katkıda bulunan işlevleri içermektedir.

Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014) ve Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) *söz sıralarını yapılandırma, onarım, kendini düzeltme* ve *sessizliği bozma* alt işlevlerini *konuşmanın biçimini sürdürme* ana işlev başlığı altında gruplandırmıştır. Bu çalışmada, anılan çalışmalarla uyumlu olarak *onarım* işlevi bu başlık altında gruplandırılmıştır. Ancak, çözümleme aşamasında işlevlerin sınırlarının belirginleştirilmesi ve bu sayede ileriki çalışmalarda tekrarlanabilirliğin sağlanması amacıyla bazı işlevler çeşitli alt işlevlere ayrılmış ya da daha genel bir başlık altında gruplandırılmıştır. Örneğin, Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015), sadece *kendini düzeltme* işlevini bu grup işlevler altında ele alırken, bu çalışmada çözümleme aşamasında diğer konuşucuyu düzeltme örneklerine de rastlanıldığından bu işlev, *düzeltilme* adı altında daha genel bir adlandırma ile 1.grup işlevlere eklenmiştir. Diğer taraftan, Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014) *söz sıralarının yapılandırılması* biçiminde genel bir adlandırma kullanmaktadır. Bu çalışmada, işlevlerin saptanması ve sunulması aşamasında işlevlerin sınırları belirgin biçimde ortaya koyulabilmesi amacıyla, ilgili işlev alanyazınında yaygın biçimde kullanıldığı gibi *söz sırası yönetimi* biçiminde adlandırılmış (Brody, 1986; Dumitrescu, 2008) ve *söz sırası alma, söz sırası tutma* ve *söz sırası verme* alt işlevlere ayrılmıştır.

Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) *duraksamaları doldurma, sessizliği bozma* işlevinden söz etmektedir. Karşılıklı konuşmada, konuşmanın içeriğine fazladan bir katkıda bulunmayan, yeni bir bilgi içeriği sağlamayan *dolguluklar* (İng. fillers), bir konuşucunun sessizlikten kaçınmak, bir sonraki sözcesini hazırlarken söz sırasını korumak, dinleyicinin dikkatini dolguluktan hemen sonra üretilen sözcüğe çekmek işleviyle başvurduğu dilsel kaynaklardır (Brown, 1977; Ido, 2002). Örneğin, bir konuşucunun uygun bir sözcüğü hatırlamaya çalışırken bir erteleme taktiği olarak yinelemeye başvurması, konuşmada sessizlikten kaçınılmasını sağlamaktadır (Rieger, 2003). Bu çalışmada yinelemelerin *dolguluk* olarak kullanılması işlevi 1.grup işlevlere dahil edilmiş ve alanyazında yinelemelerle ilgili başka çalışmalarda benimsenen işlev gruplandırmaları da dikkate alınarak bu işlev *zaman kazanma* ve *sözcük bulma* alt

işlevlerine ayrılmıştır. Bu alt işlevler bazı çalışmalarda tek başına ayrı birer işlev olarak ele alınmakla birlikte her iki işlevin de konuşucular tarafından bir sözceyi tasarlarken *sessizlikten kaçınma / sessizliği bozma* amacıyla kullanıldığı dikkate alınarak *dolguluk* ana başlığı altında gruplandırılmasının uygun olacağı düşünülmüştür.

Stivers (2004) tarafından karşılıklı konuşmada ısrarla sürdürülen ve diğer konuşucu tarafından gereksiz bulunan bir eylemin sona erdirilmesi amacıyla kullanıldığı savlanan ve Aydın ve Ercan (2024, basımda) tarafından *süregelen gereksiz konuşmanın sonlandırılması* biçiminde Türkçeleştirilen konuşmayı durdurma işlevi de araştırmacı tarafından 1.grup işlevler altında incelenmiştir. Türkçe alanyazında ilk kez Aydın ve Ercan (2024, basımda) tarafından incelenen bu işlev ilk kez bir çözümleme çerçevesine dahil edilmiştir. Bu yönüyle *kendini yineleme ve diğer konuşucuyu yinelemeler, onarım, düzeltme, söz sırası yönetimi (dolguluk [zaman kazanma, sözcük bulma] söz sırası alma, söz sırası tutma ve söz sırası verme), süregelen gereksiz konuşmayı sonlandırma ve soruyu yineleyerek yanıtlama* işlevleri aracılığıyla karşılıklı konuşmanın akışına katkıda bulunmaktadır (Bazzanella, 1993; Johnsone, 1994; Tannen, 2007; Knutson, 2010).

Karşılıklı konuşmanın içeriğini genişletme işlevleri karşılıklı konuşmada iletinin içeriğinin ve anlamının aktarılması ve anlaşılması ile ilgili işlevler olarak karşımıza çıkmaktadır. Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014) ve Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) *vurgulama, uzlaşma, bağlaşıklık sağlama, konuyla ilgili bilgi sunma ya da isteme, konu / içerik yönetimi, uzlaşma ve yansımali sorular* (İng. echo questions) gibi üzerinden konuşulan konu ve içeriğin düzenlemesine yönelik işlevleri bu grup altında incelemektedir. Adından da anlaşılacağı gibi *karşılıklı konuşmanın içeriğini genişletme işlevlerinin* hem konuşucu hem de dinleyiciler tarafından üzerinde konuşulan konunun aktarılması, anlatılması, netleştirilmesi, ayrıntılandırılması, genişletilmesine yönelik işlevleri içermesi beklenmektedir. Sözü edilen araştırmalara koşut olarak bu çalışmada *vurgulama, konu yönetimi ve bağlaşıklık sağlama* işlevi bu grup altında ele alınmaktadır. Ancak, *uzlaşma* işlevi bu çalışmada, bu işlevin karşılıklı konuşucular arasında toplumsal ilişkiler kurma ve katılımın gösterilmesine katkıda bulunduğunun düşünülmesi nedeniyle *toplumsallaşma* işlevleri altında gruplandırılmıştır.

Bağlamsal bilginin konuşucular tarafından ortaklaşa inşa edilmesi amacıyla kullanılan bir araç olarak kabul edilen yinelemeler (Tannen, 2007), üzerinde konuşulan konuyla ilgili bir noktaya dikkat çekme; konuşmanın belli bir bölümünü ön plana çıkarma; bir konu ya da olayın anlamını yoğunlaştırma; diğer bir ifadeyle iletinin içeriğini güçlendirme amacıyla alanyazında pek çok çalışmada saptandığı gibi temelde *vurgulama* işleviyle kullanılmaktadır (Brody, 1986; Norrick, 1987; Johnstone, 1994; Fujimura-Wilson, 2007; Kjellemer, 2008; Tekdemir Yurtdaş, 2012; Van Lancker Sidtis ve Wolf, 2015; Li, 2022). Bu çalışmada, Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014) ve Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) ile uyumlu olarak *vurgulama* işlevi 1.grup işlevleri oluşturan *karşılıklı konuşmanın içeriğini genişletme* işlevleri altında incelenmektedir.

Diğer taraftan, bu çalışmada yinelemelerin *konu yönetimi* işlevi, karşılıklı konuşma çözümlemesi alanyazınında yaygın biçimde kullanıldığı gibi (Maynard ve Zimmerman, 1984; Jefferson, 1984; Drew ve Holt, 1998; Holt ve Drew, 2005) *konuyu değiştirme* ve *konuyu genişletme* alt işlevlerine ayrılmıştır. KKÇ alanyazınında “konuşucuların üzerinde konuştukları şeyler” olarak tanımlanan *konu* (Brown ve Yule, 1983; Svennevig, 1999) çeşitli konu yönetimi süreçlerini içermektedir. Bu çalışmada çözümleme aşamasında yinelemelerin *konuyu değiştirme* (İng. topic change / topic shift) ve yaygın biçimde *konuyu genişletme* (topic expansion / sequence expansion) amacıyla kullanıldığı saptandığından, *konu yönetimi* işlevi anılan alt işlevlere ayrılmıştır.

Benzer biçimde, *bağlıklık sağlama* işlevi de Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014) ve Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) ile uyumlu olarak 2.grup işlevler altında gruplandırılmıştır. Ancak anılan araştırmacılar tarafından *bağlıklık sağlama* işlevine hem *konuşmanın biçimini sürdürme işlevleri* hem de *içeriği genişletme işlevleri* altında kısaca değinildiği görülmektedir. Yinelemeler, söz sıralarını bağlantılı kılması nedeniyle *konuşmanın biçimini sürdürme* işlev grubun altında incelenebilirken, üzerinden konuşulan konunun, diğer bir ifadeyle konuşmanın içeriğinin tutarlı kılınmasına katkıda bulunması nedeniyle de *içeriği genişletme* işlev grubu altında incelenebilmektedir. Bu çalışmada, veri tabanında uzun söz sıraları boyunca süren konuların genişletilmesinde ya da değiştirilmesinde yinelemelerin yaygın biçimde kullanıldığına rastlanmıştır. Bu nedenle, *bağlıklık sağlama* işlevi

2.grup işlevler altında ele alınmaktadır. Nitekim Brown ve Yule (1983), *konu* kavramı ve karşılıklı konuşmanın bağlaşık duruma getirilmesi arasında bir ilişki kurmaktadır. Araştırmacılara göre söylem bölütleri arasında *bağlaşıklık sağlama* ve söylemi düzenlemede anahtar rol oynayan *konular* çözümlemeciye söylemin *bağlaşık* olup olmadığına dair bilgi sağlayan kaynaklardır. Çözümleme aşamasında özellikle uzun karşılıklı konuşma bölütlerinde konuşucuların üzerinde konuşulan konudan uzaklaşma riskine karşı yinelemelere başvurduğu görülmüştür. Bu nedenle, *bağlaşıklık sağlama* işlevi, alanyazında farklı çalışmalarda ayrı birer yineleme işlevi olarak karşımıza çıkan *belleği tazeleme / hatırlamayı kolaylaştırma* ve dağılan konuyu özetleyerek tekrar gündeme taşıma işlevlerini de içerecek biçimde *hatırlatma* ve *konuyu toparlama* alt işlevlerine ayrılmıştır (Brody, 1986; Silva ve Santos, 2006).

Özetlemek gerekirse, *vurgulama*, *konu yönetimi* ve *bağlaşıklık sağlama* işlevleri Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014) ve Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) ile uyumlu olarak 2.grup işlevler altında gruplandırılmıştır. Ancak, anılan iki çalışmada çözümleme çerçevesine dahil edilmemekle birlikte, alanyazında yinelemelerin başat işlevleri arasında sayılan *anladığını gösterme*, *onay verme*, *onay isteme*, *netleştirme isteme*, *ısrar* ve Türkçe alanyazında ilk kez Aydın ve Ercan (2024, basımda) tarafından ortaya koyulan *süregelen gereksiz konuşmayı sonlandırma* işlevleri de bu çalışmada 2.grup işlevler altında incelenmektedir.

Anladığını gösterme işlevi bir konuşucunun diğer konuşucunun sözcesini duyduğunu, anladığını, takip ettiğini göstermesini sağlamaktadır (Perrin ve diğerleri, 2003; Fujimura-Wilson, 2007; Couper-Kuhlen, 2020). Bu işlev, konuşmanın içeriği ile doğrudan ilişkili olması nedeniyle 2.grup işlevlere dahil edilmiştir.

Buna ek olarak, Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014) ve Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) tarafından *toplumsallaşma* işlevleri altında incelenen *onaylama* işlevi, bu çalışmada, üzerinde konuşulan konunun içeriğine yönelik bir *onay verme* (Johnstone; 1994; Fujimura-Wilson, 2007) ya da *onay isteme* (Couper-Kuhlen, 2020; Li, 2022) sürecine karşılık gelecek biçimde 2.grup işlevlere dahil edilmiştir.

Konuşucular, tartışılan konunun içeriğini anladıklarını yineleme yoluyla gösterebilmekte; içerikle ilgili belirsiz ya da anlaşılmayan noktaları yineleyerek *netleştirme isteme* talebinde bulunabilmektedir. Alanyazında özellikle diğer konuşucuyu yineleme türünde sıklıkla saptanan *netleştirme isteme* işlevi (Kim, 2002;

Knutson, 2010; Persson, 2020; Couper-Kuhlen, 2020) bu çalışmada 2. grup işlevler altında incelenmektedir.

Yinelemeler, bir eylemin sürekli olarak tekrarlandığını göstermek ya da bir eylemin uzun sürdüğüne dikkat çekmek amacıyla da kullanılmaktadır (Hsieh, 2009; Zuljan Kumar, 2019). Bu çalışmada sözü edilen işlevler *süreklilik belirtme* biçiminde adlandırılarak 2.grup işlevlere dahil edilmiştir.

Karşılıklı konuşmada kendini yinelemelerin *ısrar* amacıyla kullanıldığı da bildirilmiştir (Acuña-Ferreira, 2002; Kim, 2016). Bu işlev, bu çalışmada 2.grup işlevler altında gruplandırılmıştır.

Buna göre, 2.grup işlevler *vurgulama, anladığını gösterme, onay verme, onay isteme, netleştirme isteme, konu yönetimi (konuyu değiştirme ve konuyu genişletme) bağlaşıklık sağlama (hatırlatma ve konuyu toparlama), süreklilik belirtme ve ısrar* işlevlerini içermektedir.

Diğer taraftan, 3.grup işlevleri oluşturan *toplumsallaşma işlevleri* karşılıklı konuşmanın katılımcıları arasında dayanışma ve işbirliği sağlanması nihai amacına hizmet etmektedir. Yinelemelerin sözlü iletişimde yerine getirdiği en temel işlev, söylem parçalarını birbirine bağlaması, konuşmayı akıcı hale getirilmesi ya da konuşma içeriğinin etkin biçimde aktarılmasına katkıda bulunması değil, katılımcılar arasındaki grup dayanışmasının güçlendirilmesidir (Brody, 1986). Yinelemeler sayesinde söylemin katılımcıları hem söylemle hem de birbirleri ile ilişki kurmaktadır (Tannen, 2007; Fujimura-Wilson, 2007; Knutson, 2010). Bir karşılıklı konuşmada, konuşucuların birbirlerinin söz sırasından sonra sessiz kalmayıp sadece en son üretilen sözceyi yinelemesi bile son konuşan katılımcının konuşmaya katkısının önemli ve değerli bulunduğuna yönelik bir işaret olarak anlaşılabilir. Bu açıdan yineleme, bir konuşmanın katılımcıları arasında daha yakın ilişkiler kurulmasına katkıda bulunan işbirlikli konuşma biçemi (İng. collaborative speech style) olarak görülmekte ve olumlu kibarlıkla ilişkilendirilmektedir.

Yineleme yoluyla ifade edilen sözceler, bireyin sesi olmaktan çıkıp grubun sesi haline gelmektedir (Fujimura-Wilson, 2007). Karşılıklı konuşma sırasında konuşucuların birbirlerinin sözcelerine katkıda bulunması ve onları desteklemesi olumlu yüze bir katkı olarak kabul edilmektedir (Scollon, 1995). Konuşmada yöneltlen bir soruya “Evet” ya da “Hayır” gibi kısa yanıtlar vermek yerine, soru

tümcesinin eyleminin yinelenmesi *katılım* ve *kibarlık*la ilişkilendirilmektedir (Kurokawa, 2006). Bir konuşucunun, sözcesinin kendisinden önceki konuşucuların sözceleri ile bağlantılı olduğunu göstermesi ve diğer katılımcılara karşı anlayışlı bir duruş sergilemesi, onun konuşmaya karşı *katılımını* (İng. involvement) ortaya koymaktadır. Karşılıklı konuşma sırasında konuşucuların birbirlerinin sözcelerini anladığını, dikkate aldığını, onayladığını, kabul ya da reddettiğini göstermenin bir yolu olarak yinelemeler, *katılımın* gösterilmesi için kullanılan araçlardandır (Fujimura-Wilson, 2007; Zuljan Kumar, 2019).

Karşılıklı konuşmanın katılımcıları arasında dayanışma ve işbirliğinin güçlendirilmesine yönelik *toplumsallaşma* işlevleri bu çalışmada Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014) ve Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) ile uyumlu olarak *dostluk kurma* (*şaka, mizah, dalga geçme, ironi*) ve *bağ kurma, uyumun inşası, seçili konuşma bölümünü onaylama* işlevlerini kapsayacak biçimde *katılım* işlevi adı altında toplanan işlevleri içermektedir. Öte yandan, anılan araştırmacılardan farklı olarak bu çalışmada *uzlaşma, uzlaşmazlık, kibarlık, şaşırdığını gösterme, isteklilik gösterme* ve *güvence verme* işlevleri de bu çalışmada *toplumsallaşma* işlevleri altında gruplandırılmıştır.

Özellikle *diğer konuşucuyu yinelemeler* konuşucuların üzerinde konuşulan konuyla ilgili olarak aynı görüşte olduklarını, diğer bir ifadeyle, *uzlaşma* içerisinde olduklarını göstermek amacıyla kullanılmaktadır (Norrick, 1987; Bublitz, 1989, 1992; Schegloff, 1996, 1997; Kim, 2002; Perrin vd. 2003; Kurokawa, 2006; Fujimura-Wilson, 2007; Dumitrescu, 2008; Hsieh, 2009; Tekdemir Yurtdaş, 2010, 2012; Uchida, 2012; Van Lancker Sidtis ve Wolf, 2015; Alvanoudi, 2019; Li, 2022; Ercan, Aydın ve Başaran, 2024).

Öte yandan, yinelemeler *uzlaşmazlıkların* gösterilmesi amacıyla da kullanılmaktadır (Bublitz, 1989, 1992; Johnstone, 1994; Perrin vd. 2003; Dumitrescu, 2008; Knutson, 2010; Tekdemir Yurtdaş, 2010, 2012; Alvanoudi, 2019; Ercan, Aydın ve Başaran, 2024). Konuşucular arasında uzlaşmazlığın ifade edilmesi genellikle olumlu yüzü ihlal eden bir pratik olarak kabul edilmektedir. Ancak, yineleme yoluyla uzlaşmazlığın gösterilmesi itirazın yöneltildiği konuşucunun sözcelerinin bir biçimde yinelenmesini içerdiğinden, olumlu yüzün korunmasına hizmet etmektedir (Tannen, 1987: 599).

Konuşucular bir konuyla ilgili olarak beklentilerinin aksine bir durumla karşılaştıklarında diğer konuşucuyu yineleme yoluyla şaşırdıklarını gösterebilmektedir (Bazzanella, 1993; 2011; Rabab-ah ve Abuseileek, 2012; Zuljan Kumar, 2019; Ercan, Aydın ve Başaran, 2024). Bu çalışmada *şaşırdığını gösterme* işlevi 3.grup işlevler altında incelenmektedir.

Tannen (1989, 2007) ve Fujimura-Wilson (2007), yinelemelerin konuşucular tarafından *istekliliği gösterme* (İng. showing enthusiasm) işleviyle de kullanıldığına dikkat çekmektedir. Bu çalışmada sözü edilen işlev 3.grup işlevler altında ele alınmaktadır.

Son olarak, Ercan, Aydın ve Başaran (2024) tarafından *kendini yineleme* türüne özgü olarak alanyazında ilk kez saptanan *güvence verme* işlevi de bu grupta incelenmektedir.

Özetlemek gerekirse, bu çalışmada *katılım, uzlaşma, uyumsuzluk, kibarlık, şaşırdığını gösterme, isteklilik gösterme* ve *güvence verme* işlevleri 3. Grup işlevleri oluşturan *toplumsallaşma* işlevleri kapsamında ele alınmaktadır.

Bir sonraki bölümde, Tablo 7’de sunulan yineleme işlevlerinin veri tabanında dağılımına ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

4.3.1. Veri tabanında Saptanan Yineleme İşlevlerinin Dağılımı

Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin tür ve işlevlerini belirlemeyi amaçladığımız bu çalışmada veri tabanında toplam 2902 yineleme saptanmıştır. Sözü edilen bu 2902 girdi içeren veri seti kullanılarak yinelemelerin işlevleri belirlenmiştir. Bölüm 4.3’te belirtildiği gibi, bu çalışmada yinelemelerin işlevlerinin saptanması amacıyla alanyazına dayalı olarak oluşturulan işlev tablosundan yararlanılmıştır (Bkz. Tablo 7). Sözü edilen işlevler, üç işlev grubu altında toplanan çeşitli ana işlevler ve alt işlevlerden oluşmaktadır.

Çözümlemenin ilk aşamasında veri tabanında saptanan her bir yineleme, işlev grubundan ve ana işlevlerden bağımsız olarak kodlanmış (örneğin *söz sırası yönetimi* ana işlevinin *dolguluk* alt işlevi ve onun ikincil alt işlevi olan *zaman kazanma* işlevi tek başına dikkate alınmıştır) ve sıklık değerleri belirlenmiştir. Veri tabanında

saptanan her bir yineleme işlevinin kullanımına ilişkin sıklık ve yüzde değerleri Tablo 8’de sunulmaktadır.

Tablo 8. Veri tabanında Saptanan Yineleme İşlevlerinin Dağılımı

Yineleme işlevleri	Sıklık	Oran
Vurgulama	896	30.88
Katılım	267	9.20
Konu yönetimi (konuyu genişletme)	257	8.86
Uzlaşma	217	7.48
Söz sırası yönetimi (dolguluk [zaman kazanma])	133	4.58
Düzeltilme	125	4.31
Netleştirme isteme	119	4.10
Onay verme	103	3.55
Bağlaşıklık sağlama (hatırlatma)	94	3.24
Dostluk kurma (dalga geçme)	87	3.00
Söz sırası yönetimi (söz sırası tutma)	73	2.52
Uzlaşmazlık	57	1.96
Konu yönetimi (konuyu değiştirme)	50	1.72
Şaşırdığını gösterme	47	1.62
Soruyu yineleyerek yanıtlama	46	1.59
Onarım	45	1.55
Dostluk kurma (mizah)	43	1.48
Anladığını gösterme	41	1.41
Bağlaşıklık sağlama (konuyu toparlama)	36	1.24
Süreklilik belirtme	33	1.14
Dostluk kurma (şaka)	25	0.86
Onay isteme	22	0.76
Söz sırası yönetimi (söz sırası alma)	21	0.72
İsteklilik gösterme	16	0.55
Kibarlık	13	0.45
Süregelen gereksiz konuşmayı sonlandırma	10	0.34
Söz sırası yönetimi (dolguluk [sözcük bulma])	8	0.72
Güvence verme	6	0.21
Söz sırası yönetimi (söz sırası verme)	5	0.17
Dostluk kurma (ironi)	5	0.17
İsrar	2	0.07
<i>Toplam</i>	<i>2902</i>	<i>100</i>

Tablo 8’de gösterildiği gibi veri tabanında yinelemeler en çok *vurgulama* (%30.88) işleviyle kullanılmaktadır. Bu işlevi sırasıyla *katılım* (%9.20), *konu yönetimi* (konuyu genişletme) (%8.86) ve *uzlaşma* (%7.48) işlevleri takip etmektedir.

Verilen yineleme işlevlerinin veri tabanında dağılımın anlamlı bir fark gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla Ki-Kare testi uygulanmıştır. Ki kare testinin uygulanabilmesi amacıyla istatistiksel gereklilik nedeniyle sadece ilk on işleve dair sıklık değerleri dikkate alınarak test gerçekleştirilmiştir. Veri tabanında beklenen sıklık değeri 5 değerinden küçük olan işlevler de tespit edildiğinden sadece ilk on işlev Ki-Kare testine tabi tutulmuştur (Tablo 9).

Tablo 9. Veri tabanında Saptanan Yineleme İşlevlerin Kullanımına İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

Yineleme işlevleri	Veri tabanında saptanan		Ki-kare test değeri	P değeri
	Sıklık	Oran (%)		
Vurgulama	896	30.88	1106,32	0,000
Katılım	267	9.21		
Konu yönetimi (konuyu genişletme)	257	8.86		
Uzlaşma	217	7.48		
Söz sırası yönetimi [dolguluk (zaman kazanma)]	133	4.58		
Düzeltilme	125	4.31		
Netleştirme isteme	119	4.10		
Onay verme	103	3.55		
Bağlaşıklık sağlama (hatırlatma)	94	3.24		
Dostluk kurma (dalga geçme)	87	3.00		
Toplam	2298	100		

Ki-Kare istatistiği 1106,32 ve p değeri 0,000 olduğundan oransal farkın anlamlı olmadığı hipotezi reddedilmektedir. Buna göre, veri tabanında saptanan tüm yineleme işlevlerin kullanım sıklığı arasında oransal açıdan anlamlı bir fark olduğu ve en sık kullanılan yineleme işlevinin *vurgulama* olduğu saptanmıştır.

Bu bulgu alanyazında farklı dillerde yapılan çalışmaların sonuçlarıyla uyumludur. Örneğin, Brody (1986) Meksika'nın Chiapas bölgesinde konuşulan Tojolabal dilindeki gündelik konuşmalarda yinelemelerin birincil işlevinin *vurgulama* olduğunu; karşılıklı konuşmada bir kere üretilen sözcelerle karşılaştırıldığında yinelenen sözcelerin konuşucu tarafından öne çıkarıldığını savlamaktadır. Benzer biçimde, Tannen (2007) İngilizce konuşmalarda bir soruya verilen yanıtın "kopyalanmasının", diğer bir ifadeyle yinelenmesinin, verilen yanıtın güçlendirilmesini sağladığını savlamaktadır. *Vurgulama* amacıyla yineleme kullanımı iletinin anlamını güçlendirmekte; yineleme aracılığıyla konuşucular bir konuşmada

kendilerine göre önemli bulunan noktaları gösterebilmektedir (Kjellmer, 2008). Hsieh (2011), Mandarin Çincesinde gündelik konuşmalarda hem kendini yinelemelerin hem diğer konuşucuyu yinelemelerin edimsöz gücü (İng. illocutionary force) artırmak üzere *vurgulama* işleviyle kullanılabileceğini savlamaktadır. Tablo 2 ve Tablo 3'te gösterildiği gibi, alanyazında Türkçe, İngilizce, Yunanca, İtalyanca, Japonca, Mandarin Çincesi, Meksika İspanyolcası, Brda Lehçesi, Arapça ve Tojolabal dillerinde sözlü söylemde yinelemelerin *vurgulama* amacıyla kullanıldığı ortaya konulmuştur.

Çalışmanın dördüncü araştırma sorusu olan “Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin işlevleriyle yineleme türleri ve alt türleri arasında kullanımı ve kullanım sıklığı açısından bir ilişki var mıdır” sorusunu yanıtlamak üzere veri tabanında saptanan 2902 yinelemede türler ve işlevler arasında bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Ki-Kare testi uygulanmıştır. Ki-kare istatistiği 769.8639 ve p değeri 0.0000 olduğundan “yineleme türleri ve işlevleri arasında herhangi bir ilişki yoktur” hipotezi reddedilmektedir. Buna göre, yineleme türleri ve yineleme işlevleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır.

Bu çalışmada yinelemelerin karşılıklı konuşmadaki işlevlerinin alanyazın taranarak belirlenmesinin ardından, işlevler Wolf, Van Lancker Sidsis ve Sidsis (2014) ve Van Lancker Sidsis ve Wolf (2015) çalışmalarında önerilen işlev ulamları temel alınarak *karşılıklı konuşmanın akışı ile ilgili işlevler*, *karşılıklı konuşmanın içeriği ile ilgili işlevler* ve *toplumsallaşma ile ilgili işlevler* olmak üzere üç ana başlık altında toplanmıştır. Bir sonraki bölümde yineleme işlevlerinin sözü edilen işlev gruplarına göre dağılımına ilişkin bulgular sunulmaktadır.

4.3.2. Veri tabanında Saptanan Yineleme İşlevlerinin İşlev Gruplarına Göre Dağılımı

Veri tabanında yinelemelerin işlevlerinin belirlenmesine yönelik olarak bu bölümde veri tabanından saptanan yinelemelerin işlev gruplarına göre dağılımı, sıklık ve yüzde değerleri ile anlamlılık testlerine ilişkin bulgular sunulmaktadır. Ardından her bir yineleme işlevi veri tabanından seçilen üçer örnek üzerinden tartışılmaktadır.

Yineleme işlevlerinin veri tabanında kullanımında işlev grupları arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir:

H2a: Veri tabanında 1., 2. ve 3. grup işlevlerin (*karşılıklı konuşmanın akışını sürdürme işlevleri, karşılıklı konuşmanın içeriğini genişletme işlevleri ve toplumsallaşma işlevleri*) kullanımı arasında anlamlı bir fark vardır.

H2a hipotezinin test edilmesi amacıyla veri tabanında saptanan yineleme işlevlerinin sayılan işlev gruplarına göre dağılımı arasında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Ki-Kare analizi yapılmıştır (Tablo 10).

Tablo 10. Veri tabanında İşlev Gruplarının Kullanımına İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

İşlev Grupları	Sıklık	Oran	Ki-kare değeri	P değeri
			4,29	0,14
1.Grup işlevler	465	16.02		
2.Grup İşlevler	1651	56.89		
3.Grup işlevler	786	27.08		
Toplam	2902	100		

Tablo 10’da gösterildiği gibi veri tabanında saptanan 2902 yinelemenin 1651’i (%56.89) 2. grup işlevlerin (*karşılıklı konuşmanın içeriğini genişletme işlevleri*); 786’sı (%27.08) 3. grup işlevlerin (*toplumsallaşma işlevleri*) ve 465’i (%16.02) 1. grup işlevlerin (*karşılıklı konuşmanın akışını sürdürme işlevleri*) gerçekleştirilmesi amacıyla kullanılmıştır.

Veri tabanında işlev gruplarının kullanım sıklığı açısından anlamlı bir fark bulunup bulunmadığının test edilmesi için uygulanan Ki-Kare testi sonuçlarına göre, Ki-Kare istatistiği 4,29 ve p değeri 0,14 olduğundan oransal farkın anlamlı olmadığı hipotezi reddedilmektedir. Buna göre, üç işlev grubunun kullanım sıklığına göre yapılan analizde, bu işlev gruplarının kullanım sıklığı arasında oransal açıdan anlamlı bir fark olduğu; bu gruplar arasında en sık kullanılan işlev grubunun 2. Grup İşlevler olduğu saptanmıştır. 2.Grup işlevler *vurgulama, anladığını gösterme, onay verme, onay isteme, netleştirme isteme, konu yönetimi (konuyu değiştirme ve konuyu genişletme), bağlaşıklık sağlama (hatırlatma ve konuyu toparlama), süreklilik belirtme ve ısrar işlevlerini* içermektedir (Bkz. Tablo 7).

Bizim bulgularımızın aksine, Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) telefon konuşmalarında konuşmanın içeriğinin geliştirilmesine yönelik yinelemelerin en düşük sıklıkta kullanıldığını saptamıştır. Araştırmacılara göre bu sonuç karşılıklı konuşmaların doğal, resmi olmayan doğasına dikkat çekmekte ve bu türden konuşmalarda bilgi içeriğinin etkileşimin toplumsal yönünden daha az önemli olabileceği ortaya koymaktadır. Bizim veri tabanımızda yinelemelerin %56.89 ile en çok 2. grup işlevlerin yerine getirilmesi amacıyla kullanılmasının bir takım edimbilimsel gerekçeleri olduğu düşünülmektedir. Çalışmamızda yinelemelerin en çok 2.grup işlevlerle kullanılması bu çalışmanın veri tabanını oluşturan karşılıklı konuşmaların katılımcıları arasındaki yakınlık derecesiyle ilişkilendirilebilir. Çalışmanın katılımcıları, aralarında arkadaşlık ilişkisi bulunan bireylerdir. Ev, restoran, işyeri yemekhanesi gibi resmi olmayan sosyal ortamlarda arkadaşlar arasında geçen doğal konuşmalarda yinelemelerin en çok *karşılıklı konuşmanın içeriği ile ilgili işlevlere* yönelik olarak kullanılması, katılımcıların birbirlerinin iletilerinin içeriğine daha fazla önem verdikleri biçiminde açıklanabilir. Katılımcılar, hem kendilerinin hem birbirlerinin söyleme katkılarını dikkate almakta; bu nedenle de yinelemeleri sözcelerini *vurgulama*, diğer konuşucuları *anladıklarını gösterme*, sözcelerin içeriği ile ilgili *onay isteme* ve *onay verme*, diğer konuşucuların iletilerinde belli noktaların daha iyi anlaşılmasını sağlamak üzere *netleştirme isteme*, konuşmada üzerinde tartışılan *konuyu değiştirme* ve *genişletme*, söylem bölümleri arasında bağlaşıklık sağlamak amacıyla belleği tazelemek üzere *hatırlatma* ve gerektiğinde dağılan *konuyu toparlama*; söylemde belli konularda *süreklilik belirtme* ve *ısrar etme* amacıyla kullanılmaktadır. Bunlara ek olarak, 2.grup işlevlerin bizim veri tabanımızda en sık kullanılan işlev grubu olması *vurgulama* işlevinin bu grupta yer almasıyla açıklanabilir. Nitekim, Tablo 8’de görüldüğü gibi veri tabanında saptanan 2902 yinelemenin 896’sı (%30.88) *vurgulama* işleviyle kullanılmaktadır.

3.grup işlevler (*toplumsallaşma* işlevleri) veri tabanında en sık kullanılan ikinci işlev grubu (%27.08) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bulgu, yinelemelerin çalışmanın katılımcıları tarafından yinelemelerin bu grupta yer alan *dostluk kurma*, *katılım*, *uzlaşma*, *uzlaşmazlık*, *kibarlık*, *şaşırdığını gösterme*, *isteklilik gösterme* ve *güvence verme* işlevlerini yerine getirmek üzere, 2.grup işlevlere göre daha az kullanıldığını göstermektedir. Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) telefon

konuşmalarında kendini yineleme türünde basmakalıp (İng. stereotypical) sözcelerin sık kullanıldığını; diğer konuşucuyu yineleme türünde ise *dostluk kurma*, diğer konuşucunun sözcük seçimini benimsediğini gösterme (*katılım*), *onay verme*, karşılıklı doğrulama amacıyla yinelemeleri kullandıklarını saptamıştır.

Bulgularımız, yinelemelerin en az 1. grup (% 16.02) işlevlerin yerine getirilmesi amacıyla kullanıldığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, bu çalışmanın katılımcıları tarafından yinelemelerin bu grupta yer alan *onarım*, *düzeltilme*, *söz sırası yönetimi* (*dolguluk* [*zaman kazanma* ve *sözcük bulma*] *söz sırası alma*, *söz sırası tutma* ve *söz sırası verme*) ve *soruyu yineleyerek yanıtlama* işlevlerini yerine getirmek üzere daha düşük sıklıkta kullanıldığını göstermektedir. Bu bulgunun aksine, Van Lancker Sidtis ve Wolf'ta (2015) karşılıklı konuşmanın yapısının sürdürülmesine yönelik yinelemeler en çok gündelik, doğal konuşmaları içeren telefon konuşmalarında saptanmıştır. Bu çalışmada 1.grup işlevlerin en düşük yoğunlukla kullanılan işlev grubu olması çalışmanın katılımcıları arasındaki yakınlık derecesiyle açıklanabilir.

Bir sonraki bölümde yineleme işlev gruplarının grup içi fark gösterip göstermediğine yönelik bulgulara yer verilmektedir.

4.3.2.1. Veri tabanında Saptanan Karşılıklı Konuşmanın Akışını Sürdürme İşlevleri (1.Grup İşlevler)

Bu işlev grubu *onarım*, *düzeltilme*, *söz sırası yönetimi* (*dolguluk* [*zaman kazanma* ve *sözcük bulma*] *söz sırası alma*, *söz sırası tutma* ve *söz sırası verme*) ve *soruyu yineleyerek yanıtlama* işlevlerini içermektedir. 1. grup işlevler arasında grup içi fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir:

H2d: Veri tabanında birinci grup işlevlerin kullanımı arasında anlamlı bir fark vardır.

H2d hipotezinin test edilmesi amacıyla veri tabanında işlev grubu olduğu belirlenen 1. grup işlevlerin dağılımının anlamlı olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Ki-Kare testi uygulanmıştır (Tablo 11).

Tablo 11. Veri tabanında Karşılıklı Konuşmanın Akışını Sürdürme İşlevlerinin Kullanımına İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

Karşılıklı Konuşmanın Akışını Sürdürme İşlevleri (1.Grup İşlevler)	Sıklık	Oran (%)	Ki-kare test değeri	P değeri
			1342,76	0,000
Söz sırası yönetimi (dolguluk) [zaman kazanma]	132	28.39		
Düzeltilme	125	26.88		
Söz sırası yönetimi (söz sırası tutma)	73	15.70		
Soruyu yineleyerek yanıtlama	46	9.89		
Onarım	45	9.68		
Söz sırası yönetimi (söz sırası alma)	21	4.52		
Süregelen gereksiz konuşmayı sonlandırma	10	2.15		
Söz sırası yönetimi (dolguluk) [sözcük bulma]	8	1.72		
Söz sırası yönetimi (söz sırası verme)	5	1.08		
Toplam	465	100		

Bu sonuçlara göre, Ki-Kare istatistiği 1342,76 ve p değeri 0,000 olduğundan oransal farkın anlamlı olmadığı hipotezi reddedilmektedir. Buna göre, veri tabanında karşılıklı konuşmanın akışı ile ilgili işlevlerin kullanım sıklığı arasında oransal açıdan anlamlı bir fark olduğu; bu grupta yer alan işlevler arasında veri tabanında en sık kullanılan yineleme işlevinin *zaman kazanma* (%28.39) olduğu saptanmıştır.

Bu bölümde, 1.Grup işlevler Tablo 7’de sunulan sıraya göre veri tabanından seçilen üçer örnek üzerinden tartışılmaktadır.

Karşılıklı konuşma sırasında işitme, anlama ya da potansiyel olarak uzlaşma ile ilgili sorunların yönetilmesine olanak veren pratiklerden biri olan *onarım*, karşılıklı konuşmanın sürdürülmesi için konuşucuların bildirimlerinde düzenleme yapma gereksinimi olarak açıklanmaktadır. Bu yönüyle onarım, katılımcılar arasında öznelerarasılığın inşa edilmesinde rol oynamaktadır (Schegloff, Sacks & Jefferson, 1977; Schegloff, 1992). Örnek (66)- (69)’da veri tabanında *onarım* işleviyle kullanılan yinelemelere örnekler sunulmaktadır.

- (66) A: Ateş altında çatışmaya devam etmemek için, korktuğu için mi?
B: Evet.
C: Düşmanla çarpışırken bu konum değiştiriyor. *Pardon*. Vuruluyor konumunu değiştiriyor. *Pardon*. Vuruluyor ve revire kaldırıyorlar bunu.
B: Evet.

Örnek (66)’da üç kişi izledikleri bir savaş filmi hakkında konuşmaktadır. C Konuşucusunun, A Konuşucusu tarafından yöneltilen soruyu yanıtlamak üzere sözü

edilen filmin baş kahramanının yaşadıklarını anlattığı sırada iki kez sözcesini yeniden düzenlediği görülmektedir. Bu konuşucu tarafından kullanılan “pardon” yinelemesi, kendi sözcesini *onarım* işlevini taşımaktadır.

- (67) A: Vazo! Hem de plastik.
B: Plastik bir vazo.
A: Ayakta bile duramıyor. Yani bayağı katlanmış hani açıyorsun içine su koyulacak normalde. Ben koyuyorum düşüyor. Bir sene kadar dolabımda durdu. Sonradan sanırım *attım*. İnşallah *atmışımdır* yani.

Örnek (67)’de iki arkadaş plastik ve kullanışsız bir vazo ile ilgili şakalaşmaktadır. A Konuşucusu son söz sırasında “...sanırım *attım*. İnşallah *atmışımdır*...” tümcelerinde “atmışımdır” kendini yinelemesini *onarım* işleviyle kullanmaktadır.

- (68) A: Babam da aynısını sordu bugün.
B: Hıı
A: Gelecek misiniz diye.
B: Evet. Ya ben onlara aslında söylemiştim *iznimizin olmadığını*. Yani *benim olmadığını*. *Benim iznimin olmadığını*.

Örnek (68)’de evli bir çift yaz tatili planları hakkında konuşmaktadır. B Konuşucusu “...iznimizin olmadığını” kaynak sözcesini üretmesinin hemen ardından “benim olmadığını” ve “benim iznimin olmadığını” sözleriyle söylemini onarmaktadır. Bu örnekte sunulan kendini yineleme *onarım* işleviyle kullanılmakta, etkileşimde ortaya çıkabilecek olası bir engeli ortadan kaldırmaktadır.

KKÇ’de *onarım* ve *düzeltilme* arasında bir ayrım yapılmasa da (Schegloff ve diğerleri, 1977: 363) *düzeltilme*, konuşmaların üretimiyle ilgili ya da etkileşimle ilgili “gerçekten” bir hata meydana geldiğinde başvurulacak bir pratik olarak onarımın bir türü olarak değerlendirilmektedir (Jefferson, 1974). Veri tabanında yinelemelerin *düzeltilme* amacıyla kullanımı örneklerle (69-71) açıklanmaktadır.

- (69) A: Seda onunla oynadı mı?
B: *Oynadı, oynadı. Oynadı dediğim işte*, çocuk *oynayamıyor* zaten. Ama işte seviniyor Seda yanında olunca filan. Başka bir çocuk onun yanında olunca seviniyor

Örnek (69)’da B Konuşucusu çocuk parkında karşılaştığı otizmli bir çocuğun kendi kızıyla oynadığı anlardan söz etmektedir. B Konuşucusunun sorusu üzerine, A Konuşucusu önce “*oynadı oynadı*” sözcesini üretmektedir. Bu sözcenin hemen

ardından ise “*oyladı dediğim işte, çocuk oynayamıyor...*” ifadesiyle bu yinelemeyi kendi söylemini *düzelme* işleviyle kullanmaktadır.

- (70) A: Eşi buralı olduğu için burdan maaş alıyordu.
B: Ee?
A: Türkiye’de yaşıyordu. Yani buranın parasıyla orada yaşıyordu. Ha bu eşi.
B: Valla helal olsun. Almanya’yı *kandıran* ikinci Türk.
A: Yok *kandırma değil*. Bu bir şey. Sen çalışamaz halde, yani çocuğu olduğu için anladın. Şimdi burda bir anne çocuğu 3-4 yaşına gelene kadar çalışma hakkı yok. Hani şey çalışmak zorunda değil. Devlet zaten maaş veriyor kadına. Çocuğa da veriyor, kadına da veriyor. Hani o buranın vatandaşı ya anladın.

Örnek (70)’te iki kişi Almanya’da yaşamadığı halde Almanya’dan maaş alan bir kişi hakkında konuşmaktadır. A Konuşucusu tarafından bu konuyla ilgili sunulan bilgi üzerine B Konuşucusu “Almanya’yı *kandıran*...ikinci Türk” eleştirisini yöneltmektedir. Bu eleştiri üzerine A Konuşucusu, sözü edilen kişinin kandırma niyetiyle değil de Almanya’da geçerli olan sistem gereği bu maaşı aldığını açıklarken “Yok *kandırma değil*” yinelemesini diğer konuşucuyu *düzelme* işleviyle kullanmaktadır.

- (71) A: Manga kendini geliştirmede abi. Mesela Kurban’ın son işte *Yobaz albümü*. *Yobaz mıydı? Sahip albümü, Sahip albümü* eee acayip bi albüm. Hakikaten o böyle zaten Kurban’ın da şeyi var ya işte havaları esintileri. Zaten kendileri de söylüyorlar yani bir benzeri bir soundları falan filan. Ya-
B: Hafif sisli böyle.
A: Evet evet...

Örnek (71)’de A Konuşucusu iki rock müzik grubu olan Manga ve Kurban gruplarını karşılaştırmaktadır. Kurban grubunun son albümünün adını hatırlamaya çalışırken “Yobaz albümü. Yobaz mıydı? Sahip albümü, Sahip albümü...” sözceleriyle konuşucu ilk aşamada albümün adını doğru hatırlayamadığını fark etmesi üzerine söylemini yineleme yoluyla düzeltmektedir. “Sahip albümü, Sahip albümü...” kendini yinelemesi, *düzelme* işleviyle kullanılmaktadır.

Hazırlıksız, anlık konuşmalarda dolguluklar yaygın biçimde kullanılmaktadır. Dolguluklar, konuşucunun aktarmaya çalıştığı ana iletiye eklenen, ancak yeni bir bilgi içeriği sunmayan ses veya sözcüklerdir. Herhangi bir bilgi içeriği taşımamakla birlikte, dolguluklar karşılıklı konuşmada sessizliği bozma, düşünceleri toparlarken zaman

kazanma gibi iletişimsel işlevler taşımaktadır. Yinelemeler de bir tür dolguluk olarak kabul edilmektedir (Brown; 1977; Duvall, Robbins, Graham & Divett, 2014). Bu çalışmada yineleme yoluyla dolguluk kullanımı *zaman kazanma* ve *sözcük bulma* alt başlıkları altında incelenmektedir. Örnek (72)-(75)'te *zaman kazanma* işleviyle yineleme kullanımına veri tabanından örnekler sunulmaktadır.

- (72) A: Nerede olduğunun bir önemi var mı?
B: Evet.
A: *Kimle olduğunun bir önemi var mı?*
B: *Kimle olduğunun bir önemi var mı?* Hayır.

Örnek (72)'de verilen karşılıklı konuşma bölütü tahmin oyunu oynayan bir grup arkadaşın konuşmasından alınmıştır. Örnekte A Konuşucusu oyunda soru soran, B Konuşucusu yanıt veren kişi konumundadır. A Konuşucusunun “Kiminle olduğunun bir önemi var mı?” sorusunu B Konuşucusunun olduğu gibi yinelediği görülmektedir. Bu birebir yakın diğer konuşucuyu yineleme B Konuşucusu tarafından, soruya vereceği yanıtı tasarlarlarken *zaman kazanma* işleviyle kullanılmaktadır.

- (73) A: ...çıldırılmışım ya o solo var ya beni bitirmiştii.
B: Hadi ya.
A: Baya uğraştım onu şey yapmak için. Sonra *geliştik onla beraber*. *Geliştik onla beraber*, liseye geldik. Lisede böyle tabi hardcore dinliyoruz okula bir kulaklık götürüyorum bir tane yeşil bir tane şey vardı şu boyutta, ablamdan dızlamıştım.

Örnek (73)'te A Konuşucusu müziğe ilgi duymaya başladığı dönemleri, liseye giderken dinleyip beğendiği grupları anlatmaktadır. Son söz sırasında bu konuşucu, “geliştik onla beraber” sözcesini yineleyerek anlatısına nasıl devam edeceğini zihninde planlayabilmek amacıyla *zaman kazanma* işleviyle kullanılmaktadır.

- (74) A: Şimdi dün dünkü gerçekten. Ciddi anlamda *gerçek düşüncelerini alabilir miyim ya? Dünle ilgili?*
B: *Dünle ilgili gerçek düşüncelerim*. Hemen anlatmak istiyorum.
A: Lütfen.
B: Aslında gerçek düşüncelerimi söyledim ben. Gerçekten yani ilk başta hani.

Örnek (74)'te A Konuşucusu B Konuşucusuna bir gün önce birlikte katıldıkları bir etkinlikle ilgili “gerçek düşüncelerini” sormaktadır. Yöneltilen soru üzerine B Konuşucusu yanıtını vermeden önce kendisine yöneltilen soruyu yineleyerek

söylemini tasarlamaktadır. Verilen örnekte yineleme *zaman kazanma* işleviyle kullanılmaktadır.

Dolguluklar, karşılıklı konuşma sırasında sessizliği bozma ve zaman kazanmanın yanı sıra konuşucunun bir sonraki sözcesini tasarlarken ve uygun sözcükleri seçerken söz sırasını tutma amacıyla da kullanılmaktadır (Ido, 2002). Yinelemeler de konuşucu uygun sözcükleri seçerken bir geciktirme taktiği olarak kullanılmaktadır (Rieger, 2003). Ercan, Aydın ve Başaran (2024) yinelemelerin *sözcük bulma* amacıyla kullanımını, Türkçe gündelik konuşmalarda yaygın biçimde kullanıldığı gözlenen bir pratik olarak ele almıştır. Türkçe konuşucuları bir nesne/olay/kişinin adının hatırlanmaya çalışılması girişimi sonucunda aranan sözcük bulunduğu ilgili sözcüğü yineleme yoluyla aktarmaktadır. Anılan çalışmada bu işlevi “doğru ifadeyi bulma” biçiminde Türkçeleştirmiştir. Bu tez çalışmasında “sözcük bulma” işlevi, Ercan, Aydın ve Başaran (2024)’e benzer biçimde ele alınmakta ve veri tabanından örnekler Örnek (75)-(77) arasında sunulmaktadır.

- (75) A: İşte ders arası taktım kulaklığı dinliyorum bi yandan işte artık ne dinliyorsam Metallica mı dinliyorum ne bileyim şeyi mi dinliyorum ne o? Dave Mustaine’in grubu. Eee...
B: Şey Motorhead mi?
A: Motorhead değil şey Olly... Dave Mustaine...Şey aaa gelmiyor aklıma ya.
B: Doğru, heh.
A: Gelmiyo.
B: Bulamadım valla.
A: Oğlum Dave Mustaine yazınca çıkması lazım. Nası bulamadın?
B: Ben bakıyım. *Megadeath Megadeath. Megadeath.*
A: *Megadeath* de artık.
B: Heh artık.

Örnek (75)’te iki kişi müzik zevklerine ilişkin konuşmakta, A Konuşucusu bir müzik grubunun adını anımsamaya çalışmakta, B Konuşucusu bu konuda yardımcı olmaya çalışmaktadır. Konuşmanın ilerleyen bölümlerinde grubun adını internetten aratmaya karar verdiği sırada adını anımsayarak “Megadeth, Megadeth, Megadeth” yinelemesini üretmektedir. Bu yineleme *sözcük bulma* işleviyle kullanılmaktadır.

- (76) A: Geçen sene ne zaman, bu zamanlar tam böyle şu... Şey yılbaşına girmeden önce dershanede bizim etütlerimiz oluyordu böyle akşam on ikiden, öğlen 1’den akşama kadar 5-6’ya kadar kalıyorduk işte, kalıyodum ben de o gün taktım kulaklığı falan, ulan dedim gidim bir şey dinliyim, rain neydi ya rainli bir şarkı vardı şeyin, unuttum bak nasıl o kadar unutmuşsam artık.
B: Slayer’ın mı?

- A: Slayer'ın heh. Blood of Rain miydi, *Raining Blood Raining Blood!*
B: Raining Blood aynen aynen.

Örnek (76)'da bir önceki örnekte sunulan konuşmanın devamında aynı konuşucular bu kez de bir şarkının adını anımsamaya çalışmaktadır. A Konuşucusu şarkının adını anımsadığında “Raining Blood Raining Blood” yinelemesini *sözcük bulma* işleviyle yinelemektedir.

- (77) A: Evet yani kurşun değil de ne bileyim o silahın ucunda ne vardı?
B: Söngü.
A: Hah. Söngüyle öldürülecekti belki de yani.
C: *Söngü söngü*. Söngü takılıyor ya.
D: Söngü mü deniyor ona?

Örnek (77)'de dört kişi izledikleri bir filmi tartışmaktadır. A Konuşucusunun sorusu üzerine B ve C Konuşucuları tarif edilen silahın adını hatırlamaya çalışmaktadır. B, A ve C Konuşucuları hemen hemen aynı anda konuşmakta, meydana gelen çakışma (İng. overlap) sırasında C Konuşucusu (muhtemelen diğer konuşucuları duyamadığı için) “söngü söngü” yinelemesiyle aradığı sözcüğü bulduğunu ilan etmektedir. Verilen örnekteki yineleme *sözcük bulma* amacıyla kullanılmaktadır.

Yinelemeler karşılıklı konuşmada konuşucular arasında söz sıralarının yönetilmesi amacıyla kullanılmaktadır (Norrick, 1987; Bublitz, 1989, 1992; Johnstone, 1994; Wong, 2000; Ido, 2002; Rieger, 2003; Fung, 200; Fujimura-Wilson, 2007; Kjellmer, 2008; Rabab-ah ve Abuseileek, 2012; Wolf, Van Lancker Sidsis ve Sidsis 2014; Van Lancker Sidsis ve Wolf, 2015). Konuşucular, *söz sırası alma*, *söz sırası tutma* ve *söz sırası verme* amacıyla daha çok *kendini yinelemelere* başvurmaktadır.

- (78) A: Bence de çok uzun.
B: Hikâye çok uzun.
C: Önemi yok diyecek.
A: Çünkü hayır abi.
C: Beş olsun. Önemi yok demeyecek.
A: Hayır. *Bir şey söyleyeceğim*.
C: Önemi yok. Yaş? Önemi yok.
A: *Bir şey söyleyeceğim*. Siz hikâyenin hangi bölümünde yaşa kitlendiniz bana onu söyler misiniz?
D: Yaş zaten en son çıktı.
C: Hayır bir şeyde... Yüklenmiyorum ama.
E: Ben şeyde kaldım...
C: En başından beri en sondan yaş diye ondan...

Örnek (78)'de beş arkadaş A Konuşucusu tarafından anlatılan bir hikâye hakkında konuşmaktadır. A Konuşucusu dışındaki tüm konuşucular hikayedeki tutarsızlıklara çeşitli eleştiriler yöneltmekte, A Konuşucusu ise eleştirilere yanıt vermektedir. Altıncı söz sırasında A Konuşucusu söz sırasını kaybetmekte, yedinci söz sırasında son sözce olan “Bir şey söyleyeceğim” sözcesini yineleyerek tekrar söz sırasını kazanma girişiminde bulunmaktadır. Bu yinelemenin işlevi *söz sırası almadır*.

- (79) A: O zaman çocuğun o adamın babası olduğunun bilincinde olmaması lazım.
B: Değil.
C: Çocuk da otuz iki yaşındaki olgunlukla beş yaşındaki olgunluk...
B: Hayır ama.
A: Babasını görüyor falan deyince ben çocuğun babasını bildiğini düşündüm.
B: *Diyor ki.*
A: Bilmiyor o zaman.
B: *Diyor ki* senin baban bir kahraman.
A: Hı hı tamam. Babası olduğunu bilmiyor.

Örnek (79)'da bir film hakkında tartışan üç arkadaşın konuşmasından bir bölüt sunulmaktadır. B ve C Konuşucuları filmdeki tutarsızlıkları eleştirmekte, A Konuşucusu ise filmin olay örgüsünün mantığını aktarmaya çalışmaktadır. B Konuşucusu “Diyor ki” yinelemesiyle A Konuşucusunun çakışan konuşmasıyla kaybettiği söz sırasını yeniden almaktadır. Verilen örnekte yineleme, *söz sırası alma* işleviyle kullanılmaktadır.

- (80) A: ... Ondan nasıl sorumluyusam senden de öyle sorumluyum diyorum çünkü ataerkil toplumda yetiştim diyorum sana.
B: Tamam ben zaten senin ne dediğini çok iyi anladım.
C: Neyse *bir dakika*.
B: Olayı oraya çekmeden.
C: *Bir dakika* çok başka yere gitti. Cenk daha yeni geldi ona esas muhabbeti anlatayım. Erken yaşta, gerçekten seviyorsun, erken yaşta evlenmek mi, mümkün merteye 23-25 yoksa yaşayabildiğin kadar yaşayıp...

Örnek (80)'de bir grup arkadaş erken yaşta evlenmekle ilgili görüşlerini paylaşmaktadır. A Konuşucusu tarafından konu evlilikten çıkıp çocukların sorumluluğu konusu üzerinden sürdürülmektedir. Bunun üzerine C Konuşucusu, söz sırası alma girişiminde bulunmakta, bu sayede konunun odağının değişmesine engel olmaya çalışmaktadır. C Konuşucusu söz sırası alma amacıyla kendi ürettiği “bir

dakika” sözcüsünü yinelemektedir. Sunulan örnekte yer alan yinelemenin işlevi *söz sırası almadır*.

- (81) A: Bir şey anlatıyordun canım.
B: Ha ben anlatıyordum, şey. Onun adı ne, nerde kal...Ha kadın *diyor* ki senin diyor auranda *diyor* mor bir şey *diyor* ama zaman zaman *diyor*, enerjin düştüğünde *diyor* o kayboluyor *diyor* ve şey sen bir şey soruyorsun (bir frekansa), kadın *diyor* ki orta ama yükselecek filan, sen böyle sorular soruyorsun, işte ya çok alakasız bir şeydi.

Örnek (81)’de B Konuşucusu A Konuşucusuna gördüğü bir rüyayı anlatmaktadır. Rüyasında gördüğü bir kadının kendisine söylediklerini aktaran konuşmacı anlatısı boyunca “*diyor*” kaynak sözcüsünü altı kere yineleyerek söz sırasını sürdürmekte, bu yinelemeyi *söz sırası tutma* işleviyle kullanmaktadır.

- (82) A: E öyle diyorsun. Nasıl olacak? Çetin Hoca ya bize gelecek ya size gelecek. E ikisini de feda edemeyeceğine göre? O zaman acaba direkt sizi çıkartacak mı yukarı?
B: Bilmiyorum.
A: Olabilir mi ki? Bilmiyorum ki belki *şöyle olabilir* Pelinciğim. Ee... Ha *şöyle olabilir*. Şimdi yani tabi ki hayal kuralım, ümitlenelim de her ihtimali de düşünelim.

Örnek (82)’de iki arkadaş dans dersi aldıkları hocaların o gün kimin dersini iptal edebileceğine ilişkin varsayımda bulunmaktadır. A Konuşucusu son söz sırasında “*şöyle olabilir*” yinelemesini *söz sırası tutma* amacıyla kullanmaktadır.

- (83) A: Kadın haricinde farklı kişilere de zararı var mı adamın?
B: Hayır.
A: Sadece eşine.
C: Çocuğuna da yok.
B: Hayır.
C: Çocuğuna da yoksa çocuk niye?
D: Kadının söylediği şey önemli çocuğunun gitmesinde. Gidiyor ya. Orada söylediği şey önemli.
B: Evet *artı artı* bununla....
D: Babanın ölmesinin de ilgisi var.

Örnek (83)’te dört arkadaş birlikte izledikleri bir diziyi tartışmaktadır. Diğer konuşucuların sorularını yanıtlayan B Konuşucusu son söz sırasında “*artı artı*” yinelemesiyle söz sırasını koruma girişiminde bulunmakta, ancak bu girişimi D Konuşucusunun söz kesmesiyle başarısız olmaktadır. Bu örnekte sunulan yinelemenin işlevi *söz sırası tutmadır*.

- (84) A: Ne yaptın bugün?
B: Valla işte yeni geldiğimde bi tane arkadaşla... Bingöllü tanışmıştım.
A: Himm.
B: *Öyle* davet etti evine. Biraz *öyle* konuştuk, sohbet ettik.
A: Evi mi var orda?
B: Yo o da bizim gibi kaldığı yer.
A: Hı.
B: Berlin’de kalıyor.
A: Hı.
B: Biraz uzaktır yani. Onun yanına gittik böyle başka bir arkadaşla.
A: Himm.
B: *Öyle*.
A: E iyi bakalım.
B: Havadan sudan konuştuk.
A: Himm. E iyi madem.

Örnek (84)’te iki arkadaş günlerinin nasıl geçtiği ile ilgili sohbet etmektedir. A Konuşucusu sohbeti başlatan ve soru soran katılımcı konumundadır. B Konuşucusu, kendisine yöneltilen sorulara yanıt vermektedir. Dördüncü söz sırasında “*Öyle* davet etti evine...” ifadesinde yer alan “*öyle*” sözcüsünü bu konuşucu on ikinci söz sırasında tek başına “*Öyle*” biçiminde yineleyerek, anlatacaklarının sona erdiği sinyalini vermektedir. Verilen örnekte yer alan yineleme *söz sırası verme* işleviyle kullanılmaktadır.

- (85) A: *Öyle*. Ay evden çıkmadan bulaştı ya yani...
B: Ay evet ya.
A: Sinirleniyorum heh.
B: Heeh.
A: Heh çalışıyor olsaydım bari ne bileyim. Heh yine bulaştı yani. Saçma sapan.
B: Evet. Neyse *boş ver* ya. İyi atlatıyorsan gerisini *boş ver*.
A: Evet, aynen.
A: Çok şükür Allah’ım. Hafif atlattık diyebiliriz yani.

Örnek (85)’te verilen karşılıklı konuşma bölütünde A Konuşucu hasta olmasından şikâyet etmekte, B Konuşucusu kısa yanıtlar vererek dinlediğini göstermektedir. Altıncı söz sırasında bu konuşucu “*boşver*” yinelemesiyle, söyleme yapacağı başka bir katkı olmadığı sinyalini vererek, söz sırasını diğer konuşucuya verme isteğini göstermektedir. Sözü edilen yinelemenin işlevi *söz sırası vermedir*.

- (86) A: Ama hepsinin içindeki personel sayısı ya da dönen para da bir değil ki yani. Şimdi üniversitedeki hocaların maaşıyla
B: Bence de *öyle*.

- A: Atıyorum nüfus müdürlüğündeki çalışan memurun maaşı bir değil hani.
B: Aynen.
A: Buna hiçbir banka fit olmaz ki.
B: Doğru. Mesela İlçe Milli Eğitim.
A: Ben olsam herkes girsin kapışalım derim yani hani.
B: Değil mi?
....
A: Daha düşük alırken yirmi bin yani yıllık on bin lira verdi. Şuan bir yıllık on bin bile vermedi yani.
B: Aynen
A: Yani hiç kimse mutlu değil üniversitede yani. Bu çok az.
B: Öyle.
A: En azından yıllık yirmi bin olup dört yıllığına seksen bin. Ya da hadi en kötü yıllık on beş bin olup hani altmış bin...

Örnek (86)'da iki arkadaş işyerinde çeşitli kurumların personeline verilen banka promosyonlarını karşılaştırmaktadır. Verilen karşılıklı konuşma bölümünde A Konuşucusu eleştirel görüşlerini dile getiren, B Konuşucusu da çoğunlukla onunla aynı fikirde olduğunu belirten, onu onaylayan katılımcı konumundadır. B Konuşucusu ikinci söz sırasında "Bence de öyle" sözcesini üretmektedir. Konuşmanın devamında aynı konuşucu "Öyle" yinelemesini gerçekleştirerek hem diğer konuşucuya katıldığını göstermekte hem de konuşmaya başka bir katkısı olmadığından *söz sırasını verme* girişiminde bulunmaktadır.

Bir konuşma biriminin aynı söz sırasında tek bir ezgi konturu ile yinelenmesi biçiminde gerçekleşen özel bir kendini yineleme türü olan *çoklu yinelemeler* (İng. multiple sayings) gündelik söylemde bir eylemi sonlandırmak işleviyle kullanılmaktadır (Stivers, 2004). Veri tabanımızda *süregelen gereksiz konuşmayı sonlandırma* işleviyle kullanılan yineleme örnekleri (87-89) aşağıda sunulmaktadır:

- (87) A: Çocuğumu özledim bu arada. Bir haftayı geçti değil mi sana geleli Marley?
B: Tabi canım. Bir haftayı rahat geçti. Üç hafta olmadı mı hatta ya? Sen ilk geldiğinde getirmedi mi Marley'yı bana?
A: Hayır be. Çarşamba günü galiba. Ya Salı, ya Çarşamba.
B: Ya gene bir haftayı geçmiş işte. Neredeyse bir buçuk hafta.
A: Aynen, aynen, aynen. Şey, bak bi de şey olacak şimdi biliyorsun.
B: Ayakucuma geçti bi de artık yanımda yatmıyor.
A: Aaa

Örnek (87)'de iki arkadaş A Konuşucusunun kedisinin B Konuşucusunun evine ne zaman geldiğiyle ilgili konuşmaktadır. "Bir haftayı geçti değil mi sana geleli Marley?" sorusu üzerine iki konuşucu kedinin geliş günü hakkındaki tahminlerini

paylaşmaktadır. Beşinci söz sırasında A Konuşucusu tarafından üretilen “Aynen aynen aynen” çoklu yinelemesi ile konuşma boyunca süregelen geliş tarihiyle ilgili tahminde bulunma eylemini sonlandırmaktadır. Dolayısıyla bu yinelemenin işlevi *süregelen gereksiz konuşmayı sonlandırmadır*.

- (88) A: Biz çok sık konuşuyoruz. Annemle arkadaş gibiyiz, sesinden anlıyorum zaten. ...
B: Ben şimdi sürekli şey oluyorum. İster istemez sürekli aklım hep onda.
A: Şimdi bir de berabersiniz. Gözün görüyor ya.
B: Aynen.
A: Kardeşim çok yıprattı annemi. Ayrılıyorlardı...
B: Himm.
A: Bir süre sonra geri birleştiler ama o çok yıprattı kadıncağızı. Psikolojisi bozuldu.
B: Tabii.
A: Kardeşim inada bindirdi bazı şeyleri. Çocuk da var. Yani geçim söz konusu olunca...
B: *Aynen aynen*.
A: Sıkıcı şeyler.
B: Sen yedin mi bir şeyler?

Örnek (88)’de iki yakın arkadaş ailevi sorunları hakkında konuşmaktadır. A Konuşucusu bu karşılıklı konuşmada sorunlarını paylaşan, B Konuşucusu ise diğerinin derdini dinleyen konumundadır. Dört değiş-tokuş boyunca devam eden bu eylem onuncu söz sırasında B Konuşucu tarafından “Aynen aynen” yinelemesi ile sonlandırılmaktadır. Bu örnekte sunulan yineleme *süregelen gereksiz konuşmayı sonlandırma* amacıyla kullanılmaktadır.

- (89) A: Bizim toplantı Haldun Dormen’de olacakmış.
B: Çetin Hoca ya bize gelecek ya size gelecek. E ikisini de feda edemeyeceğine göre? O zaman acaba direkt sizi çıkartacak mı yukarı?
B: Yani belki toplantı yapar. Sonra bize geçebilir.
A: Evet.
B: Ama eğer kafasında öyle bir şey varsa, toplantı yapıp sonradan yukarı çıkalım da diyebilir...
A: Evet.
B: ...Belki de bahsetmez, gelecek haftalarda bahseder. Yani her ihtimal olabilir şu an.
A: Ee *tabi tabi tabi*. Doğru.
B: Bilmiyorum ki yani siz bir talepte bulunabilirsiniz. Hocam provayı izleme şansımız var mı gibi...
A: Evet.
B: ... kendisi bahsederse, eğer.
A: *Aynen aynen*.

- B: Der mesela o zaman. Hani, hani bilmiyorum yani ben bu konularda çok çekingen davrandım hep bugüne kadar ama.
A: Yo ben hiç çekingen...

Örnek (89)'da iki arkadaş dans dersi aldıkları hocanın hangi gruba ders vereceği ile ilgili tahminde bulunmaktadır. Üç değiş-tokuş boyunca B Konuşucusunun hocanın nasıl bir karar vereceği ile ilgili tahminlerini dinleyen ve kısa cevaplar veren A Konuşucusu verilen karşılıklı konuşma bölütünün sekizinci söz sırasında “tabi tabi tabi” ve ardından on ikinci söz sırasında “aynen aynen” çoklu yinelemesi ile bu tahminde bulunma eylemini sonlandırmaktadır. Sözü edilen yinelemelerin işlevi *süregelen gereksiz konuşmayı sonlandırmadır*.

Karşılıklı konuşmada yinelemeler yöneltilen bir sorunun yinelenerek yanıtlanması amacıyla da kullanılmaktadır. Bu sayede yanıt veren konuşucu, “Evet” “Hayır” gibi kısa yanıtlar vermekten kaçınarak konuşmanın sürdürülmesine yönelik katılımını ve istekliliğini gösterebilmektedir.

- (90) A: Tamam tamam kanka. Sen şeyi *bitirdin mi* Öfke Dansı’nı?
B: *Bitiremedim* kanki istiyor musun?
A: Yok istemiyorum. Merak ettim ne anladın, nasıl buldun diye. Şahane bir kitap gerçekten.

Örnek (90)'da A Konuşucusu B Konuşucusuna okumakta olduğu bir kitabı bitirip bitirmediğini sormaktadır. B Konuşucusu kendisine yöneltilen soruya “Hayır” yanıtını vermek yerine kendisine yöneltilen soruyu bildirim tümcesine dönüştürerek yinelemektedir. Verilen örnekte yineleme *soruyu yineleyerek yanıtlama* işleviyle kullanılmaktadır.

- (91) A: *Elvan gelmiyor mu?*
B: *Elvan gelemiyor.*

Örnek (91)'de B Konuşucusunun kendisine yöneltilen soruya Evet” ya da “Hayır” demek yerine yöneltilen soru tümcesini olumsuz bildirim tümcesine dönüştürerek yanıt vermeyi tercih ettiği görülmektedir. Bu örnekte yineleme *soruyu yineleyerek yanıtlama* işleviyle kullanılmaktadır.

- (92) A: Teşekkür ederim. Doğum günüm için kullanacağım.
B: *Ne plan yaptın?*
A: *Bir plan yapmadım.* Yapanlar olur belki.

Örnek (64)'te iki arkadaş A Konuşucusunun doğum günü planı hakkında konuşmaktadır. B Konuşucusu tarafından sorulan “Ne plan yaptın?” sorusuna, A Konuşucusu “Bir plan yapmadım” yanıtını vermektedir. Sunulan örnekte A Konuşucusu tarafından yapılan yineleme *soruyu yineleyerek yanıtlama* işleviyle kullanılmaktadır.

4.3.2.2. Veri tabanında Saptanan Karşılıklı Konuşmanın İçeriğini Genişletme İşlevleri (2.Grup İşlevler).

Veri tabanında yinelemelerin en çok karşılıklı konuşmanın içeriği ile ilgili işlevlerin gerçekleştirilmesi amacıyla kullanıldığı saptanmıştır (%56.89). Bu grupta yer alan işlevler, *vurgulama*, *anladığını gösterme*, *onay verme*, *onay isteme*, *netleştirme isteme*, *konu yönetimi (konuyu değiştirme ve konuyu genişletme)*, *bağlaşıklık sağlama (hatırlatma ve konuyu toparlama)*, *süreklilik belirtme* ve *ısrar* işlevlerini içermektedir. Bu işlev grubunda yer alan işlevler arasında grupiçi fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir:

H2b: Veri tabanında ikinci grup işlevlerin kullanımı arasında anlamlı bir fark vardır.

H2b hipotezinin test edilmesi amacıyla 2.grup işlevlerin dağılımında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Ki-Kare testi uygulanmıştır (Tablo 12).

Tablo 12. Veri tabanında Karşılıklı Konuşmanın İçeriğini Genişletme İşlevlerinin Kullanımına İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

Karşılıklı Konuşmanın İçeriğini Genişletme İşlevleri	Sıklık	Oran (%)	Ki-kare değeri	P değeri
			1124,87	0,000
Vurgulama	896	54.27		
Konu yönetimi (konuyu genişletme)	257	15.57		
Netleştirme isteme	119	7.21		
Onay verme	103	6.24		
Bağlaşıklık sağlama (hatırlatma)	94	5.69		
Konu yönetimi (konuyu değiştirme)	50	3.03		
Anladığını gösterme	42	2.54		

Bağlaşıklık sağlama (konuyu toparlama)	35	2.12		
Süreklilik belirtme	33	2.00		
Onay isteme	22	1.33		
Israr	2	0.25		
Toplam	1651	100		

Bu sonuçlara göre, Ki-Kare istatistiği 1124,87 ve p değeri 0,000 olduğundan oransal farkın anlamlı olmadığı hipotezi reddedilmektedir. Buna göre, veri tabanında ikinci grup işlevlerin kullanım sıklığı arasında oransal açıdan anlamlı bir fark olduğu; bu grupta yer alan işlevler arasında veri tabanında en sık kullanılan yineleme işlevinin *vurgulama* (%54.27) olduğu saptanmıştır.

Tablo 14’te sunulduğu gibi veri tabanında ikinci işlev grubunda en sık kullanılan işlevin *vurgulama* olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, alanyazında farklı dillerde yapılan çalışmalarda elde edilen bulgularla uyumludur. Yinelemelerin en temel işlevinin iletinin anlamının güçlendirilmesi olduğu farklı dillerde yapılan önceki çalışmalarda ortaya koyulmuştur (Persson, 1974; Brody 1986; Norrick, 1987; Bublitiz 1989; Johnstone 1994; Bazzanella 1993; 2011; Holmes ve Stubbe ,2003; Fujimura-Wilson, 2007; Fung, 2007; Kurokawa, 2006; Kjellmer, 2008; Dumitrescu, 2008; Hsieh, 2009; Tekdemir Yurtdaş, 2012; Rabab-ah ve Abuseileek, 2012; Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis, 2014; Van Lancker Sidtis ve Wolf, 2015; Alvanoudi, 2019; Zuljan Kumar, 2019; Li, 2022). Örnek (93-95)’te veri tabanında *vurgulama* amacıyla kullanıldığı saptanan yineleme örnekleri sunulmaktadır.

- (93) A: Her yeri süslüyorlar. Noel baba kostümleri, posterleri falan filan. Bu ışıklı lambalar evlerini süslüyorlar. İşte ne oldu? E şimdi bunlarda da herkeste bir köpek var. Hani öyle kadının biri öyle köpeğini *süslemiş, süslemiş, süslemiş*. Bu ışıklar var...
- B: Ee.
- A: Hani boynunu, etrafını her yerini lambalarla süslemişti. Geceydi, ben de fotoğrafını çekeyim. Herhalde yemin ederim galiba Nur’a gönderecektim. Yani çok güzel bir köpekti. Tam yakınına geldim fotoğraf çektim. Flaş yanmadı mı?

Örnek (93)’te A Konuşucusu Almanya’da başından geçen ilginç bir olayı anlatmaktadır. Bu Konuşucu fotoğrafını çektiği köpeğin abartılı biçimde süslü olmasını “süslemiş, süslemiş, süslemiş” yinelemesiyle aktarmaktadır. Sunulan örnekte yer alan yinelemenin işlevi *vurgulama* yoluyla anlatımın güçlendirilmesidir.

- (94) A: ...Manganın son on senede yaptığı en değişik şey Cartel’le birlikte düet yapmasıydı.
B: Heh.
A: *Gerçekten gerçekten* yani, Cartel’i Rock N Coke’a getirdiler, hatta sürpriz diye getirdiler. Manga, Cartel falan filan herkes delirmişti Cartel geri döndü falan filan diye böyle. Ben Cartel çok severim bu arada yani, hakikaten.

Örnek (94)’te A Konuşucusu hayranı olduğu müzik gruplarından söz etmektedir. İkinci söz sırasından bu konuşucu anlatımını güçlendirmek amacıyla “gerçekten gerçekten” yinelemesini kullanmaktadır. Bu yineleme *vurgulama* amacını taşımaktadır.

- (95) A: *Çok güzeldi, çok güzeldi.* Onun videosu varsa ben sana atarım o dansın şeyini. *Burak Bey hazırlatmıştı.*
B: Hıı..
A: *Burak Bey hazırlamıştı,* hatta Whatsapp grubunda hala varım, kapanmadı o grup. Gökyüzündeki Aşk, şey diye, dans koreografisi diye.

Örnek (95)’te A Konuşucusu oynadığı bir tiyatro oyununda yer alan dans koreografisi hakkında konuşmaktadır. Sunulan karşılıklı konuşma bölütünde bu konuşucu “Çok güzeldi, çok güzeldi” ve “Burak Bey hazırlatmıştı” yinelemeleriyle sözcesinde bu noktalara dikkat çekmekte ve iletinin içeriğini güçlendirmektedir. Bu yinelemeler *vurgulama* işleviyle kullanılmaktadır.

Yinelemeler karşılıklı konuşmada bir konuşucunun başka bir konuşucunun sözcelerinin duyulduğunu, anlaşıldığını ya da sorunlu bulunmadığını gösterme amacıyla da kullanılmaktadır. Yinelemeler aracılığıyla *anladığını gösterme*, konuşucular arasında öznelerarasılığın sağlanmasına katkıda bulunmaktadır (Schegloff, 1997; Persson, 2015).

- (96) A: Çoğu sözleri İlke yazmış. Bir şarkınınkini Gül Hoca yazmış, bir şarkının da Deva Hoca’yla. Aa Deva Hoca, Deva Hoca şey oyunda yok. Ama şey rejî asistanı.
B: Ha: *Anladım.*
A: Bu oyunda. Evet.
B: *Anladım.*

Örnek (96)’da A Konuşucusu yer aldığı bir tiyatro oyunundan söz eden anlatıcı konumundadır. B Konuşucusu ise onu dinleyen kişi konumundadır. A Konuşucusu tarafından oyuna ilişkin verilen ayrıntıları dinlediğini göstermek üzere B Konuşucusu “Anladım” yanıtını iki farklı söz sırasında kullanmaktadır. Sözü edilen yineleme, *anladığını gösterme* işleviyle kullanılmaktadır.

- (97) A: Bundan sanırım bir dört bes ay önce bizde 4D kamu işçileri var. Onun, onların ihalesi yapılmıştı.
B: 4D. Hı hı.
A: İki yıllık yapıldı onlara. Banka iki yıllık yirmi bin lira para verdi onlara.
B: Vay canına.

Örnek (97)'de iki kişi banka promosyonları hakkında konuşmaktadır. A Konuşucusunun "4D" kadrosundaki işçilerden söz etmesini takiben bir sonraki söz sırasında B Konuşucusu kendisine anlatılanları takip ettiğini, dinlediğini *ve anladığını göstermek* amacıyla "4D" kaynak sözcesini yinelemektedir.

- (98) A: Ama yine de o kadar konuşması bile şaşırtıcı yani benimle.
B: İndikten sonra mı konuştu sizinle yoksa...
A: *Dün sınavda.*
B: Haa *dün sınavda.*
A: Evet.

Örnek (98)'de A Konuşucusu önceden anlaşmazlık yaşadığı bir kişinin kendisi ile "dün sınavda" konuştuğu bilgisini B Konuşucusu ile paylaşmaktadır. B Konuşucusu ise verilen bilgiyi *anladığını gösterme* amacıyla diğer konuşucunun sözcelerini aynen yinelemektedir.

Yinelemeler karşılıklı konuşmada konuşucular tarafından birbirlerinin sözcelerini onaylamak ve iletilerinin içeriğini doğrulamak amacıyla da kullanılmaktadır (Kim, 2002; Van Lancker Sidtis ve Wolf, 2015; Tekdemir Yurtdaş, 2010). *Onay verme* işlevi, daha çok diğer konuşucuyu yineleme türünde gerçekleşmektedir.

- (99) A: Eylülünki nerede?
B: Ben verdim onunkini.
C: Hı. Evet. Fatoş, Sinem. *Bin iki yüz mü toplanıyor?*
D: *Bin iki yüz.* Bendekeyken bin yüz toplanmıştı. Fatoş gelmemişti. Sonra da bin iki yüz oldu. On üç kişiyiz.

Örnek (99)'da bir grup arkadaş kendi aralarında gün düzenlemekte ve o ay buluşmalarında toplanan para hakkında konuşmaktadır. C Konuşucusunun "Bin iki yüz mü toplanıyor?" sorusunu doğrulamak üzere D Konuşucusu "Bin iki yüz" yinelemesiyle yanıt vermektedir. Bu yineleme, bir konuşucunun diğeri tarafından sunulan bilginin doğruluğuna ilişkin olarak *onay verme*si amacıyla kullanılmaktadır.

- (100) A: Ama o an siz de hani onlar *başka okula* gitmemişler miydi?

B: Onlar işte sabah *başka okuldaydılar*. Biz saat on iki buçukta başladık. Onların...

Örnek (100)'de iki kişi farklı okullarda görevlendirilen meslektaşları hakkında konuşmaktadır. A Konuşucusunun "...onlar başka okula gitmemişler miydi?" sorusu B Konuşucusu tarafından "...başka okuldaydılar" biçiminde yinelenmektedir. Bu yineleme aracılığıyla B Konuşucusu diğer konuşucunun varsayımını doğrulamaktadır. Sunulan yineleme, *onay verme* amacıyla kullanılmaktadır.

(101) A: Ne oluyorsun?
B: Bacanak oluyorum.
A: Ay doğru. Ben baldız mı oluyorum? *Ben baldız oluyorum*.
B: *Sen baldız oluyorsun*. I am a bacanak.

Örnek (101)'de iki kişi A Konuşucusunun kardeşi evlendikten sonra üstlenecekleri yeni akrabalık rollerine ilişkin konuşmaktadır. A Konuşucusu tarafından üretilen "Ben baldız oluyorum" sözcüğü B Konuşucusu tarafından "Sen baldız oluyorsun" biçiminde yinelenmektedir. Bu yineleme, diğer konuşucunun bildiriminin doğrulandığını göstermek amacıyla *onay verme* işleviyle kullanılmaktadır.

Karşılıklı konuşmada yinelemeler, bir konuşucunun başka konuşucular tarafından doğrulanma talebinde bulunması amacıyla da kullanılmaktadır (Dumitrescu, 2008; Couper-Kuhlen, 2020; Persson, 2020; Rossi, 2020; Ercan, Aydın ve Başaran, 2024) Bir konuşucu iletisinin doğruluğundan ya da geçerliliğinden emin olmadığı durumlarda diğer konuşucular tarafından onaylanma gereksinimi içerisinde olduğunu yineleme kullanarak gösterebilmektedir. Yineleme aracılığıyla *onay isteme* işlevi bu çalışmanın veri tabanında diğer konuşucuyu yineleme türüne özgü bir işlev olarak karşımıza çıkmaktadır.

(102) A: Haydi. Hadi Müge.
B: Hangi Müge?
A: Mrs., Miss.
D: Bugün ben şey aradım ya.
C: Miss ve Mrs oluyor ama sen bilirsin.
A: *Öyle mi oluyor?*
B: *Öyle olmuyor mu?*
A: Evli olunca...

Örnek (102)'de sunulan bölüt bir grup arkadaşın karşılıklı konuşmasından alınmıştır. A Konuşucusu Müge adlı konuşucuya seslenmektedir. Konuşmanın katılımcılarından ikisinin adı Müge olduğundan B Konuşucusu “Hangi Müge?” sorusunu yöneltmektedir. A Konuşucusu bu soru üzerine evli olmayan Müge’yi kastettiğini belirtmekte, ancak yetersiz İngilizce bilgisi nedeniyle Mrs. ve Miss unvanlarını birbirine karıştırmaktadır. Diğer katılımcıların da doğru ifadeyi seçme konusunda kararsız kaldıkları görülmektedir. Konuşma bölütünün sonunda A Konuşucusu tarafından üretilen “Öyle mi oluyor?” sözcüğü B Konuşucusu tarafından soru biçiminde yinelenmektedir. Örnekte sunulan yineleme, B Konuşucusu tarafından *onay isteme* işleviyle kullanılmaktadır.

- (103) A: On iki kişiydik biz değil mi?
B: On iki. Selin yok, Filiz yok.
A: Bin yüz lira toplanıyordu. İki kişi gelmedi.
C: Merve yok.
B: Merve yok.
C: *On üç kişiyiz biz.*
A: *On üç müyüz?*
B: Dur bir daha sayalım.

Örnek (103)'te kafede toplanan bir grup arkadaş arasında geçen karşılıklı konuşmadan alınan bir bölüt sunulmaktadır. Konuşucuların toplantıya kaç kişinin geldiğiyle ilgili sorular sorup yanıtlar verdikleri görülmektedir. C Konuşucusu tarafından üretilen “On üç kişiyiz biz” bildirim tümcesinin A Konuşucusu tarafından soru biçiminde yinelenmesi görülmektedir. “On üç müyüz?” yinelemesi, A Konuşucusunun diğer konuşuculardan doğrulama talep ettiğini göstermekte, dolayısıyla *onay isteme* işleviyle kullanılmaktadır.

- (104) A: Güzelmiş ama. Daha iyi pasta.
B: *Hazır gibi.*
C: Güzel.
A: *Hazır sanki. Hazır değil mi?*
B: Hayır annesi kendi yapmış.

Örnek (104)'te pasta yiyen bir grup arkadaş, pastanın hazır mı yoksa ev yapımı mı olduğu konusunda tartışmaktadır. B Konuşucusu tarafından üretilen “Hazır gibi” kaynak sözcüğü A Konuşucusu tarafından iki biçimde yinelenmektedir. B Konuşucusu ilk olarak “Hazır sanki” yinelemesiyle görüşünü belirtmekte, ardından bu görüşünden

emin olamayıp diğerkatılımcılardan “Hazır değil mi?” yinelemesi ile teyit talebinde bulunmaktadır. Sözü edilen iki yineleme *onay isteme* amacıyla kullanılmaktadır.

Yinelemeler, karşılıklı konuşmada üzerinde konuşulan bir konu ile ilgili belirsizliklerin giderilmesi ve konunun netliğe kavuşturulmasının talep edilmesi amacıyla da kullanılmaktadır (Norrick, 1987; Hsieh, 2009; Bazzanella, 2011; Knutson, 2010; Uchida, 2012; Couper-Kuhlen, 2020; Persson, 2020; Rossi, 2020). Veri tabanında *netleştirme isteme* işleviyle kullanıldığı saptanan yinelemelere örnekler Örnek (105-107)’de sunulmaktadır:

- (105) A: Anneni görmeyeli yıllar oldu.
B: Annem en son *babaannemin olaylarından* sonra elli kiloya düştü.
A: *Babaannenin olayları?*
B: Babaannem yoğun bakıma falan kaldırılmıştı ya.
A: Ha anlatmıştın.

Örnek (105)’te sunulan karşılıklı konuşma bölütünde iki arkadaş aileleri hakkında konuşmaktadır. B Konuşucusu tarafından üretilen “...babaannemin olaylarından sonra...” sözcüsi A Konuşucusu tarafından “Babaannenin olayları?” biçiminde yinelenmektedir. Bu yineleme aracılığıyla A Konuşucusu, kastedilen olaylara ilişkin daha fazla bilgi talep etmekte; diğerkonuşucunun babaannesinin olaylarının ne olduğuyula ilgili *netleştirme istemektedir*.

- (106) A: Tamam diyorum ki *normalde üç kişi yaşıyor*. Ama diyorum ya bu hikayenin zor bölümü burası aslında.
B: Ben sana şunu sorduğumu çok net hatırlıyorum. Evde *normalde hep üç kişi mi yaşıyorlar?*
A: Evet normalde üç kişi.
B: Evet dedi evet.

Örnek (106)’da A Konuşucusu anlattığı bir hikayeyle ilgili açıklamalar yapmakta ve yöneltilen sorulara yanıt vermektedir. A Konuşucusu tarafından üretilen “...normalde üç kişi yaşıyor” sözcüsi bir sonraki söz sırasında B Konuşucusu tarafından “...normalde hep üç kişi mi yaşıyorlar?” biçiminde soru tümcesine dönüştürülerek yinelenmektedir. B Konuşucusu bu yinelemeyi *netleştirme isteme* amacıyla gerçekleştirmektedir.

- (107) A: Belginler haftaya geliyor değil mi?
B: Belginler gelene kadar...
A: Geçer be. Şey Salı akşamı mı? Çarşamba mı?
B: Çarşamba. *Tülin de mi çarşamba akşamı gelecek?*

- A: Hayır Belgin Perşembe akşamı gelecekmiş.
B: *Tülin? Tülin çarşambadan gelecek galiba. İzinliydi o görevlendirme yazdırmış.*
A: Salı akşamından gelir. Ama bence o ablasında kalır.

Örnek (107)'de iki kişi ortak arkadaşlarının ne zaman bulundukları şehre geleceği hakkında konuşmaktadır. B Konuşucusu iki farklı söz sırasında “Tülin de mi çarşamba akşamı gelecek?” sözcesini ve ardından “Tülin? Tülin çarşambadan gelecek galiba” yinelemesini üretmektedir. Örnekte sunulan yineleme *netleştirme isteme* işleviyle kullanılmaktadır.

Yinelemeler karşılıklı konuşmada *konu yönetimi* yapma yaygın biçimde kullanılmaktadır (Norrick, 1987; Tannen, 1989, 2007; Fung, 2007; Wolf, Van Lancker Sittis ve Sittis, 2014; Van Lancker Sittis ve Wolf, 2015; Ercan, Aydın ve Başaran, 2024). Bu çalışmada konu yönetimi işlevi, *konuyu değiştirme* ve *konuyu genişletme* alt işlevlerine ayrılmıştır. Sözü edilen yineleme işlevlerine veri tabanından seçilen örnekler Örnek (108-113)'te sunulmaktadır:

- (108) A: Adı ne okulun merak ettim.
B: A. Aydın Fen Lisesi.
A: A. Aydın Fen Lisesi mi? Kimmiş o acaba?
C: *Burak'ın* lisesiymiş.
B: Ama okulun manzarasını görmem lazım ya.
C: Evet.
B: Bahçeye çık. Böyle tepeden deniz manzarası falan. Çok güzeldi.
A: Hadi ya.
C: Hı hı.
A: *Burak* nasıl kazanmış orayı?
B: O zaman sınav yokmuş erken kayıt yapıyormuş.
A: Evine en yakın okula gidiyormuşsun.

Örnek (108)'de bir grup arkadaş görevli olarak gittikleri bir lisenin güzel manzarasından söz etmektedir. C Konuşucusu tarafından sözü edilen okulun aynı işyerinde çalıştıkları Burak adlı kişinin mezun olduğu lise olduğu bilgisinin paylaşılmasının ardından okulun manzarası ile ilgili konuşmalar bir süre daha devam etmektedir. A Konuşucusu tarafından “Burak nasıl kazanmış orayı?” sözcesinde “Burak” yinelemesi ile okulun manzarası konusu değişmekte, Burak adlı kişinin sözü edilen okula yerleşmeyi nasıl başardığıyla ilgili şakalaşma dizisi başlamaktadır. “Burak” yinelemesinin bu karşılıklı konuşma bölütündeki işlevi *konuyu değiştirmedi*.

- (109) A: Biz geçen hafta değil ondan önceki hafta Efes tarafına gittik. Şirince mirince oralara.
B: Eee?

- A: Bizimkiler başladılar turistleri taciz etmeye. Konuşmaya çalışıyorlar.
B: Arkadaşların mı?
A: Hayır hayır öğrenciler.
B: Haa öğrencilerle gittin.

(4 değiş-tokuş sonra)

- B: Biz de gitmiştik hatırlıyor musun? Fotoğraflar duruyor bende.
A: Ama biz. Ben o kadar teferruatlı gezdiğimizi hatırlamıyorum orada. Biz gezdik mi o zaman?
B: Birbirimizi takip etmekten etrafa mı baktık Allah aşkına? Fotoğraflarda ben hep aynı kişinin yanında.
A: Ben de o zaman hep Cem ile gezmişim.
B: Cem kim yahu?
A: Alt sınıftan Cem vardı ya.
B: Bir ara ne kadar yakındınız.
A: Yakındık. Benim fotoğraflarımda yanımda hep o var. Ben orada bir taşın tepesine çıkmıştım inememiştım. Şimdi oraya girmek yasak.

Örnek (109)'da A Konuşucusu bir grup öğrencisi ile gerçekleştirdiği Efes antik kenti gezisinden söz etmektedir. Bu konunun dört değiş-tokuş boyunca sürdürülmesinin ardından B Konuşucusu geçmişte kendilerinin de aynı geziye gittiklerini hatırlatarak konuyu genişletmektedir. Karşılıklı konuşma bölütünün son bölümlerinde A Konuşucusunun geçmişte gittikleri Efes gezisinde hep Cem adlı kişi ile birlikte olduğu bilgisinin verilmesi ve diğer konuşucu tarafından Cem adlı kişiyle ilgi soru sorulmasıyla konuşmanın yönü açık biçimde değişmektedir. “Cem” yinelemesi bu örnekte *konuyu değiştirme* amacıyla kullanılmaktadır.

- (110) A: Tamam işte dedim ya yirmi balon şişirmek kolay olmayacağı için... Çünkü benim hakkımı da şişireceksin.
B: Senin hakkını şişireyim hemen patlatırım ya.
A: Çünkü sonuçta ben küçük olduğum için nefesim yetmez.
B: Küçük çocuklar daha iyi balon oynar.
A: Küçük çocukların hiç balon şişirdiğini görmedim ben. Hep anne baba şişirir. Büyükler şişirir. O yüzden ben hakkımı size devredeceğim. Aranızda paylaşın.
B: İşte sen bir ilki gerçekleştireceksin.
A: Ben ilki gerçekleştirmek istemiyorum.
C: Öyle bir şişireceksin ki. Saniyede on balon şişireceksin.
B: Senin bir kere nefesin kuvvetli.
A: Ama benim nefesim balona değil. Bu üç aylarda kuvvetli. O da insanlara şifa vermek adına.
D: Dün Gamze diyor ki. Meltem balonu şişirince bayılırsa? Kardeşim çok zayıf da. Gidince göreceksin.
A: Bir tane fotoğrafımız vardı Meltemle onu göstermek istiyorum. Bulacağım bir dakika.
C: Bizim *sorgu* sual?

- A: *Sorgu sual* bilmiyorum bakalım bekliyoruz. Yani sonuçta benim bir sıkıntım yok.
B: Bugün mü olacakmış?
C: Hıı.
A: Siz düşünün.

Örnek (110)'da dört kişi birlikte katılacakları bir etkinlik için balon şişirme, süsleme etkinlikleri hakkında konuşmakta, on iki söz sırası boyunca "balon şişirme" konusuna ilişkin şaka dizileri on üçüncü söz sırasında C Konuşucusu tarafından üretilen soru tümcesi ile kesilmektedir. "Bizim sorgu sual?" soru tümcesi, A Konuşucusu tarafından "Sorgu sual, bilmiyorum bakalım bekliyoruz" tümcesi ile yinelenmekte ve dolayısıyla katılımcılar arasında konu değişimi talebi kabul edilmektedir. Verilen karşılıklı konuşma bölütünde bu yineleme *konuyu değiştirme* işleviyle kullanılmaktadır.

- (111) A: Ben anneme dedim ki anne dedim, sorsaydın sen bana turuncu al derdim veya bakardım internetten ona göre söyledim. Emin değilim mordan dedim. Sonra Aytaç Hanım var, bu *yoga grubundaki kişi*. Şey Ümran Hanım var ya. Ümran Hanım'ın kurduğu *yoga grubundan*. Ayrı bir grup açmışlar, işte orada uzaktan hani reiki falan filan yapıyor.
B: Anladım canım.

Örnek (111)'de A Konuşucusu renklerin enerjisi, reiki vb. gibi spiritüel konulardan söz etmektedir. Bu konuşucu daha sonra bir yoga grubundan söz etmektedir. "...yoga grubundaki kişi" kaynak sözcesini "...Ümran Hanım'ın kurduğu yoga grubundan" biçiminde yinelenerek, sözü edilen yoga grubu hakkında ek bilgi sunmaktadır. Verilen karşılıklı konuşma bölütünde A Konuşucusu tarafından gerçekleştirilen bu yinelemenin işlevi *konuyu genişletmedir*.

- (112) A: Gökyüzünde Aşk'ta var mı Ogun?
B: Var Var. Gökyüzünde Aşk'ta var. E, o da öyle dedi işte, öyle onunla konuştuk. Demek ki herkes için öyle.
A: Tabi, tabi gülüm
B: Ya sen de zaten ne kadar mutlu oldun bak arayınca. O bir değişiklik oluyor. Bir hareketlilik olacak şimdi. Heh
A: İnşallah. Ki biliyorsun, aylardır dediğim de bir buçuk ay, aynen bir buçuk aydır bekliyoruz hani.
B: Evet.
A: Bilmiyorum işte: şey dedi, salı günü görüşürüz filan. Salı günü toplantı var. Ay dedim biz bunu bekliyordum dedim, ay dedim, çok mutlu oldum. Nasıl gülüyor *Yener Bey*.
B: *Yener Bey* çok tatlı bir insan ya. Ben çok seviyorum.
A: Hı hı.

- B: Çok belli oluyor yani, çok temiz kalpli bir insan bence. Dün provanın sonuna gelmişti, işte *Yener Bey* Gökyüzünde Aşk'ta yok bildiğim kadarıyla yok yani. Şu ana kadar yok, evet, yok. Provanın sonunda gelmişti. Nasılsınız *Yener Bey*, iyiyim Buketciğim sen nasılsın, iyiyim dedim, Allah iyilik versin diyor. Yani şey bilmiyorum çok samimi geliyor konuşurken de enerjisini hissettiğim için.
- A: Evet.
- B: Daha önceden konuşurken de ağabeyciğim falan diye konuşuyordu böyle o da samimi hissettiriyor.

Örnek (112)'de iki konuşucu ilk üç değiş-tokuş boyunca B Konuşucusunun bir süredir beklediği bir oyunun gerçekleşmesi ile ilgili konuşmaktadır. A Konuşucusunun soru soran ve aldığı yanıtlar karşısında kısa yanıtlar veren konuşucu konumunda olduğu görülmektedir. B Konuşucusu ise söyleme daha çok katkıda bulunan ve sözü edilen oyunla ilgili bilgi veren konuşucusu konumundadır. Yedinci söz sırasında A Konuşucusu tarafından üretilen “Nasıl gülüyor *Yener Bey*” kaynak sözcüsü bir sonraki söz sırasında B Konuşucusu tarafından “*Yener Bey* çok tatlı bir insan ya...” biçiminde yinelenmektedir. Bu yineleme ile konu değişimi gerçekleşmektedir. B Konuşucusunun bir sonraki söz sırasında ise “*Yener Bey*” yinelemeleri ile bu kişi hakkında ek bilgiler ve yargılar sunulurken konu genişletilmektedir. Sunulan örnekte bu yinelemenin işlevi *konuyu genişletmedir*.

- (113) A: Çok ciddi en ciddi (kavganız) neydi ki?
- B: İnanmazsın bir oyun yüzünden. Ama, yani en ciddi diyebileceğim bu ama konu olarak en ciddi değil hani konu olarak, tabii ki başka şeyler var, fakat onları anlayışla karşılandı mesela hani şöyle söyleyim. Normal insanın başka biri yapsa dersin ki, “Lan bu da yapılmaz artık “dersin ama bizim aramızda mesela onun affı oldu. Fakat bir ara bu benim oynadığım oyun vardı ya Clash of Class orda liderlik ve yardımcı liderlik mevzusu var. İşte yardımcı lider de diğerlerini yardımcı lider olarak atayabiliyor yani. Bende dedim ki çocuklar bizden yani ben de neden Arda'yı yardımcı lider olarak atamayım veya Eren'i... Onların gruba girdi işte yardımcı lider yaptım. Uygur dedi ki, bu grupta bir tek yardımcı lider olabilir. Ne saçmalıyor sen dedim. Öyle öyle öyle... Baktım restleşmeye kadar gitti ciddi anlamda ama bu çok eskidendi ama benim yaşadığım en ciddi olay buydu.

Örnek (113)'te B Konuşucusu, kendisine yöneltilen soru üzerine yakın arkadaşlarıyla yaşadığı en ciddi kavgasını anlatmaktadır. Konuşucu, anlatısının bir noktasında “...benim oynadığım oyun vardı ya Clash of Class orda liderlik ve yardımcı liderlik mevzusu var” tümcesinde kullandığı “yardımcı lider” kaynak sözcüsünü konuşmasının devamında dört kez yinelenmektedir. Bu yinelemelerin ilki “İşte yardımcı lider de diğerlerini yardımcı lider olarak atayabiliyor yani” tümcesi içerisinde

gerçekleşmekte ve sözü edilen “yardımcı liderlik” hakkında ek bilgi sunmaktadır. Bu yineleme, üzerinde konuşulan *konunun genişletilmesi* işleviyle kullanılmaktadır.

Yinelemeler karşılıklı konuşmada konuşma bölümlerinin bağlantılı duruma getirilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Norrick, 1987; Bublitz, 1989, 1992; Murata, 1995; Tannen, 1989, 2007; Johnstone, 1994; Dumitrescu, 2008; Knutson, 2010; Uchida, 2012; Van Lancker Sidsis ve Wolf, 2015; Alvanoudi, 2019; Li, 2022) *Bağlaşıklık sağlama* işlevi, bu çalışmada uzun söz sıraları sonrasında belleği tazeleme ya da bir konuyu tekrar gündeme getirme amacıyla *hatırlatma* ve dağılan bir *konuyu toparlama* alt işlevlerine ayrılmıştır. Anılan alt işlevlerle ilgili veri tabanından seçilen örnekler Örnek (114-119)’da sunulmaktadır.

- (114) A: Yarın Zenan’ın doğum günü.
B: Aaa! Dur bilmiyorduk.
A: O balonları burada istiyoruz.
C: Ha ha. Sabah elimizde sallayarak geliriz.
B: Gerçekten mi doğum günü?
A: Gerçekten. Yani yarın çıkacak da ondan sonra.
C: Ama bunun muhabbetini yapmıştık. Başka bir şey demiştik.
B: Hatta burada değilim demişti o.
A: Ayın altısı demişti çünkü pazar.
B: Pazar? Hayır o cuma demişti. Rahat rahat kutlarınız demişti. Sonra biz baktık pazara denk geliyor dedik.
A: O altı idi. Dedik altısında. O da ses etmedi. Ama Cuma diyordu. Sonrasında dedi ki altı değilmiş dörtmüş.
C: Emin mi dörtten?
A: Kesin.
C: Kesin bilgi mi?
B: Kimliğine baksaydı.
A: Baktı.
B: Eee ne yapacağız?
A: Hiç.
C: Sabah geliriz iyi ki doğmuşsun tamam yeter.
B: Bence toplu pasta kesmeyelim de biz yine dışarda... Ama yarın ne günlerden?
C: Ama. Cuma. Ben yarın on bir elli de otobüse bineceğim.
B: O zaman sabah kahvaltısında kutlayalım.
A: On bir elli mi? Sabah mı?
C: Ha ha. On bir elli de binecek olsam neden akşam olan bir şeyi söyleyeyim?
A: Senden beklerim.
C: Arkadaşım çok komiksin. Ne kadar da komik bir insansın.
A: Unutmuşum.
C: Ben sana dedim değil mi onu. Otobüs buldum burada. Onbir elli de.
B: Otobüs mü buldun, otobüs bileti mi buldun?
C: Otobüsü üstüme yapmaya karar verdim ve onu on bir elli de halledeceğim.
B: Tamam.
A: Jantları falan kontrol ettin mi iyiymiş?
B: Hemen bile al da sonra bitiyor.

- C: Bayağı boştu ya.
B: Ben Muğla otobüslerine güvenmiyorum.
C: Muğla'ya değil.
B: Aydın neyse işte.
C: O da değil Balıkesir'e.
B: Aa Balıkesir ya doğru çok pardon.
C: Yine benimle ne kadar ilgilisin.
B: Aşk olsun!
C: Ben biraz şuna ekmek banayım.
B: Hem açım hem bir şey yememem lazım.
A: Ya ye gitsin ya.
B: Üstelik bugün yumurta da yedik yani.
A: Ya ye gitsin.
C: Yumurta bence tok tutmuyor.
B: Hı? Bence de ya da bir tane yumurta artık bizi tok tutmuyor. Belki birkaç tane yersek ancak.
A: Ben de şu kıymalılardan alayım. Peynirli de var üstüne. Tok tutar.
B: Ama kaşarı donmuş.
A: E yani.
B: Isıtıp geleyim mi? Üşenmem. Yiyecekseniz ısıtayım.
C: Onu diyecektim üşenmeyecek misin?
A: Üşenmez.
B: Isıtıyorum. Söz konusu yemekse üşenmek ne kelime
C: Cidden Zenan'a bir şey yapmayacak mıyız ya?
A: Bence bir şey yapabiliriz. Sabah mı yapsak?
C: İyi olur.

Örnek (114)'te üç arkadaş, kahvaltı sırasında Zenan adlı ortak bir arkadaşlarının doğum günü ile ilgili konuşmaya başlamaktadır. Konuşma daha sonra doğum gününün kesin tarihi, C Konuşucusunun otobüse binmesi gerektiği, B Konuşucusunun karnının aç olması ancak yemek yememesi gerektiği vb. konularda şaka dizilerini içeren, konuşucuların sıklıkla birbirleri ile dalga geçtiği değiş-tokuşlarla ilerlemektedir. Karşılıklı konuşmanın son bölümünde C Konuşucusu "Zenan" yinelemesini söylemde *bağlaşıklık sağlamak üzere hatırlatma* amacıyla kullanılmaktadır.

- (115) A: ... Okula vardım. Sandviç yapmıştım, simit falan da yemedim. Sandviç falan yedim. Biraz ablamla yazıştım işte. *Nevşehir* işini sordum. Ne zaman gelebilirsiniz? Bana bir tarih verin dedi. Ona *bir tarih belirleyelim*. Ona bir tarih vereceğiz. İkimize de uyan.
B: Babam da aynısını sordu bugün.
A: Hıı
B: Gelecek misiniz diye.
A: Evet. Ya ben onlara aslında söylemiştim iznimizin olmadığını. Yani benim olmadığını. Benim iznimin olmadığını. İşte öyle. Ablama. Ablam bir tarih belirleyin diyor, bana bir söyleyin diyor. Hani ben de kendimi ona göre ayarlayayım diyor. İşte gelmişken hani yüzük de takılsın. Ya bilmiyorum biraz öteleseler iyi olur aslında ama. Ben şu an açıkçası hiç o niyetle gidesim yoktu yani. Hani hem babamla biraz ilgilenecektim hem ziyaret edecektim. Hani evde vakit geçirmek istiyordum aslında ama bir de böyle bir şey oldu. Artık

inşallah gidersek bakalım. Hepsinin gönlünü yapmaya çalışacağız artık bir şekilde. Bir haftada herkesin gönlünü yapmaya çalışacağız. Hem ablamın istediği hem gitmek istediğimiz kişiler. Herkese gitmeye çalışacağız.

- B: Ben bir haftadan fazla kalırım. Sen düşün.
A: Bir haftadan haa. Senin izin var. E sen kalmak istersen kalırsın ben dönerim olmazsa.
B: Benim iznim otuz güne çıktı.
A: Otuz güne mi çıktı? Aa doğru
B: On yılı doldurdum.
A: Doğru. E senin zaten var ki bir sürü iznin.
B: Otuz bir de geçen yıldan yirmi artırdım elli gün iznim var benim.
A: Yok artık. Elli gün mü?
B: Evet.
A: E kullanmadınız ki hiç geçen sene.
B: E tabi yazın mesai zorunlu olmadıkça
A: Mesai olmayınca hiç izin falan yazmadınız.
B: Birkaç defa kullandım ben sanki ya.
A: Sanki yanacak olanları yazmıştın.
B: Ankara'ya gittim
A: Aa evet doğru. Yanacak olanları yazdın herhâlde değil mi?
B: Yoo yazmadım ya. Yanan yanmıştır. Bir sorsam aslında yarın Deva Hanıma benim kaç gün iznim var Deva Hanım diye.
A: Sor bakalım.
B: O da der şimdi. Şu an değil, gündem olan promosyon ihalesini sor bana diye.
A: Promosyon
B: O sendika üyesi. Onlara haber geliyor.
A: Öyle mi?
B: Ben gidip ona soruyorum o yüzden. Deva Hanım noldu diye. O da geçen ilk iptalinde bana dedi ki iptal oldu hocam dedi. Nerden biliyorsunuz? Sendika bize mesaj attı diyor mesela.
A: E şimdi de sorsaydınız.
B: Sordum. Sordum.
A: Cevap yok mu?
B: Pazarlık halindeler toplantıda hocam dedi yani. Yani imzalamayabilir sendika dedi yani. O yüzden bir haber alamadık.
A: Şey yapalım aşkım. Yani bu *Nevşehir* durumu olduğu için bir hani *bir tarih belirleyelim* ablama bir tarih söyleyelim. Ona göre bir planlama yapalım. Gidersek bu hafta içi bir Optimum'a mı gideriz. Artık ben bir elbise bakacağım. Sen de bir şey bakar mısın? Yani olanlardan mı götürürüz? Benim yok gibi ama öyle hani. Şık.

Örnek (115)'te A Konuşucusunun kardeşinin nişanının planlanması için tarih belirlemeleri gerektiği konusu ile başlayan karşılıklı konuşma B Konuşucusunun yıllık izin süresinin otuz güne çıkması ve çalıştığı kurumda banka promosyonu ihalesinin gündem olması konularıyla ilerlemektedir. Bu uzun karşılıklı konuşma bölümünün son bölümünde A Konuşucusu katılacakları nişan konusuna geri dönerek söylemi bağlaşıp hale getirmek üzere “Nevşehir” ve “bir tarih belirleyelim” yinelemelerini üretmektedir. Bu yinelemeler, asıl üzerinde konuşulan konunun “Nevşehir’e gitmek üzere tarih belirlemek” olduğunu *hatırlatma* amacıyla kullanılmaktadır.

- (116) A: Burda şu uzunlukta bi tane çubuğu insanın burnundan beynine değdiriyorlar resmen. Şu uzunlukta bir çubuk.
B: Ondan değil de *iğneden korkuyordum* ben heh. Konuşacağım cümleleri Almanca ezberlemiştim. Ay nedir.
A: Heh?
B: Heh. Bağıracam heh. Yani Unfan-kaza, hani acil bir şey olursa nort fort öyle şeyleri kullanıyordum.
A: Ee?
B: Ama önümdekilere bakıyordum mesela hani onlara ne işlem yapılıyor diye. Bi baktım şey yaptılar, sadece tükürük.
A: Himm.
B: Ağzını aç, öyle bi çubukla falan dilinin ucundan alıyordu.
A: E valla yine sizinkiler iyi alıyormuş. Burdakiler burna şu kadar büyüklükte bir çubuk koyuyorlar. Öyle.
B: Yani ben dediğim gibi *iğneden korkuyordum*, yapamazdım büyük ihtimalle. Bağırırdım.
A: Heh.
B: Ordaki gördüğünün cinsiyetine bağlıydı. Eğer kadın olsaydı belki bir şey demezdim ama erkek olsaydı kesin döverdim. Heh.

Örnek (116)'da B Konuşucusu pandemi döneminde Almanya'da yaşadığı tecrübelerden söz etmektedir. Konuşucunun "...iğneden korkuyordum" kaynak sözcesini üretmesinin ardından iki konuşucu Almanya'daki ve Türkiye'deki sağlık kuruluşlarında örnek toplama işleminin nasıl gerçekleştiğine ilişkin karşılaştırma yapmaktadır. Karşılıklı konuşma bölütünün son bölümünde B konuşucusu "...iğneden korkuyordum" yinelenmesini söylemde bağlaşik sağlama amacıyla söylemde dikkat çekmek istediği noktayı, (bu örnekte konuşucunun iğneden korkmasını) *hatırlatma* işleviyle kullanmaktadır.

- (117) A: Heh şimdi mesela şu an baktığım zaman bi yerde haklılar yani çünkü eee bazı şarkılar vardı böyle. Lamb of God'ın mesela bazı şarkıları vatatatatatata. Bazı şarkıları rororororo yani hani şu an mesela oturup ben onu dinleyemem ya yani ya dinlerim dinlerim ama yani hepsini dinleyemem. Hani lisedeki kafayla dinleyemem hani ninni niyetine dinleyemem. O zamanlar Facebook'ta falan şey heh şey yazdığımı hatırlıyorum ya eee sadece akıllı insanlar metal müziğin gürültü olmadığını ıı... fark eder ve sadece akıllı insanlar metal müzik dinler falan tarzında bi şey yazmıştım.
B: Abi heh sinirlenmiş artık böyle heh.
A: Böy- heh böyle haftalarca falan dalga geçilmişti tabi benimle. Yani o şeyle beraber işe gidiyoruz mesela stüdyoya Iron Maiden coverı yapıyoruz, Metallica coverı yapıyoruz, Foo Fighters coverı yapıyoruz falan filan böyle. Ondan sonra biraz daha şekillenmeye başladı. Dinlediğim müzikler özellikle *yani* şeyi fark etmeye başladım ben artık lise sonlara doğru. Başka bi dünya var o tarafta. *Yani yani* böyle ya her şey isyan isyan isyan tamam ulan anladık yeter *yani* isyan ölüm falan okey tamam. Ama yani bi yerde de huzur var abi...

Örnek (117)'de A Konuşucusu zaman içinde müzik tarzının nasıl değişime uğradığını anlatmaktadır. Lise döneminde dinlediği sert müzikleri artık aynı beğeniyile dinleyemediğinden, o dönemki müzik zevkinin şimdikine kıyasla daha sert olduğundan söz etmektedir. Bu konuşucusu iki söz sırası boyunca müzikle ilgili beğenilerine ilişkin çeşitli örnekler üzerinden açıklama yapmakta ve zamanla müzikle ilgili beklentisinde değişiklikler olduğunu “yani şeyi fark etmeye başladım...” kaynak sözcesi ile dile getirmekte, ardından “yani yani” yinelemesi ile bugünkü müzik beğenisine ilişkin olarak *konuyu toparlamaktadır*.

- (118) A: Yani bence sorumluluğa erişmek önemli burada.
B: Onlar da biraz tecrübeyle oluyor be.
A: Çocuk tecrübesiyle mi? O zaman on tane doğur.
B: Hayır hayır demek istediğim şu. Sen ne kadar öncesinden bilinçlenirsen bilinçlen, hani üniversite okumak gibi. Dört yıl okuyorsun...
C: Çocuğu nasıl yetiştireceğin değil, sen hayat standardını nasıl belirleyeceksin.
A: Evet.
B: Tamam. O başka. Demek istediğin şey şu. İnsanlar öyle ya da böyle şu tribe giriyor ya. Önce öğreneyim çocuk şöyle mi bakılır böyle mi bakılır.
A: Ondan bahsetmiyorum.
C: Bundan nefret ediyorum. O değil.
A: *Benim bilinç kavramım* o değil.
B: Ha tamam.
C: Benim de o değil. Ondan nefret ediyorum. Şu anki annecilik muhabbetinden o kadar nefret ediyorum ki beni annelikten en fazla uzaklaştıran şey de bu. Anne bilmem nerdeyiz hemen blog açıyor çocukla ilgili. O mamayı yedir, bu sütü içir. İşte çocuğumu şuna gönderiyorum, buna gönderiyorum. O okula gönderdi falan.
A: Abi çocuk doğurmak şu an moda gerçekten. Evlenen herkes çatırt diye çocuk doğuruyor, ne yapacağını bilmiyor. Çocuk nasıl büyütülür diye instagramdan öğreniyorlar.
B: 1.5 milyon takipçi falan.
A: Gerçekten çok üzücü ya. Abi bununla ilgili kitaplar var, bilmem neler var aç oku yani. Benim annemin de kitabı varmış. Çocuk eğitimiyle ilgili annem bir kitap almış, onunla beni büyüttmüş. Ben onu lisede gördüm. Kitabı buldum ve onda yazan pek çok şeyi uygulamış da yani. Mesela bence *çocuk yapma bilinci* şudur. Evlendik hadi çocuk yapalım değil. Evlendik, bir bakalım, duralım, hani nasıl olur? Biz bu çocuğun maddi manevi her şeyini karşılayabilecek durumda mıyız? Kastettiğim *bilinç* aslında bu. Hani çocuk nasıl büyütülür değil.

Örnek (118)'de bir grup arkadaş ebeveyn olmak ve çocuk yetiştirmekle ilgili sorumluluklar hakkında konuşmaktadır. A Konuşucusu verilen karşılıklı konuşma bölütünde çocuk sahibi olmakla ilgili tutumunu diğer konuşucularla paylaşmakta ve çocuk sahibi olmakla ilgili bir “bilinç” kavramından söz etmektedir. A Konuşucusu

üzerinde tartışılan konuyla ilgili tutumunu karşılıklı konuşma bölütünün son söz sırasında bir anlamda özetlemektedir. Son söz sırasında “çocuk yapma bilinci” ve “kastettiğim *bilinç*” yinelemelerini, *konuyu toparlama* amacıyla kullanmaktadır.

- (119) A: Harbiden bir dakika ya konu çok başka bir yere gitti
B: Bence başka bir yere gitmedi ben bunun üzerinden devam edeceğim.
C: Ya ben şunu söyledim sen duymadın. Ben babamla her cumartesi pazar atlardım üstüne boğuşurdum...
B: Onun erkeğin erken evliliği istemesinin sebebi çocuğu da erken istemesinden kaynaklı olduğu için.
A: Yani sen yaş farkının...
C: Babam gençti.
A: Tamam yaş farkının, çocuk anne, çocuk baba arasında ne kadar azsa o kadar samimiyet duygusu fazla olur. Bir tez var senin kafanda yani en azından sende işlediği için.
C: Ben sadece fiziksel olarak gençlikten bahsediyorum.
B: Şöyle. Çocuk olmayan bir evlilikte erken mi genç mi?
D: Çocuk kıstasını göz ardı edelim.
A: Yani 22-23-26 da evlendin, 38’de doğurdun abartıyorum. Mümkün değil yani böyle de.
B: Mesela öyle.
C: Şu var, tek başına yaşamak mı birisiyle hayatını paylaşmak mı?
A: *Aslında sorum bu. Benim ilk sorduğum soru bu aslında.*

Örnek (119)’da bir önceki örnekte verilen karşılıklı konuşmanın devamından bir bölüt sunulmaktadır. Tartışılan konunun odağının C Konuşucusu tarafından çocuk sahibi olmaya kayması sonucu, başka A Konuşucusu olmak üzere diğer konuşucular bu konu değişimine eleştirel yaklaşmaktadır. Sunulan karşılıklı konuşma bölütünün son söz sırasında A Konuşucusu söylemde bağlaşıklık sağlamak üzere dağılan *konuyu toparlama* amacıyla yinelemeye başvurmaktadır.

Karşılıklı konuşmada bir sözcüğün tamamının ya da bir bölümünün yinelenmesi bir olayın uzun sürdüğünün vurgulanması amacıyla kullanılabilir (Zuljan Kumar, 2019). Bu çalışmada süreklilik belirtme biçiminde adlandırılan ve belli bir süre devam eden olayları da içerecek biçimde genişletilen bu işleve ilişkin yineleme kullanımları Örnek (120-122)’de sunulmaktadır.

- (120) A: Sonra Sihirli Annem’deki Çilek onun düğününde çok güzel bir elbise giymişti. O elbiseyi buldum. Heh. Çok beğendim. Aylar sonra buldum internette. Aa, ne güzelmiş falan deyip bırakmışım. Sonra Cansu evleniyorum dedi.
B: O kadar başarılısın ki şaşırıyorum ya:
A: Heh sonra Cansu, düğün tarihimiz belli oldu falan dedi. Allahım! Ben o elbiseyi giymeliyim ya! Çok beğenmişim o zamanda, ama nasılsa giyecek bir yerim yok diye çok da önemsememişim. Hemen *stalk, stalk, stalk* buldum! Kiralaması sekiz bin lira. Ben

kiralaram diye düşünmüştüm. Sekiz bin beş yüz lira abi fiyatı. Çüş yani! Ne bileyim.

Örnek (120)'de A Konuşucusu bir televizyon dizisinde görüp beğendiği elbiseyi arkadaşının düğününde giymeyi ne kadar istediğini ve çeşitli uğraşlardan sonra elbisenin izini nasıl bulduğunu anlatmaktadır. “Hemen stalk stalk stalk buldum!” tümcesindeki *stalk stalk stalk* yinelemesi, konuşucusunun “stalk”, diğer bir ifadeyle, dijital iz sürme uğraşına uzun zaman ayırdığını ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır. Sözü edilen yinelemenin işlevi *süreklilik belirtme*dir.

- (121) A: Sen ne yapıyorsun?
B: Ne yapayım ya danışan alıyorum ya ikiye çıktı. Onların oturum özetleri o kadar uzun sürüyor ki *yaz yaz yaz* bitmiyor. Bir saatlik görüşmeleri yazıyorum neredeyse hani yani. Ne yaptık falan. Onlar çok zaman alıyor yani kanka. Bir günde bitiremiyorum. Üç güne falan sarkıyor.

Benzer biçimde, Örnek (121)'de B Konuşucusu yazmak zorunda olduğu bir takım görüşme raporlarının yazma işleminin zamansal açıdan uzunluğunu “...yaz yaz yaz bitmiyor” yinelemesi ile aktarmaktadır. Sözü edilen yineleme *süreklilik belirtme* işleviyle kullanılmakta, anılan eylemin uzun sürdüğüne dikkat çekmektedir.

- (122) A: Ya biz, ben diyorum ki bizim Erkan işte bas vokal Erkan abi bu sefer gidelim bi şeyler kaydedelim. Ya provaya vereceğimiz parayı ya şey olsun cover olsun coverı kaydedelim. Hani provaya vereceğimiz parayı üstüne biraz daha koyalım iki saatte bi şeyler kaydedelim ya oynayalım en azından. *Abi dur sınavlar bitsin, abi dur şu bitsin*, abi en son şey demeye başladı *abi dur bi mezun olalım* liseden ya bak iki sene boyunca bunları söyledi. *Abi dur bi mezun olalım* liseden ondan sonra bakarız duruma. *Peki abi peki abi*. Şu an Erkan Viyana'da abi, gitarcılardan bi tanesi metali bıraktı şu an Ferdi Tayfur dinliyor ülkücü falan oldu heh. Diğer de Denizli'de abi muhasebeci oldu yani hani.
B: Çok farklı yani çok lüzumsuz dağılmışsınız abi. Anlamadım yani heh.

Örnek (122)'de A Konuşucusu lise döneminde kurduğu müzik grubunun dağılma sürecinden söz etmekte, Erkan adlı grup üyesinin “Abi dur sınavlar bitsin”, “abi dur şu bitsin”, “abi dur bi mezun olalım” biçimindeki tutumu nedeniyle müzik üretimlerinin sona ermesinden şikayet etmektedir. A Konuşucusunun söz sırasında, sözü edilen Erkan adlı grup üyesinin bitmek bilmeyen erteleme gerekçeleri olarak sunulmaktadır. Bunun yanı sıra, A Konuşucusunun bu erteleme taleplerine “peki abi peki abi” biçimindeki yanıtı da kabul etme eyleminin sürekliliğine dikkat çekmektedir. Verilen örnekte yer alan yinelemeler *süreklilik belirtme* amacıyla kullanılmaktadır.

Konuşucular karşılıklı konuşmada yinelemeleri bir konu ile ilgili tutumlarında *ısrarcı* olduklarını gösterme amacıyla kullanabilmektedir (Acuña-Ferreira, 2002; Kim, 2016). Örnek (123-124)’te veri tabanında *ısrar* işleviyle kullanıldığı saptanan yinelemelere örnekler sunulmaktadır.

- (123) A: Heh, iş nasıl?
B: Fena değil. Geçen hafta: aşırı yoğundu. Çünkü hem yıl sonu hem de çok fazla analiz yapılması gereken yerler gönderiyor falan. Bir de depremde: bir tane İzmir’de yine büyük bir tane laboratuvar var. Orası hasarlı olduğu için şimdi...
A: Aaa
B: Yenilemeye girmişler. O yüzden orası kapalı. Oraya gelen bütün numuneler de normalde, bize geliyor. Şu anda o kadar yoğundu ki geçen hafta.
A: *Paranızı arttırdılar mı?*
B: Öleceğim zannettim.
A: *Maaşınızı daha doğrusu.*
B: Kapı...
A: *Maaşınızı arttırdılar mı?*
B: Ne? Yok. Ocakta demişlerdi işte. Şimdi bir sonraki maaşlarımız için zam.
A: Çift iş yapıyor gibisiniz yani şu an.
B: Ama ne kadar?
A: Öyle değil mi?
B: Ne? Aynen.
A: İki kat.
B: Ve çok fazlaydı yani gerçekten. Böyle molalardan falan erken dönüyoruz, akşam mesaiye kalıyoruz falan.
A: Skandal.
B: Böyle kafayı yiyecektim en sonda ben. Şimdi birkaç gündür birazcık şey oldu. Müdür zaten şey dedi çok fazla almamaya çalışacağım hani yapın. Hiç boş durmadığı için onlarda da bir sorun çıkacak sonunda.
A: Aşşş!
B: Onlar da biraz dinlensin.
A: E yanii.
B: Temizleyelim filan dedi. İki gündür daha iyi ama:
A: Anladım. Ay, saçmalık yani. İki kat iş ve aynı para. Ve işte...

Örnek (123)’te A Konuşucusu B Konuşucusuna işiyle ilgili ayrıntılı bilgiler sormakta ve aldığı yanıtlara eleştirel dönütler sunmaktadır. İki değiş-tokuş dizisinden sonra A Konuşucusu “Paranızı arttırdılar mı?” kaynak sözcisini üretmektedir. İzleyen söz sıralarında ise bu yöndeki sorularına yanıt alana dek önce “Maaşınızı daha doğrusu” yinelemesiyle düzeltme yapmakta, ardından “Maaşınızı arttırdılar mı?” sorusunu yinelemekte ve sorgulayıcı tutumunu sürdürmektedir. Bu soruya B Konuşucusu tarafından olumsuz yanıt verilmesiyle A Konuşucusunun ısrarlı soruları sona ermekte ancak işyerinin tutumuna yönelik olumsuz eleştirileri devam etmektedir.

Verilen karşılıklı konuşma bölütünde sunulan yinelemeler *ısrar* işleviyle kullanılmaktadır.

- (124) A: ... Pazartesi günü bu faturaları üzerine olan çocuk aboneliği iptal edecek, tamam mı? Sonra, ben de abonelik başvurusu yapacağım. Cumaya kadar inşallah biter diye düşünüyorum benim aboneliğimin yeniden başlaması. İnşallah biter de ondan sonra, eğer biterse *hafta sonu sen bana gel*. Eğer bitmezse, *hafta sonu ben sana gelirim*. Nasıl fikir?
B: Bence, diğer *hafta sonu sen her türlü bana gel*.
A: *Hafta sonu?*
B: *Her türlü bana gel sen ya.*
A: Niye?
B: Oğlum, ben pazartesi nasıl geçeceğim senden işe ya?
A: Pazartesi günü home-office yap.

Örnek (124)'te iki konuşucu birbirlerinde yatıya kalma planı yapmaktadır. A Konuşucusu ilk söz sırasında yapması gereken işleri saymakta ve "...hafta sonu sen bana gel" kaynak sözcesini üretmektedir. Bu kaynak sözcenin verilen kısa karşılıklı konuşma bölütü boyunca her iki konuşucu tarafından çeşitli biçimlerde yinelandığı görülmektedir. Ancak B Konuşucusu tarafından gerçekleştirilen "hafta sonu sen her türlü bana gel" ve "her türlü bana gel sen ya" yinelemeleri bu konuşucunun ısrarlı tutumunu göstermektedir. Sunulan örnekte sözü edilen bu yinelemelerin *ısrar* işleviyle kullanıldığı düşünülmektedir.

4.3.2.3. Veri tabanında Saptanan Toplumsallaşma İşlevleri (3.Grup İşlevler)

Veri tabanında en sık kullanılan ikinci işlev grubu *toplumsallaşma işlevlerini* içeren 3.Grup işlevlerdir (%27). Bu grupta yer alan işlevler, *dostluk kurma, katılım, uzlaşma, uzlaşmazlık, kibarlık, şaşırdığını gösterme, şaşırdığını gösterme, isteklilik gösterme* ve *güvence verme* işlevleridir. Bu grup işlevler arasında grup içi fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir:

H2c: Veri tabanında üçüncü grup işlevlerin kullanımı arasında anlamlı bir fark vardır.

H2c hipotezinin test edilmesine yönelik olarak veri tabanında üçüncü grup işlevlerin kullanımı arasında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Ki-Kare testi uygulanmıştır (Tablo 13).

Tablo 13. Veri tabanında Toplumsallaşma İşlevlerinin Kullanımına İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

Toplumsallaşma işlevleri	Sıklık	Oran (%)	Ki-kare değeri	P değeri
			573,62	0,000
Katılım	267	33.97		
Uzlaşma	217	27.61		
Dostluk kurma	161	20.48		
Uzlaşmazlık	57	7.25		
Şaşırdığını gösterme	49	5.98		
İsteklilik gösterme	16	2.04		
Kıbarlık	13	1.65		
Güvence verme	6	0.76		
Toplam	786	100		

Bu sonuçlara göre, Ki-Kare istatistiği 573,62 ve p değeri 0,000 olduğundan oransal farkın anlamlı olmadığı hipotezi reddedilmektedir. Buna göre, veri tabanında üçüncü grup işlevlerin kullanım sıklığı arasında oransal açıdan anlamlı bir fark olduğu; bu grupta yer alan işlevler arasında veri tabanında en sık kullanılan yineleme işlevinin *katılım* (%33.97) ve *uzlaşma* (%27.61) olduğu saptanmıştır.

Veri tabanından seçilen *dostluk kurma*, *katılım*, *uzlaşma*, *uzlaşmazlık*, *kıbarlık*, *şaşırdığını gösterme*, *şaşırdığını gösterme*, *isteklilik gösterme* ve *güvence verme* işleviyle kullanılan yineleme örnekleri aşağıda Örnek (125-156)'da sunulmaktadır.

Yinelemeler karşılıklı konuşmada *şaka*, *mizah*, *dalga geçme* ve *ironi* işlevleriyle yaygın biçimde kullanılmaktadır (Norrick, 1987; Tannen, 1987; Tsai, 2001; Fujimura-Wilson, 2007; Tekdemir Yurtdaş, 2012; Uchida, 2012; Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis, 2014; Van Lancker Sidtis ve Wolf, 2015; Ercan, Aydın ve Başaran, 2024). Bu çalışmada dostluk kurma üst işlevi altında toplanan bu işlevlere veri tabanında saptanan örnekler Örnek (125-136)'da sunulmaktadır.

- (125) A: ... Peynir alıyoruz. Bi Bir kere kahvaltı yapıyoruz. Bir dilim yiyoruz sonra dolapta kalıyor çürüyor.
B: Aaa e getirin okula *biz yeriz*.
A: Allahtan zeytin.
B: Kalan *her şeyi biz yeriz*. Yeter valla yetti bana sağ ol. Götür artık.
A: Amaan siz de var ya.
B: Amaan sizle mi uğraşacağım.
A: Valla ya. Ben zaten acıktım eklemek yok mu?
C: *Aloo*.
A: *Aloo*. Kaşınıyorum ben pasta görünce.

Örnek (125)'te A Konuşucusu yaşadıkları bekar evinde nadiren yemek yapmaları nedeniyle satın aldıkları gıdaların sıklıkla bozulduğundan söz etmektedir. Bu bilgi üzerine B Konuşucusu "... biz yeriz" kaynak sözcesini ve "...her şeyi biz yeriz" yinelemesini üretmektedir. Bu konuşucunun başka birinin buzdolabından herhangi bir yiyeceğin getirilmesine yönelik gerçek bir isteği bulunmamakta, yakın arkadaş olan katılımcılar arasında şaka amacıyla söylendiği bilinmektedir. Verilen karşılıklı konuşma bölütünün son iki söz sırasında C Konuşucusu tarafından üretilen ve A Konuşucusu tarafından yinelenen "Aloo" seslenme sözü de *şaka* yapma amacıyla kullanılmaktadır.

- (126) A: Ben, Sinan, Zenan girdik ya odaya. Nasıl oynuyoruz. Çılgınlar gibi.
B: Müzik açmıştın onunla oynayamadan derse girdim.
A: Zenan durmuş beni izliyor. Sen nasıl oynuyorsun diyor. Diyorum ayağım ağrıyor.
B: *Sen topal oynadın.*
A: *Topal* taklidi yapıyorum ama aslında gerçekten de *topalım*.
B: *Seni gidi topal.*

Örnek (126)'da A Konuşucusu, alınan sevindirici bir haber üzerine iki arkadaşıyla birlikte işyerindeki ofislerinde müzik açıp dans ettikleri bilgisini vermektedir. A Konuşucusu yakın zamanda bacağından rahatsızlanmış ve bu nedenle tuhaf biçimde dans etmek zorunda kalmıştır. B Konuşucusu, yaygın biçimde bilinen "topal" adlı yöresel oyuna gönderme yaparak "Sen topal oynadın" şakasını üretmektedir. Bu kaynak sözce sonraki söz sıralarında B Konuşucusu ve tekrardan A Konuşucusu tarafından farklı biçimlerde yinelenmektedir. Örnekte yer alan bu yinelemeler *şaka* işleviyle kullanılmaktadır.

- (127) A: Adam keskin nişancı mı?
B: Hangi adam?
A: Vuran.
B: Vuran. E tabi yani.
A: Bunun bir önemi var mı? Yok?
C: Sniper mı?
B: Ha? Hayır bir önemi yok.
D: Öyle olsa zaten...
A: *Keskin nişancı* deyince önemi yok da sniper deyince mi var?
B: Hayır önemi yok.
D: Ne demek önemi yok. *Keskin nişancıysa* zaten adamı öldürür yani.
C: *Keskin nişancı küpüne zarar.*
D: Görmez yani düşman müşman. Görünmez yani keskin nişancı tak dersin gider yani.
B: Peki.
D: Hikâyenin açığını buluyorum.

- B: General olarak bizi bu konuda bilgilendirdiğin için teşekkür ediyoruz bitanem.
D: Rica ederim.
E: Az önce söylediği şeyi duydunuz mu? *Keskin nişancı küpüne zarar.*
B: Buna mı güldün Müge?

Örnek (127)'de bir grup arkadaş evde tahmin oyunu oynamaktadır. Karşılıklı konuşmada ilk dört değiş-tokuş boyunca soruyu yineleyerek yanıtlama biçiminde ilerleyen oyun A Konuşucusunun “keskin nişancı...” sözcüğü ile farklı bir yönde ilerlemeye başlamakta; katılımcılar arasında şakalaşma dizileri başlamaktadır. C Konuşucusu “Keskin nişancı küpüne zarar” kaynak sözcüğünü üreterek şaka yapmakta, aynı şaka konuşmanın son bölümlerinde E Konuşucusu tarafından birebir yinelenmektedir. Verilen konuşmada hem kaynak sözce hem de yineleme *şaka* amacıyla kullanılmaktadır.

- (128) A: Bana göstermiyor ama kızdır diyorlar. Gelişimi falan kız gibi ama cinsel organına dair hiçbir şey göremiyorum diyor. Bak bu *böbreği* diyor. Bu akciğeri.
B: *Böbreğini* napalım biz?
A: Demetçiğim bu diyor bu diyor oraya geliyor açmıyor.
C: Demet pipi görüyor musun pipi?
A: İki *böbreğini* gördüm Allah şükür.

Örnek (128)'de hamile olan A Konuşucusu son doktor kontrolünden söz etmekte, bebeğin cinsel organının ultrasonda görünmemesinden, buna karşılık diğer iç organlarının görünmesinden şaka yollu söz etmektedir. “Bak bu böbreği diyor” kaynak sözcüğü önce B Konuşucusu tarafından “Böbreğini napalım biz?” biçiminde, ardından tekrar A Konuşucusu tarafından “İki böbreğini gördüm çok şükür” biçiminde yinelenmektedir. Her iki yinelemenin de *mizah* işleviyle kullanılmaktadır.

- (129) A: ... Heh. Ay korkunç.
B: Heh.
A: Profil hesabı...
B: Ben girip ona bakarsam, konuşmadan atılmam değil mi?
A: He, Yok ya, atılmazsın. Doğru.
B: Tamam.
A: Bu ne ya? Skandal. Heh alırken, skandal gerçekten.
B: Bu güzel bir başlangıç olabilirdi.
A: Pardon. Heh.
B: Hı. Bir de şey vardı, o ne oldu? Ay, bu ne!
A: Korkunç değil mi?
B: Aa cidden. Evet, korkunç bir fotoğraf.
A: Ne? Heh Almanca.
B: Evet, anlamaya çalıştım, ama anlayamayınca vazgeçtim. Neden, böyle bir fotoğraf ya.

- A: Evet neden?
B: Hiç anlayamadım şu an.
A: Ve hiç böyle nasıl desem bu fotoğrafı koyabilecek biri gibi gözüküyordu.
B: Heeh.
A: Korkunç yani. Ne bileyim, 17 yaşında lise gibi. O yüzden anında soğudum. Heh. Hayallerimdeki gibi değil yani.
B: *Asla görmedim. Asla görmedim!*

Örnek (129)'da iki genç kadın yakışıklı buldukları bir erkeğin sosyal medya hesabında paylaştığı profil fotoğrafını gördüklerinde yaşadıkları şaşkınlık ve hayal kırıklığından söz etmektedir. İki konuşucunun verilen karşılıklı konuşma bölütü boyunca fotoğrafa ilişkin şaşkınlıklarını belirttikleri ve olumsuz eleştirilerini paylaştıkları görülmektedir. Karşılıklı konuşmanın son söz sırasında B Konuşucusu “Asla görmedim” yinelemesiyle dakikalardır hakkında konuştuğu fotoğrafı görmemiş sayma arzusunu mizahi biçimde dile getirilmektedir. Söz konusu yineleme iki konuşucu arasında *dostluk kurma* işlevinin, *mizah* alt işlevini yerine getirmek üzere üretilmiştir.

- (130) A: Canla bugün nasıl tanıştık?
B: Nasıl tanıştınız? Ben görmedim.
A: Tam elini Zenan uzattı ben elimi araya koydum.
C: Önce bir benim elimi sık.
B: Hıı.
A: Merhaba dedim güldü falan. Zenan şaşırdı o şaşırdı. Sonra Sinan dedi *Yıldırım* yeni geldi.
B: *Yıldırım* hızlıyla tanışmışsın. Kötü bir espri yapayım.
A: Zaten gerçekten *yıldırım hızlıyla* yani. O arada elini uzatırken ben araya girdim.

Örnek (129)'da A Konuşucusu, B Konuşucusunun kardeşiyle tanışma anını anlatmaktadır. Altıncı söz sırasında Sinan adlı kişinin *Yıldırım*'ı Can adlı kişiyle tanıştırdığı bilgisi verilmektedir (A Konuşucusunun adı *Yıldırım*'dır.). Bu bilgi üzerine B Konuşucusu tarafından üretilen “*Yıldırım hızlıyla...*” yinelemesi hemen sonraki söz sırasında A Konuşucusu tarafından da *mizah* işleviyle kullanılmaktadır.

- (131) A: ... ben de *ataerkil toplumdans dolayı erkek olduğum için...*
B: *Ataerkil toplumdans dolayı erkek değilsin birader, erkeksin.*
A: *Erkek olduğum ve ataerkil toplumdans geldiğim için.* Erkek ne yapsa hadi canım yaa.

Örnek (131)'de A Konuşucusu ilk söz sırasında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin konuşmasının son bölümünde bir anlatım bozukluğu yapmakta, ürettiği hatalı ifade B Konuşucusu tarafından komik bulunarak yineleme yoluyla düzeltilmektedir.

B Konuşucusu “Ataerkil toplumdan dolayı erkek değilsin...” yinelemesini A Konuşucusu ile *dalga geçme* amacıyla üretmektedir.

- (132) A: O değil de ekmek nasıl? Güzel mi?
B: Çok güzel. Müthiş bir ekmek.
A: Ben de biraz ekmek yiyeyim.
C: Yaa geçen sene Zuhal çok alırdı bu ekmekten.
B: Aynen.
C: Çiçek ekmek mi?
A: Zuhal’i çok merak ediyorum.
C: Biz buna çiçek ekmek diyoruz bu arada. Siz?
B: Biz *lale ekmek* diyoruz. Biz de buna *lale ekmek* diyoruz.
A: Zaten...
C: Yok. Belki başka ismi vardır diye dedim.
A: Komodo ejderi diyen de var.

Örnek (132)’de bir grup arkadaş işyeri kafeteryasında kahvaltı yapmaktadır. Paylaştıkları ve hakkında şakalaştıkları çiçek ekmekle ilgili olarak C Konuşucusunun “Biz buna çiçek ekmek diyoruz bu arada. Siz?” sorusu üzerine B Konuşucusu “Biz *lale ekmek* diyoruz. Biz de buna *lale ekmek* diyoruz” yinelemesini üretmektedir. Konuşucu, sözü edilen ekmeğin herkesçe bilinen adının “çiçek ekmek” olduğunu bilmesine karşın “lale ekmek” yinelemesini *dalga geçme* amacıyla kullanmaktadır.

- (133) A: Soruyorum.
B: Haydi sor sor.
C: *Leblebiyi* uzatır mısın ya?
A: Evet.
D: *Leblebi* önemli mi hikâyede?
A: Evet.
D: ... *Çorum* önemli mi?
E: *Çorum’da geçiyor hikâye*. Gerçekten bağlandı şu an.
B: Müge şu an yedin o *leblebiyi Çorum’da* karnaval var.

Örnek (133)’te bir grup arkadaş tahmin oyunu oynamaktadır. C Konuşucusunun masada bulunan leblebi kasesini istemesi üzerine diğer konuşucular leblebinin ve Çorum ilinin oynayacakları tahmin oyununda önemli olup olmadığına ilişkin sorular sorup yorum yaparak *dalga geçmektedir*. Örnekte sunulan *dalga geçme* dizileri konuşucular arasında *dostluk kurma* üst işlevine hizmet etmektedir.

İroni, dile getirilen ifadenin tam tersi söylenmek istendiğinde başvurulacak bir dil kullanımıdır (Özünlü, 1990’dan aktaran Doğan, 1995). *İroni* aracılığıyla konuşmacı bir yandan bir kişiye atfettiği bir düşüncüyü tırnak içinde kullanırken aynı anda da söz konusu düşünceye yönelik tutumunu yansıtmaktadır.

- (134) A: ... Hayatında sence olacak mı birisi?
B: Olmasını isterim ama bilmiyorum şu an bu konunun üstüne çok düşmüyorum ilerde...
A: Bence sen aşka küstün.
B: Küsmedim de bilmiyorum.
A: *Zirvede bıraktın* ilk ve son aşkın olarak.
B: Ya ne demezsin Mert gibi *zirvede bıraktım*. Heh Küsmedim aslında ama bilmiyorum şu an istemiyorum, korkuyorum belki biraz galiba çekiniyorum artık.

Örnek (134)'te B Konuşucusu kötü giden özel hayatıyla ilgili olarak A Konuşucusunun “Zirvede bıraktın...” kaynak sözcesini ironik bir tonla yinelemektedir. “Ya ne demezsin Mert gibi *zirvede bıraktım*” sözcesiyle A Konuşucusu yineleme aracılığıyla gerçekte olan durumun tam tersini ifade etmektedir. Verilen örnekte yineleme *ironi* işleviyle kullanılmaktadır.

- (135) A: O değil de benim bilgisayarım nerde?
B: Senin bilgisayarın o çantanın altında. Ana ordaymış.
A: O diğer bilgisayarını da daha tamire götürmedim ha.
B: Onun...
A: Senin bozduğun...
B: Benim bozduğum mu yaptığım mı? Bak dedi ki git yaptır.
A: Niye çalışmıyor o zaman?
B: Çalışıyor ama yazılımı çalışmıyor. Zenan ne oldu biliyor musun?
C: Söyle.
B: Bak şimdi bu geldi dedi ki ekran kartı yanmış. Ben dedim ki getir ben birkaç yöntem biliyorum. Bende ekran kartı kolay kolay yanmıyor. Ben yaparım dedim ekran kartını. Ekran kartı ben bir şeyler yaptım tamam mı? Söktüm taktım mafsallarını çıkardım. Kendi yöntemlerimi uyguladım. Sonra açıldı bilgisayar.
A: Açıktı zaten.
B: Bilgisayara açık değildi ekranı geldi. Ekranı geldi ama haricisi çalışmadığı için yani hard diski çalışmadığı için bilgisayar yazılımı yükleyemiyor tamam mı? Dinlesene beni.
C: Evet. Tamam.
B: Şey bilgisayarın hard diski çalışmadığı için olmadı tamam mı? Diyor ki yok şeyden. Sen yapamadım. Ben ekran kartını getirdim hard diskini sen bozmuşsun ben ne yapayım.
A: Ya ne alakası var hard diskle?
B: Windows 7 Windows 8 yüklü. Bir tane CD bulsan getirsen ben ondan yine yüklerim. Yine yaparım. Ama hard diski görmüyor ki.
A: He yaparsın yaparsın.

Örnek (135)'te üç kişi bir doküman üzerinde çalışmak için bilgisayarlarını hazırlamaktadır. Verilen karşılıklı konuşma bölümünde A Konuşucusu B Konuşucusunun bilgisayarı bozduğunu iddia etmekte, bunun üzerine B Konuşucusunun konuşma boyunca kendisini savunduğu görülmektedir. B Konuşucusunun yeterli bilgisayar bilgisine sahip olduğunu ispatlama girişimleri A Konuşucusu tarafından sonuçsuz bırakılmaktadır. Konuşmanın son bölümünde B

Konuşucusunun “yine yaparım” kaynak sözcüğü son söz sırasında A Konuşucusu tarafından “he yaparsın yaparsın” biçiminde tersinlemeli olarak yinelenmektedir. Bu yinelemeyle A Konuşucusu, B Konuşucusunun bilgisayarı tamir edemeyeceğine dair inancını paylaşmakta ve yinelemeyi *ironi* işleviyle kullanmaktadır.

- (136) B: Getir yapayım.
A: E yap madem.
B: Bak ben bilgisayardan anlarım. Sana söyleyeyim.
A: *Biliyorum biliyorum.*
B: Kendi yöntemlerimi uygulayacağım.
A: *Biliyorum biliyorum.* Şimdi
C: Neyse.

Örnek (136) Örnek (135)’in alındığı karşılıklı konuşma bölütünün devamıdır. B Konuşucusunun bilgisayardan anladığını ispat etme çabasının sürdüğü görülmektedir. A Konuşucusunun onaylamayan tutumu devam etmekte, bu konuşucu “biliyorum biliyorum” yinelemelerini *ironi* amacıyla kullanmaktadır.

Alanyazından farklı dillerde yapılan çalışmalarda özellikler diğer konuşucuyu yinelemelerin karşılıklı konuşmanın olağan akışı içerisinde katılımcıların işbirliği içerisinde hareket etme, yandaşlık kurma, toplumsal dayanışmayı güçlendirme gibi etkileşimsel işlevlere hizmet ettiği ortaya koyulmuştur. Karşılıklı konuşma sırasında konuşucular birbirlerine “Evet” vb. yanıtlar vermek yerine sıklıklar birbirlerinin sözcüklerini yinelemektedir. Bu yönüyle özellikle diğer konuşucuyu yinelemeler konuşucunun bir konuyla ilgili olarak diğer konuşucu ile ortak bir tutum ve görüşe sahip olduğunu gösterme, karşılıklı konuşmada işbirliği içerisinde anlam inşa etme isteğini ifade etme ve insan etkileşiminin nihai amacı olan karşılıklı anlaşma ve yandaşlık kurma çabasını gösterme amacıyla kullanılmaktadır. Karşılıklı konuşmada katılımcıların olası pek çok farklı yanıt vermek yerine, birbirlerinin sözcük seçimlerini benimseyerek kullanmaları, “seni dinliyorum” iletisini vermekte ve etkileşimin sürdürülmesine yönelik istekliliğin bir işareti olarak kabul edilmektedir. Bu türden yinelemeler alanyazında “dayanışma yinelemeleri” ya da “işbirliğine yönelik işlevler” olarak da anılmaktadır (Brody, 1986; Bazzanella, 1993; Murata, 1995; Kim, 2002; Zhang, 1998; Wong, 2000; Tannen, 2007; Fujimura-Wilson, 2007; Kurokawa, 2006; Dumitrescu, 2008; Knutson, 2010; Zuljan Kumar, 2019; Rossi, 2020). Bu çalışmada *katılım* işlevi altında toplanan bu işlevlere veri tabanından seçilen örnekler Örnek (137-139)’da sunulmaktadır.

- (137) A: Nasıl gidiyor?
B: İyiyiz ya. Geçen hafta gittik. Ha ha. Yirmi birdeyim. Cinsiyetimiz belli değil.
A: Değil mi?
B: Değil. Gelişimi her şey kız gibi.
C: *Senin içinden ne geçiyor?*
B: *Benim içimden bir şey geçemiyor.* Kız gibi
D: Gösteriyorsa tabi.
B: Geçemiyor o yüzden yani.

Örnek (137)'de akşam yemeğinde buluşan bir grup arkadaşın sohbetinden bir konuşma bölütü verilmektedir. B Konuşucusu hamiledir; diğer konuşucular anne adayının bebeğin cinsiyetine dair bir tahmini olup olmadığını sormaktadır. C Konuşucusunun “Senin içinden ne geçiyor?” kaynak sözcüsü bir sonraki satırda B Konuşucusu tarafından “Benim içinden bir şey geçemiyor” biçiminde yinelenmektedir. B Konuşucusu, C Konuşucusunun sözcük, öbek ve tümcesel seçimlerini olduğu gibi benimseyerek, kendisine yöneltilen soru tümcesini bildirim tümcesine dönüştürerek yinelemektedir. Örnekte olduğu gibi, iki konuşucunun işbirliği içerisinde karşılıklı konuşmayı sürdürme ve ortaklaşa bir anlam inşa etme çabaları yineleme yoluyla gerçekleşmekte ve “*katılım*” işleviyle kullanılmaktadır.

- (138) A: ... Çalışma ortamının temizlik kurallarına uyulmalıdır. Tamam.
Etrafta yangın söndürücüler bulunduğundan emin olunmalıdır. Tamam. ...
B: Biz şimdi bunu ne yapacağız biliyor musunuz? Bak en baştan, bak şuraya *parantez içerisinde*.
C: *Parantez içerisinde*.
B: Diyeceğiz ki şöyle şöyle bir görev vereceğiz.

Örnek (138)'de üç iş arkadaşı ortaklaşa bir rapor yazmaktadır. İkinci söz sırasında B Konuşucusu tarafından üretilen “...parantez içerisinde” sözcüsü, C Konuşucusu tarafından bir sonraki satırda olduğu gibi yinelenmektedir. Bu yineleme, B ve C Konuşucularının ilgili bilginin hazırlamakta oldukları metinde parantez içinde yazılması konusunda birbirlerinin sözcük seçimlerini tamamıyla benimseyerek ortak bir tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Verilen örnekte yer alan yineleme *katılım* işleviyle kullanılmaktadır.

- (139) A: Ne kadar sevsen de katlanamadığın şeyler olacaktır.
B: Aynen. Benim mesela kuzenim o şekilde.

- C: Çünkü sen ne kadar yaş atarsan...
B: *Olmuyor* yani.
C: *Olmuyor* daha da kriterlerin artıyor.
B: Yani armudun sapı üzümün çöpü kıvamına geliyor.
C: Üniversitede mesela kendi arkadaşlarımla ilişkilerinde gördüğüm şeylerde mesela ben olsam bunu yapmazdım, şunu yapmazdım böyle alınganlık yapmazdım falan diye konuşuyorsun işte. Düşünüyordum içimden. Ama şu anda öyle olmuyor işte. O zaman daha rahattım. O zaman sevgilim olmadığı için şu an ile o anın değerlendirmesini yapamıyorum ama o zaman sevgilim olsaydı çok daha rahat çok daha tahammüllü bir insan olurdu. Şu an daha tahammülsüzüm çünkü sonuçta benim çok da olmasa da 3-4 yıllık bir çalışma hayatım oldu. Kendi ayaklarımla üzerinde durduğum bir dönem oldu. Kendi evime çıktığım bir zaman oldu. Yani anladın mı? Bir şeyleri başardıktan sonra belli bir egonun da üstüne çıkıyorsun ister istemez. O yüzden karşındakine katlanma kısmı biraz daha şey oluyor...
A: *Minimal*.
C: *Minimal* oluyor hakikaten ve ben daha bu yaşıyken bile o tahammülsüzlüğü fark edebiliyorsam bu ileri yaşlarda çok daha artacaktır.

Örnek (139)'da bir grup arkadaş evlilik ve ilişkiler hakkında konuşmaktadır. B Konuşucusu tarafından üretilen “Olmuyor yani” kaynak sözcüğü bir sonraki söz sırasında C Konuşucusu tarafından yinelenmektedir. “Olmuyor” yinelemesi, C konuşucusunun bu sözcük seçimini onayladığını göstermektedir. C Konuşucusu söylem sırasında hazır üretilmiş olan sözcüğü kullanarak aynı zamanda B Konuşucusunun söyleme katkısını önemseydiği ve karşılıklı konuşmanın sürdürülmesi yönünde istekli olduğu sinyalini vermektedir. Benzer biçimde, A Konuşucusu tarafından üretilen “Minimal” sözcüğünün C Konuşucusu tarafından yinelenmesi de bu konuşmanın katılımcılarının iş birliği içerisinde karşılıklı konuşmayı sürdürme ve ortaklaşa bir anlam inşa etme girişimini, diğer bir ifadeyle, konuşmaya *katılımlarını* gösterme işlevi taşımaktadır.

Karşılıklı konuşmada özellikle diğer konuşucuyu yinelemeler konuşucuların üzerinde konuşulan konuyla ilgili olarak aynı görüşte olduklarını, diğer bir ifadeyle, *uzlaşma* içerisinde olduklarını göstermek amacıyla kullanılmaktadır (Norrick, 1987; Bublitz, 1989, 1992; Schegloff, 1996, 1997; Kim, 2002; Perrin vd. 2003; Kurokawa, 2006; Fujimura-Wilson, 2007; Dumitrescu, 2008; Hsieh, 2009; Tekdemir Yurtdaş, 2010, 2012; Uchida, 2012; Van Lancker Sidtis ve Wolf, 2015; Alvanoudi, 2019; Li, 2022; Ercan, Aydın ve Başaran, 2024).

- (140) A: Türk erkeği. Çocuk olunca erkeklere bir şey oluyor. Ama şey...

- B: Lohusa sendromuna giren o.
A: Bence erkekler baba olduklarını çok geç algılıyorlar.
B: Evet anlamıyor ki hiçbir şey, hele küçükken, hiçbir şey bilmiyor, sevsen sevilmiyor, öyle bütün gün yatıp uyuyor.
A: *Emziremez.*
B: *Emziremez.*
A: Aynen, ağlıyor.
B: Böyle hiçbir şey olmasın mesela emzirip veriyorum Hasan'a, ondan sonra biraz böyle mızıklaşsın hemen 'durmuyor, seni istiyor, emecek, al' diyor heh.

Örnek (140)'ta iki kadın çocuk yetiştirme konusunda erkeklerin yeterince sorumluluk almamasından şikâyet etmektedir. A Konuşucusu tarafından üretilen “Emziremez” kaynak sözcesinin hemen sonraki söz sırasından B Konuşucusu tarafından birebir yinelenildiği görülmektedir. Bu yineleme, iki konuşucunun erkeklerin emziremediği, bu nedenle çocuk bakımında daha az sorumluluk aldığı konusunda aynı görüşte olduğunu göstermekte ve *uzlaşma* işleviyle kullanılmaktadır.

- (141) A: O da mı böyle whatsapp grubu yapmıştı?
B: Yok, o şöyle, onun çalışması nasıldı? Otuz üç gün sürdü. Her bir çalışma. On bir gün sürdü.
A: Hı...
B: On bir. Mesela on bir gün arınmaydı o da yine. Hah on bir gün biz o çalışmanın aynısını yaptık.
A: Hı.
B: Sonra. E şeyde, Instagram kapalı grup kurdu. *Instagram üzerinden.*
A: Hı hı *Instagram üzerinden.*
B: Aynen. Bir hafta boyunca: arınma yaptık. Daha sonrasında aşk, sevgi çalışması. Sonra, aşk, sevgi: aura yükseltme, yok sonra aura yükseltme, sonra aşk, sevgi, en son bolluk bereket.

Örnek (141)'de spiritüel konulara ilgili duyan iki konuşucu, whatsapp üzerinden katıldıkları bir takım eğitim gruplarından söz ederek konuşmaya başlamaktadır. İki değiş-tokuş sonrasında B Konuşucusu tarafından üretilen “...Instagram üzerinden” kaynak sözcesi bir sonraki söz sırasında A Konuşucusu tarafından yinelenmektedir. Hem sözü edilen yineleme hem de onun öncesinde görüş birliğine işaret eden “hı hı” yanıtı bu iki konuşucusu arasında üzerinde konuşulan konuyla ilgili bir *uzlaşma* bulunduğunu göstermektedir.

- (142) A: ... Sorumluluklarımız aynı.
B: Benim için de anneler gelince onun dış fırçasını saklamıyorum artık.
A: Hah. Ama ben işin o boyutuna bakmıyorum çünkü ben böyleydim demeye çalışıyorum. Ben rahattım. Sevgilimdi, aynı evdeydik.
C: *Zaten sizinkiler biliyordu.*

- A: *Zaten bizimkiler biliyordu.* Bizimkiler ses çıkarmıyordu. Pipini göster mevzusu.
C: Aynen.

Örnek (142)’de A ve B Konuşucuları evlenmeden önce ve evlendikten sonra hayatlarında nelerin değiştiğiyle ilgili konuşmaktadır. Sözü edilen konuşucuların ilişkileriyle ilgili olarak C Konuşucusu tarafından üretilen “Zaten sizinkiler biliyordu” sözcüğü A Konuşucusu tarafından bir sonraki söz sırasında yinelenmektedir. Bu yineleme, bu çiftin ilişkisinin evlilikleri öncesinde erkek partnerin ebeveynleri tarafından bilindiği konusunda C ve A Konuşucuları arasında bir görüş birliği olduğunu göstermektedir. Sözü edilen yinelemenin işlevi *uzlaşmadır*.

Yinelemeler, uzlaşmanın yanı sıra *uzlaşmazlıkların* gösterilmesi amacıyla da kullanılmaktadır (Bublitz, 1989, 1992; Johnstone, 1994; Perrin vd. 2003; Dumitrescu, 2008; Knutson, 2010; Tekdemir Yurtdaş, 2010, 2012; Alvanoudi, 2019; Ercan, Aydın ve Başaran, 2024). Örnek (143)-(145)’te yinelemelerin bu işlevle kullanımına veri tabanından örnekler sunulmaktadır.

- (143) A: Bence 2025’te her şey daha güzel olacak, *hissediyorum*.
B: *Ben hissetmiyorum* yani çok kötü bir hissim yok ama bence 2025’ten sonra hiçbir şey eskisi gibi olmayacakmış gibi geliyor bana.

Örnek (143)’te sunulan kısa karşılıklı konuşma bölütünde A Konuşucusu 2025 yılına ilişkin olumlu beklentiler içinde olduğunu belirtmektedir. Öte yandan, B Konuşucusu, 2025 yılına ilişkin herhangi bir iyimser beklenti içinde olmadığını “Ben hissetmiyorum...” yinelemesiyle ifade etmektedir. Verilen örnekte yer alan yineleme, konuşucular arasında *uzlaşmazlık* bulunduğu işaret etmektedir.

- (144) A: Sen bana dedin ki Hakan’ın peşinde biri var mı? Zaman belirtmedin.
Evet Hakan’ın peşinde biri var.
B: Şu an var mı diyorum. Var mıydı derdim.
A: *Öyle bir şey demedin.*
C: Dedi. Ben duydum sordu.
A: Hayır.
B: *Öyle bir şey demiyorsam* o an Hakan’ın var mı? Şu anda.
A: Bitanem ne alakası var? Hayır sen bana dedin ki Hakan’ın peşinde biri var mıydı?
B: Var mıydı demedim. Var mı dedim.
A: Tamam Hakanın peşinde...
B: Var mıydı deseydim vurulmadan önce...
A: Ne alakası var. *Saçmalama*. Hayır canım *saçmalama*.
C: Tamam tamam susun artık. Anlat sıfırdan neymiş hadi.

Örnek (144)'te geçmişteki bir olayla ilgili sohbet eden üç kişinin karşılıklı konuşmasından bir bölüt sunulmaktadır. A Konuşucusu ve B Konuşucusu birlerini anlamakta sorun yaşamaktadır. A Konuşucusu üçüncü söz sırasında “Öyle bir şey demedin” kaynak sözcesini üretmekte, bu sözce B Konuşucusu tarafından “Öyle bir şey demiyorsam...” biçiminde yinelenmektedir. Bu yineleme, A Konuşucusunun soruyu algılama biçiminin hatalı olduğuna dikkat çekmekte, iki konuşucu arasında doğru sorular sorulup doğru yanıtlar alındığına ilişkin uzlaşmazlık bulunduğunu göstermektedir. Konuşmanın son bölümünde A Konuşucusu tarafından bu olaya yönelik olumsuz tutumu ifade eden “saçmalama” yinelemesi de taraflar arasındaki uyuşmazlığa dikkat çekmektedir.

- (145) A: Diyeceğiz ki şöyle şöyle bir görev vereceğiz. Görev ne olacak?
B: Motor yağının değişimi.
A: Motor yağının değişimi.
B: *Doldurulması. Hayır doldurulması.*
C: *Doldurulması değil de.*
B: *Doldurulması.*
C: Motor yağı.
A: Bak. Motor yağı değiştirilmesi için depoya gidip yağ getirilecek.
C: Aynen.
A: Sadece depoya gidecek.
B: Tamam depolanması.
A: *Hayır hayır doldurulması diyeceğiz.*
C: E doldurmuş adam.
A: Orayı karıştırma...

Örnek (145)'te bir grup arkadaş uyguladıkları projeyle ilgili yazacakları sonuç raporu hakkında konuşmaktadır. Karşılıklı konuşma boyunca A ve B Konuşucuları arasında raporda yer alacak açıklamalarla ilgili anlaşmazlık yaşandığı görülmektedir. Art arda üç söz sırası boyunca süren “*Doldurulması, hayır doldurulması*” “*Doldurulması değil de*” “*Doldurulması*” yinelemeleri konuşucular arasındaki görüş ayrılığını, diğer bir ifadeyle *uyuşmazlığı* ortaya koymaktadır. Konuşmanın son bölümünde A Konuşucusu tarafından üretilen “*Hayır hayır doldurulması diyeceğiz*” tümcesinde yer alan “hayır hayır” kendini yinelemesi de konuşucular arasında raporun yazılmasında izlenecek yol ile ilgili *uzlaşmazlık* bulunduğuna işaret etmektedir.

Yinelemeler karşılıklı konuşmada *kibarlıkla* ilişkilendirilmektedir. Bir konuşucunun söz sırasından sonra diğer konuşucunun sessiz kalmayıp sadece en son üretilen sözceyi yinelemesi bile son konuşan katılımcının konuşmaya katkısının

önemli ve değerli bulunduğuna yönelik bir işaret olarak anlaşılabilir. Karşılıklı konuşma sırasında konuşucuların birbirlerinin sözcelerine katkıda bulunması ve onları desteklemesi olumlu yüze bir katkı olarak kabul edilmektedir (Scollon, 1995). Konuşmada yöneltilen bir soruya “Evet” ya da “Hayır” gibi kısa yanıtlar vermek yerine, soru tümcesinin eyleminin yinelenmesi de kibarlıkla ilişkilendirilmektedir (Kurokawa, 2006). Çalışmamızın veri tabanında kibarlık işleviyle kullanıldığı saptanan yineleme örnekleri Örnek (146)-(148)’da sunulmaktadır.

- (146) A: Neresi tam olarak yahu? Tansaş’ın karşısı mı?
B: Yok canım. Bayramların yapıldığı yer var.
A: *Stadyum mu?*
B: *Stadyum değil* böyle bir tribünü var ama. Şey tam şehrin göbeğinde. Belediye havuzunu biliyor musunuz?

Örnek (146)’da A Konuşucusu bir yerin konumunu sormakta, B Konuşucusu yer tarifi yapmaktadır. A Konuşucusunun “Stadyum mu?” sorusuna B Konuşucusu “Hayır” kısa yanıtını vermek yerine yineleme yoluyla olumsuz yanıt vermeyi yeğlemektedir. “Stadyum değil” yinelemesi *kibarlık* işleviyle kullanılmaktadır.

- (147) A: Çok yaramaz bir çocuktum. Bir misafirlğe gideceğimizde herkes çantasını toplar giderdi kimse beni istemezdi çok yaramazım diye. Sonra zaten okula başladım okuma yazmayı en son öğrendim o da karne günü öğretmen ayıp olmasın diye boncuk takarlardı *hatırlıyor musun?*
B: *Evet hatırlıyorum*, kurdele takarlardı bizde.

Örnek (147)’de A Konuşucusu tarafından yöneltilen “...hatırlıyor musun?” sorusuna B Konuşucusu tarafından hem “Evet” yanıtı verilmekte hem de tümcenin eylemi yinelenmektedir. Sözü edilen yineleme *kibarlık* işleviyle kullanılmaktadır.

- (148) A: *Eşinle mi geldin?*
B: *Evet, eşimle geldim.*

Örnek (148)’de verilen karşılıklı konuşma bölütünde bir kafede buluşan iki yakın arkadaştan biri diğerine buluşma yerine eşiyile gelip gelmediğini sormaktadır. A Konuşucusunun “Eşinle mi geldin?” sorusuna sadece “Evet” yanıtını vermek yerine, “Evet” yanıtının yanı sıra soru tümcesini tamamıyla bildirim tümcesine dönüştürerek yinelemesi *kibarlık*la ilişkilendirilmektedir.

Yinelemeler karşılıklı konuşmada şaşırdığını gösterme işleviyle kullanılabilir. Yinelemeyi yapan konuşucu yinelediği sözcenin beklenmedik

olduğuna dikkat çekmektedir. Genellikle yakın, diğer konuşucuyu yineleme biçiminde gerçekleşen yinelemeler, inandırıcı bulmama, *şaşırdığını gösterme* amaçlarıyla kullanılmaktadır.

- (149) A: Kaç bölüm var?
B: Hangi dizi bu?
C: Ezel.
D: *Yetmiş*.
A: *Yetmiş mi?*
D: Aynen.
A: Oooo!

Örnek (149)’da bir grup arkadaş üniversite kafeteryasında bir televizyon dizisi hakkında konuşmaktadır. D Konuşucu tarafından üretilen “Yetmiş” kaynak sözcüğü, A Konuşucusu tarafından “Yetmiş mi?” biçiminde yinelenmektedir. Bu yineleme A Konuşucusunun dizisinin bölüm sayısının çok olmasıyla ilgili *şaşırdığını* göstermekte, son söz sırasında aynı konuşucunun kullandığı “Oooo!” ünlemliği de bu *şaşırdığını* gösterme ifadesini desteklemektedir.

- (150) A: Eşi oralı. Burdaki mesleğini bıraktı o zaman.
B: He *istifa etti*.
A: *Gerçekten istifa etti?*
B: Ya *istifa etti* yapacak bir şey yok. Yani çocuk okula başlayacak dedi. Yani arada kaldı dedi ya oğlumun hayatı ya benim mesleğim. E ben oğlumun hayatını seçtim. Yani mesleği bıraktı.

Örnek (150)’de iki kişi Almanya’da yaşayan ortak bir tanıdıkları hakkında konuşmaktadır. Sözü edilen kişiyle ilgili olarak B Konuşucusunun kişinin istifa ettiği bilgisini vermesinden sonra A Konuşucusu “Gerçekten istifa etti?” yinelemesini *şaşırdığını göstermek* amacıyla üretmektedir.

- (151) A: Annesinin karnını tutuyor ‘Anne aynı ben’ diyor. Çok fena ya.
B: Doktoru güldürmüştür.
A: Doktor çok seviyor zaten. Tanıdık bir doktor Aydınlı. Ona bayılıyor zaten.
B: O erkek değil mi?
A: Hayır *o da kız*.
B: *O da mı kız!*
A: Evet. Doktor kız deyince ikisinin suratını da görmeliydiniz. Fatma kahkaha falan attı bana. Eşim böyle ‘yandık’ diyor ‘dört tane kızla ne yapacağız biz.’ Valla yandık.

Örnek (151)’de iki kadın bebek bekleyen ortak bir tanıdıkları hakkında konuşmaktadır. B Konuşucusu bebeğin cinsiyetiyle ilgili olarak “O erkek değil mi?”

sorusunu yöneltmekte, A Konuşucusunun “Hayır o da kız” yanıtı üzerine B Konuşucusu “O da mı kız!” yinelemesini üretmektedir. Bu yineleme, konuşucu tarafından *şaşırdığını gösterme* işleviyle kullanılmaktadır.

Alanyazında yinelemelerin bir konuşucunun belli bir eylemi gerçekleştirmeye yönelik *istekliliğini gösterme* (İng. enthusiasm) amacıyla da kullanıldığı savlanmaktadır (Tannen, 1989, 2007; Fujimura-Wilson, 2007). Veri tabanında bu işlevle kullanıldığı saptanan yinelemeler Örnek (152-154)’te tartışılmaktadır.

- (152) A: Ayy çocuktan sersem olduk.
B: Gel gel. Sersem oldum gel hemen buraya geçelim.

Örnek (152)’de iki arkadaş bir restoranda arkadaşlarıyla buluşacakları masayı aramaktadır. İki konuşucu yanlarındaki küçük çocuk nedeniyle rahatsız bir araç yolcuğunu geçirmiş, her ikisi de “sersem olma” durumuyla karşıya kalmıştır. B Konuşucusu bir an önce masayı bulup oturma konusundaki arzusunu “gel gel” ve “sersem oldum gel...” yinelemeleriyle göstermektedir. Sözü edilen yinelemelerin vurgulama işleviyle kullanılan yinelemelerden ayırt edici özelliğinin, yinelenen sözcüğün anlamını güçlendirme amacıyla değil, diğer konuşucunun yinelenen eylemi yapmasına yönelik *istekliliğin gösterilmesi* olduğu savlanabilir.

- (153) A: Bir şey diyeceğim. *Yapalım mı* gerçekten öyle bir şey?
B: Troll bir hikaye...
A: Serhat’a troll bir hikaye. Hiçbir şeyin hiçbir şeyle alakası olmadığı.
C: *Yapalım lan yapalım.*
A: Hıncımızı alalım.

Örnek (153)’te bir grup arkadaş, ortak arkadaşları olan Serhat adlı kişiye troll bir hikaye anlatma konusunda konuşmaktadır. A Konuşucusunun “Yapalım mı...” kaynak sözcesi C Konuşucusu tarafından “Yapalım lan yapalım” biçiminde yinelenmektedir. Bu yineleme, iki konuşucu arasında sözü edilen “troll hikayenin anlatılması” konusunda *uzlaşma* işleviyle kullanılmakta gibi görünse de, A Konuşucusu tarafından ortaya atılan önerinin C Konuşucusu tarafından büyük bir isteklilikle kabul edildiğini de göstermektedir. Bu nedenle bu örnekte yer alan yinelemede *istekliliğin gösterilmesi* işlevinin daha ön plana çıktığı savlanmaktadır.

- (154) A: Ben de bir çay istiyorum bir de soğuk su istiyorum.
B: Ben de bir tane soğuk su alabilir miyim?

C: Tamam *al* güzelim sen. *Al al*. İki tane daha çay diyelim

Örnek (154)'te üç arkadaş bir restoranda sipariş vermektedir. A ve B Konuşucuları garsona işaret etmektedir. C Konuşucusu, konuşma anında masada bulunan iki tane çayı diğer konuşuculardan birine ikram etmektedir. "...al güzelim sen. Al al" yinelemesiyle bu konuşucu, çayları diğer konuşuculara verme konusunda *isteklilik göstermektedir*.

Ercan, Aydın ve Başaran (2024) tarafından *kendini yineleme* türünde alanyazında daha önce sözü edilmeyen *güvence verme* işlevi saptanmıştır. Konuşucular karşısındaki katılımcılara karşı kendi inandırıcılıklarını artırmak amacıyla yinelemeleri *güvence verme* işlevi ile kullanmaktadır. Veri tabanında bu işlevle kullanıldığı saptanan örnekler Örnek (155-157)'de gösterilmektedir.

- (155) A: Belki dönüşte Burcu seni bırakabilir. Sen anahtarını al.
B: Belki bırakır deseydin.
A: Ben de öyle dedim zaten.
B: *Bırakırım bırakırım.*
A: Hayır canım gelsin alsın. Ben çocuğu al dedim almadı.

Örnek (155)'te iki arkadaş, birinin diğerini eve arabayla bırakması konusunda A Konuşucusunun eşinin beklentisine ilişkin konuşmaktadır. B Konuşucusu tarafından ikinci söz sırasında yapılan "bırakırım bırakırım" yinelemesi, bu konuşucunun bu beklentiyi karşılıksız bırakmayacağını, A Konuşucusunun sözü edilen konuda endişelenmemesi gerektiğini göstermek üzere *güvence verme* amacıyla kullanılmaktadır.

- (156) A: Çakmakla yapıyom da. Hatta deneyelim mi bi heh.
B: Saat bir oldu boşver ya.
A: *Bi şey olmaz bi şey olmaz* bak bak heh. Eh aynı tadı vermiyor, yok.

Örnek (156)'da A Konuşucusu çakmakla gitar çalmaya çalışmaktadır. B Konuşucusunun saatin geç olduğuna dair uyarısı üzerine muhtemelen ev sahibi olan A Konuşucusu geç saatte gürültü yapmanın herhangi bir sorun yaratmayacağı konusunda A Konuşucusuna *güvence verme* amacıyla "bi şey olmaz bi şey olmaz..." yinelemesine başvurmaktadır.

- (157) A: Bunlar dokuz dolara çalışıp araba mı alıyorlar?

- B: Evet. Ve bunlar kaçak çalışıyor. Resmi şeyi yok. Çünkü oraya gittiğinde turistsin sen. Turistin bir kere orada çalışma izni yok. Ama sen gitmişsin Amerika'ya.
- A: O adamı nasıl buldun peki?
- B: Dedim ya ilk gittiklerinde bulmuşlar.
- A: Gitsen bulabiliyor musun yani?
- C: *Bulunuyor, bulunuyor.*
- B: Hayır hayır tam tersi
- C: Aynısı Çin'de de var.

Örnek (157)'de B Konuşucusu Amerika'ya giden ve orada buldukları bir işveren aracılığıyla saati dokuz dolara çalışan arkadaşlarından söz etmektedir. A Konuşucusunun Amerika'ya gidildiğinde bir işveren bulmanın mümkün olup olmadığını anlamaya yönelik olarak yönelttiği "Gitsen bulabiliyor musun yani?" sorusuna C Konuşucusu tarafından "Bulunuyor bulunuyor" yanıtı verilmektedir. Bu yanıt, C Konuşucusunun Amerika'ya gidildiğinde bir işveren bulma konusundan herhangi bir engel bulunmadığına yönelik inancını gösterme, diğer bir ifadeyle, diğer konuşuculara *güvence verme* işleviyle kullanılmaktadır.

Bu çalışma kapsamında veri tabanında saptanan yineleme tür/alt tür ve işlevlerine ilişkin bulguların sunulmasının ardından bir sonraki bölümde yineleme işlevleri ile yineleme tür/ alt türlerinin kullanım sıklığına ilişkin çözümleme bulgularına değinilmektedir.

4.4.VERİTABANINDA SAPTANAN YİNELEME İŞLEVLERİNİN YİNELEME TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Çalışmanın 5. araştırma sorusu olan "Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin işlevleri ve yineleme türleri/alt türlerinin kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?" ve 6. araştırma sorusu olan "Türkçe gündelik söylemde hangi yineleme türünde en sık hangi işlev kullanılmaktadır?" sorularının yanıtlanması amacıyla veri tabanında yineleme türleri bazında en sık kullanılan işlevler belirlenmiştir. *Kendini yineleme* ve alt türlerinde en sık kullanılan işlevler Tablo 14'te, *diğer konuşucuyu yineleme* ve alt türlerinde en sık kullanılan işlevler ise Tablo 15'te sunulmaktadır.

Tablo 14. Kendini Yineleme ve Alt Türlerine göre Yineleme İşlevleri ve Kullanım Sıklıkları

Yineleme türü/ alt türü	Veri tabanında kullanım sayısı	İşlevler	Sıklık	Yüzde
Kendini yineleme	1867	Vurgulama	762	40.81
		Konu yönetimi (konuyu genişletme)	206	11.03
		Söz sırası yönetimi (Dolguluk) [Zaman kazanma]	105	5.62
Yakın kendini yineleme	294	Vurgulama	63	21.43
		Uzlaşma	33	11.22
		Onay verme	21	7.14
Gecikmeli kendini yineleme	1450	Vurgulama	657	45.31
		Konu yönetimi (konuyu genişletme)	188	12.97
		Söz sırası yönetimi (Dolguluk) [zaman kazanma]	88	6.57
Uzak kendini yineleme	123	Bağlaşıklık sağlama (hatırlatma)	44	35.77
		Vurgulama	42	34.15
		Kibarlık	8	6.50
Birebir kendini yineleme	1121	Vurgulama	420	37.47
		Konu yönetimi (konuyu genişletme)	96	8.56
		Söz sırası yönetimi (Dolguluk) [zaman kazanma]	75	6.69
Değiştirilmiş kendini yineleme	746	Vurgulama	342	45.84
		Konu yönetimi (konuyu genişletme)	110	14.75
		Söz sırası yönetimi (Dolguluk) [zaman kazanma]	30	4.02

Veri tabanına saptanan 2902 yinelemenin 1867'si (%64.3) *kendini yineleme* türünde gerçekleşmiştir. Saptanan *kendini yinelemelerin* en çok *vurgulama* (%40.81), işleviyle kullanıldığı belirlenmiştir. Alt türlere göre değerlendirildiğinde, *yakın kendini yineleme* (%21.43); *gecikmeli kendini yineleme* (%45.31); *birebir kendini yineleme* (%37.47) ve *değiştirilmiş kendini yineleme* (%45.84) alt türlerinde yinelemelerin en çok *vurgulama* amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. Bu açıdan bulgularımız alanyazındaki bulguları destekler niteliktedir. Önceki çalışmalarda İngilizce gündelik konuşmalarda *kendini yinelemelerin* yaygın biçimde *vurgulama* işleviyle kullanıldığı gösterilmiştir (Persson, 1974; Norrick, 1987; Bublitz, 1989, 1992; Johnstone, 1994; Holmes ve Stubbe, 2003; Fujimura-Wilson, 2007; Fung, 2007; Kjellmer, 2008; Rababah ve Abuseileek, 2012; Wolf, Van Lancker Sidsis ve Sidsis, 2014; Van Lancker Sidsis ve Wolf, 2015; Li, 2022). Benzer biçimde, alanyazında *kendini yinelemelerin* Türkçe (Yemenici, 1996; Tekdemir Yurtdaş, 2012; Ercan, Aydın ve Başaran, 2024); İtalyanca (Bazzanella, 1993; 2011); Yunanca (Alvanoudi, 2019); Japonca (Kurokawa, 2006; Fujimura-Wilson, 2007); Mandarin Çincesi (Hsieh, 2009); Meksika İspanyolcası

(Dumitrescu, 2008); Tojolabal (Brody, 1986) ve Arapça dillerinde (Johnstone, 1994) *vurgulama* işleviyle kullanıldığı ortaya koyulmuştur.

Uzak kendini yineleme alt türünde en sık kullanıldığı saptanan işlev *bağlaşıklık sağlama (hatırlatma)* (%35.77) işlevidir. Karşılıklı konuşmada söylem bölümleri arasında *bağlaşıklık sağlamak* amacıyla, konuşucuların belleği tazelemek ya da dağılan konuyu tekrar gündeme getirmek üzere yinelemeleri *hatırlatma* amacıyla kullandıkları saptanmıştır. Bu bulguya dayanarak, Türkçe gündelik söylemde konuşucuların *uzak kendini yinelemeler* aracılığıyla anlatılarını ya da söylemde öne çıkarmak istedikleri noktaları yeniden dinleyicilerin dikkatine sunma amacıyla kullandıkları savlanabilir.

Tablo 15. Diğer Konuşucuyu Yineleme ve Alt Türlerine göre Yineleme İşlevleri ve Kullanım Sıklıkları

Yineleme türü/ alt türü	Veri tabanında kullanım sayısı	İşlevler	Sıklık	Yüzde
Diğer konuşucuyu yineleme	1035	Katılım	203	19.61
		Uzlaşma	139	13.43
		Vurgulama	134	12.95
Yakın diğer konuşucuyu yineleme	192	Uzlaşma	46	23.96
		Katılım	30	15.63
		Onay verme	18	9.38
Gecikmeli diğer konuşucuyu yineleme	746	Katılım	169	22.65
		Vurgulama	103	13.81
		Uzlaşma	90	12.06
Uzak diğer konuşucuyu yineleme	97	Bağlaşıklık sağlama (hatırlatma)	32	32.99
		Vurgulama	31	21.65
		Netleştirme isteme	6	6.19
Birebir diğer konuşucuyu yineleme	450	Katılım	81	18.00
		Uzlaşma	79	17.56
		Vurgulama	65	14.44
Değiştirilmiş diğer konuşucuyu yineleme	585	Katılım	122	20.85
		Vurgulama	69	11.79
		Uzlaşma	60	10.26

Diğer konuşucuyu yineleme türünün dağılımına ilişkin bulgularımız veri tabanında saptanan 2902 yinelemenin (%35.7)'sinin *diğer konuşucuyu yineleme* türünde gerçekleştiğini ortaya koymuştur. *Diğer konuşucuyu yinelemeler*, alanyazında bir konuşucunun konuşmaya ilgi duyduğunu, iletinin anlaşıldığını ve konuşmanın aktif biçimde takip edildiğini, diğer bir ifadeyle *katılımını* göstermenin bir yolu olarak kabul edilmektedir (Tannen, 2007; Knutson, 2010; Kurokawa, 2006; Fujimura-Wilson,

2007). *Katılım* işlevi, konuşucular arasında ortak bir zemin oluşturma ve dayanışma ilişkisi kurmaya yönelik olduğu düşünüldüğünde, *diğer konuşucuyu yinelemelerin* etkileşimsel doğası gereği bu işlevin *diğer konuşucuyu yineleme* tür ve alt türlerinde daha sık kullanılıyor olması beklenen bir sonuçtur. Bununla beraber, *yakın diğer konuşucuyu yinelemelerin* en çok *uzlaşma* (%23.96) işleviyle kullanıldığı belirlenmiştir. Alanyazında *yakın diğerini yinelemeler* konuşucuların birbirleri ile etkileşime girme isteği ve işbirliği yapma amacıyla *uzlaşma* işleviyle ilişkilendirilmektedir (Murata, 1995). Son olarak, *uzak diğer konuşucuyu yinelemelerin* en çok *bağlaşıklık sağlama* işlevinin *hatırlatma* alt işleviyle kullanılmasının *uzak kendini yinelemelere* benzer biçimde belleği tazeleme amacıyla kullanıldığı düşünülmektedir.

Benzer biçimde, alt türler açısından değerlendirildiğinde, *gecikmeli diğer konuşucuyu yinelemeler* (%22.65), *birebir diğer konuşucuyu yinelemeler* (%18.00) ve *değiştirilmiş diğer konuşucuyu yinelemelerin* (%20.85) veri tabanında en çok *katılım* amacıyla kullanıldığı saptanmıştır. Diğer taraftan, *yakın diğer konuşucuyu yinelemelerin* en çok *uzlaşma* (%23.96) işleviyle kullanıldığı; *uzak diğer konuşucuyu yinelemelerin* ise en çok *hatırlatma* (%32.99) işleviyle kullanıldığı belirlenmiştir.

Bu bölümde, veri tabanında saptanan yineleme işlevlerinin bu çalışma kapsamında incelenen yineleme tür ve alt türlerine göre farklılık gösterdiği ortaya koyulmuştur. Bu bulgu, Türkçe konuşucularının gündelik söylemede birbirleriyle etkileşime girerken farklı yineleme tür ve alt türlerini farklı iletişimsel işlevleri gerçekleştirmek amacıyla kullandıklarına işaret etmektedir.

Yinelemelerin karşılıklı konuşmada farklı tür ve alt türlerde çok çeşitli iletişimsel işlevleri yerine getirmek amacıyla kullanıldığına ilişkin alanyazında farklı dillerde yapılan çalışmalarda kanıtlar sunulmaktadır. Bulgularımız, diğer dillere benzer biçimde Türkçede de yineleme işlevlerinin çeşitli tür ve alt türlere göre değiştiğini göstermektedir.

Karşılıklı konuşmada konuşucuların çeşitli amaçları gerçekleştirmek üzere başvurduğu evrensel bir dilsel kaynak olarak kabul edilen yinelemelerin tür ve işlevlerini Türkçe gündelik söylem verisi üzerinden belirlemeyi amaçlayan bu tez çalışmasında ulaşılan sonuçlar bir sonraki bölümde sunulmaktadır.

SONUÇ

Karşılıklı konuşmada önceden kullanılan bir sözcüğün ya da sözcük birlikteliklerinin tekrarlanması ya da sözcenin örüntülenmesi olarak açıklanan yinelemeler, (Johnstone, 1994; Tannen, 2007) insan etkileşiminin evrensel bir parçası olarak kabul edilmektedir (Norrick, 1987; Merrit, 1994; Kurokawa, 2006). Yinelemeler, insanların etkileşimde bulunduğu her türlü iletişimsel ortamda gerçekleşmekte (Norrick, 1987; Johnstone, 1994; Wong, 2000, Tannen, 2007) ve özellikle gündelik söylemde çeşitli biçimlerde ve farklı iletişimsel işlevlerin yerine getirilmesi amacıyla yaygın olarak kullanılmaktadır. Alanyazında sözü edilen bu evrensel dilsel pratiğin gerçekleşme biçimleri, diğer bir ifadeyle yineleme tür ve alt türleri ve gündelik söylemdeki işlevleri farklı dillerde yapılan çalışmalarla ortaya koyulmakla birlikte, Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin tür ve işlevlerinin incelendiği sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır.

Bu tez çalışmasında Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin türlerinin ve yerine getirdiği iletişimsel işlevlerinin saptanması amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak, Türkçe anadili konuşucularının gündelik konuşmaları içeren toplam 10 saat 16 dakika 44 saniye uzunluğunda ses kaydından oluşan bir derlem oluşturulmuştur. Toplanan ses kayıtları çevriyazıya aktarılmış ve böylece 66.015 sözcük bir veri tabanı elde edilmiştir. Veri tabanı çerçevesinde Türkçe gündelik söylemde kullanılan yinelemelerin türlerinin ve iletişimsel işlevlerinin belirlenmesi temel amacına yönelik olarak aşağıda sunulan araştırma soruları belirlenmiştir:

1. Türkçe gündelik söylemde hangi yineleme türü/türleri ve alt türü/türleri daha sık kullanılmaktadır?
2. Türkçe gündelik söylemde kullanılan her bir yineleme türünün ve kendi alt türlerinin kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Türkçe gündelik söylemde yinelemeler hangi iletişim işlevleriyle kullanılmaktadır?
4. Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin işlevleriyle yineleme türleri ve alt türleri arasında kullanımı ve kullanım sıklığı açısından bir ilişki var mıdır?
5. Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin işlevleri ve yineleme türleri/alt türlerinin kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

6. Türkçe gündelik söylemde hangi yineleme türünde en sık hangi işlev kullanılmaktadır?

Araştırma sorularının yanıtlanmasında karma yöntem kullanılmıştır. Yinelemelerin türlerinin ve alt türlerinin belirlenmesi ve yerine getirdiği işlevlerin saptanması aşamasında Karşılıklı Konuşma Çözümlemesi'nden (KKÇ); yineleme türleri, alt türleri ve işlevlerinin sıklıkları arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığının, diğer bir ifadeyle anlamlılık düzeylerinin, belirlenmesi amacıyla da ki-kare ve iki oran testlerinden yararlanılmıştır.

Çalışmanın 1. araştırma sorusu olan “Türkçe gündelik söylemde hangi yineleme türü/türleri ve alt türü/türleri daha sık kullanılmaktadır?” sorusunun yanıtlanması amacıyla Birinci Bölüm’de alanyazında yineleme olgusuna ilişkin yapılan çalışmalarda konuya ilişkin farklı tanımlamalar, yaklaşımlar ve görüşlerden yararlanılarak bir sınıflandırma yapılmıştır. Bu çerçevede karşılıklı konuşmada kullanılan yinelemeler alanyazındaki başat çalışmalardan yararlanılarak (Johnstone, 1994; Tannen, 2007; Van Lancker Sidtis ve Wolf, 2015), (i) *yinelemenin kaynağı* (ii) *yinelemenin yeri* ve (iii) *yinelemenin korunma derecesi* olmak üzere üç türe ve sırasıyla bu türlere ait *kendini yineleme* ve *diğer konuşucuyu yineleme*; *yakın*, *gecikmeli* ve *uzak yineleme* ile *birebir* ve *değiştirilmiş yineleme* alt türlerine ayrılarak incelenmiştir.

Çalışmamız, alanyazında sözü edilen tüm yineleme tür ve alt türlerinin incelendiği ve ilgili çalışmalardan örneklerle açıklandığı ilk çalışmadır. Nitekim, yineleme üzerine yapılan çalışmaların kapsamının çoğunlukla bu çalışmada sayılan yineleme alt türlerinin biri (örneğin sadece *kendini yineleme*) ya da ikisiyle (örneğin *yakın kendini yineleme*) sınırlandırıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, alanyazında farklı dillerde yapılan çalışmalarda yineleme tür ve alt türleri arasındaki ayrımın (örneğin *yakın yineleme* ve *gecikmeli yineleme* arasında) belirsiz bırakıldığı ya da yeterli sayıda örnek sunulmadığı görülmektedir.

Diğer taraftan, bu çalışmada alanyazında anılan tüm yineleme alt türleri eşzamanlı olarak incelendiğinden, veri tabanı çözümlemesi aşamasında yineleme türlerine yönelik bir çözümleme çerçevesi sunan Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2015) tarafından ortaya atılan *gecikmeli yineleme* tanımının *kendini yineleme* alt türü ile eşzamanlı olarak gerçekleştiği yinelemeler söz konusu olduğunda yetersiz kaldığı örneklere rastlanmıştır. Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) *gecikmeli yinelemeyi*

“kaynak sözceden sonra iki ila beş söz sırası arasında gerçekleşen yineleme” olarak tanımlamaktadır. Ancak, çözümleme aşamasında aynı konuşucu tarafından (dolayısıyla *kendini yineleme*) hem farklı söz sıralarında hem de aynı söz sırası içerisinde *gecikmeli yineleme* yapıldığı pek çok örneğe rastlanmıştır (Bknz. Örnek 39, 40 ve 41). Bu nedenle, çalışmamızda *gecikmeli kendini yineleme* tanımı geliştirilerek yinelemenin aynı konuşucu tarafından aynı söz sırası içerisinde bir ila beş sözce sonrasında da yapılabileceğine dikkat çekilmiştir. Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) tarafından ortaya atılan söz sırası temelli tanımlama, *kendini yineleme* türünde aynı söz sırasındaki gecikmeli yinelemeleri göz ardı eder görülmektedir. Bu açıdan saptadığımız yineleme türünün alanyazına oldukça önemli bir katkı sağladığı düşünülmektedir. Ayrıca, *gecikmeli kendini yineleme* söz konusu olduğunda kaynak sözce ile yineleme arasında metinsel mesafenin ölçülebilir kılınması da ilgili araştırmacılara yol gösterici niteliktedir.

Çalışmanın yinelemelerin Türkçe gündelik söylemdeki türlerinin belirlenmesi amacına uygun olarak, araştırma bulgularının alanyazına en önemli katkısı, yineleme türlerinin ve alt türlerinin sınırları belirgin biçimde açıklanması ve hem alanyazından hem veri tabanından çok sayıda örnek sunulmasıdır. Bu sayede, ileriki çalışmalarda başka araştırmacılar için farklı veri tabanlarında yineleme tür ve alt türlerinin saptanmasına yönelik bir başvuru kaynağı sunulmaktadır. Bunun yanı sıra, bu çalışma, Türkçe gündelik söylemde yineleme tür ve alt türlerinin en geniş veri tabanında incelendiği çalışma olma özelliği taşımaktadır.

Çalışmamızın 2. araştırma sorusu olan “Türkçe gündelik söylemde kullanılan her bir yineleme türünün ve kendi alt türlerinin kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusunun yanıtlanması amacıyla saptanan tür ve alt türlerinin dağılımı belirlenmiştir.

Veri tabanında yineleme türlerinin dağılıma ilişkin bulgularımıza göre, *yinelemenin kaynağı* türünde *kendini yinelemeler* (%64,3), *diğer konuşucuyu yinelemelerden* (%35,7) daha sık kullanılmaktadır. *Yinelemenin yeri* türünde ise en sık kullanılan yineleme alt türünün *gecikmeli yineleme* (%75,7) olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan, *yinelemenin korunma derecesi* türünde veri tabanında en sık kullanılan yineleme alt türünün *birebir yineleme* (%54,01) olduğu saptanmıştır. Sözü edilen yineleme alt türlerinin kullanım oranları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır.

Yineleme tür ve alt türlerinin dağılımına ilişkin sonuçlar, tür bazında değerlendirildiğinde Türkçe gündelik söylemde konuşucuların *kendini yineleme*; *gecikmeli yineleme* ve *birebir yinelemeleri* daha sık kullandıklarını ortaya koymaktadır. Yineleme türleri ve alt türlerinin Türkçe gündelik söylemde kullanım sıklıklarına ilişkin bu belirleme, Türkçe anadili konuşucularının iletişim sırasında yinelemeleri kendilerini karşı tarafa doğru ifade ettiklerinden emin olma, karşı tarafa iletilerini net olarak sunma, konuşmanın ilgili bölümüne dikkat çekme, böylece yanlış anlaşılmayı engelleme amacıyla kullandıkları sezdirimini taşımaktadır. Nitekim aşağıda sunulduğu gibi, yinelemelerin işlevlerine ilişkin bulgularımız da bu yargıyı destekler niteliktedir.

Çalışmanın bir diğer amacı, Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin işlevlerinin, diğer bir ifadeyle Türkçe anadil konuşucularının yinelemeleri hangi amaçlarla kullandıklarını belirlenmesidir. Bu doğrultuda, çalışmanın 3. araştırma sorusu olan “Türkçe gündelik söylemde yinelemeler hangi iletişim işlevleriyle kullanılmaktadır?” sorusunun yanıtlanması amacıyla ilk olarak veri tabanında saptanan toplam 2902 yinelemenin işlevleri veri tabanında karşılıklı konuşma bölümündeki bağlamı göz önüne alınarak belirlenmiştir. Bu belirlemenin sonucunda Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin 22 farklı iletişim işleviyle kullanıldığı ortaya konmuştur.

Çalışmamızın bu sorusunun yanıtlanması sürecinde, veri tabanında belirlenen işlevler Wolf, Van Lancker Sittis ve Sittis (2014)’in ve Van Lancker Sittis ve Wolf (2015)’in çalışmalarında önerilen işlev ulamları temel alınarak *karşılıklı konuşmanın akışını sürdürme işlevi*, *karşılıklı konuşmanın içeriğini genişletme işlevi* ve *toplumsallaşma işlevi* olmak üzere üç ana grup altında toplanmıştır (Bknz. Tablo 7). Onarım, düzeltme, söz sırası yönetimi (dolguluk [zaman kazanma ve sözcük bulma] söz sırası alma, söz sırası tutma ve söz sırası verme) ve soruyu yineleyerek yanıtlama işlevleri 1. Grup olarak adlandırılan *karşılıklı konuşmanın akışını sürdürme işlevi* altında sınıflandırılmıştır. Karşılıklı konuşmanın içeriğini genişletme işlevi taşıyan 2. Grup işlevler ise vurgulama, anladığını gösterme, onay verme, onay isteme, netleştirme isteme, konu yönetimi (konuyu değiştirme ve konuyu genişletme), bağlaşıklık sağlama (hatırlatma ve konuyu toparlama), süreklilik belirtme ve ısrar işlevlerini içerek biçimde düzenlenmiştir. Son olarak dostluk kurma, katılım, uzlaşma,

uzlaşmazlık, kibarlık, şaşırdığını gösterme, şaşırdığını gösterme, isteklilik gösterme ve güvence verme işlevleri de genel olarak *toplumsallaşma* işlevli 3. Grup işlevler altında sınıflandırılmıştır.

Çalışmanın 4. araştırma sorusu olan “Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin işlevleriyle yineleme türleri ve alt türleri arasında kullanımı ve kullanım sıklığı açısından bir ilişki var mıdır?” sorusunun yanıtlanması amacıyla veri tabanında yineleme işlevlerinin sıklık değerleri belirlenmiştir.

Buna göre, Türkçe gündelik söylemde yinelemeler en sık olarak *vurgulama* (%30,88) işleviyle kullanılmaktadır. Karşılıklı konuşmada belli bir noktanın ön plana çıkarılmasını ya da iletinin içeriğinin güçlendirilmesini sağlayan bu işlev, alanyazında farklı dillerde yapılan çalışmalarda da karşılıklı konuşmada en sık kullanılan yineleme işlevi olarak karşımıza çıkmaktadır. O halde, alanyazındaki bulgularla uyumlu olarak Türkçe gündelik söylemde de konuşucuların en çok bir noktaya dikkat çekme, bir konunun altını çizme ya da bir konuyu önemli bulduğuna ilişkin tutumunu yansıtmak üzere yinelemeleri *vurgulama* işleviyle kullandıklarını göstermektedir.

Diğer taraftan, yineleme işlevleri işlev grupları bazında değerlendirildiğinde, veri tabanında yinelemelerin en çok 2.grup işlevleri oluşturan *karşılıklı konuşmanın içeriğini genişletme* (%56.89) işlevlerini gerçekleştirmek amacıyla kullanıldığı belirlenmiştir. Yukarıda içerisinde yer alan işlevlerin sunulduğu 2. grup işlevler, konuşucuların üzerinde konuşulan konuyu etkin bir biçimde aktarmak, anlamak, konunun ya da dikkat çekilen konuşma bölümünün anlaşıldığını göstermek, gerek duyulduğunda konuyu değiştirmek ve genişletmek; söz sırası arasında anlatıyı ya da konuyu bağlantılı duruma getirmek; seçili konuşma bölümünün içeriğinin doğruluğuna ilişkin tutumunu göstermek; bir olayın zamansal uzunluğunu ifade etmek ve belli bir konuyla ilgili ısrarcı tutumunu göstermek gibi toplumsal eylemleri gerçekleştirmek üzere başvurdukları işlevlerdir. Bu bulgu, yineleme işlevlerinin gruplandırılmasında temel alınan Wolf, Van Lancker Sidtis ve Sidtis (2014) ve Van Lancker Sidtis ve Wolf (2015) tarafından ulaşılan sonuçlardan farklı bir görünüm taşımaktadır. Anılan çalışmalarda, yinelemelerin en çok 3.grup işlevler olan *toplumsallaşma* işlevleriyle kullanıldığı saptanmış ve bu sonuç, bilgi içeriğinin konuşmanın toplumsal işlevlerinden daha az önemli olabileceği biçiminde açıklanmıştır.

Bizim çalışmamızda ise 3.grup işlevler en sık kullanılan ikinci işlev grubu olarak belirlenmiştir (%27.08). Bu farklılık, bu çalışmanın katılımcılarının birbirlerini önceden tanıyan, aralarından arkadaşlık ilişkisi bulunan kişiler olmasıyla açıklanabilir. Nitekim, katılım, uzlaşma, dostluk kurma (şaka, mizah, dalga geçme, ironi), uzlaşmazlık, şaşırdığını gösterme, isteklilik gösterme, kibarlık ve güvence verme işlevlerinden oluşan *toplumsallaşma* işlevleri kişilerarası katılım yoluyla öznelerarasılık sağlanması nihai amacına hizmet eden işlevlerdir. Bu grupta yer alan yineleme işlevleri, konuşucular arasında yandaşlık kurma, ortak bir anlayış, uzlaşma zemini ve ortak bir söylem dünyası inşa etme (Zhang, 1998; Kim, 2002; Tannen, 2007; Stevanovic ve diğerleri, 2020) gibi toplumsal eylemleri gerçekleştirmeye yönelik işlevlerdir. Bu çalışmanın katılımcılarının birbirlerini yakından tanıyan, aralarında arkadaşlık ilişkisi bulunan bireyler olmasının yinelemelerin toplumsallaşma amacıyla daha az sıklıkta kullanılmasına etki ettiği savlanabilir. Zhang (1998) eşler ve anne-kız gibi aralarında en güçlü bağlar bulunan katılımcıların karşılıklı konuşmada *diğer konuşucuyu yinelemeleri* en düşük sıklıkla kullanan katılımcılar olduğunu bildirmiştir. Anılan çalışmada bu bulgu, birbirlerini yakından tanıyan ve aralarında güçlü toplumsal bağlar bulunan konuşucular arasındaki ilişkilerin sağlam olması nedeniyle bu kişilerin birbirleri arasında herhangi bir toplumsal ilişki kurma gereksinimi duymamalarıyla açıklanmaktadır. Benzer biçimde, bu çalışmanın katılımcılarının da yinelemeleri aralarında zaten var olan toplumsal ilişkileri kurmak amacıyla değil, üzerinde konuşulan konuyu etkin biçimde anlama, aktarma, genişletme ve çeşitli biçimlerde geliştirmek üzere 2.grup işlevleri gerçekleştirmek üzere kullandıkları savlanabilir.

Karşılıklı konuşmanın akışını sürdürme işlevlerinin (1.grup işlevler) bu çalışmada en düşük sıklıkta kullanılan işlevler olduğu saptanmıştır (%16.02). Daha önce belirtildiği gibi, onarım, düzeltme, söz sırası yönetimi (dolguluk [zaman kazanma ve sözcük bulma], söz sırası alma, söz sırası tutma, söz sırası verme), süregelen gereksiz konuyu sonlandırma ve soruyu yineleyerek yanıtlama işlevlerini içeren 1.grup işlevler, söz sıralarının yapılandırılmasına ve konuşmanın daha kolay ilerlemesine yönelik işlevlerdir (Bazzanella, 1993). Bu çalışmada 1.grup işlevlerin en az kullanılan işlev grubu olması da katılımcılar arasındaki yakınlık derecesi ile ilişkilendirilebilir. Katılımcılar arasında yakın ilişkiler bulunması, bu kişiler arasında *onarım, düzeltme, söz sırası alma* vb. gibi karşılıklı konuşmanın biçiminin

sürdürülmesine yönelik olarak bir önlem alma gereksinimi duymalarına gerek görmedikleri biçiminde yorumlanabilir.

Yineleme işlevlerinin grup içi dağılımına ilişkin çözümleme sonuçlarına göre, 1.grup işlevlerde en sık kullanılan işlev *söz sırası yönetimi* üst işlevinin *zaman kazanma* alt işlevidir (%28.39). Karşılıklı konuşmanın katılımcılarının çoğunlukla neler söyleyeceklerini önceden planlamadığı, iletiyi konuşma sırasında anlık ve karşılıklı olarak düzenlediği kabul edilmektedir. Brown (1977), bu nedenle gündelik konuşmalarda sözcenin bilgi içeriğine herhangi bir katkıda bulunmayan, ancak konuşmada çeşitli toplumsal işlevler üstlenen dolguluklar yaygın biçimde kullanıldığını belirtmektedir. Buna göre, yinelemeler yoluyla kullanılan dolguluklar, konuşucunun sözcesini tasarlarken düşünme zamanı kazanmasını sağlamaktadır. Özellikle *kendini yineleme* alt türünde gerçekleşen dolguluklar, konuşucunun doğru sözcükleri bulduğu zaman konuşmasına devam edeceği bilgini vermekte ve bu sayede diğer konuşucuların sözcenin tamamlandığına ilişkin varsayımlarını gözden geçirmeleri gerektiği bilgisini iletmektedir (Ido, 2002). Bu sonuç, Türkçe konuşucuların da gündelik söylemde sözcelerini tasarlarken *zaman kazanma* amacıyla yinelemelere başvurduğunu göstermektedir.

Diğer taraftan, 2.grup işlevlerde en sık kullanılan işlevin *vurgulama* (%54.27) olduğu belirlenmiştir. Karşılıklı konuşmanın içeriğini genişletme işlevi taşıyan bu grup, konuşmanın katılımcılarının konuyu aktarma, netleştirme, ayrıntılandırma, genişletme amacını işaret etmektedir. Bu durumda Türkçe anadili konuşucularının yinelemeler aracılığıyla vurgulama yaparak hem kendileri hem de dinleyicileri açısından konuyu netleştirdikleri, böylece konuya verdikleri önemi karşısındakilere de ilettikleri anlaşılmaktadır.

Çözümleme sonuçları, 3.grup işlevler arasında ise en sık kullanılan işlevin *katılım* olduğunu göstermiştir (%33.97). Konuşucular arasında yandaşlık kurma, uyumu inşa etme, seçili konuşma bölümünü onaylama, diğer konuşucunun sözcük seçimini benimseyerek kullanma amaçlarını kapsayan *katılım* işlevi, alanyazında yinelemelerle yakından ilişkilendirilmektedir. Konuşucular, konuşmanın içeriğiyle ilgili olduklarını, konuşmayı hem konuşucu hem de dinleyici olarak etkin bir biçimde takip ettiklerini göstermek amacıyla yinelemeleri kullanmaktadır. Bu bulgu, Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin konuşucular arasında yandaşlık, dayanışma ve

işbirliğinin kurulması amacıyla *katılım* işleviyle kullanıldığını göstermektedir. Yineleme işlevleri ile yineleme tür ve alt türlerinin veri tabanında kullanım sıklığının anlamlılık düzeyine ilişkin ulaşılan bu çözümleme sonuçları ile çalışmanın 5. araştırma sorusu olan “Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin işlevleri ve yineleme türleri/alt türlerinin kullanım sıklığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusu yanıtlanmış olmaktadır.

Son olarak, çalışmanın 6. araştırma sorusu olan “Türkçe gündelik söylemde hangi yineleme türünde en sık hangi işlev kullanılmaktadır?” sorusuna yanıt aranması amacıyla veri tabanında yineleme tür ve alt türleri bazında en sık kullanılan işlevler belirlenmiştir. Buna göre, *kendini yineleme* (%40.81) türünde, *yakın kendini yineleme* (%21.43), *gecikmeli kendini yineleme* (%45.31), *birebir kendini yineleme* (%37.47) ve *değiştirilmiş kendini yineleme* (%45.84) alt türlerinin en çok *vurgulama* işleviyle kullanıldığı saptanmıştır. Bununla birlikte, *uzak kendini yineleme* alt türünün en çok *bağlaşıklık sağlama* işlevinin *hatırlatma* alt işleviyle kullanıldığı belirlenmiştir. Uzun karşılıklı konuşma bölütlerinde belleğin tazelenmesi ve üzerinde konuşulan konunun diğer konuşuculara yeniden detaylandırılmasını sağlayan *hatırlatma* işlevinin uzak yinelemeler aracılığıyla kullanılması alanyazın bulgularıyla uyumludur.

Diğer taraftan, *diğer konuşucuyu yineleme* (%19.61) türünde, *gecikmeli diğer konuşucuyu yineleme* (%22.65), *birebir diğer konuşucuyu yineleme* (%18.00) ve *değiştirilmiş diğer konuşucuyu yineleme* (%20.85) alt türlerinde yinelemelerin en çok *katılım* işleviyle kullanıldığı ortaya koyulmuştur. *Katılım* işlevinin konuşucular arasında ortak bir zemin oluşturma ve dayanışma ilişkisi kurmaya yönelik olduğu düşünüldüğünde, bu işlevin diğer konuşucuyu yineleme tür ve alt türlerinde daha sık kullanılıyor olması beklenen bir sonuçtur. Bununla beraber, *yakın diğer konuşucuyu yinelemelerin* en çok *uzlaşma* (%23.96) işleviyle kullanıldığı belirlenmiştir. Alanyazında *yakın diğerini yinelemeler* konuşucuların birbirleri ile etkileşime girme ve işbirliği sağlama amacıyla *uzlaşma* (Murata, 1995) işleviyle ilişkilendirilmektedir. Son olarak, *uzak diğer konuşucuyu yinelemelerin* en çok *bağlaşıklık sağlama* işlevinin *hatırlatma* alt işleviyle kullanılmasının *uzak kendini yinelemelere* benzer biçimde belleği tazeleme amacıyla kullanıldığı düşünülmektedir.

Toplumsal bir eylem olan karşılıklı konuşmada konuşucular tarafından seçilen dil kullanımı ve biçimsel stratejiler, katılımcıların kim olduğuna, birbirlerini ne kadar

yakından tanıdıklarına, aralarındaki ortak bilgi düzeyine ve ne hakkında konuştuklarına göre biçimlenmektedir (Stenström, 1994). Çalışmamız resmi olmayan bağlamlarda yakın arkadaşların gündelik konuşmalarında yinelemelerin işlevlerine odaklanmıştır. Sonuçlar, yinelemelerin Türk toplum ve kültüründeki de yaygın biçimde kullanılan konuşma pratiklerinden biri olduğunu göstermekte ve söz konusu toplum ve kültüre ilişkin ipuçları sunmaktadır. Buna göre, Türkçe anadili konuşucularının *kendini yinelemeleri* en çok karşılıklı konuşmada bir noktaya özellikle dikkat çekmek ve tutum belirtmek üzere *vurgulama* amacıyla; *diğer konuşucuyu yinelemeleri* ise en çok diğer konuşucularla dayanışma kurmak ve ortak bir söylem dünyası inşa etmek üzere *katılım* amacıyla kullandığına söylenebilir.

Bu çalışma, alanyazında yinelemelerin karşılıklı konuşmada bildirilen tüm işlevlerinin farklı dillerde yapılan çalışmalardan derlenen örneklerle açıklandığı ve veri tabanından seçilen Türkçe örneklerle tartışıldığı ilk çalışmadır. Diğer taraftan, Türkçe gündelik söylemde yinelemelerin işlevleri ilk kez geniş bir veri tabanı üzerinden incelenmiştir. Çalışma kapsamında geliştirilen yineleme işlev grupları ve onların altında yer alan ana ve alt işlevler, ileriki çalışmalar için pratik bir çözümleme çerçevesi sunmaktadır. Ayrıca, ulaşılan sonuçlar, yinelemelerin bir konuşma topluluğunun üyeleri tarafından gündelik yaşamda işbirliği içerisinde ve dizgesel olarak kullanılan dilsel araçlar olduğunu göstermiştir.

İleriki çalışmalarda, bu çalışmada ulaşılan sonuçlar katılımcıların yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, konuşmanın konusu gibi farklı değişkenler çerçevesinde değerlendirilebilir. Bunun yanı sıra, çalışmamızın sonuçları farklı dillerde yapılan ilgili çalışmaların bulgularıyla karşılaştırılarak dillerarası ya da kültürlerarası benzerlik ya da farklılıkların ortaya konduğu çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acuña-Ferreira, V. (2002). Gendered Emotive Displays in Complaint Discourse. *Estudios de Sociolingüística* 3.2 (2002): 139-172.
- Alvanoudi, A. (2019). Clause Repetition as a Tying Technique in Greek Conversation. *Bridging Constructions*, 24, 239.
- Aydın, D., & Ercan, G. S. (2023). Edimbilimsel Yinelemeler, Türleri ve Sözlü Söylemdeki İşlevleri. *Journal of Academic Social Science Studies*, 16(98).
- Aydın-Çakır, A., & Türkeş-Kılıç, S. (2021). Bilimsel Çalışmalarda Karma Yöntem Nasıl Kullanılır. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42(1), 1-15.
- Bazzanella, C. (1993). Dialogic Repetition. *Dialoganalyse IV* (pp. 285-294). Editor H. Löffner. Tübingen.
- Bazzanella, C. (2011). Redundancy, Repetition, and Intensity in Discourse. *Language sciences*, 33(2), 243-254.
- Biber, D., Johansson, S., Leech, G. N., Conrad, S., & Finegan, E. (2021). *Grammar of Spoken and Written English*. John Benjamins.
- Brody, J. (1986). Repetition as a Rhetorical and Conversational Device in Tojolabal (Mayan). *International Journal of American Linguistics*, 52(3), 255-274.
- Brown, G. (1977). *Listening to Spoken English*. London: Longman. Brown, G. & Yule, G. (1983) *Discourse Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brown, G., and Yule, G. (1983). *Discourse Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brown, P. (1999). Repetition. *Journal of Linguistic Anthropology*, 9(1/2), 223-226.
- Bryman, A. (2007). Barriers to Integrating Quantitative and Qualitative Research. *Journal Of Mixed Methods Research*, 1(1), 8-22.

Bublitz, W. (1988) *Supportive Fellow-Speakers and Cooperative Conversations*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Bublitz, W. (1992). Parallelism in advertising copy. Cooperating with Written Texts: The Pragmatics and Comprehension of Written Texts. (Stein D.(Ed.)). Berlin/New York, 437-458.

Cameron, D. (2001). Working with Spoken Discourse. London: Sage.

Cappuzzo, B. (2015). Allo-repetition in Academic Settings. Cooperation, Understanding Co-Construction and Knowledge Negotiation in the Medical Section of the ELFA Corpus. *ESP across Cultures*, 12, 33-54.

Cappuzzo, B. (2016). Medical Academic Speech. A Corpus-based Investigation of Same-Speaker Most Frequent Content Key Word Repetition in Non-Native English Discourse. *Communicating Medicine Popularizing Medicine*, 93.

Casby, M. W. (1986). A Pragmatic Perspective of Repetition in Child Language. *Journal of Psycholinguistic Research*, 15, 127-140.

Chafe, W. (2014). Language and the Flow of Thought. *The new psychology of language* (pp. 117-134). Editor Michael Tomasello. New York: Psychology Press.

Clancy, P. M., Thompson, S. A., Suzuki, R., & Tao, H. (1996). The Conversational Use of Reactive Tokens in English, Japanese, and Mandarin. *Journal of Pragmatics*, 26(3), 355-387.

Clark, H. H., & Wasow, T. (1998). Repeating Words in Spontaneous Speech. *Cognitive psychology*, 37(3), 201-242.

Coates, J. (1995). The Negotiation of Coherence in Face-to-face Interaction: Some Examples from the Extreme Bounds. *Coherence in Spontaneous Text*, 1995, 41-58.

Couper-Kuhlen, E. (2020). The Prosody of Other-repetition. *British and North American English. Language in Society*, 49(4), 521-552.

Couper-Kuhlen, Elizabeth 1996. The prosody of repetition: On quoting and mimicry. In Couper-Kuhlen, Elizabeth & Margret Selting (eds.). *Prosody in Conversation: Interactional Studies*, 366–405. Cambridge: Cambridge University Press.

Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and Conducting Mixed Methods Research* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Creswell, John W. (2015). Revisiting Mixed Methods and Advancing Scientific Practices. *The Oxford Handbook of Multimethod and Mixed Methods Research Inquiry*, Editors Sharlene Nagy Hesse-Biber and R. Burke Johnson. Oxford Library of Psychology.

Doğan, G. (1995). Anlamda Dolaylılık. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 6, 138-151.

Drew, P. & Holt, E. (1998) Figures of Speech: Idiomatic Expressions and the Management of Topic Transition in Conversation. *Language in Society*, 27: 495-522.

Drew, P. (2012). Turn design. *The Handbook of Conversation Analysis* (pp. 131-149). Editors Jack Sidnell and Tanya Stivers. West Sussex: Wiley-Blackwell Publishing.

Du Bois, J. W. (1991). Transcription design principles for spoken discourse research. *Pragmatics. Quarterly Publication of the International Pragmatics Association (IPrA)*, 1(1), 71-106.

Dumitrescu, D. (2008). Interrogative Allo-repetitions in Mexican Spanish: Discourse Functions and (Im)politeness Strategies. *Pragmatics. Quarterly Publication of the International Pragmatics Association (IPrA)*, 18(4), 659-680.

Duvall, E., Robbins, A., Graham, T., & Divett, S. (2014). Exploring filler words and their impact. *Schwa. Language & Linguistics*, 11, 35-49.

Ercan, Aydın ve Başaran (2024). Türkçe Gündelik Söylemde Yinelemeler ve İşlevleri. *Dilbilimde Güncel Tartışmalar-4*. (pp.152-168). Editörler Hale Işık Güler, Duygu Sarısoy ve Pınar Turan. Ankara: Dilbilim Derneği Yayınları.

Ercan, G. S. (2022). *Characteristics and Structure of Conversation. Academic Researches and Studies in Sciences*, 189.

Ercan, G.S., & Daniş, P. (2022). Türkçe gündelik söylemde konuşmanın ilkelerine uymama: İlkeleri delme. *Dil Dergisi*, 173 (2). 1-21.

Fujimura-Wilson, K. (2007). Japanese Exact Repetitions Involving Talk among Friends. *Discourse Studies*, 9(3), 319-339.

Fung, L. (2007). The Communicative Role of Self-Repetition in A Specialised Corpus of Business Discourse. *Language Awareness*, 16(3), 224-238.

Girgin, U., Acar, Y., Akbaş, E., Yavuz, E., Altan, A. E., Boran, M., ..., & Moralı, G. (2020). Conversation Analysis Methodology: Validity, Reliability, and Ethical Issues in Data Collection and Analysis Procedures. *Hacettepe University Journal of Education*, 37(1), 381-402.

Goodwin, C., & Heritage, J. (1990). Conversation Analysis. *Annual Review of Anthropology*, 19(1), 283-307.

Goodwin, M. H. (1990). He-said-she-said: Talk as Social Organization among Black Children. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.

Halliday, M. A. K. 1967. Notes on transitivity and theme in English. Part 2. *Journal of Linguistics*, 3: 199–244.

Halliday, M. A. K. and Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. New York: Longman Group UK Limited.

Halliday, M. A. K. (1985). *An Introduction to Functional Grammar*. London ve New York: Arnold.

Haviland, J. B. (2009). Cultural and Social Dimension of Spoken Discourse. *Concise Encyclopedia of Pragmatics*. (pp. 170-173). Editor Jacob Mey. Oxford: Elsevier.

Holmes, Janet, and Maria Stubbe. 2003a. Power and politeness in the workplace: a sociolinguistic analysis of talk at work. London: Longman.

Holmes, Janet, and Maria Stubbe. 2003b. 'Feminine' workplaces: stereotypes and reality. Handbook of language and gender, ed. by Janet Holmes and Miriam Meyerhoff, 573–99. Oxford, UK: Blackwell.

Holt, E., & Drew, P. (2005). Figurative pivots: The use of figurative expressions in pivotal topic transitions. *Research on Language and Social Interaction*, 38(1), 35-61.

Hsieh, F. (2009). Repetition in Social Interaction: A Case Study on Mandarin Conversations. *International Journal of Asian Language Process.*, 19(4), 153-168.

Hsieh, M. F. (2011). Learning English as a Foreign Language in Taiwan: Students' Experiences and Beyond. *Language Awareness*, 20(3), 255-270.

Huhtamäki M, Lindström J, Londen A-M (2020). Other-repetition sequences in Finland Swedish: Prosody, grammar, and context in action ascription. *Language in Society*. 49(4):653-686.

Hutchby, I., & Wooffitt, R. (2008). *Conversation analysis*. Cambridge: Polity Press.

Ido, R. (2002). *Repetition and Relevance* (Doctoral dissertation, Gunma University).

Jefferson, G. (1984). On Stepwise Transition From Talk About A Trouble to Inappropriately Next-Positioned Matters. Editors J. M. Atkinson & J. Heritage (191-222). *Structures of Social Action: Studies in Conversation Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.

Jenks, C. J. (2011). *Transcribing Talk and Interaction*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Johnstone, B. (1994). *Repetition in Discourse: Interdisciplinary Perspectives*. Norwood, NJ: Ablex.

- Johnstone, B. (2002). *Discourse Analysis*. Malden, MA: Blackwell.
- Kasper, G., & Wagner, J. (2014). Conversation Analysis in Applied Linguistics. *Annual Review of Applied Linguistics*, 34, 171-212.
- Kim, H. (2002). The Form and Function of Next-turn Repetition in English Conversation. *어학연구*.
- Kim, S. Y. (2016). Repetitional Responses in Korean Conversation (Doctoral dissertation, UCLA).
- Kjellmer, G. (2008). Self-repetition in Spoken English Discourse. *The Dynamics of Linguistic Variation: Corpus Evidence On English Past And Present* (pp. 37-60). Editors Terttu Nevalainen; Minna Korhonen; Päivi Pahta; Irma Taavitsainen. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Knutson, E. (2010). Repetition as Response in Conversational Interaction and Language Learning, *The NECTFL Review* 66(1), pp. 14-24.
- Kumar, D. Z. (2019). Pragmatic Functions of Repetitions in Spontaneous Spoken Dialect Discourse. *Dialectologia et Geolinguistica*, 27(1), 123-141.
- Kurokawa, N. (2006). Repetition in Japanese Conversational Discourse. *ICU Studies in Japanese Language Education*, 3, 65-79.
- Levelt, W. (1999). Producing Spoken Language. *The Neurocognition of Language*, 83-122.
- Li, Y. (2022). A Formal and Functional Analysis of Repetition in Daily Conversation. In 2022 International Conference on Asian Language Processing (IALP) (pp. 374-378). IEEE.
- Liddicoat, A. J. (2021). *An introduction to conversation analysis*. Bloomsbury Publishing.

Maynard, D.W. & Zimmerman, D.H. (1984) Topical talk, ritual and the social organization of relationships, *Social Psychology Quarterly*. 47(4): 301–316.

Merlini Barbaresi, L., (1996.) Markedness Reversal in Dialogic Repetition. *Repetition in dialogue* (pp. 104–118), Editor Bazzanella, C. Niemeyer, Tübingen.

Merrit M. 1994. Repetition in situated discourse – Exploring its forms and functions. In B. Johnstone (ed.), *Repetition in Discourse. Interdisciplinary Perspectives*. Norwood, NJ: Ablex Publishing: 23-26.

Mills, G. E., & Gay, L. R. (2016). *Educational Research: Competencies for Analysis and Applications*. Pearson.

Murata K. 1995. Repetitions: A Cross-cultural Study. *World Englishes* 14/3: 343-356.

Nair, S. S., & Prem, S. S. (2020). A Framework for Mixed-method Research. *Shanlax International Journal of Management*, 8(2), 45-53.

Nayir, F., Sarı, T., & Sarıdaş, G. (2024). Karma Yöntem Araştırma Sorularının Doğasını Keşfetmek. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (60), 361-372.

Norrick, N. R. (1987). Functions of Repetition in Conversation. *Text & Talk*, (7)3, 1987, 245-264.

Norrick, N. R. (1994). Repetition as a Conversational Joking Strategy. (Editor) Barbara Johnstone (ed.), *Repetition in Discourse: Interdisciplinary Perspectives* (vol. 2) 15–28. Norwood, NJ: Ablex.

Perrin, L., Deshaies, D., & Paradis, C. (2003). Pragmatic functions of local diaphonic repetitions in conversation. *Journal of Pragmatics*, 35(12), 1843-1860.

Persson, G. (1974). *Repetition in English: P. 1, Sequential Repetition* (Doctoral dissertation, Acta Universitatis Upsaliensis).

- Persson, R. (2015). Registering and Repair-initiating Repeats in French Talk-in-Interaction. *Discourse Studies*, 17(5), 583-608.
- Persson, R. (2020). Prosody and Grammar of Other-repetitions in French: The Interplay of Position and Composition. *Language in Society*, 49(4), 585-618.
- Pianese, G. (2006). Spoken Discourse: Types. *Concise Encyclopedia of Pragmatics*. (pp. 1042-1051). Editors J. Mey and K. Brown. Oxford: Elsevier.
- Pickering, M. J., Branigan, H. P., Cleland, A. A., & Stewart, A. J. (2000). Activation of Syntactic Information During Language Production. *Journal of Psycholinguistic Research*, 29, 205-216.
- Rabab'ah, G., & AbuSeileek, A. F. (2012). The Pragmatic Functions of Repetition in TV Discourse. *Research in Language*, 10(4), 445-460.
- Rauniomaa, M. (2008). *Recovery through Repetition: Returning to Prior Talk and Taking a Stance in American-English and Finnish Conversations*. (Doctoral Dissertation). Faculty of Humanities, English Philology, University of Oulu. Oulu University Press.
- Rieger, C. L. (2003). Repetitions as Self-repair Strategies in English and German Conversations. *Journal of Pragmatics*, 35(1), 47-69.
- Rossi, G. (2020). Other-repetition in Conversation Across Languages: Bringing Prosody into Pragmatic Typology. *Language in Society*, 49(4), 495-520.
- Sacks, H. (1992). *Lectures on Conversation* Volume 1. (G. Jefferson, Ed.). Oxford: Blackwell.
- Sacks, H., & Jefferson, G. (1995). *Lectures on conversation* (Vol. 1, pp. 289-331). Oxford: Blackwell.
- Sacks, H., Schegloff, E. A., & Jefferson, G. (1974). Linguistic Society of America. *Language*, 50(1), 696-735.

Scannel, P. (1991). *Broadcast Talk*. London: Sage.

Schegloff E. A., Jefferson G. and Sacks H., (1977). The preference for self-correction in the organization of repair in conversation. *Language* 53(2): 361–382.

Schegloff, E. A. (1987). Recycled Turn Beginnings: A Precise Repair Mechanism in Conversation's Turn-taking Organization. *Talk and Social Organisation* (pp. 70-100). Editors G. Button and J. Lee. Clevedon, England: Multilingual Matters.

Schegloff, E. A. (1992). Repair after next turn: The last structurally provided defense of intersubjectivity in conversation. *American Journal of Sociology*, 97(5), 1295–1345.

Schegloff, E. A. (1995). Discourse as an Interactional Achievement III: The Omnirelevance of Action. *Research on Language and Social Interaction*, 28(3), 185-211.

Schegloff, E. (1996). Confirming Allusions: Toward an Empirical Account of Action. *American Journal of Sociology*, 102(1), 161–216.

Schegloff, E. (1997). Practices and Actions: Boundary Cases of Other-initiated Repair. *Discourse Processes*, 23, 499–545.

Schegloff, E. A. (2004) On Dispensability. *Research on Language and Social Interaction*, 37(2), 95-149.

Schegloff, E. A. (2006) Repair after next turn: The last structurally provided defense of intersubjectivity in conversation. In: Drew P and Heritage J (eds) *Conversation Analysis, Volume 1: Turn-Taking and Repair*. London: SAGE, pp. 215–266.

Schegloff, E. A. (2007). *Sequence Organization in Interaction: A Primer in Conversation Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.

Scollon, R. (1995). Plagiarism and Ideology: Identity in Intercultural Discourse. *Language in Society*, 24(1), 1-28.

Seedhouse, P. (2004). The Interactional Architecture of the Language Classroom: A Conversation Analysis Perspective. *Language Learning*, 54.

Sert, O., Balaman, U., Daşkın, N. C., Büyükgüzel, S., & Ergül, H. (2015). Konuşma çözümlemesi yöntemi. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 12(2), 1-43.

Sidnell, J. (2011). *Conversation analysis*. New York: Oxford University Press.

Silva, G. And Santos, D. (2006). Framing Participation Through Repetition: The Case of A Portuguese Learner In Different Settings. *Portuguese Language Journal*, 1, 1-23.

Stenström, A. B., & Aijmer, K. (2004). Discourse Patterns in Spoken and Written Corpora. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing.

Stevanovic, M., Hakulinen, A., & Vatanen, A. (2020). Prosody and grammar of other-repetitions in Finnish: Repair initiations, registerings, and affectivity. *Language in Society*, 49(4), 553-584.

Stivers, A. (2004). “No No No” and Other Types of Multiple Sayings in Social Interaction. *Human Communication Research*, 30(2), 260-293.

Stivers, T. (2015). Coding social interaction: A Heretical Approach in Conversation Analysis. *Research on Language and Social Interaction*, 48(1), 1-19.

Sunderland, J. (2018). Research questions in linguistics. *Research Methods in Linguistics* (2nd ed., pp. 9–28). Editor L. Litosseliti. London: Bloomsbury Publishing.

Svennevig, J. (1999) *Getting Acquainted in Conversation. A study of Initial Interactions*. Amsterdam: John Benjamins.

Svennevig, J. (2004). Other-repetition as Display of Hearing, Understanding and Emotional Stance. *Discourse Studies*, 6(4), 489-516.

Swerts, M. (1997). Prosodic Features at Discourse Boundaries of Different Strength. *The Journal of the Acoustical Society of America*, 101(1), 514-521.

Tannen, D. (1987). Repetition in conversation: Toward a Poetics of Talk. *Language*, 574-605.

Tannen, D. (1990). Gender differences in topical coherence: Creating involvement in best friends' talk. *Discourse processes*, 13(1), 73-90.

Tannen, D. (2007). *Talking Voices: Repetition, Dialogue, and Imagery in Conversational Discourse*. New York: Cambridge University Press.

Tannen, D. (2007). *Talking Voices: Repetition, Dialogue, And Imagery In Conversational Discourse*. Cambridge: Cambridge University Press.

Tekdemir Yurtdaş, G. (2010). Sözce Tekrarlarının Kültürel Anlamları. *Psikoloji Çalışmaları*, 30 (0), 33-51.

Tekdemir Yurtdaş, G. (2012). Repetitions in Turkish: Talk among Friends. In *Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research* (Vol. 13, No. 2).

ten Have, P. (2007). *Doing Conversation Analysis: A Practical Guide*. Sage Publications Ltd.

Thomas, J.A. (1995). *Meaning in Interaction: An Introduction to Pragmatics* (1st ed.). Routledge.

Uchida, L. (2012). Allo-repetition in English Narratives: Functional Distribution and Collaboration between Storytellers and story-recipients. In Research Gate Conference Paper.

Van Lancker Sidtis, D. and Wolf, R. (2015). Pragmatic Verbal Repetition: Review and Application of a New Method of Quantification. *Text & Talk*, 35(2), 263-287.

Wolf, R., Sidtis, D. V. L., & Sidtis, J. J. (2014). The Ear Craves the Familiar: Pragmatic Repetition in Left and Right Cerebral Damage. *Aphasiology*, 28(5), 596-615.

Wong, J. (2000). Repetition in conversation: A look at "first and second sayings". *Research on language and social interaction*, 33(4), 407-424.

Wooffitt, R. (2005). *Conversation Analysis and Discourse Analysis: A Comparative and Critical Introduction*. London/Thousand Oaks/New Delhi: Sage.

Yemenici, A. (1996). Söylem Çözümlemesi: Türk, İngiliz ve Amerikan Kültürlerinde Anlatılan Öykülerin Kültürel Bir Çerçeve İçerinde İncelenmesi. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 7, 37-58.

Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zhang, X. (1998). Echoing in Real-Life English Conversation. *PALA: The Poetics and Linguistics Association, Occasional paper*, 9, 1-16.

EKLER

EK 1. TÜRKÇE – İNGİLİZCE SÖZLÜKÇE

Anladığını gösterme: registering receipt, registering/displaying receipt of information

Birebir yineleme: exact repetition

Değiştirilmiş yineleme: non-exact repetition

Diğer konuşucuyu yineleme: other-repetition

Dolguluk: filler

Düzeltilme: correction

Gecikmeli yineleme: delayed repetition

İsteklilik gösterme: showing enthusiasm

Katılım: involvement

Kendini yineleme: self-repetition

Konu yönetimi: topic management

Konuyu değiştirme: topic change

Konuyu genişletme: enhancing topic

Netleştirme isteme: requesting clarification

Onarım: repair

Onay isteme: seeking confirmation

Onay verme: confirming / confirmation

Soruyu yineleyerek yanıtlama: question-answer pairs

Söz sırası alma: turn taking

Söz sırası tutma: turn holding

Söz sırası verme: turn yielding

Söz sırası yönetim: turn management

Süregelen gereksiz konuşmayı sonlandırma: halting an ongoing course of action

Süreklilik belirtme: expressing continuity / expressing the length of an action

Şaşırdığını gösterme: displaying surprise

Uzak yineleme: distant repetition

Uzlaşma: agreement

Uzlaşmazlık: disagreement

Vurgulama: emphasis

Yakın yineleme: immediate repetition

EK 2. İNGİLİZCE-TÜRKÇE SÖZLÜKÇE

Agreement: uzlaşma

Confirming / confirmation: onay verme

Correction: düzeltme

Delayed repetition: gecikmeli yineleme

Disagreement: uzlaşmazlık

Displaying surprise: şaşırdığını gösterme

Distant repetition: uzak yineleme:

Emphasis: vurgulama

Enhancing topic: konuyu genişletme

Exact repetition: birebir yineleme

expressing continuity / expressing the length of an action: süreklilik belirtme

Filler: dolguluk

Halting an ongoing course of action: süregelen gereksiz konuşmayı sonlandırma

Immediate repetition: yakın yineleme

Involvement: katılım

Non-exact repetition: değiştirilmiş yineleme

Other-repetition: diğer konuşucuyu yineleme

Question-answer pairs: soruyu yineleyerek yanıtlama

Registering receipt, registering/displaying receipt of information: anladığını gösterme

Repair: onarım

Requesting clarification: netleştirme isteme

Seeking confirmation: onay isteme

Self-repetition: kendini yineleme

Showing enthusiasm: isteklilik gösterme

Topic change: konuyu değiştirme

Topic management: konu yönetimi

Turn holding: söz sırası tutma

Turn management: söz sırası yönetimi

Turn taking: söz sırası alma

Turn yielding: söz sırası verme